

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Akty etykiety językowej na forach internetowych

Author: Barbara Ścigała-Stiller

Citation style: Ścigała-Stiller Barbara. (2012). Akty etykiety językowej na forach internetowych. Praca doktorska. Katowice : Uniwersytet Śląski

© Korzystanie z tego materiału jest możliwe zgodnie z właściwymi przepisami o dozwolonym użytku lub o innych wyjątkach przewidzianych w przepisach prawa, a korzystanie w szerszym zakresie wymaga uzyskania zgody uprawnionego.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY
INSTYTUT JĘZYKA POLSKIEGO
ZAKŁAD WSPÓŁCZESNEGO JĘZYKA POLSKIEGO

Barbara Ścigala-Stiller

**AKTY ETYKIETY JĘZYKOWEJ
NA FORACH INTERNETOWYCH**

Rozprawa doktorska
napisana pod kierunkiem
prof. zw. dra hab. Piotra Żmigrodzkiego

Katowice 2012

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
ROZDZIAŁ I PROBLEMATYKA BADAŃ W ŚWIECIE LITERATURY	11
ROZDZIAŁ II SPECYFIKA FORUM DYSKUSYJNEGO NA TLE POZOSTAŁYCH GATUNKÓW INTERNETOWYCH.....	18
2.1. Komunikacyjne właściwości wybranych mediów	18
2.2. Komunikacja internetowa – przegląd gatunków	19
2.3. Dyskusja w rozumieniu tradycyjnym a dyskusja na forum internetowym	22
2.4. Rodzaje forów dyskusyjnych.....	27
2.5. Charakterystyka gatunku	29
2.5.1. Dyskusja na forum jako przykład tekstu w Internecie	30
2.5.2. Kategorie i podkategorie tematyczne.....	30
2.5.3. Netykieta forum internetowego.....	32
2.5.4. Forum internetowe – między listem a rozmową	36
ROZDZIAŁ III PANORAMA GRZECZNOŚCIOWYCH AKTÓW MOWY	41
3.1. Przyjęta terminologia.....	41
3.2. Podział grzecznościowych aktów mowy	41
3.3. Granice polskiej etykiety językowej.....	46
3.4. Zasady polskiego modelu grzeczności	47
3.5. Normy społeczne regulujące językowe zachowania grzecznościowe.....	49
3.6. Akty grzecznościowe na forum dyskusyjnym.....	51
ROZDZIAŁ IV GRZECZNOŚCIOWE FORMUŁY OTWIERAJĄCE (POWITANIA) I ZAMYKAJĄCE (POŻEGNANIA) DIALOG NA FORUM DYSKUSYJNYM	52
4.1. Wstęp do analizy	52
4.2. Analiza internetowych aktów powitań	53
4.2.1. Akty towarzyszące aktom powitań	59
4.2.2. Repliki aktów powitań	61
4.3. Analiza internetowych aktów pożegnań.....	65
4.3.1. Akty towarzyszące aktom pożegnań.....	68
4.3.2. Repliki aktów pożegnań.....	72
Podsumowanie.....	72

ROZDZIAŁ V ZWROTY ADRESATYWNE W DISKUSJACH NA FORUM INTERNETOWYM	74
5.1. Wprowadzenie do analizy	74
5.2. Analiza internetowych form adresatywnych	75
5.2.1. Formy adresatywne kierowane do użytkowników forum	75
5.2.2. Formy adresatywne kierowane do osób spoza forum	77
5.2.3. Sposoby modyfikacji form adresatywnych w przebiegu dyskusji	78
Podsumowanie.....	83
ROZDZIAŁ VI AKTY POZDROWIEŃ NA FORUM INTERNETOWYM	84
6.1. Wprowadzenie do analizy	84
6.2. Analiza internetowych aktów pozdrowień	85
6.2.1. Nadawca i odbiorca pozdrowień.....	85
6.3. Akty towarzyszące aktom pozdrowień.....	95
6.4. Repliki aktów pozdrowień.....	95
Akty pozdrowień są najczęściej replikowane za pomocą aktu podziękowania, ...	95
Podsumowanie.....	96
ROZDZIAŁ VII AKTY ŻYCZEŃ NA FORUM INTERNETOWYM.....	97
7.1. Zarys problemu.....	97
7.2. Analiza internetowych aktów życzeń	100
7.2.1. Struktura życzeń na forach internetowych.....	100
7.2.2. Miejsce życzeń w planie wypowiedzi	102
7.2.3. Okazja do składania życzeń	103
7.2.4. Językowy portret odbiorcy życzeń.....	108
7.2.5. Elementy pozawerbalne towarzyszące aktom życzeń.....	115
7.3. Akty towarzyszące aktom życzeń.....	118
7.4. Repliki aktów życzeń.....	120
Podsumowanie.....	124
ROZDZIAŁ VIII AKTY DODATNIEGO WARTOŚCIOWANIA NA FORUM INTERNETOWYM	126
8.1. Wprowadzenie do analizy	126
8.2. Analiza internetowych aktów dodatniego wartościowania	128
8.2.1. Akty dodatniego wartościowania na forum dotyczącym artykułu.....	128

8.2.1.1. Akty wartościujące wygląd zewnętrzny adresata	129
8.2.1.2. Akty wartościujące walory wewnętrzne adresata	130
8.2.2. Akty dodatniego wartościowania na forum tematycznym.....	131
8.3. Akty towarzyszące aktom dodatniego wartościowania.....	140
8.4. Repliki aktów dodatniego wartościowania.....	142
Podsumowanie.....	144
ROZDZIAŁ IX KONDOLENCJE I INNE AKTY ETYKIETALNE ZWIĄZANE ZE	
ŚMIERCIA.....	146
9.1. Wprowadzenie do analizy	146
9.2. Analiza internetowych aktów kondolencji	149
9.2.1. Nadawca i odbiorca aktów kondolencji	151
9.2.2. Model strukturalny	154
9.2.3. Nietypowe realizacje gatunku	163
9.2.4. Składnik emocjonalny aktów kondolencji	165
9.2.5. Refleksyjny charakter aktów kondolencji.....	171
9.2.6. Akty towarzyszące aktom kondolencji	174
9.2.7. Repliki aktów kondolencji	186
Podsumowanie.....	193
ZAKOŃCZENIE.....	196
BIBLIOGRAFIA.....	200
SPIS TABEL	216

WSTĘP

Rozprawę niniejszą poświęcono analizie wybranych aktów etykiety językowej w dyskusjach na forach internetowych. Wpisuje się ona w nurt badań dotyczących grzeczności językowej, przez którą rozumiem „takie zachowania językowe i/lub niejęzykowe, których w danej sytuacji mówienia zaniechać nie wypada” (Marcjanik 2007: 8), a także etykiety językowej, rozumianej jako „zbiór przyjętych w danej społeczności wzorów językowych zachowań grzecznościowych, zwyczajowo przyporządkowanych określonym typom sytuacji, narzucających jej uczestnikom określone role komunikacyjne” (Marcjanik 2007:12).

Internetowe akty etykiety językowej niewątpliwie odbiegają od tych badanych w języku mówionym. W ustnej odmianie języka niezwykle ważną rolę odgrywa ton wypowiedzi, intonacja, barwa głosu – czynniki, które, podobnie jak elementy niewerbalne (gesty, mowa ciała), wzbogacają językowe zachowania grzecznościowe. Status tekstów internetowych uniemożliwia i wyklucza tworzenie wzorców prozodycznych, niemniej jednak otwiera przed badaczem inne możliwości opisu. Dzięki nowemu medium teksty można utrwaląć, ich żywot jest dłuższy, trwają one bowiem poza jednokrotną sytuacją ich wygłoszenia; odbiorca posiada dostęp do różnego typu wypowiedzi anonimowych nadawców, dzięki czemu możliwe staje się zgromadzenie do badań odpowiedniego materiału językowego. Sytuacja nadawczo-odbiorcza ulega niewątpliwym zmianom, nie ma to jednak większego wpływu na sam przebieg badań, ponieważ dyskusje na forach internetowych otwierają drogę do działań reaktywnych (repliki)¹, dzięki którym wiadomo, czy dane typy wypowiedzi zalicza się do zachowań grzecznościowych, czy też nie. Partnerzy dyskusji na forum internetowym nie pozostają ze sobą w stałych stosunkach towarzyskich, nie znają dobrze swoich sytuacji życiowych²; dyskusje odbywają się pomiędzy ludźmi, którzy z reguły nigdy nie widzieli się na żywo i pewnie nigdy nie zobaczą, stąd też można by założyć, że akty grzecznościowe są schematyczne i konwencjonalne, natomiast skoro

---

¹ Cecha dialogowości szczególnie wyraźnie ujawnia się w komunikacji internetowej, która stwarza ogromnie wielką liczbę sposobności do nawiązania dialogu (zob. Grzenia 2007; Kita, Grzenia 2004).

² Pomijam tutaj np. fora klasowe itp., których uczestnicy znają się w miarę dobrze i poza kontaktem za pośrednictwem medium uczestniczą również w komunikacji *face to face*.

żadnemu z piszących nie grozi zamach na jego *twarz*³, to bardzo rzadko autor wypowiedzi zabiega o to, aby przypodobać się innym przez dodatnie wartościowanie partnera dyskusji czy składanie mu życzeń i przesyłanie pozdrowień.

Na materiał językowy badań, gromadzony w latach 2007-2010, składają się wypowiedzi internautów zamieszczone na forach dyskusyjnych o różnorodnej tematyce (dotyczące między innymi informacji na temat życia znanych osób, katastrof na masową skalę, śmierci sławnych osób, ważnych wydarzeń społecznych, bieżących aktualności, a także problemów istotnych z męskiego oraz kobiecego punktu widzenia itp.). Stanowią one bazę tekstową poddaną analizie pod kątem występowania polskich zachowań grzecznościowych⁴. Rozprawa ta w swojej zasadniczej części obejmuje analizę następujących aktów grzecznościowych – powitań, pożegnań, pozdrowień, życzeń, komplementów, kondolencji oraz form adresatywnych, czyli form zwracania się do odbiorcy.

Kazimierz Ożóg, badając zwroty grzecznościowe w wypowiedziach mówionych mieszkańców Krakowa, podkreśla, że wybór metod gromadzenia, opisywania i interpretacji materiału językowego nie tylko winien być podporządkowany założeniom i celom badań, ale także musi uwzględniać realne możliwości ich prowadzenia. W swojej pracy⁵ (Ożóg 1990) wykorzystał do badań m.in. metodę pasywną⁶, w której badacz wybiera do obserwacji spontaniczne dialogi rozmówców, sam z kolei pozostaje z boku sytuacji badawczej. W niniejszej pracy również wykorzystano tę metodę, polegającą na zebraniu do badań zapisanych wypowiedzi internautów, pozostających w kontakcie jednorazowym, sporadycznym lub powtarzającym się, regularnym.

---

³ Metafora *twarży* (*face, image*) została wprowadzona przez jednego z najwybitniejszych przedstawicieli interakcjonizmu symbolicznego – amerykańskiego badacza zjawiska grzeczności – Ervinga Goffmana (2006). Pojęcie *twarży* definiuje jako „pozytywną wartość społeczną przypisywaną osobie w danej sytuacji spotkania, gdy inni przyjmą, że trzyma się ona określonej roli. Twarz jest obrazem własnego >>ja<< naszkicowanym w kategoriach uznanych atrybutów społecznych, przy czym może to być obraz zbiorowy, jak wówczas, gdy ktoś wystawia dobre świadectwo swojej profesji bądź religii, wystawiając dobre świadectwo samemu sobie [...] Reguły szacunku dla siebie i względu na innych wspólnie sprawiają, że w trakcie spotkania jednostka stara się chronić zarówno swoją twarz, jak i twarz pozostałych uczestników” (Goffman 2006: 6-7).

⁴ Więcej na temat charakteru analizowanych wypowiedzi zob. podrozdział 2.4. *Rodzaje forów dyskusyjnych*.

⁵ Wspomniana pozycja stanowi znaczny skrót pracy doktorskiej Kazimierza Ożoga napisanej pod kierunkiem Bogusława Dunaja; powstała ona w zespole badającym, pod kierunkiem Dunaja, język mówiony na przykładzie mieszkańców Krakowa.

⁶ Pasywna obserwacja może być prowadzona na dwa sposoby: za pomocą ukrytego mikrofonu lub za pomocą doraźnych zapisów zasłyszanych wyrażen i zwrotów, notowanych wraz z przybliżonym opisem sytuacji, w której wystąpiły (Ożóg 1990: 15).

Dominującą w pracy orientacją metodologiczną jest orientacja pragmatycznojęzykowa, oparta na teorii aktów mowy J. L. Austina i jego kontynuatorów. Performatywna specyfika językowych zachowań grzecznościowych sprawia, że należy o nich mówić właśnie w kategoriach pragmatyki językowej; to wyrażenia, które po wypowiedzeniu tworzą nową rzeczywistość. Poszczególne rozdziały o charakterze analitycznym odwołują się między innymi do takich pojęć, jak: performatywy, konstatacje, składniki aktu mowy (aspekt lokucyjny, illokucyjny, perlokucyjny), akty bezpośrednie i pośrednie, ekspresywy, funkcje języka itp. Analiza poszczególnych aktów skupia się głównie na aktach lokucyjnych i illokucyjnych⁷. Sprawdzenie skutków perlokucyjnych, czyli oddziaływania wypowiedzi na odbiorcę⁸, jest trudne ze względu na charakter medium pośredniczącego w komunikacji, które bardzo często uniemożliwia zbadanie aktów perlokucyjnych. Pewne akty grzecznościowe, jak wynika ze zgromadzonego materiału językowego, są jednak niezwykle często replikowane przez dyskutujących⁹. Poszczególne rozdziały rozpoczynają się krótkim wprowadzeniem do analizy, a następnie przedstawiają realizację danego aktu w dyskusjach na forum internetowym. Badania uwzględniają m.in. charakterystykę sytuacji

---

⁷ Jak słusznie zauważa R. Kalisz (1993: 32-33): „Większość pragmatyków językowych pomija w swoich rozważaniach Austynowskie akty lokucyjne i perlokucyjne, koncentrując się wyłącznie na aktach illokucyjnych. O ile jest to słuszne w wypadku aktów lokucyjnych, które ex definitione elementów pragmatycznych nie zawierają, to jednak efekty perlokucyjne, a właściwie zamierzone efekty perlokucyjne, stanowią winny właściwą dziedzinę pragmatyki językowej. Problematyka aktów illokucyjnych rzeczywiście jest podstawowym zagadnieniem pragmatyki, lecz i zamierzone efekty perlokucyjne jako cel wypowiedzi ukierunkowany na adresata jako osobę są zagadnieniem ważnym i niesłusznie pomijanym w badaniach”. Autor, zainspirowany uwagami Leecha, zwraca uwagę na konieczność rozróżnienia dwóch podstawowych pojęć – rezultatów, czyli efektów perlokucyjnych oraz zamierzonych efektów perlokucyjnych. Te ostatnie, podobnie jak akty illokucyjne, zorientowane są na cel – „Jeżeli chcę kogoś o coś prosić (zorientowanie na cel), to interesuje mnie oczywiście spełnienie mojej prośby. Również jeżeli chcę komuś sprawić radość, czy też chcę kogoś obrazić, wyrażenie moje będzie również zorientowane na cel. Rezultatem będzie radość adresata bądź też obraza, czyli efekt perlokucyjny. Zamierzony efekt perlokucyjny dotyczy sfery adresata i naszych zamierzeń związanych ze zmianą, jaką chcemy, żeby nastąpiła u adresata” (Kalisz 1993: 33).

⁸ Jak pisze E. Grodziński (1981: 181): „Wypowiedź językowa wygłoszona w charakterze informacji, rady, obietnicy, prośby, rozkazu, zezwolenia itd. może w ten czy inny sposób oddziaływać na myśli, uczucia, akty woli osoby, do której była adresowana. Słowne określenie oddziaływania wypowiedzi językowej na adresata nazywa się *aktem perlokucyjnym*. W każdym języku istnieje wiele czasowników, które określają oddziaływanie wypowiedzi językowej na słuchacza. Takimi czasownikami są *przekonać, zapoznać, zainteresować, zafrapować, zachwycić, zaimponować, uspokoić, pocieszyć, uradować, olśnić, ośmielić, uszczęśliwić, zmartwić, zasmucić, urazić, dotknąć, zadrasnąć, obrazić, znieważyć, zadziwić, zdumieć, przerazić, przestraszyć, rozgniewać, zdenerwować, zanudzić, zaszokować, uprzytomnić* itd.”.

⁹ „Zamierzone efekty perlokucyjne są niezwykle trudne do zbadania, gdyż mówiący nie może mieć pełnej kontroli nad wrażeniami, jakie wywrze jego wypowiedzenie na adresacie. Bywa tak, że zamierzony komplement spowoduje zdumienie lub wręcz gniew adresata (...). Często jednak forma językowa jest poprawna, ale efekt perlokucyjny różni się od zamierzonego. Dzieje się tak z powodów psychologicznych oraz innych uwarunkowań kontekstualnych, takich jak system przekonań adresata” (Kalisz 1993: 54).

nadawczo-odbiorczej, replik, a także elementów pozawerbalnych oraz innych aktów grzecznościowych towarzyszących poszczególnym wypowiedziom.

Analiza kolejnych aktów grzecznościowych na forum dyskusyjnym uwzględnia również nurt badań semantycznych, zwłaszcza metody eksplikowania znaczeń wyrażen językowych, wprowadzone i stosowane przez Annę Wierzbicką. Analizowane akty to wypowiedzi o charakterze performatywnym, wyrażające akty woli, których analiza semantyczna składa się nie tylko z predykatów mentalnych, takich jak: „sądzę, że ...” / „chcę, żeby ...” / „nie chcę, żeby...”, ale także z elementów o funkcji ekspresywnej, zapisywanych w modusie „czuję” (Wierzbicka 1969: 33-61).

Zagadnienie etykiety językowej jest przedmiotem badań specjalistów wielu dyscyplin humanistycznych, w związku z czym podczas analizy materiału również bierze się pod uwagę aspekt socjolingwistyczny oraz wyniki badań z zakresu psychologii czy teorii komunikacji społecznej. Ważnym zagadnieniem jest także problem funkcji komunikacyjnych badanych aktów mowy.

Rozprawa składa się z dziewięciu rozdziałów, w tym trzech o charakterze teoretycznym, sześciu analitycznych oraz zakończenia. Rozdział pierwszy (*Problematyka badań w świetle literatury*) poświęcono problematyce badań w świetle literatury; przedstawia on najważniejsze artykuły, a także opracowania książkowe dotyczące nie tylko problemów ogólnie pojętej etykiety językowej, ale także tych, które dotyczą komunikacji językowej w Internecie, w szczególności zaś przedstawia stan badań nad forum internetowym jako specyficznym gatunkiem wypowiedzi.

Kolejne dwa rozdziały stanowią zarys najważniejszych terminów, zagadnień, klasyfikacji itp. niezbędnych do analizy aktów etykiety na forum internetowym. O specyfice samego forum traktuje rozdział drugi (*Specyfika forum dyskusyjnego na tle pozostałych gatunków internetowych*). Analizę, której głównym celem jest uchwycenie istoty gatunku, rozpoczęto od ukazania komunikacyjnych właściwości Internetu na tle wybranych mediów – prasy, radia, telewizji, telefonii, ze szczególnym naciskiem na opis sytuacji nadawczo-odbiorczej oraz charakteru samego medium. Kolejny etap badań obejmuje przedstawienie najważniejszych cech badanego gatunku (wg kategorii: synchroniczność/asynchroniczność, cel komunikacyjny, sytuacja nadawczo-odbiorcza, układ tekstu, typ komunikacji) w zestawieniu z wybranymi gatunkami komunikacji internetowej (tj. czatów, listów elektronicznych, grup dyskusyjnych) oraz uchwycenie podobieństw i różnic pomiędzy nimi.

Zwieńczeniem rozdziału jest porównawcze ujęcie dyskusji w rozumieniu tradycyjnym oraz nowym, internetowym, jak również pogrupowanie rodzajów forów dyskusyjnych i ostateczne zebranie cech gatunkowych.

W rozdziale trzecim (*Panorama aktów grzecznościowych*), będącym wprowadzeniem do problematyki grzecznościowych aktów mowy, poklasyfikowano badane akty z językoznawczego oraz socjolingwistycznego punktu widzenia, ze szczególnym naciskiem na ich funkcję komunikacyjną. Następnie scharakteryzowano problematykę granic polskiej etykiety językowej, zasad polskiego modelu grzeczności oraz norm społecznych regulujących językowe zachowania grzecznościowe z punktu widzenia grzecznościowych aktów mowy będących przedmiotem niniejszej analizy – aktów powitania, pożegnania, życzeń, pozdrowień, kondolencji oraz dodatniego wartościowania partnera dyskusji.

Kolejne rozdziały o charakterze analitycznym przedstawiają wyniki badań zebranego materiału językowego. Każdy akt mowy ma nieco inny wymiar semantyczny i pragmatyczny, dlatego nie założono z góry ustalonego schematu, według którego analizowano by dany akt, niemniej istnieją pewne punkty wspólne, m.in. repliki badanych aktów oraz akty mowy im towarzyszące.

Rozdział czwarty (*Grzecznościowe formuły otwierające (powitania) i zamykające (pożegnania) dialog na forum dyskusyjnym*) przedstawia językowe sposoby rozpoczynania i zamykania dialogu w dyskusjach na forum, z kolei rozdział piąty (*Zwroty adresatywne w dyskusjach na forach internetowych*) zawiera wyniki analizy dyskusji pod kątem zwrotów adresatywnych, używanych przez samych dyskutujących. Głównym celem tego rozdziału jest przedstawienie sposobów modyfikacji tychże form w zależności od tematu dyskusji i jej przebiegu oraz pokazanie, jak za pomocą danej formy dyskutujący wyrażają swoje emocje względem siebie.

W rozdziale szóstym (*Akty pozdrowień na forum internetowym*) przedstawiono formuły językowe pozdrowień, ze szczególnym naciskiem na sposoby ujawniania się nadawcy oraz sposoby zwracania się do adresata; typy odbiorców aktów pozdrowień zostają zebrane w pewne powtarzające się grupy.

Celem rozdziału siódmego (*Akty życzeń na forach internetowych*) jest próba przedstawienia językowego portretu nadawcy i odbiorcy życzeń, który wyłania się z analizy dyskusji pod kątem badanego aktu mowy. Dopelnieniem językowego obrazu wartości wpływających z analizy zgromadzonych wypowiedzi są przykłady życzeń

nieszczerych lub takich, które wyrażają pragnienie dobra odbiorcy wyłącznie w opinii nadawcy.

Problematyce wartościowania partnera dyskusji poświęcono rozdział ósmy (*Akty dodatniego wartościowania partnera na forach internetowych*); analiza opiera się na zestawieniu cech szczegółowych związanych z dodatnim wartościowaniem partnera. Głównym celem tej części rozprawy jest uchwycenie typowych sytuacji komunikacyjnych, w których pojawiły się badane akty.

Przedmiotem rozdziału dziewiątego (*Kondolencje i inne akty etykietałne związane ze śmiercią*) jest próba odtworzenia wszystkich (tj. pragmatycznych, leksykalnych, stylistycznych) składników wzorca gatunkowego aktów kondolencji, mieszczących się w ramach ogólnie pojętej kategorii wypowiedzi żałobnych, a także przedstawienie nietypowych realizacji gatunku oraz emocjonalnego i refleksyjnego charakteru badanych aktów.

Niezależnie od typu komunikacji formuły grzecznościowe mają spełniać podstawowy cel – ułatwiać komunikację oraz stwarzać atmosferę sprzyjającą dobremu porozumiewaniu się (Ożóg 2005: 12). Wobec powyższego warto dokonać analizy etykiety grzecznościowej dyskusji internetowych, a tym samym sprawdzić, czy to prawda, jak twierdzi K. Ożóg (2005: 13), że „zaczyna się przyjmować nowa, uproszczona konwencja, którą można nazwać grzecznością komputerową bądź grzecznością kultury konsumpcyjnej”. Dyskusje internetowe skupiają wielu użytkowników – zarówno należących do starszego i średniego pokolenia, którzy „mają w swoim repertuarze dużo różnych wariantów realizacyjnych każdej funkcji grzecznościowej” (Ożóg 2005: 13), jak i tych, którzy przynależą do kultury konsumpcyjnej i używają bardzo prostego, nieskomplikowanego repertuaru form grzecznościowych. Wobec powyższego należy odpowiedzieć sobie na pytanie, czy i jak komputer, jako medium pośredniczące, wpływa na zmiany w polskim modelu grzeczności. Czy etykieta grzecznościowa na forum ułatwia dyskusję, a może jest czynnikiem drugorzędnym, niemającym większego wpływu na jej przebieg? Wydaje się, że społeczność określonego forum dyskusyjnego, bez względu na medium pośredniczące w komunikacji, realizuje we właściwy dla siebie sposób uniwersalną potrzebę grzeczności. Wobec tego najważniejszym punktem badań jest analiza sytuacji komunikacyjnych, które stwarzają ową atmosferę grzecznościową. Punktem wyjścia badań dotyczących grzecznościowych aktów mowy na forach dyskusyjnych jest przekonanie o ogromnej roli kontekstu wypowiedzi,

którego opis staje się nieodłącznym składnikiem aktu mowy. Innymi słowy, na proces rozpoznawania celów i postaw nadawcy składa się nie tylko opis danego aktu mowy, ale i dopełnienie w postaci charakterystyki kontekstu, w którym dana wypowiedź zostaje osadzona. Badaniom przyświeca podstawowy cel – próba udzielenia odpowiedzi na pytanie, jakimi wyrażeniami grzecznościowymi posługują się internauci w XXI wieku¹⁰.

Rozprawa ta, ze względu na rozległość tematu, nie zawiera pełnej analizy aktów etykiety językowej na forach internetowych. Stanowi raczej zaczątek głębszych badań, które obejmowałyby pozostałe grzecznościowe akty mowy, a także próbę odtworzenia modelu grzecznościowych zachowań internautów, co przy tak selektywnym doborze materiału językowego nie byłoby obiektywne na tym etapie badań.

---

¹⁰ Na potrzeby niniejszych badań analiza językowa obejmuje grzecznościowe akty mowy najbardziej charakterystyczne i najczęściej występujące w zgromadzonym materiale językowym. W badaniach nad etykietą językową istotną rolę odgrywa sytuacja komunikacyjna. I tak na przykład badanie formuł kondolencji ma sens wtedy, gdy rzeczywiście zaistniała sytuacja straty kogoś bliskiego przez adresata danego aktu mowy. Z tego powodu Internet wyklucza zaistnienie niektórych predykatywnych aktów grzecznościowych, jak częstowanie czy toast, zaś pozostałe akty zaistnieją wówczas, jeśli pojawią się odpowiednie bodźce je wywołujące. Przykładowo akt kondolencji można badać w wypowiedziach na forum poświęconym śmierci znanej osoby, akt dodatniego wartościowania w wypowiedziach będących reakcją internautów na zamieszczone zdjęcia czy wytwory działalności twórczej nadawcy itp.

ROZDZIAŁ I

Problematyka badań w świetle literatury

Przedmiotem niniejszego rozdziału jest przedstawienie stanu badań¹¹ nad aktami etykiety językowej, zwłaszcza zaś tymi, które dotyczą komunikacji za pomocą komputera. Sposoby komunikacji językowej w Internecie stały się przedmiotem refleksji specjalistów wielu dyscyplin, w tym również językoznawców. Podstawą teoretyczną rozważań tego typu są prace dotyczące komunikacji międzyludzkiej (zob. m.in. Dobek-Ostrowska 1999, 2001; Green 1999; Habrajska 2001; Griffin 2003) oraz mediów masowych (zob. m.in. Goban-Klas 1999, 2001; Bralczyk, Mosiołek-Kłosińska 2000; Hopfinger 2002; Zaraziński 2006; Pisarek 2008), w tym pozycje poruszające problem komunikacji za pomocą komputera i Internetu (zob. m.in. Karpiński 1996; Lisiecki 2003; Taras 2004; Grzenia 2007).

Jak dotąd powstało kilka prac opisujących poszczególne formy komunikacji w Internecie – czaty (zob. m.in. Gruszczyński 2001a; Golus 2003; Grzenia 2006), e-mail (zob. m.in. Dąbrowska 2000; Grzenia 2006, 2007; Sikora 2009), blog (zob. m.in. Zwiefka-Chwałek 2002; Grzenia 2006; Dura 2009; Gumkowska 2009; Gumkowska, Maryl 2009; Zając, Rakocy, Nowak 2009), strona WWW (zob. m.in. Jagodzińska 1998; Grzenia 2004), grupy dyskusyjne (zob. m.in. Grzenia 2006; Żmigrodzki 2006) czy wreszcie forum internetowe – gatunek opracowany początkowo przy okazji analizy sposobu zapisu uczuć towarzyszących wypowiedzi (zob. Jagodzińska 2000).

Katarzyna Wyrwas (2004), omawiając najważniejsze cechy dyskusji prowadzonej na forum internetowym, zwraca szczególną uwagę na elementy wpływające na wewnętrzne uporządkowanie dyskusji, sposoby jej inicjowania oraz czynniki zapewniające spójność wypowiedzi. Ponadto autorka przedstawia różne sposoby argumentacji oraz niektóre cechy języka dyskutantów. Kolejne badania nad tekstem w sieci (m.in. Ulicka 2009) przyniosły nowe spostrzeżenia na temat forum internetowego; zbadano zabawy językowe w dyskusjach (Greń 2009), repertuar podgatunków mowy forum w perspektywie genologii lingwistycznej (Sokół 2009) czy opinie samych dyskutujących na temat języka sieciowych dyskusji (Adamczyk 2009).

---

¹¹ Dokładny przegląd pozycji bibliograficznych sprzed 1990 roku zawiera praca K. Ożoga (1990).

Przedstawienie stanu badań nad grzecznościowymi aktami mowy, będącymi przedmiotem niniejszej analizy, należy poprzedzić omówieniem najważniejszych pozycji bibliograficznych dotyczących samej etykiety językowej. I tak, szczególnym zainteresowaniem badaczy cieszy się etykieta językowa różnych okresów historii Polski. Prace dotyczące tej tematyki można podzielić na cztery grupy – badania etykiety doby staropolskiej (zob. m.in. Wojtak 1989, 1992, 1999; Bogucka 1994; Cybulski 1994b, 2000a), doby średniopolskiej (zob. m.in. Cybulski 1996a, 2000b, 2003; Kreja 1997), czasów oświecenia (zob. m.in. Stone 1989; Cybulski 1996b; Wojtak 1996; Kaliszewski 2004) oraz współczesności (zob. m.in. publikacje: Marcjanik, Ożóg, Kita, Wierzbicka).

Każdej kulturze można przypisać typowy dla niej model grzeczności. Pod tym pojęciem rozumiem, za K. Ożogiem (1991: 51), „system społecznie zaaprobowanych i powszechnie przyjętych norm określających kulturalny sposób zachowania (także i werbalnego) członków danej grupy w kontaktach między sobą”. To naród w czasie wielowiekowej ewolucji wytworzył model grzeczności ogólnej, zaś każdy członek tej wspólnoty, każdy użytkownik języka uczy się, wraz z nabywaniem kompetencji komunikacyjnej, odpowiednich zasad grzeczności. Spośród autorów najważniejszych publikacji traktujących o zasadach polskiej grzeczności językowej warto przywołać m.in.: M. Marcjanik (1993a, 2007), J. Antas (2002), K. Ożoga (2005), M. Kitę (2005). Ponadto powstało kilka prac podejmujących próbę syntezy wszystkich typów polskich wyrażen językowych o funkcji grzecznościowej. Za fundamentalną można uznać monografię Ożoga (1990), ciekawych spostrzeżeń dostarczają także publikacje Marcjanik (zob. m.in. 1991, 1993b, 1997, 2001a).

U podstaw badań nad etykietą językową leżą, jak podkreśla Marcjanik (2001a: 11), problemy metodologiczne, utrudniające między innymi analizę wyrażen językowych, którymi posługują się członkowie danej społeczności językowej w danym momencie historycznym, zwłaszcza współcześnie (Marcjanik 2001a: 9). Badania tego typu wymagają ujęcia wielu czynników pozajęzykowych, przede wszystkim zaś pragmatycznego kontekstu wypowiedzi. Pomimo tych trudności powstało kilka prac opisujących ogólne zasady etykiety językowej wybranych grup społecznych (zob. m.in. artykuł na temat grzeczności językowej w klasie – Ankudewicz-Blukacz 1999; etykiety językowej nauczycieli – Brus 2001; etykiety mieszkańców wsi – Grochola-Szczepanek 1996). O samych sposobach opisywania etykiety językowej pisała Marcjanik (2001a: 9-19).

Etykietę językową, w tym problem aktów mowy, można badać z wielu różnych perspektyw. Można spojrzeć na formuły grzecznościowe z punktu widzenia ich przynależności do wypowiedzi performatywnych (zob. Grodziński 1980); można skupić się wyłącznie na semantycznym (zob. Ożóg 1991; Wierzbicka 1999) lub pragmatycznym aspekcie tychże zwrotów (Blum-Kulka 2001) bądź też zarówno na jednym, jak i na drugim (Żydek-Bednarczuk 1997). Problem można również badać w ujęciu diachronicznym, ukierunkowanym na przyczyny zmian w etykiecie językowej (zob. Cybulski 1994a; Marcjanik 2001b, 2002). W niektórych pracach rozważany jest problem uniwersalnego charakteru zachowań grzecznościowych (zob. Marcjanik 2001a – rozdz. dotyczący uniwersaliów grzecznościowych oraz kodyfikacji etykiety językowej); niezwykle interesującą perspektywą badawczą jest także odkrywanie istoty językowych zachowań grzecznościowych Polaków w zetknięciu z innymi kulturami (zob. m.in. artykuły na temat zachowań językowych Polaków w oczach cudzoziemców – Wojciszke, Baryła 2001; Antas 2002) czy też ogólnie modelu grzeczności językowej różnych kultur (zob. Marcjanik 2005).

Poza tym powstało wiele podręczników typu *savoir-vivre*¹², opisujących obyczaje towarzyskie związane na przykład z zachowaniem się przy stole, przyjmowaniem gości, flirtowaniem, podrywaniem, a także zawierających porady dla dziewcząt, nastolatków, turystów itp.

---

¹² Zob. m.in.: Bartnik M., *Gdy przyjdą goście*, Warszawa 1990; Borzymowska B., Romero J., *Szkoła flirtowania*, Wrocław 1994; Dankowska M., *Nastolatki i bon ton*, Warszawa 1990; Dembek Z. K., *Wesele polskie. Zwyczaje, wyjaśnienia, porady, savoir-vivre*, Toruń 2004; Demicki Z., *Jak przyjmować gości*, Toruń 2003; Filler W., Pluciński T., *Tylko dla mężczyzn!*, Warszawa 1994; Frenkiel Z., *Bądź gentelmen'em*, Londyn 1947; Gajos H., *Bądź dobrze ubrana*, Warszawa 1994; Gerlach A., *Proszę, dziękuję... przy stole*, Warszawa 1992; Gumowska, *ABC dobrego wychowania*, Warszawa 1958; Gutowska L., *Nowy savoir-vivre*, Warszawa 2004; Gutowska L., *Sekretarka z klasa*, Warszawa 1998; Ikanowicz C., *Protokół dyplomatyczny i dobre obyczaje w biznesie*, Warszawa 1997; Kamyczek J., *Grzeczność na co dzień*, Warszawa 1955; Kamyczek J., *Savoir-vivre dla nastolatków*, Warszawa 1974; Kasdepke G., *Bon czy ton, czyli savoir-vivre dla dzieci*, Łódź 2004; Kowecka E., *W salonie i w kuchni*, Warszawa 1984; Kunczewicz Ł., *Poradnik podrywacza*, Łódź 1997; Kunicka E., *Daj się lubić. Poradnik dobrego zachowania nie tylko dla dzieci*, Pelplin 2001; Kwiatkowska I., *Dobre obyczaje gościnności domowej*, Luban 1988; Lewandowska-Tarasiuk E., *Dama być, czyli sztuka słowa polskiej businesswoman*, Warszawa 1993; Mleczek A., *Komórkowy savoir-vivre*, Kraków 2001; Mysliwiec G., *Savoir-vivre w biurze*, Warszawa 2002; Ostalowska I., *Ada, to nie wypada: nie tylko savoir-vivre, nie tylko dla dziewcząt*, Warszawa 1994; Pernal E., *Savoir-vivre w podróży. Poradnik dla turystów i biznesmenów*, Warszawa 2001; Petrovic J., *Bon ton. Wypada, czy nie wypada*, Poznań 2005; Pietkiewicz E., *Protokół dyplomatyczny*, Warszawa 1990; Pietkiewicz E., *Savoir-vivre dzisiaj*, Warszawa 1990; Robak T., *Savoir-vivre bez tajemnic*, Warszawa 2005; Rojek T., *Nowy savoir-vivre*, Warszawa 2006; Sawicka E., *Savoir-vivre. Podręcznik dobrych manier*, Warszawa 2007; Sawicka E., *Savoir-vivre. Przy stole. W pracy*, Warszawa 2007; Turbasa J., *ABC męskiej elegancji*, Kraków 2001; Zadrożyńska A., *Damy i galanci. O polskich zwyczajach towarzyskich*, Warszawa 2004; Żuchowski H. R., *Czarna księga gaf towarzyskich*, Lublin 2001; Żuchowski H. R., *Encyklopedia dobrych manier*, Lublin 2003; Krajski S., *Savoir vivre w kościele. Podręcznik dla świeckich*, Warszawa 2007.

Na polskim gruncie językowym powstała także praca przedstawiająca całościowy obraz etykiety w ujęciu preskryptywnym, a więc opisującym jak należy posługiwać się wyrażeniami językowymi o funkcji grzecznościowej, by zachować harmonię w grupie społecznej – jest to „Językowy *savoir-vivre*”¹³ Haliny Zgółkowej i Tadeusza Zgółki (Zgółkowie 1992).

Najwięcej spośród prac reprezentujących ujęcie deskryptywne dotyczy form adresatywnych, stanowiących ważny element naszej komunikacji. System adresatywny ulega licznym zmianom pod wpływem różnych czynników zewnątrzjęzykowych, społecznych, kulturowych itp. (zob. m.in. Rachwałowa 1991a; Grybosiowa 1998; Sikora 2002). W literaturze przedmiotu wielokrotnie pisano na temat sposobów zwracania się do rozmówców (zob. m.in. Pisarkowa 1979; Miodek 1980; Tomiczek 1983; Bula 1985). Powstało wiele artykułów opisujących formy adresatywne stosowane w dawnej polszczyźnie (zob. m.in. badania nad formami adresatywnymi w XVIII w. – Stone 1989; Wojtak 1996), w konkretnych dziełach (m.in. w „Pamiętnikach Soplicy” Henryka Rzewuskiego – Bartnicka 1989; w „Wydwornym polityku” Macieja Guthatera-Dobrackiego – Dykiel 1989; w „Lalce” Bolesława Prusa – Rachwałowa 1991b; w „Krakowiakach i góralach” W. Bogusławskiego – Brajerski 1991/1992) czy gatunkach literackich (m.in. w polskiej komedii rybałtowskiej – Szczypka 1989; w mowach staropolskich – Rachwałowa 1987; w języku współczesnych tekstów homiletycznych – Koziara, Spólnik 1994) oraz przez konkretne grupy społeczne i zawodowe (m.in. formy zwracania się do drugich w wojsku – Jaworski 1982; we współczesnej rodzinie – Tomczak 1991; w środowisku wiejskim – Waniakowa 1992; Rajchert 1991; w wypowiedziach parlamentarzystów polskich – Małyńska 1998; w polskiej telewizji w latach siedemdziesiątych i dziewięćdziesiątych – Kubiszyn-Medrała 2001; w środowisku Uniwersytetu Warszawskiego – Sobolewska 1993 itp.). Prowadzone były także komparatystyczne badania opisujące sposoby zwracania się do innych w różnych językach (m.in. w języku polskim i francuskim – Zaręba 1981; w języku bułgarskim i polskim – Bugajski 1983; w niektórych językach europejskich – Dąbrowska 1983; w języku polskim i serbskochoorwackim – Szybińska 1991; we współczesnym języku rosyjskim, polskim

---

¹³ M. Marcjanik (2001a: 11) ocenia tę pracę jako sprzeczną z rzeczywistą praktyką językową. Jak pisze: „Autorzy *Językowego savoir-vivre'u*, analizując na przykład akty zaproszenia, ograniczają się do sytuacji w mniejszym lub większym stopniu oficjalnych; pomijają zupełnie zaproszenia na koncert, dyskotekę, do kina, do teatru (...). Można z tego wyciągnąć niesłuszny wniosek, że w sytuacjach nieoficjalnych (w których każdemu z nas przychodzi być znacznie częściej, bo zwykle codziennie), uczestnicy relacji werbalnych nie stosują się do żadnych zasad etykiety”.

w amerykańskim wariantcie języka angielskiego – Kotikova 2002). Badacze zajmujący się tą problematyką jednogłośnie podkreślają, że w danej wspólnocie komunikatywnej system adresatywny odzwierciedla społeczne relacje zachodzące między jej członkami.

O zwrotach do adresata, należących do najważniejszych form językowej grzeczności, pisano również w kontekście powitań i pożegnań, a więc formuł służących do rozpoczęcia i zakończenia dialogu. Zazwyczaj analizuje się je łącznie, „stoją one bowiem na przeciwległych krańcach dialogu, a w związku z tym, że rozpoczynają i kończą rozmowę, wykazują wiele cech wspólnych i charakteryzują się podobną budową” (Ożóg 1990: 20-21). Formuły te badano w ujęciu historycznym (m.in. od XVI do połowy XVIII wieku – Cybulski 1996a), a także na podstawie wypowiedzi wybranych grup (m.in. powitania i pożegnania w języku mówionym mieszkańców Krakowa – Ożóg 1980, 1990; powitania i pożegnania stosowane przez mieszkańców Szczecina – Długosz 1994 itp.). O formułach tych pisano również w kontekście analizy towarzyszących komunikacji zachowań niewerbalnych (Jarząbek 1994). Formy powitań i pożegnań są zróżnicowane ze względu na stopień zażyłości mówiących, typ kontaktu, sytuację komunikacyjną itp.; inne formy stosuje się w sytuacji oficjalnej, inne w sytuacji nieoficjalnej (zob. Dąbrowska 1991b).

Następnie zostaną przedstawione najważniejsze prace zawierające analizę pragmatycznojęzykową wybranych aktów mowy (życzeń, pozdrowień, komplementów oraz kondolencji), o których, poza obszerną pracą Marcjanik (1997), pisano stosunkowo niewiele. Na potrzeby niniejszej rozprawy przydatne będą wyniki badań dotyczące analizy danych aktów mowy dokonane z różnych perspektyw badawczych. Szczególnie interesujące wydaje się badanie aktu w jego konkretnych realizacjach (zob. analiza tekstów pozdrowień zamieszczonych na kartkach pocztowych – Furgalska, Warchała 1982), co pokazuje jak ważną rolę odgrywa osadzenie aktu mowy w wielości uwarunkowań społecznych, kulturowych, sytuacyjnych itp. Badacze wielokrotnie zwracają uwagę właśnie na nierozzerwalność danego komunikatu z sytuacją, w której zostaje on wypowiedziany (zob. uwagi na temat czynników wpływających na wybór formuły pozdrowienia – Kaczyński 1986). Ponadto istotną rolę odgrywa status społeczny i zawodowy rozmówców oraz typ kontaktu.

Szczególnie silnie zakorzenione w kulturze i w tradycji polskiej grzeczności są życzenia. To one, jak pisze Adamowski (1991: 103), „towarzyszą najważniejszym momentom życia człowieka: kalendarzowym i rodzinnym, w tym również

śmierci – co wyraża pożegnalna formuła: >>Niech mu ziemia lekką będzie<<. Językoznawcy badający strukturę aktu życzeń (zob. m.in. Habrajska 1993; Jędrzejko, Kita 2003; Filip 2004; Zgółka 2005; Żuk 2009) kładą nacisk na wieloaspektowe ujęcie zagadnienia, konieczność opisywania życzeń poprzez zbadanie następujących czynników – struktury wypowiedzi, sytuacji komunikacyjnej, kreowanego „portretu” odbiorcy, ze względu na którego tworzone są wypowiedzi. O zróżnicowaniu formy i treści konkretnych wypowiedzi zawsze decyduje stopień oficjalności sytuacji oraz wzajemny stosunek nadawcy i adresata. W życzeniach, na co również zwracano uwagę (m.in. Chudzik 2002), ukryty jest element magii. Dotychczasowe badania nad aktami życzeń przyniosły ciekawe spostrzeżenia na temat zróżnicowanego zakresu form składania życzeń w kulturze ludowej (Adamowski 1992), której nieodłącznym składnikiem są również zaklęcia i złożeczenia, czyli „teksty słowne, w których bardziej lub mniej bezpośrednio zawarte jest pragnienie, aby komuś źle się działo, a dla zrealizowania takiej intencji ważne jest wypowiedzenie odpowiedniej formuły” (Adamowski 1992: 101). Wszelkie badania na temat aktów życzeń potwierdzają tezę o bardzo ważnym miejscu adresata w konstrukcji tekstów życzeniowych.

Kolejną grupę grzecznościowych aktów mowy stanowią kondolencje i komplementy. O tych pierwszych pisano stosunkowo niewiele (zob. m.in. Ścigała 2008), natomiast akty komplementów doczekały się opracowania w postaci monografii (zob. Drabik 2004). Zwyczaj komplementowania ludzi przy różnych okazjach, jako jedna z piękniejszych cech polskiej kultury (por. Jędrzejko 2002), może być bardzo pomocny w wielu sytuacjach dnia codziennego oraz w życiu publicznym. Beata Drabik, wykorzystując do badań teorie i narzędzia wypracowane przez kognitywistów, w tym model kategoryzacji przez prototyp, traktuje go jako strategię grzecznościową budującą nasz pozytywny wizerunek społeczny, stanowiącą ochronę *twarzy* innych osób, a także pozwalającą „przemycić” pochwały samego siebie oraz „zniewagę” dla odbiorcy.

Podsumowując, można stwierdzić, że formy zachowań grzecznościowych zależą od wielu czynników pozajęzykowych (m.in. wieku, płci rozmówców, a także relacji między nimi oraz sytuacji, w jakich dochodzi do kontaktu), które układają się w różne konfiguracje. Dlatego właśnie badania dotyczące etykiety grzecznościowej zawsze będą obejmowały jedynie pewien wycinek całościowego modelu grzeczności, nie sposób bowiem opisać form zachowań grzecznościowych wszystkich grup społecznych, różnych środowisk, grup wiekowych itp.

Niniejsza rozprawa, w której analizie poddano nie stanowiące do tej pory przedmiotu badań językoznawczych akty grzecznościowe występujące w dyskusjach na forum internetowym, przyczynia się do wzbogacenia opisu polskiego modelu grzeczności, wypełniając lukę w badaniach nad etykietą językową

ROZDZIAŁ II

Specyfika forum dyskusyjnego na tle pozostałych gatunków internetowych

2.1. Komunikacyjne właściwości wybranych mediów

Omówienie cech gatunków typowo internetowych należy poprzedzić charakterystyką właściwości komunikacyjnych wybranych mediów¹⁴. Poniższa tabela zestawia elementarne cechy charakteryzujące specyfikę wybranego medium. Pod uwagę wzięto takie elementy, jak: charakter medium, sytuacja nadawczo-odbiorcza, stopień aktywności odbiorcy oraz kontekst językowy.

	prasa	radio	telewizja	telefon	Internet
charakter medium	trwały	nietrwały	nietrwały	nietrwały	trwały ¹⁵
sytuacja nadawczo-odbiorcza/aktywność odbiorcy¹⁶	N→O asymetryczność	N→O asymetryczność	N→O asymetryczność	N↔O symetryczność	N→O asymetryczność N↔O symetryczność ¹⁷
kontekst językowy	słowo pisane	słowo mówione, dźwięk	słowo mówione, dźwięk, obraz	telefon stacjonarny: słowo mówione	słowo mówione, dźwięk, słowo pisane, obraz

¹⁴ Termin medium to pojęcie nieprecyzyjne i wieloznaczne, należące do terminologii wielu dyscyplin. Za formą *media* stać mogą różne desygnaty. W. Pisarek (2008: 29) dzieli media na pięć kategorii: 1) służące artykulacji informacji (język, pismo); 2) służące rejestracji i magazynowaniu (kreda, papier, mikrofon, kamera, taśma magnetyczna, płyty analogowe i cyfrowe); 3) służące zwielokrotnieniu transmisji informacji (maszyny drukarskie, urządzenia służące do kopii nagrań, sieci kablowe, bezprzewodowe, internet); 4) służące jej przetwarzaniu, odtwarzaniu i wyszukaniu (komputer z oprogramowaniem, kalkulator, odtwarzacz magnetofoniczny, odtwarzacz wideo, aparat radiowy i telewizyjny) oraz 5) służące organizacji jej dyfuzji (wydawnictwa, redakcje, instytucje, wytwórnie filmowe).

¹⁵ O charakterze tego medium piszę w kontekście badanych wypowiedzi na forach dyskusyjnych, które prowadzone są na piśmie, w komunikacji asynchronicznej. Komunikacja internetowa obejmuje ponadto dyskusje, które również są utrwalone, lecz nie są bezpośrednio dostępne, np. dyskusje prowadzone za pośrednictwem programu Skype, Tleofon, OnetSkype itp. (por. M. J. Adamczyk 2009: 171-173).

¹⁶ Coraz więcej mówi się o interaktywnym charakterze prasy czy telewizji. Zdarzają się przypadki, kiedy odbiorca staje się aktywną stroną komunikacji, np. listy do redakcji w przypadku prasy czy aktywność widzów w przypadku telewizji (np. dialog prowadzących z telefonującymi widzami). Więcej na ten temat zob. Witosz 2006 (zwłaszcza rozdział dotyczący stylów konwersacyjnych w przestrzeni medialnej).

¹⁷ Więcej na temat układu ról nadawczo-odbiorczych w przypadku dyskusji internetowych zob. podrozdział 2.3. *Dyskusja w rozumieniu tradycyjnym a dyskusja na forum internetowym*.

				telefon komórkowy: słowa, tekst, dźwięki, obrazy	
medium jako ...	środek przekazu	środek przekazu	środek przekazu	narzędzie przekazu ¹⁸	narzędzie przekazu ¹⁹

Tabela 1 Komunikacyjne właściwości wybranych mediów

Internet, jako środek masowego przekazu, stanowi niejako połączenie cech charakterystycznych dla pozostałych mediów – podobnie jak prasę, cechuje go trwały charakter; zakłada, tak jak telefonia, aktywność ze strony odbiorcy; łączy słowo, obraz, dźwięk jak telewizja i telefonia; jest także, obok telefonii, narzędziem przekazu.

2.2. Komunikacja internetowa – przegląd gatunków

Komunikacja internetowa²⁰ to zjawisko językowe, którego analiza powinna stać się punktem wyjścia badań poświęconych zbiorom tekstów pochodzących z Internetu. Człowiek to istota, która potrzebuje kontaktu z drugim człowiekiem. Komunikacja internetowa stwarza możliwości do nawiązywania dialogu. W przestrzeni internetowej funkcjonuje wiele kanałów komunikacyjnych, dla których podstawową formą podawczą jest dialog. Nastawienie na dialog dominuje w takich gatunkach internetowych, jak: grupy dyskusyjne, e-mail, pogawędki internetowe czy wreszcie forum internetowe.

Środki komunikowania masowego to „wszelkie urządzenia techniczne i instytucje służące publicznemu, pośredniemu i w zasadzie jednokierunkowemu rozpowszechnianiu wypowiedzi (przekazów) wśród rozproszonej, heterogenicznej, nieustrukturyzowanej publiczności (audytoriów)” (Pisarek 2008: 30). Internet to medium, dzięki któremu możliwe staje się rozpowszechnianie i utrwalanie zapisanych tekstów. Dyskusja w tradycyjnym rozumieniu opiera się na słowie mówionym, a więc można mówić o nietrwałości przekazu, który funkcjonuje „tu i teraz”. Cechą dyskusji internetowych jest, jak już zostało wspomniane, ich charakter pisany, co ma ogromny wpływ na sam proces komunikacji. Forum dyskusyjne,

¹⁸ Telefonia, w przeciwieństwie do Internetu, zazwyczaj umożliwia w tym samym czasie kontakt jedynie dwóm osobom, poza tym wykorzystuje się ją zazwyczaj do załatwienia jakiś spraw.

¹⁹ Jak słusznie zauważył J. Grzenia (2007: 98): „(...) Internet jest jedynym medium mającym charakter narzędzia komunikacji, inne media są jedynie środkami przekazu, to znaczy, że przekazują informację jednostronnie, w związku z tym nikt nie oczekuje reakcji, a tym samym nie nastawia się na dialog”.

²⁰ Termin *komunikacja internetowa*, w przeciwieństwie do terminu *komunikacja komputerowa*, odnosi się do komunikacji za pomocą komputerów będących częścią sieci globalnej (por. Grzenia 2007: 62).

w ramach którego odbywają się internetowe dyskusje, to, obok grup dyskusyjnych, poczty elektronicznej, pogawędek (czatów) internetowych itp., komunikacyjny kanał przekazu, w obrębie którego funkcjonują zapisane teksty. Prócz charakteru pisanego można mu przypisać następujące właściwości:

- zasięg globalny
- nieograniczona liczba odbiorców
- bardzo wysoka aktywność odbiorców
- przemienność ról nadawczo-odbiorczych
- odbiorca grupowy lub indywidualny
- anonimowość
- archiwizacja informacji

W tym miejscu warto zestawić niektóre cechy wybranych kanałów przekazu (grup dyskusyjnych, pogawędek internetowych, listów elektronicznych oraz forów dyskusyjnych) i wskazać istotne różnice na płaszczyźnie komunikacji.

	czaty i komunikatory internetowe	listy elektroniczne (e-maile)	grupy dyskusyjne²¹	forum dyskusyjne
synchroniczność/ asynchroniczność	komunikacja synchroniczna	komunikacja asynchroniczna	komunikacja asynchroniczna	komunikacja asynchroniczna
cel komunikacyjny	rozmowa, rozrywka, sposób spędzenia wolnego czasu itp.	wymiana informacji, reklama itp.	wymiana informacji, opinii, poglądów na różne tematy itp.	wymiana informacji, opinii, poglądów na różne tematy itp.
sytuacja nadawczo-odbiorcza	przemienność ról – dialog, polilog	przemienność ról – dialog; monolog ²²	przemienność ról – dialog, polilog ²³	przemienność ról – dialog, polilog;

²¹ Jak pisze J. Grzenia (2006: 320): „Grupa dyskusyjna to internetowe miejsce wymiany informacji, które wymaga korzystania z poczty elektronicznej, czym różni się od forum dyskusyjnego. W związku z tym poziom anonimowości w grupach dyskusyjnych jest niezbyt wysoki (np. dyskutanci często występują pod własnym imieniem i nazwiskiem). Grupy dyskusyjne (angielskie *newsgroups*) funkcjonują w obrębie ogólnosiwiatowego systemu wymiany informacji zwanego Usenetem. Nazwy grup przypominają adresy internetowe o odwróconym porządku, np. *pl.hum.x-muza* to miejsce dyskusji w języku polskim (*pl*), o tematyce humanistycznej (*hum*), z zawężeniem do filmu (*x-muza*).

²² Wszak istnieją e-maile, które można określić jako jednokierunkowe, pozostające bez odpowiedzi ze strony adresata, np. listy urzędowe, reklamowe (zob. Grzenia 2007: 158).

²³ W przypadku grup czy forów dyskusyjnych również zdarzają się wypowiedzi pozostające bez reakcji ze strony adresatów, jednak ową jednokierunkowość odczuwa się w innym stopniu niż w przypadku komunikacji za pomocą poczty elektronicznej.

układ tekstu	chaotyczny	hierarchiczny	hierarchiczny	hierarchiczno-chaotyczny
typ komunikacji ²⁴	konwersacyjny	korespondencyjny (e-mailowy) ²⁵	korespondencyjny (e-mailowy)	korespondencyjny (e-mailowy)

Tabela 2 Cechy poszczególnych kanałów przekazu w obrębie jednego medium

Przedstawione w tabeli kanały przekazu należą do najpopularniejszych form komunikacji internetowej. W każdym przypadku mamy do czynienia z sytuacją, w której język mówiony, typowy dla kontaktów bezpośrednich (*face to face*), został utrwalony. W obrębie grup i forów dyskusyjnych pojawiają się dyskusje na tematy zaproponowane przez uczestników. Przybierają one postać tzw. wątków, charakteryzujących się wyraźną hierarchicznością (zob. Grzenia 2007: 168). Duży stopień uschematyzowania cechuje również listy elektroniczne. Z kolei jedną z charakterystycznych cech pogawędek, zwanych też czatami (Grzenia 2007: 170), jest występowanie tzw. teleologu, czyli polilogu, w którym dochodzi do zrywania związków między poszczególnymi wypowiedziami²⁶ (Grzenia 2007: 171). Listy elektroniczne, grupy i fora dyskusyjne opierają się na asynchronicznej korespondencji elektronicznej, co odróżnia je od synchronicznych pogaduszek przypominających konwersację. Istotę tych ostatnich najlepiej oddają słowa Grzeni (2007: 170-171): „Ta internetowa odmiana rozmowy, ukształtowana specyficznie ze względu na kanał informacyjny, służy przede wszystkim potrzebie spontanicznego porozumiewania się. Warto zaznaczyć, iż jest to jedna z najpopularniejszych tzw. usług internetowych, a przy tym uchodzi za tę formę komunikacji, która wywołuje największe uzależnienie”. Podobną rolę pełnią tzw. komunikatory internetowe, różniące się od czatów tym, że ich

²⁴ J. Grzenia (2007: 43) wymienia trzy typy komunikacji za pośrednictwem Internetu: 1) typ konwersacyjny, charakterystyczny dla pogawędek internetowych; 2) typ korespondencyjny (e-mailowy), charakterystyczny dla poczty elektronicznej, grup, list i forów dyskusyjnych oraz 3) typ hipertekstowy, który reprezentuje teksty dostępne w sieci Word Wide Web.

²⁵ A. Sikora (2009: 245-252), w artykule *E-mail – między listem a rozmową*, pisze o konwersyjnym stylu wiadomości elektronicznej. Autorka podkreśla, że „e-mail od samego początku był traktowany jako sposób komunikacji przypominający z jednej strony list, z drugiej zaś rozmowę”. Na podstawie analizy różnego rodzaju poradników na temat internetowego *savoir-vivre* u badaczka stwierdza, że nowe medium wpływa na sposób myślenia ludzi, którzy konwersacyjny styl e-maili utożsamiają często z nieformalnym tonem wypowiedzi, który pozwala nam na większą niefrasobliwość, ponieważ nie musimy ważyć każdego słowa.

²⁶ „W zapisie rozmowy, który jej uczestnicy widzą na ekranie, poszczególne wypowiedzi następują w kolejności dostarczenia ich do komputera, w którym odbywa się pogawędka, a nie tak jak wynikałoby z naturalnego następstwa składników dialogu. Te zaburzenia mogą pojawić się już przy dwu rozmówcach, nieuniknione zaś są, w wypadku gdy rozmawiają setki osób. Bez wątpienia pogawędki sieciowe stanowią nowe i intrygujące zjawisko społeczne, rodzaj mikroświata, który rządzi się własnymi prawami, mającymi jednak źródło w >>rzeczywistości realnej<<” (Roberts, Smith, Pollock 1997; cyt. za Grzenia 2007: 171).

użytkownicy mają możliwość dobierania sobie rozmówców i tworzenia własnej listy znajomych (Grzenia 2007: 173).

2.3. Dyskusja w rozumieniu tradycyjnym a dyskusja na forum internetowym

Dyskusja to „rozmowa dwu lub więcej osób, także w formie pisemnej: wyrażenie własnego poglądu na jakiś temat. Dyskusja polega na sztuce argumentacji. Podstawowym celem dyskusji jest dążenie do uzgodnienia stanowisk. Jej obowiązującymi cechami są: skuteczność argumentacji, uczciwość, kultura zachowania i kultura słowa – wtedy spełnia swoje zadanie” (Skudrzyk, Urban 2000: 27). Anna Wierzbicka (1983: 131) tak przedstawia eksplikację semantyczną dyskusji:

<<sądzę że ty myślisz o Z co innego niż ja
mówię: ...
mówię to bo chcę żeby każdy z nas powiedział co o tym myśli (i dlaczego)
sądzę że i ty chcesz żeby każdy z nas powiedział co o tym myśli i dlaczego
sądzę że mówiąc to moglibyśmy spowodować że będziemy myśleć
to samo
chciałbym żebyśmy myśleli to samo>>

Najważniejszym celem tego gatunku jest dążenie do ujednolicenia poglądów dyskutujących²⁷. Innymi słowy, jest „przeglądem i porównaniem informacji w celu wyciągnięcia wniosków. Im więcej w trakcie dyskusji wypłynie odnoszących się do jej tematu faktów, tym mniej będzie błędzenia, mniej możliwości rozbieżnych interpretacji i więcej szans na porozumienie” (Garczyński 1962: 172). Dyskusja jest rodzajem rozmowy, każda pogawędka może przerodzić się w zażarty spór. Ponadto odgrywa istotną rolę w naszym życiu. Jak pisze Garczyński (1962: 152): „Muszę wyrażać, co myślę, by wiedzieć, co myślę. Pogląd na zagadnienia polityczne, społeczne i kulturalne zawdzięczamy bardziej dyskusjom niż lekturze i wykładom. Czytanie książek i prasy, słuchanie wykładów i radia wzbogaca naszą wiedzę, ale dopiero działanie i dyskusja rozgrzewa ją i uaktywnia”.

Rozważania na temat dyskusji na forum internetowym warto rozpocząć od zestawienia najważniejszych wyznaczników dyskusji w ujęciu tradycyjnym (dyskusja pierwotna) oraz

---

²⁷ Aczkolwiek jak słusznie zauważa S. Garczyński (1962: 169): „Naiwnością jest jednak spodziewać się, że dyskusja zawsze może doprowadzić do uzgodnienia stanowisk, że zawsze zbliża, że wystarczy parę celnych argumentów, by w minutę zmienić czyjeś przekonanie wszczepione w dzieciństwie lub skryształizowane w ciągu wielu lat”.

dyskusji na forum internetowym (dyskusja wtórna). Analiza porównawcza pozwoli prześledzić, jakim modyfikacjom uległy poszczególne cechy gatunku. Jak bowiem pisze K. Wyrwas (2004: 54), odwołując się do teorii Bachtina (1986: 350-351): „Z punktu widzenia genologii lingwistycznej dyskusja na forum internetowym stanowi przykład gatunku wtórnego. Według Michała Bachtina wtórne gatunki mowy (zaliczał tu zarówno teksty artystyczne, jak i gatunki urzędowe) w procesie powstawania absorbują gatunki pierwotne, wykształcone w bezpośrednim językowym porozumiewaniu się i przekształcają je. Gatunki prymarne wchodzące w skład gatunków złożonych ulegają modyfikacji, zmieniają się ich cele komunikacyjne i środki wyrażania”. W tym przypadku zmiana ulega sama forma prowadzenia dyskusji (z bezpośredniego na pośredni typ kontaktu; z tekstu mówionego na tekst pisany) oraz intencje dyskutantów, którzy „pragną jedynie wyrazić swoje opinie i spowodować modyfikację opinii interlokutorów, raczej nie dążą do osiągnięcia konsensusu²⁸” (Wyrwas 2004: 54). Wyniki analizy, niezbędne do wysunięcia wniosków dotyczących etykiety językowej na forum internetowym, przedstawia poniższa tabela.

---

²⁸ Aczkolwiek sami dyskutujący chętnie manifestują w swoich wypowiedziach zgodność z opiniami innych, np.: *masz racje, popieram; KURCZE TEN WOJTEK TO MA DUŻO RACJI; bingo krotko i zarazem celnie; brawo jestem tego samego zdania !!!; i masz racje;)* taka prawda; *Zgadzam sie z toba w 100%; TAK! TAK! TAK! dwiema rękami podpisuje się pod wypowiedzią Izki!; Super napisane. 100 % prawdy; Dokładnie itp.*

	dyskusja w tradycyjnym ujęciu	dyskusja na forum internetowym
cel gatunku/ intencje dyskutantów	przedstawienie poglądów, opinii rozmówców	przedstawienie poglądów, opinii rozmówców
	ujednoczenie stanowisk interlokutorów (dążenie do osiągnięcia konsensusu)	brak dążenia do osiągnięcia konsensusu
kontekst językowy dyskusji/ użyte środki wyrazu (typy kodów)	ustna komunikacja oficjalna (mowa)	pisemna komunikacja nieoficjalna (pismo elektroniczne, wytwarzane za pomocą klawiatury, wyświetlane na ekranie komputera)
sytuacja nadawczo-odbiorcza	przemienność ról nadawczo-odbiorczych	układy N-O: 1) jeden nadawca do jednego odbiorcy 2) przemienność ról nadawczo-odbiorczych 3) jeden nadawca do wielu wybranych odbiorców 4) wielu nadawców do jednego odbiorcy
przestrzeń komunikacyjna	nadawca i odbiorca nie są od siebie fizycznie oddaleni	nadawca i odbiorca są od siebie fizycznie oddaleni; akt komunikacji odbywa się w przestrzeni internetowej (cyberprzestrzeni)
czas ²⁹	komunikacja synchroniczna (zachodzi jednocześnie)	komunikacja asynchroniczna
	rozmowa w czasie rzeczywistym	akt nadawania i odbioru są od siebie oddalone; rozmowy przypominają wymianę korespondencji
	kontakt <i>face to face</i>	kontakt <i>interface to interface</i>
styl	naukowy	potoczny
tematyka	różnorodna (m.in. ekonomia, polityka, kultura, religia, sport itp.)	różnorodna (m.in. ekonomia, polityka, kultura, religia, sport itp.)

²⁹ W ujęciu tradycyjnym czas i miejsce dyskusji mają wpływ na jej pomyślny przebieg. „Trudno się dziwić, że dyskusja nie chwyta, gdy urządzono ją zaraz po pracy i większość obecnych marzy, by się wyrwać do domu. W takiej sytuacji nawet ten, kto ma coś do powiedzenia, woli milczeć, niż narazić się na złe spojrzenia obecnych” (Garczyński 1962: 158). Udział w dyskusji na forum zależy od chęci i wolnego czasu uczestników.

anonimowość	wymiana dialogowa prowadzona z osobami, które znamy; anonimowość oceniania negatywnie	dyskutujący sami sterują ujawnianiem swego „ja” (nadawca podaje wybrane informacje na swój temat); powszechne jest stosowanie pseudonimów, przyjmowanie różnych ról (agresora, laika, eksperta, intelektualisty itp.)
organizacja tekstu	istnienie tych samych interlokutorów	różni interlokutorzy
	jedność tematu	różnorodność tematyczna w ramach jednego forum
	zdyscyplinowanie, uporządkowanie	konstrukcja elektronicznych wypowiedzi – dokładne oznaczenie kolejnych replik (data, godzina), ułożone chronologicznie w miarę ich napływu
	ktoś kieruje dyskusją	brak osoby prowadzącej
	możliwość przerywania czyjejś wypowiedzi	brak możliwości przerywania czyjejś wypowiedzi (namiastką burzliwej wymiany zdań jest cytowanie wcześniejszej wypowiedzi i replikowanie jej poszczególnych fragmentów)
	długość wypowiedzi uwarunkowana bywa aktywnością rozmówców, a więc zależy od tego, jak bardzo dynamiczny jest przebieg dyskusji	długość wypowiedzi uzależniona jest od tego, ile rzeczywiście ma do powiedzenia dyskutant
	ograniczenie czasowe	dyskutanci nie są ograniczeni czasowo; wątek może zostać podjęty nawet po upływie pewnego czasu
sposoby inicjowania dyskusji	wypowiedź osoby prowadzącej, która oficjalnie otwiera dyskusję	podjęcie nowego wątku przez jednego z użytkowników, a także przez redakcję lub moderatora forum; ponadto linki umieszczane pod artykułami (czasopisma elektroniczne)
etykieta językowa	dystans	formy w 2. os. lp. przeważają nad formami pan/pani

	obawa o karę („rozluźnienie obyczajów” może zakończyć się bójką)	nieodpowiednie działania ze strony nadawcy (np.: łamanie dobrych obyczajów; rasistowskie, obraźliwe lub dyskryminujące posty i treści; wyzwiska) grożą naliczeniem punktów karnych ³⁰
	panowanie nad emocjami	duże „rozluźnienie obyczajów”; wypowiedzi obrażające interlokutorów (wyrażenia nacechowane i wartościujące – obelgi, wulgaryzmy, przekleństwa, kolokwializmy, zdrobnienia, zgrubienia); bezimiennosc kontaktów interpersonalnych sprawia, że dyskusja często przeradza się w kłótnię
	presja na podtrzymanie rozmowy	brak presji na podtrzymanie rozmowy
	„grzecznościowy zgrzyt” w przypadku zignorowania czyjejś wypowiedzi	brak „grzecznościowego zgrzytu” w przypadku zignorowania czyjejś wypowiedzi

Tabela 3 Wyznaczniki dyskusji w procesie komunikacji

³⁰ Regulaminy niektórych forów zabraniają także publicznego korygowania wypowiedzi innych osób pod względem językowym, np.: „W bardzo złym tonie jest zwracanie dyskutantom uwagi na literówki, błędy ortograficzne i gramatyczne, i robienie tego na forum publicznym. Jeśli zrobisz to w sposób prześmiewczy, liczy się z punktem karnym. O stopniu kary – upomnienie lub punkt karny, decyduje moderator” (<http://wizaz.pl/forum>).

Jak wynika z analizy porównawczej, dyskusja na forum internetowym uległa licznym modyfikacjom. Istotną cechą analizowanych wypowiedzi jest ich pograniczność. Jak pisze J. Jagodzińska (2000: 38): „Usytuowanie dyskusji internetowej, między mówieniem a pisanem, między rozmową a wymianą korespondencji, między oficjalnością a nieoficjalnością, wreszcie między indywidualnością a zbiorowością, sprawia, że musimy dostrzec interesujące problemy płynące z nieostrości wszelkich pograniczy”. Wiele z czynników, między innymi – typ kontaktu, układ ról nadawczo-odbiorczych, kontekst językowy, anonimowość, będzie miało wpływ na charakterystykę etykiety językowej w dyskusjach na forach internetowych.

2.4. Rodzaje forów dyskusyjnych

O forach dyskusyjnych możemy mówić w kontekście różnego rodzaju *społeczności wirtualnych*. Pojęcie to po raz pierwszy wprowadził i zdefiniował Howard Rheingold (1994 r.), obejmując nim „grupy ludzi, którzy mogą, lub nie, spotykać się twarzą w twarz, i którzy wymieniają słowa oraz idee za pośrednictwem klawiatury i sieci” (Rheingold 1994: 1; cyt. za Doktorowicz 2004: 60). Internet, jako medium pośredniczące w kontakcie, wprowadził nową jakość w procesie komunikowania się; zmusił badaczy zjawiska do przeformułowania samego pojęcia społeczności.

Wyróżniamy wiele rodzajów społeczności internetowych – e-mailowe listy dyskusyjne, blogi, komunikatory internetowe, kanały IRC, gry komputerowe zbudowane w wirtualnym świecie czy wreszcie fora dyskusyjne, które stanowią bardzo popularną formę komunikacji w Internecie. Prowadzą je praktycznie wszystkie portale internetowe³¹, mogą je także zakładać osoby prywatne. Wstępna analiza zebranego materiału³² pozwoliła wyodrębnić następujące rodzaje forów dyskusyjnych w ramach serwisów informacyjnych:

I forum w ramach ogólnego portalu internetowego³³ – przykłady z forum.interia.pl³⁴,

---

³¹ Np.: Onet.pl, Wp.pl, Interia.pl, o2.pl. Każdy z tych portali posiada własne forum dyskusyjne – <http://forum.interia.pl/>, <http://forum.wp.pl/>, <http://forum.onet.pl/>, <http://forum.o2.pl/>.

³² M.in. dyskusji dostępnych na forum portalu www.interia.pl, www.onet.pl oraz forach forumowisko.pl i wizaz.pl.

³³ Portal, jak pisze I. Loewe (2007: 217), „w rozumieniu jego inicjatora i wydawcy jest miejscem, z którego internauta winien rozpocząć nawigację w sieci”. Grupuje on w jednym miejscu wiele serwisów tematycznych, co ma skłonić użytkownika do jak najdłuższego przebywania na jego stronach. Badaczka, zajmująca się m.in. zagadnieniem paratekstów w Internecie (Loewe 2007), uważa, że witryny, czyli strony główne portali, pozostają właściwym paratekstem internetowym, ponieważ „prowadzą w efekcie do tekstów przygotowanych przez administratorów serwisu (...). Ich interakcyjność objawia się ikonicznie (obrazek sugerujący przejście głębiej) lub graficznie (zmieniający się kolor nagłówka), zaś strukturalnie przyjmują postać wyrażenia lub słowa *Bibliografia, Produkty, Mój profil, Potrzebne adresy* albo architektu *Galeria, Blog, Forum*” (Loewe 2007: 218).

II forum w ramach tematycznego portalu internetowego – przykłady z wizaz.pl/forum,

III forum w ramach danego portalu społecznościowego³⁵ – przykłady z forumowisko.pl.

Ze względu na treść dyskusji fora można podzielić na:

fora wielotematyczne – fora, na których poruszanych jest wiele tematów podzielonych na kategorie, np. wizaz.pl/forum czy forumowisko.pl,

fora specjalistyczne – fora, na których poruszane są tematy dotyczące jednej kategorii, np. forum.bieszczady.info.pl (forum dyskusyjne o tematyce bieszczadzkiej), dzieckoforum.pl (forum dyskusyjne dla rodziców o dzieciach), biznesforum.pl (forum dyskusyjne o biznesie) czy telewizor.eu.doc (forum dyskusyjne dla elektroników i użytkowników sprzętu audio-video) itp.

Korpus poddany analizie stanowią dyskusje:

na forach dotyczących artykułu (przykłady z forum.interia.pl),

na forach tematycznych (przykłady z wizaz.pl/forum, forumowisko.pl).

Powyższy podział odgrywa istotną rolę w badaniach etykiety na forum internetowym. Tekst artykułu zamieszczonego w serwisie informacyjnym portalu internetowego Interia.pl to tekst główny, tekst-matka, którego celem jest „poinformowanie odbiorców o pewnym stanie rzeczy. Wypowiedź taka charakteryzuje się ramą modalną: ‘chcę, żebyś wiedział’, ‘wiedz, że’. Jest to tekst nie tylko o funkcji informacyjnej, opisujący wydarzenia, ale też wysuwający hipotezy, oceniający i / lub postulujący pewne zachowania (działania) (...)” (Taras 2004: 44). Fora dotyczące artykułu otwierają miejsce dla dyskusji sprowokowanych komentarzem. Przez komentarz rozumiem tu „tekst o charakterze interpretacyjnym, o składnikach: punkt odniesienia (tekst etc.), ocena oparta na argumentach logicznych, racjonalnych (kategoria prawda/fałsz), dopowiedzenie. Impulsem do zawiązania się dyskusji jest komentarz do wiadomości typu prasowego, zamieszczonej w portalu informacyjnym. Rolę intuicyjną spełnia więc komentarz, mniej lub bardziej spontaniczny, ale zawsze generowany *ad hoc*, do wiadomości agencyjnej. Niektóre z komentarzy (nie wszystkie) wywołują reakcje, rozwijając się kolejnymi replikami w dyskusję, same kolejne komentarze

---

³⁴ Dyskusje te można następnie odszukać w archiwum forum wraz z adnotacją: *Wątek dotyczy artykułu ...*

³⁵ W ramach portalu społecznościowego, istniejącego w oparciu o pewną zgromadzoną wokół niego społeczność, funkcjonuje forum dyskusyjne, a wraz z nim elementy takie, jak – profil użytkownika, galeria, blogi, kalendarz.

również mogą tworzyć zestaw naprzemiennych komentarzy – replik” (Greń 2009: 91). „Teksty forum dyskusyjnego, tekst-matka i tekst-opinie – to dialogi szczególne, niespotykane w rzeczywistości pozainternetowej. Ten swoisty wielopłaszczyznowy dialog, odnoszący się do komunikacji werbalnej w sieci, można określić terminem *netlog*³⁶” (Taras 2004: 44), przez który rozumiem „system splątanych, krzyżujących się wypowiedzi o cechach dialogu, monologu lub / i polilogu, które tworzą konkretny akt mowy urzeczywistniany w Internecie, czyli w przestrzeni wirtualnej. *Netlog* to zatem złożona strukturalnie, semantycznie i pragmatycznie rozmowa w sieci” (Taras 2004: 44). W przypadku tego typu dyskusji często mamy do czynienia z rozmówcami przygodnymi, często korzystającymi z tymczasowych nicków, natomiast sam przedmiot dyskusji jest narzucany przez aktualne wydarzenia społeczne, polityczne, kulturalne (Greń 2009: 91).

Z kolei uczestnictwo w dyskusji na forum tematycznym opiera się na „zakładaniu” tematów w odpowiednich działach tematycznych i dopisywaniu nowych wątków, postów, zaś dyskutujący tworzą w miarę stałą grupę o sprecyzowanych poglądach. Wszystko to w istotny sposób wpływa na dalszą analizę językową i badane przykłady grzecznościowych aktów mowy. Specyfika poszczególnych forów z jednej strony wpływa na pojawienie się konkretnych aktów, z drugiej zaś wyklucza obecność innych, dlatego w rozdziałach poświęconych badanym aktom grzecznościowym koniecznie należy wspomnieć o źródle, z którego pochodzi dany materiał językowy. Niemniej jednak istnieje szereg cech wspólnych wszystkim rodzajom forów. Charakterystyki ich dokonano w oparciu o regulaminy badanych forów dyskusyjnych³⁷.

2.5. Charakterystyka gatunku

„Internet, jako środek masowej komunikacji, spełnia naturalnie trzy podstawowe funkcje przypisywane każdemu innemu medium, czyli informacyjną, fatyczną i eskapistyczną” (Loewe 2007: 210). Dyskusja w ramach forum pozwala realizować zarówno

---

³⁶ „Termin *netlog* (‘sieciowa rozmowa’) – utworzony z połączenia słów *net* (*network*) z ang. ‘sieć’ i *logos* z łac. ‘mowa, słowo, wypowiedź, wiadomość’ – niesie więcej konotacji niż słowo *teleolog*: oprócz komunikacyjności i przestrzenności – systemowość” (Taras 2004: 44).

³⁷ M.in. <http://forum.blog.interia.pl>,
<http://www.forumowisko.pl/index.php?app=forums&module=extras&section=boardrules>,
<http://wizaz.pl/forum/announcement.php?f=17&a=13>,
<http://www.krakow.pl/forumRMK/index.php?act=boardrules>, <http://forum.dict.pl/viewtopic.906.html>,
http://www.cscenter.pl/ogloszenia/26-regulamin_forum.html,
<http://forum.gazeta.pl/forum/0,62605,1621261.html> itp.

potrzebę zdobywania nowej wiedzy i realizowania zainteresowań, daje poczucie bliskości, jak i umożliwia ucieczkę od codzienności w życie i problemy innych ludzi. Jednym słowem, każdy użytkownik forum może odnaleźć dla siebie odpowiednie miejsce w hierarchii. Ktoś, kto szuka informacji na jakiś temat, odnajdzie się zapewne w roli aktywnego dyskutanta, natomiast ten, kto traktuje forum jako rozrywkę itp., przyjmie pewnie pozycję biernego odbiorcy cudzych wypowiedzi. Niezależnie od tego, jaką postawę przyjmuje użytkownik, samemu gatunkowi, jakim jest forum dyskusyjne, możemy przypisać pewne niezmiennie cechy, które przedstawiam poniżej.

2.5.1. Dyskusja na forum jako przykład tekstu w Internecie

Cechy tekstu zamieszczonego w Internecie opisać można jedynie z punktu widzenia relacji nadawczo-odbiorczej wynikającej z charakteru medium. Badacze zajmujący się tą problematyką (m.in. U. Żydek-Bednarczuk, J. Grzenia, B. Witosz, D. Ulicka, W. Wilk) zwracają uwagę na wyjątkową rolę odbiorcy, który staje się kreatorem o niezwyklej władzy nad samym tekstem³⁸ – to właśnie on wybiera spośród całej masy informacji to, co go naprawdę interesuje. O aktywności odbiorcy możemy mówić właśnie w kontekście forum dyskusyjnego, którego użytkownik sam decyduje o tym, w ramach jakiej kategorii tematycznej będzie jedynie śledził dyskusję bądź w niej uczestniczył. Kolejne wybory internauty przenoszą go do kolejnych stron i podkategorii tematycznych.

2.5.2. Kategorie i podkategorie tematyczne

Jedną z ważniejszych cech tekstów dyskusji w ramach forum jest hierarchiczność, która przejawia się w różnego rodzaju podziałach, układach itp..

Tematyka dyskusji w ramach forum zostaje ujęta w kilka kategorii, np.:

Świat wokół nas

Gospodarka

Styl życia

Kobiety kącik

Męskie sprawy

Rozrywka

Muzyka

Edukacja

---

³⁸ W obiegu naukowym tekst sieciowy określa się terminem *hipertekst*, wprowadzonym przez Teodora Nelsona. To „komputerowa metoda prezentacji powiązanych ze sobą informacji tekstowych; tekst elektroniczny zawierający widoczne odsyłacze do innych tekstów” (Grzenia 2004: 23).

Każda kategoria rozpada się na podkategorie³⁹, np.:

Kobiety kącik:

Antykoncepcja

Ciąża

Dieta cud

Pielęgnacja i uroda

Ślub i wesele

Z kolei każda podkategoria zbudowana jest wg następującego schematu:

Podkategoria

Lista wątków

Dany wątek

Odpowiedzi

Poszczególne wypowiedzi układają się w wątki. Każdy z użytkowników forum dyskusyjnego może utworzyć nowy wątek, nadając mu odpowiedni temat. Obok takiego wątku pojawiają się m.in. dane o autorze, liczba postów, czyli odpowiedzi, oraz data i godzina ostatniego postu, np.:

tytuł wątku   *Za co może karać straż miejska?*

autor wątku   *xymena12*

liczba postów   *40*

ostatni post   *czwartek, 31 grudnia 2009 (12:20)*

Na forach dla zarejestrowanych użytkowników powszechnym zwyczajem jest także stosowanie awatarów, czyli niewielkich obrazków graficznych, które służą rozpoznawaniu uczestników dyskusji, np.:

KUBUŚ PUCHATEK

474 postów

Napisano 07 styczeń 2006 - 14:14

jak według was powinna chodzić dziewczyna która ma trochę ciała, duże piersi większy tyłek czy powinna to pokazywać czy raczej maskować, chodzić w dekoltach czy raczej w golfach?

ema87

---

³⁹ Jeśli użytkownik uważa, że na liście kategorii powinna znaleźć się dodatkowa podkategoria, która będzie cieszyła się powodzeniem, może zgłosić swój pomysł administracji forum.

723 postów

Płeć Kobieta

Lokalizacja Białystok

Napisano 12 czerwiec 2006 - 22:46

Siemka 😊 *Śluchajcie mam taki problem, zostałam zaproszona na wesele i tak sie zastanawiam czy ta sukienka, w której byłam na 100dniówce byłaby dobra na wesele?? Bardzo was proszę o rady*

Inni użytkownicy mogą odpisywać na wiadomość, która rozpoczęła wątek, co prowadzi do kontynuacji wątku i rozwijania dyskusji. Wypowiedź wysyłana do forum dyskusyjnego nosi nazwę postu. Użytkownik przeglądający wybraną kategorię widzi listę opublikowanych tematów. Odpowiedź na wiadomość, poprzedzona skrótem „Re:”, znajduje się hierarchicznie niżej od inicjacji dialogowych⁴⁰ (Grzenia 2007: 113). Przeglądając chronologicznie dany wątek, można prześledzić całą dyskusję. Wypada to zrobić, gdy zamierza się zabrać w niej głos. Czasem, gdy wątek ciągnie się bardzo długo, nowe wiadomości nie mają już nic wspólnego z jego pierwotnym tematem. Co więcej – w trakcie dyskusji zmieniony może zostać nawet sam temat.

2.5.3. Netykieta forum internetowego

Zasady wypowiadania się, odpowiadania, podpisywania tworzą tzw. netykietę – nieformalny kodeks użytkowników sieci, którego warto przestrzegać. „Większość zasad netykiety wynika z ogólnych zasad savoir-vivre`u, ale są też reguły swoiste, związane ze specyfiką komunikacji w sieci komputerowej” (Grzenia 2006: 330). Analiza netykiety dokonana na potrzeby niniejszej pracy wiąże się z próbą opisu sytuacji komunikacyjnej, w ramach której dokonują się poszczególne akty mowy.

---

⁴⁰ „W pewnym stopniu hierarchia jest narzucona przez oprogramowanie sterujące zapisem wypowiedzi, gdyż odpowiedź w układzie graficznym zawsze znajduje się o szczebel niżej od wypowiedzi rozpoczynającej wątek. Wypowiadający się może jednak hierarchiczność w swoim tekście podkreślić, ma bowiem możliwość zacytowania cudzej wypowiedzi (fragmenty oznaczone znakiem >). Bez wątpienia taka hierarchia, wskazując wyraźnie na czas powstania tekstów i ich zależność względem siebie, ułatwia odbiór” (Grzenia 2007: 113-114).

A. Moderator

Nad całością spraw związanych z forum dyskusyjnym czuwa moderator danej kategorii, a więc osoba, która kontroluje publikowane treści. Sam jest rozliczany ze swojej działalności wyłącznie przez administratora. Moderator posiada dostęp do narzędzi technicznych, może usuwać komentarze oraz blokować konta użytkowników. Jego najistotniejsza rola polega na zapobieganiu kłótniom. Moderatorzy dbają o przestrzeganie zasad netykiety forum, nie mają obowiązku tłumaczyć się przed użytkownikami ze swoich decyzji.

B. Nadawca

Na forum z reguły obowiązują zasady, że nowy wątek może zakładać tylko osoba, która posiada zarejestrowany login. W tym celu należy założyć swoje konto i nick⁴¹, który jest swego rodzaju identyfikatorem wskazującym, które wypowiedzi należą do danego użytkownika. Dzięki posiadaniu własnego nicka żaden inny użytkownik nie będzie mógł się podszywać pod kogoś innego.

C. Odbiorca

Na forum panuje całkowity zakaz podawania numerów komunikatorów, adresów e-mail, numerów telefonów oraz informacji o podobnym charakterze. Posty z takimi danymi zostają usunięte. Nie oznacza to jednak, że dany użytkownik nie ma możliwości porozumienia się z innym użytkownikiem forum. W tym celu może wysłać do niego wiadomość na jego profil. W ten sposób może wywiązać się dyskusja, której przebieg nie jest już dostępny dla wszystkich użytkowników forum. Innym sposobem⁴² zwracania się do konkretnego użytkownika jest tworzenie wątku lub postu, w temacie którego umieszcza się formułę „do + nazwa użytkownika”, np.: *do Magdy*, *Do Jagody*, *do beci*, *Do „szatynka_18”*, *Do smutnego faceta*, *do ZAŁAMANEGO* itp.

---

⁴¹ Nick jest unikalnym pseudonimem, który identyfikuje danego użytkownika we wszystkich serwisach komunikacyjnych portalu Interia.pl. Podając nick i związane z nim hasło może on logować się np. na *Czaterii*, *Grach Online* lub *Blogu*.

⁴² Więcej o sposobach zwracania się do adresata zob. rozdz. V *Zwroty adresatywne w dyskusjach na forum internetowym*.

D. Temat

Jedną z podstawowych zasad związanych z forami dyskusyjnymi jest konieczność wypełnienia pola *Temat*. Nadawca zobowiązany jest do umieszczania wątków zgodnych z tematem danej kategorii. Zanim zada pytanie, powinien sprawdzić za pomocą wyszukiwarki, czy podobny temat nie był już poruszany. Tytuł wątku powinien być czytelny i zrozumiały, zaś pytania formułowane precyzyjnie. Napisany komentarz zostaje opublikowany dopiero po zatwierdzeniu jego treści przez moderatora.

E. Język

Najpoważniejszym zagrożeniem dla toczącej się dyskusji jest kłótnia. Netykieta forum zawiera szereg wskazówek, których należy bezwzględnie przestrzegać, a które mają za zadanie nie dopuścić do sporów. W szczególności dotyczą one:

- używania wulgaryzmów
- ubliżania innym użytkownikom
- pisanie bez zachowania podstawowych zasad gramatyki, ortografii i stylistyki, np.: *gAsZcZ*, *jeshtsche* itp.
- pisanie całego tekstu dużymi literami, co w elektronicznej formie przekazu oznacza używanie podniesionego tonu albo wręcz krzyku
- personalnych ataków na interlokutorów bądź adwersarzy
- tzw. „karmienia trolli”⁴³ – osób, których jedynym celem jest kłótnia i obrażanie innych użytkowników

Wszystkie wypowiedzi naruszające którykolwiek z punktów netykiety forum lub regulaminu mogą zostać usunięte, a użytkownik łamiący regulamin może zostać zablokowany⁴⁴. Osobę, która zakłóca przebieg dyskusji można ignorować, jednak tylko do czasu, aż jej zachowanie będzie stanowiło zagrożenie utraty twarzy pozostałych osób. W interakcji bezpośredniej osobę, która notorycznie psuje interakcję określa się mianem „trefnego” uczestnika dyskusji (zob. Goffman 2006). S. Garczyński (1962: 166), analizując

---

⁴³ Jak pisze M. J. Adamczyk (2009: 174): „Trollowanie wzięło swą nazwę od metody łowienia ryb na haczyk, po angielsku nazwanej *trolling for fish*. W dyskusji troll zarzuca bowiem >>haczyk<< na rozmówców, złośliwie poruszających kontrowersyjny temat i umiejętnie podżegając ich do kłótni. Z trollem nie należy polemizować, bowiem to tylko wzmacnia zamieszanie i chaos, na którym mu tak zależy. Stąd na forach czy innych platformach sieciowych dyskusji apele: >>Nie karmić trolla!<<”.

⁴⁴ Wówczas nie będzie mógł on pisać na forum do momentu odbanowania. Jeśli czyni to pod innym nickiem, będzie zbanowany ponownie, a jego wypowiedzi zostaną usunięte.

cechy dyskusji, nazywa tego typu osoby szkodnikami, których działalność przybiera rozmaite formy, np.: przerywa mówiącym, złości się, popisuje, nie dopuszcza innych do głosu, z niczym się nie zgadza, mówi nie na temat, szydzi, czepia się słów.

Niezwykle interesującym zjawiskiem, o którym należy wspomnieć przy okazji charakterystyki języka internetowych dyskusji, jest poprawianie ortografii przez użytkowników forum⁴⁵. Poprawianie błędnej pisowni odbywa się w różny sposób. Najczęściej wypowiedzi tego typu przyjmują postać rad udzielanych nadawcy, np.: *Lepiej naucz się ortografii a nie chwal się swoimi wyczynami // polecam słownik ortograficzny*, którym bardzo często towarzyszy obrażanie, wyzwiska itp., np.: *idź bęcwał do szkoły // wstyd mi za takie laski jak ty... // jesteś wybitny w swej głupocie // co za matoł // analfabeta // tłuku nieuku naucz się poprawnej pisowni* itp. Internauci, obok ogólnych uwag na temat pisowni, przytaczają w swoich wypowiedziach konkretne błędy językowe, popełniane przez innych użytkowników forum, np.:

jak autorka mogła napisać "bród" ??

wiadomo że jest takie słowo i w wordzie nic nie wyskoczyło.... no ale jakby nie było to obciach jak ... bo na pewno o ten kontekst nie chodziło :)

ortografia się kłania

drógą ? co za matoł

błąd ortograficzny - BRUD a nie "Bród"

warto zajrzeć do słownika;)

Czasem korektą językową bywa dowcipny bądź ironiczny komentarz, np.:

ania

(2008-05-24 08:07)

~ania

a ciekawe ile trwa ta pruba czasu)

Re: ania

(2008-05-24 10:46)

~nemesi56

Jeżeli taka "PRUBA" to bardzo długo bo próba znacznie krócej.

---

⁴⁵ Zjawiska językowe charakterystyczne dla języka w Internecie były przedmiotem wielu analiz językoznawczych – por. m.in. J. Jagodzińska (2000), W. Godzic (2000), W. Gruszczyński (2001), N. Dąbrowska (2000), K. Wyrwas (2004), P. Żmigrodzki (2006), J. Grzenia (2006, 2007), Z. Greń (2009), M. J. Adamczyk (2009) itp.

Przyczyną popełniania błędów ortograficznych i gramatycznych może być brak kompetencji nadawcy, który łamie normy językowe i kulturowe, a także zapomina o przestrzeganiu norm interpunkcyjno-ortograficznych. „Pisze szybko, nie zastanawia się, ale mimo łamania zasad internetowej etykiety nie grożą mu żadne sankcje. Chroni go bowiem inna zasada netykiety, mówiąca o tym, że uczestnicy dyskusji nie powinni na forum publicznym zwracać uwagi użytkownikowi robiącemu błędy. Popełnione błędy można wytknąć mu wyłącznie nie wprost, w sposób taktowny, kulturalny” (Taras 2004: 48). Jak pokazują powyższe przykłady, wiele osób łamie tę zasadę, ostentacyjnie wytykając innym popełnione błędy językowe.

Z. Greń (2009) dopatruje się przyczyn deformacji jednostek systemu ortograficznego w przeciętnym wymiarze komunikacji, która ma wszelkie wady komunikacji prowadzonej na żywo. Istotne jest jednak to, że, jak pisze autor (Greń 2009: 100), „to, co uchodzi w zaciszu domowym, knajpce, na podwórku, w miejscach, gdzie prowadzone są luźne, nieoficjalne rozmowy i dyskusje, tu rozgrywa się na szerokim forum publicznym”. Dlatego właśnie w badaniach nad etykietą językową na forum internetowym spontaniczny i nieprzygotowany charakter tego rodzaju wymiany informacji odgrywa tak istotną rolę, ponieważ pozwala na uchwycenie istoty badanych zagadnień.

2.5.4. Forum internetowe – między listem a rozmową

Z dotychczasowych rozważań wynika, że wypowiedzi na forum internetowym sytuują się gdzieś pomiędzy gatunkiem listu a rozmowy, pomiędzy stylem korespondencyjnym a konwersacyjnym. To typ zachowania komunikacyjnego zbliżony z jednej strony do komunikacji ustnej, z drugiej do pisemnej. Wypowiedzi w ramach forum posiadają specyficzne cechy tekstu listowego, zwłaszcza jeśli chodzi o ich strukturę. List, jako komunikat napisany przez nadawcę, stanowi pewną zamkniętą całość tekstową i jako taki jest przekazany odbiorcy. „Ponadto komunikaty pisemne są odbierane przez odbiorcę po pewnym czasie, nadawca tylko pisze i przesyła list, natomiast odbiorca interpretuje otrzymany tekst. Tak więc list ma charakter monologowy” (Data 1989: 146). O stosunku dialogowym możemy mówić dopiero wówczas, gdy nadawca otrzyma odpowiedź na dany list, „czyli wtedy, gdy następuje dwukierunkowy przepływ komunikatów” (Data 1989: 146). W przypadku forum również mamy do czynienia z odbiorcą, który nie jest obecny przy tworzeniu tekstu, wobec czego, podobnie jak podczas tworzenia tekstu listowego, nadawca powinien przenieść na jego powierzchnię wszystko, co chce w nim

powiedzieć. „Ten typ komunikacji językowej często jest traktowany jako substytut rozmowy” (Data 1989: 146) – rozmowy na odległość z nieobecnym partnerem.

Wypowiedzi na forum bardzo często nawiązują swoją strukturą do schematu kompozycyjnego listu, w różnym stopniu realizując jego poszczególne elementy. W dalszej części przedstawione zostaną poszczególne składniki kompozycji listu (data, zwrot grzecznościowy rozpoczynający list, treść listu, zwrot grzecznościowy pożegnalny kończący list, podpis piszącego, ewentualnie post scriptum) na wybranym przykładzie wypowiedzi na forum internetowym.

Teksty inicjujące kontakt na forum są próbą nawiązania rozmowy z innymi użytkownikami. Zazwyczaj to właśnie one przypominają swoją strukturą list, np.:

2012-01-06, 15:18

lenaspiaca

Przyczajenie

Zarejestrowany: 2012-01

Wiadomości: 6

Wpisy w blogu: 1

Cześć,

postanowiłam napisać bo nie wiem, już co zrobić z moim facetem.

Mieszkamy razem od 2 lat, on przyjechał do mnie z zagranicy. Zostawił tam przyjaciół, tutaj ma tylko znienawidzoną rodzinę.

Sprawa polega na tym, że przez pierwsze pół roku nie miał pieniędzy to go utrzymywałam, oddał mi później te pieniądze bo tak się umówiliśmy. Pracuje na czarno, raz pracuje a przez kolejne dwa tygodnie wyleguje na kanapie.

Jak mówię mu o rachunkach to mówi nie ma i już. Oczywiście ja nie zarabiam kokosów więc żeby wszystko zapłacić rezygnuje z wielu rzeczy. Później mi oddaje tylko za rachunki, za jedzenie nie. Ostatnio leżał na kanapie miesiąc, a później żeby mieć na rachunki sprzedał telewizor. Teraz znowu ma jakieś zlecenie... mówię, że rachunki są do zapłaty. On mówi, że nie ma i nie będzie miał i robi coś dalej jakby to nie był problem. Powiedziałam, że nie mogę planować życia z kimś takim. A on nic. Mówię mu że jak się nie zmieni to będzie musiał się wyprowadzić. On nic. Potem fakt przytulam się i zapominam, do czasu następnych opłat. Wszyscy się martwią ,bo mi lat nie ubywa. Czuję się tragicznie. On tłumaczy swoją niezaradność, problemami w dzieciństwie. Jego siostra mówi, że on jest po prostu leniem. Moje słowa nic nie zmieniają. Tylko pogarszają sytuację między nami. Teraz będzie tak samo,

zapłacę rachunki, kupię jedzenie. Pod koniec miesiąca odda mi tylko za rachunki. A jedzenie, jak kupuje mniej bo mnie nie stać, to mówi że za tą głodową rację nie będzie mi nic oddawał, że chyba jestem śmieszna.

Jak mam na niego wpłynąć? myślicie że w tym przypadku można coś zmienić? oprócz tej kwestii to jest super, kocham go. Boję się być sama, boję się że to ten jedyny a ja go stracę przez nieodpowiednie podejście? boję się że doprowadzi mnie do ruiny... Nie wiem co robić....

Proszę o wsparcie i jak to wygląda z waszego punktu widzenia?

Ps. Szukał pracy dostał w Macdonaldzie, nie poszedł... dostał na czarno w drukarni popracował 2 miesiące.. od tamtej pory nie szuka, bo nie chce pracować nie w swoim zawodzie.

Pozdrawiam,

Lena

Data, element listu wskazujący na czas jego powstania, pojawia się na forum obok informacji na temat nadawcy. To bardzo ważny element, dzięki któremu użytkownicy forum mogą stwierdzić, jak dawno temu był poruszany dany problem. Właściwy tekst rozpoczyna się zwykle grzecznościowym zwrotem do adresata⁴⁶, który może przybierać rozmaite formy – postać imienia, pseudonimu, zdrobnienia itp. lub, jak w powyższym przykładzie, formę powitania⁴⁷, wziętą z dialogów potocznych (Cześć). Następnie pojawia się tekst główny, składający się ze wstępu, treści właściwej i zakończenia (Data 1989: 149). „We wstępie piszący zwykle dziękuje za otrzymany list lub kartkę (jeśli jest to odpowiedź), przeprasza za to, że długo nie odpisywał, informuje, jaki jest powód pisania, często też dołącza pozdrowienia. Elementy te mogą wystąpić wszystkie razem albo też każdy z nich pojedynczo, występują także po dwa lub trzy w różnych połączeniach” (Data 1989: 149). W cytowanym przykładzie nadawca wskazuje na powód pisania (*postanowiłam napisać bo nie wiem, już co zrobić z moim facetem*). List można zacząć, podobnie jak wypowiedzi na forum, od razu od treści właściwej, która rozwija temat. To część bardzo zindywidualizowana, ponieważ o kształcie językowym tekstu i sposobie przekazywania informacji decyduje szereg czynników zewnętrznych – „adresat, cel przesłania informacji, stan psychiczny nadawcy, sytuacja tego konkretnego aktu komunikacji – czy jest to pierwszy list, czy list okazjonalny, czy jest to już odpowiedź, czy też jest to jeden z wielu listów w dłuższym ciągu korespondencji” (Data 1989: 150). Nadawca przytoczonej wypowiedzi opisuje trudną sytuację, w której się znalazł. Niewątpliwie na sposób przekazywania

---

⁴⁶ Więcej na ten temat zob. rozdział V *Zwroty adresatywne w dyskusjach na forach internetowych*.

⁴⁷ Więcej na ten temat zob. rozdział IV *Grzecznościowe formuły otwierające (powitania) i zamykające (pożegnania) dialog na forum dyskusyjnym*.

informacji wpływa tutaj stan psychiczny autorki, która w momencie pisania odczuwa bardzo negatywne emocje (*Wszyscy się martwią, bo mi lat nie ubywa. Czuję się tragicznie. Boję się być sama, boję się że to ten jedyny a ja go stracę przez nieodpowiednie podejście? boję się że doprowadzi mnie do ruiny...*). Po przekazaniu treści właściwej następuje zakończenie, w analizowanym przykładzie w postaci prośby o wsparcie i pomoc w rozwiązaniu trudnej sytuacji (*Nie wiem co robić.... Proszę o wsparcie i jak to wygląda z waszego punktu widzenia?*) oraz dodatkowo post scriptum – element fakultatywny, zwyczajowo zamieszczany na samym końcu listu. Jak pisze K. Data (1989: 151): „W grzecznościowej formule pożegnalnej kończącej list używane są przede wszystkim czasowniki typu: *pozdrawiam, życzę*⁴⁸. Poza tym cytowane są całe zwroty pożegnalne z języka mówionego, np.: *Do widzenia; Do zobaczenia; Bądźcie zdrowie; Zostańcie z Bogiem; Żegnam (...)*. W zakończeniu listu może wystąpić tylko pozdrowienie lub tylko życzenie, lub obydwa elementy razem; zależy to od autora listu”. Całość przytoczonej wyżej wypowiedzi kończy zwrot pożegnalny zawierający pozdrowienia i podpis nadawcy (*Pozdrawiam, Lena*).

Z powyższych rozważań wynika, że dyskutujący na forum bardzo dobrze znają reguły kompozycyjne listu, ułatwiające proces tworzenia i odbioru tekstu, po które, w zależności od celu wypowiedzi, bardzo chętnie sięgają. Z jednej więc strony piszący nawiązują do pisemnej formy tekstu listowego, z drugiej z kolei do elementów formalnych przejętych z dialogu mówionego, by następnie użyć ich w tekście pisanym. Każda wypowiedź inicjująca dyskusję na forum jest ogniwem dialogu, którego uczestnicy przyjmują raz rolę adresata, raz rolę odbiorcy. Nawiązanie kontaktu z odbiorcą na płaszczyźnie języka odbywa się poprzez zastosowanie bezpośrednich zwrotów do adresata (np.: *Droga Kasiu*), wykrzyknień, sygnałów fatycznych i konatywnych przeniesionych z konwencji rozmowy (np.: *Słuchaj weź się za siebie porządnie // Wiesz.. zgadzam się z tobą*), a także poprzez stawianie pytań (por. Kałkowska 1978), w tym pytań hipotetycznych, retorycznych, otwartych, pytań o rozstrzygnięcie itp. (np.: *Czy ktoś pomoże rozwiązać moje obawy? // i co wy na to!!!???// I co ja mam zrobić?*) oraz przyznawanie racji (*i masz rację ;) taka prawda // Zgadza się z tobą w 100% co do akceptacji siebie i drugiej osoby // Popieram // Zgadza się z Tobą w pełni // Masz rację koleżanko // Masz rację, bracie // święte słowa arlette brawo!! zgadzam*

---

⁴⁸ Więcej na temat aktów pozdrowień i życzeń w dyskusjach na forum internetowym zob. rozdział VI i rozdział VII.

się z Tobą! // Taaa :) święta prawda // Muszę poprzeć Twoją wypowiedź // szczerą prawdą // całkowitą racją). Pytania stawiane przez nadawcę spełniają istotną rolę w procesie komunikacji, mianowicie dynamizują i posuwają naprzód dialog wzbogacony nowymi treściami (por. Kałkowska 1978: 68). Nadawca nawiązuje do dialogu mówionego poprzez stosowanie następujących środków językowych – czasownika *mówić* (np.: *jeśli chcesz przeżyć drugi raz to samo to polecam odnowić związek. mówię to oczywiście ironicznie, bo z tego co piszesz to widać że kobieta jest egoistką*), *powiedzieć* (np.: *Niektórzy mogą powiedzieć, że jesteśmy niedobrymi kobietami, ale ja wiem o czym piszesz // Nie mogę powiedzieć że mój partner mnie zaniedbuje, otóż nie zawsze lubiał sex ale po swojemu a poza tym urósł mu brzuch itp. i nie wygląda już tak, jak kiedyś*), rzeczownika *mówca*, *przedmówca* (np.: *zgadzam się z moim przedmówcą // też się zgadzam z przedmowcami :)*). Wymienione zabiegi stylistyczne, mające na celu podtrzymanie dialogu, służą przede wszystkim próbie zniesienia dystansu między partnerami, których dzieli czas i odległość.

Wypowiedź na forum dyskusyjnym stanowi, podobnie jak list, sumę różnych aktów mowy w postaci zapisanego dialogu, a jednocześnie tekstu specyficznie spójnego. Jak pisze A. Kałkowska (1978: 70): „Dialog rozgrywany w liście-monologu, realizujący potrzebę rozmowy, przeniesiony ze strefy języka mówionego przyjmuje cechy dialogu imitowanego, w którym jego językowe wykładniki: pytania, wykrzyknienia, sygnały fatyczne, nawet skład leksykalny i formy gramatyczne, nabierają nieco innego niż w mowie znaczenia. Każdy list, będący repliką wyjętą z naturalnego otoczenia innych replik (w bloku korespondencji), połączony jest z nimi „systemem” formuł terminalnych, „systemem” pytań, konstrukcji anaforycznych, wskaźnikami nawiązania tematycznymi, leksykalnymi, gramatycznymi, linearnymi, niezbędnymi w stopniu większym, niż w jednostkach samodzielnych, do właściwego rozumienia tekstu” (Kałkowska 1978:70). Wszystkie te elementy świadczą o spójności danej wypowiedzi.

Wypowiedzi dyskutujących na forum zostały poddane analizie właśnie pod kątem charakterystyki owych aktów, składających się na ich treść. Wybrane grzecznościowe akty mowy są analizowane w izolacji, jednak nie można zapominać, że tak naprawdę stanowią całość składającą się na strukturę jednostek wyższego rzędu.

ROZDZIAŁ III

Panorama grzecznościowych aktów mowy

3.1. Przyjęta terminologia

W niniejszej pracy przyjęto rozumienie pojęcia **akt komunikacji** jako „każdorazowe użycie kodu językowego (wypowiedzi) skierowane przez określonego⁴⁹ nadawcę do określonego odbiorcy w określonej sytuacji przy wykorzystaniu określonego kanału komunikacyjnego (wzrokowego, wzrokowo-słuchowego, słuchowego)” (Skudrzyk Urban 2000: 10). Rozwinięciem tego pojęcia jest termin **akt mowy**, rozumiany jako „najmniejsza jednostka w językowym porozumiewaniu się” (Skudrzyk, Urban 2000: 11).

Pojęciem podrzędnym wobec powyższych jest termin **formuły grzecznościowe**, czyli „utrwalony kulturowo typ językowego zachowania się w określonych sytuacjach, który obejmuje zwroty grzecznościowe związane z powitaniem, pożegnaniem, przedstawianiem się, podziękowaniem, prośbą itp., zróżnicowane ze względu na wiek, płeć rozmówców oraz typ relacji między nimi” (Skudrzyk, Urban 2000: 33). Stosowanie aktów grzecznościowych ma ważny wpływ na całokształt stosunków międzyludzkich. „Formuł grzecznościowych niemal nie zauważamy, jeśli są używane, gdyby w jakiejś sytuacji ich brakło, wtedy odczuwalibyśmy mocno nienaturalność takiej sytuacji” (Skudrzyk 2007:107).

3.2. Podział grzecznościowych aktów mowy

Celem niniejszego podrozdziału jest dokonanie podziału grzecznościowych aktów mowy z językoznawczego oraz socjolingwistycznego punktu widzenia. „W ujęciu Searle’a akt mowy polega na wytworzeniu empirycznego zdania w określonych warunkach i stanowi podstawową jednostkę komunikacji językowej. Z punktu widzenia socjologa zajmującego się językiem (Andrzej Piotrowski), akt mowy (nazywany przez wspomnianego autora aktem mówienia) jest częścią procesu komunikowana, podlegającego uwarunkowaniom społecznym i kulturowym” (Bula, Nawacka 1983: 31). Jak podkreślają badacze, akt mowy występuje zawsze w kontekście społecznym, tak więc jego interpretacja powinna uwzględniać nie tylko kryteria językowe.

---

⁴⁹ Autorki zwracają uwagę na istotność słowa *określony*, które oznacza, że w każdym akcie komunikacji mamy do czynienia z konkretnymi składnikami aktu komunikacji (wiek, płeć, wykształcenie, pochodzenie itp. nadawcy oraz odbiorcy, a także typ sytuacji komunikacyjnej).

Traktując akt komunikacji jako działanie przy pomocy języka, wszystkie akty mowy możemy pogrupować, biorąc pod uwagę intencje mówiącego, a więc cel, dla którego podejmuje działanie mowne (Skudrzyk, Urban 2000: 52-53). Aby komunikacja była skuteczna, intencja nadawcy musi być prawidłowo odczytana, zinterpretowana przez odbiorcę. Warunkiem fortunności danego aktu mowy jest więc właściwe odczytanie intencji mówiącego.

Intencje aktów mowy doczekały się wielu prób ich usystematyzowania. Najbardziej znana w językoznawstwie jest propozycja⁵⁰ Johna Austina oraz nawiązująca do niej typologia Johna Searle'a, który wyróżnił pięć głównych typów aktów mowy – asercje, dyrektywy, komisywy, ekspresywy, deklaratywny. Szczegółowy podział danych aktów mowy przedstawia poniższa tabela.

---

⁵⁰ Autor przyjął nieostre kryteria podziału, wynikiem czego jest wielka ogólność typologii i jej niewielka użyteczność w analizie konkretnych zachowań komunikacyjnych.

AKTY MOWY		
konstytutywne ⁵¹ To akty, które tworzą rzeczywistość społeczną. Dzieje się tak jedynie wtedy, gdy coś zostaje wypowiedziane przez właściwą osobę, w określony sposób i w odpowiednim momencie (Vazques-Orta 2001: 208). Ekspresywy i deklaracje również mają podstawową wspólną cechę: w obu przypadkach wymagany jest pewien usankcjonowany tradycją rytuał społeczny, w którym akty te mają zostać spełnione (Vazques-Orta 2001: 207).	informatywne ⁵² Obejmują wszystkie akty mowy, które służą przekazaniu odbiorcy informacji ⁵³ , uzyskaniu informacji od odbiorcy; stwierdzeniu, że mówiący nie ma pewnych informacji. Informacja może dotyczyć tego, co rozmówcy wiedzą, co sądzą, o czym są przekonani lub też co czują (Vazques-Orta 2001: 207).	obligatywne Dyrektywy ⁵⁴ i komisywy mogą utworzyć wspólną kategorię, ponieważ w obu przypadkach nadawca nakłada jakieś zobowiązanie, albo na odbiorcę ⁵⁵ (dyrektywy), albo na siebie samego (komisywy) (Vazques-Orta 2001: 207).

⁵¹ Z socjolingwistycznego punktu widzenia formuły grzecznościowe typu powitania, pożegnania, podziękowania, pozdrowienia, gratulacje, życzenia itp. należą do tzw. konwencjonalistów (Bula, Nawacka 1983: 38).

⁵² D. Bula i J. Nawacka (1983: 32-34) zaliczają tę grupę aktów mowy do aktów orzekających (stwierdzeń), których intencją jest poinformowanie odbiorcy o tym, co się orzeka o obiekcie. J. Lalewicz (1976: 67-68) nazywa je wypowiedziami DLA KOGOŚ (zneutralizowana relacja osobowa między N i O) i przeciwstawia je wypowiedziom DO KOGOŚ (aktywny stosunek N wobec O).

⁵³ A. Wierzbicka (1973: 203), analizując oznajmienie: *S jest P*, proponuje rozwiązanie: *Mówię ci, że S jest P = Chcąc spowodować, żebyś to wiedział, mówię: S jest P*.

⁵⁴ D. Bula i J. Nawacka (1983: 34) zaliczają tę grupę aktów mowy do imperatiwów, w których dominującą funkcją staje się wpływ na zachowanie odbiorcy. To akty mowy, w których zakłada się aktywny stosunek N wobec O (J. Lalewicz 1976). W dyrektywach radzi się, proponuje, pozwala, gani, ostrzega, upomina, protestuje, upomina, poucza. Obok dyrektywów do grupy tej włączają także normy, „w których nakazuje się (zakazuje), aby w określonych okolicznościach O tak a nie inaczej postąpił, czy postępował. Tu mieszczą się polecenia służbowe, nakazy, zakazy, rozkazy” (Bula, Nawacka 1983: 35). Różnica pomiędzy obiema grupami polega na tym, że dyrektywy cechuje fakultatywność wyboru zachowań, natomiast w normach zakłada się, że zachowanie musi być.

⁵⁵ A. Wierzbicka (1973) tego typu akty mowy proponuje sprowadzić do formuły: *Mówię, że chcę, żebyś...*

ekspresywy cel – wyrażanie stanów psychicznych, emocjonalnych, określonych w warunkach uczciwości	deklaratywny ⁵⁶ cel – wywołanie określonych stanów rzeczy w stosunkach społecznych	asercje cel – przedstawienie sądów o stanach rzeczy; opowiedzenie się mówiącego za prawdziwością danego sądu; wszystkie przypadki asercji są możliwe do umieszczenia na skali zawierającej bieguny: prawda i fałsz; słowa reprezentują zaistniałą sytuację czy też stan w świecie (Kalisz 1993: 41)	pytania o informacje	dyrektywy cel – wywarcie nacisku na odbiorcę, skłonienie go do działania, do wykonania danej czynności	komisywy cel – podjęcie przez mówiącego względem adresata zobowiązania do działania i odpowiedzialności za nie
GRZECNOŚCIOWE AKTY MOWY					
powitanie, pożegnanie, pozdrowienia, życzenia, wyrazy współczucia, dodatnie wartościowanie partnera (komplementy), zaproszenie, gratulacje, przeprosiny, podziękowania, przedstawianie się/, przedstawianie komuś kogoś, toast, częstowanie				prośba, rada	deklaracja pomocy, propozycja, obietnica

Tabela 4 Podział aktów mowy

⁵⁶ J. Searle wyróżnia dodatkowo *deklaracje asertywne*, które różnią się od deklaracyjnego typu aktu mowy tym, że wypowiedziane są przez pewien autorytet, w warunkach uczciwości mówiącego, np. „numer 10 popełnił faul”, wypowiedziane przez sędziego w trakcie meczu piłkarskiego czy „Bożena Malińska jest winna zarzucanych jej czynów”, wypowiedziane przez przewodniczącego składu sędziowskiego na rozprawie (za: Kalisz 1993: 43).

Powyższa klasyfikacja aktów mowy opiera się głównie na wyodrębnieniu poszczególnych aktów ze względu na funkcję komunikatu. We wszystkich grupach występuje funkcja prymarna i sekundarna. W interesujących nas ekspresywach, prócz sekundarnej funkcji informowania, decydującą rolę odgrywa stworzenie odpowiedniej atmosfery między nadawcą i odbiorcą. Oczekiwana reakcja odbiorcy jest wymogiem konwencji, sygnałem, że uczestnicy aktu komunikacji dostosowują się do ogólnie przyjętych zasad (Bula, Nawacka 1983: 44-45). Tworzenie owej atmosfery często łączy się z ekspresją uczuć. Kiedy nadawca danego aktu mowy posługuje się nie tylko typowymi, uschematyzowanymi formułami, ale przełamuje schematyzm i konwencje, w wypowiedzi dominuje funkcja ekspresywna. Wykładnikami tej funkcji będą zarówno elementy leksykalne, słotwórcze, jak i składniowe.

Koncepcja Austina wpłynęła także na badania dotyczące funkcji wypowiedzi. Problematyką tą zajmuje się R. Grzegorzczkova (1991a), odwołując się do teorii aktów mowy. Autorka podkreśla, że o charakterze funkcji wypowiedzi decydują typy intencji i to właśnie wykrycie owych typów stanowi kluczowy problem badań. Intencje wyrażone w lokucji za pomocą użycia kodu językowego nie zawsze pokrywają się z rzeczywistymi intencjami nadawcy. Na potrzeby niniejszej pracy interesować nas będą głównie intencje wyrażane za pomocą środków systemowych, jednak w miarę możliwości również będą analizowane przykłady wypowiedzi, których intencje należy odczytywać sytuacyjnie, w zależności od kontekstu wypowiedzi itp.

Konkretne wypowiedzi na forum internetowym łączą w sobie wiele funkcji. Akty mowy, które można zaliczyć do aktów powitań, pożegnań, życzeń, pozdrowień, kondolencji oraz komplementów spełniają, zgodnie z klasyfikacją typów funkcji (intencji) wypowiedzi przeprowadzoną przez R. Grzegorzczkową (1991a: 23), cele pozainformacyjne. Funkcja informacyjna może pojawić się w nich jedynie jako funkcja sekundarna. Performatywne akty powitań, pożegnań, życzeń, pozdrowień czy kondolencji należą do wypowiedzi sprawczych⁵⁷, „których celem nie jest informowanie kogokolwiek, ale stwarzanie stanów rzeczy” (Grzegorzczkova 1991a: 24). Wypowiedzi wartościujące

---

⁵⁷ R. Grzegorzczkova (1991a) dzieli następnie wypowiedzi sprawcze na dwie grupy: stan stwarzania na mocy wiary, w obrębie którego oddziela się magia ludowa (zamawianie, klątwy itp.) od aktów sakralnych (sakramenty, rozgrzeszanie, konsekracja itp.) oraz stwarzanie stanów społecznych (na mocy konwencji), do których należeć będą wszelkie akty performatywne opisane przez Austina i Searle'a (obietnice, przeproszenie, akty prawne itp.).

partnera pełnią natomiast funkcję impresywną (nakłaniającą, konatywną), której głównym celem jest wpływanie na stan mentalny odbiorcy⁵⁸.

3.3. Granice polskiej etykiety językowej

Jak wielokrotnie podkreśla w swoich publikacjach M. Marcjanik, jednym z największych problemów metodologicznych leżących u podstaw badań nad etykietą jest problem językowych granic etykiety, a co za tym idzie – problem ustalenia jednostki badawczej. Zgodnie z przyjętymi przez badaczkę założeniami, trzon etykiety językowej stanowiłyby tzw. autonomiczne akty grzecznościowe, do pozostałej grupy należałyby z kolei wyrażenia, które same nie mają mocy predykatywnej, stanowiąc jedynie grzecznościową obudowę innych wypowiedzi oraz nieautonomiczne wyrażenia, pełniące funkcje grzecznościowe w konkretnych sytuacjach. Szczegółowy ich podział przedstawia poniższa tabela.

Typy wyrażen, które w języku polskim pełnią funkcję grzecznościową w granicach etykiety językowej			
autonomiczne akty mowy	akty będące obudową innych aktów	nieautonomiczne potencjalne akty grzecznościowe	inne
<<Mówię, że chcę, żebyś wiedział, że stosuję wobec ciebie określone społecznymi regułami werbalne zachowania grzecznościowe>> ⁵⁹			
powitania, pożegnania pozdrowienia, życzenia kondolencje (wyrazy współczucia), dodatnie wartościowanie partnera (komplementy), zaproszenia gratulacje, przeproszenia podziękowania,	formy adresatywne części orzeczeń złożonych zdań pojedynczych, zdania składnikowe wypowiedzeń złożonych, tryb pytający	deklaracje pomocy, rady , obietnice, pytania o zdrowie, sprawy ważne w danym momencie dla adresata	zdrobnienia, forma „proszę” jako grzecznościowy zwrot do adresata, niektóre eufemizmy, ton wypowiedzi

⁵⁸ R. Grzegorzczkowska wyróżnia tutaj dwie grupy – wpływ na odbiorcę poprzez wywołanie działania słownego (pytania) lub innego (dyrektywy: rozkazy, groźby, prośby itp.) oraz wpłynięcie na stan mentalny odbiorcy przez perswazję (rady i innego typu wypowiedzi wartościujące), bądź też przez działanie manipulacyjne unikające jawnego przekonywania.

⁵⁹ Formuła eksplikacyjna zaproponowana przez K. Ożoga.

przedstawianie się/ przedstawianie komuś kogoś, toasty	w funkcji trybu rozkazującego, tryb pytający utworzony przy użyciu form trybu przypuszczającego, tryb pytający utworzony przy pomocy zaprzeczonych form trybu przypuszczającego		
wyrażenia o mocy predykatywnej; bez trudu rozpoznawane przez użytkowników języka (występują w postaci szablonowej lub indywidualizowanej); orzekają o relacjach wyłącznie grzecznościowych między partnerami; tworzą zbiór zamknięty	nie mają mocy predykatywnej; są składnikami aktów, które orzekają o innych niż grzecznościowe relacjach między partnerami	wyrażenia o mocy predykatywnej; komunikują grzecznościowy stosunek względem adresata	

Tabela 5 Typy wyrażen w granicach etykiety językowej

W niniejszej rozprawie uwagę poświęcono głównie autonomicznym aktom mowy oraz zwrotom adresatywnym, będącym obudową innych aktów mowy.

3.4. Zasady polskiego modelu grzeczności

Pojęcie modelu grzeczności wprowadził do badań nad etykietą językową (jako częścią etykiety ogólnej, nazywanej tradycyjnie również *savoir-vivre*’em, *bon tonem*, kodeksem towarzyskim, zasadami dobrego wychowania) K. Ożóg (1990: 12), definiując go jako „system społecznie zaaprobowanych i powszechnie przyjętych norm określających *kulturalny* sposób zachowania (także i werbalnego) członków danej grupy w kontaktach między sobą (...). To naród wytworzył model grzecznościowy określany jako *kulturalny*, *grzeczny*, *uprzejmy*, *odpowiedni*”. „Tak pojmowana kategoria zakłada ewolucyjność, zmienność wewnętrzną oraz odrębność wynikającą ze swoistości poszczególnych wspólnot. Obowiązujące we wspólnocie konwencje grzecznościowe są efektem doświadczeń wielu pokoleń, najważniejszą grupą wytwarzającą konwencje grzecznościowe jest wspólnota

narodowa. Daje to podstawy do mówienia o modelu polskiej grzeczności językowej” (Skudrzyk 2007: 109). Według Ożoga na polski model grzeczności składają się dwie podstawowe zasady:

1. zasada odnosząca się do autonomiczności, godności, ważności każdego człowieka jako osoby, mająca swoje źródło głównie w chrześcijaństwie,
2. zasada życzliwości, motywowana przez ewangeliczne przykazanie miłości bliźniego.

Na dwu podstawowych normach opiera się również model grzeczności językowej według M. Marcjanik⁶⁰ (1991):

1. okazywanie szacunku partnerowi dialogu, z jednoczesnym umniejszaniem roli własnej osoby,
2. przejawianie zainteresowania sprawami ważnymi dla partnera oraz jego najbliższej rodziny.

Szczegółowe zasady, wynikające z powyższego modelu, przedstawia poniższa tabela.

Akt grzecznościowy	Zasady polskiego modelu grzeczności
powitania	przyjazne / życzliwe traktowanie partnera dialogu
pożegnania	przyjazne / życzliwe traktowanie partnera dialogu
pозdrowienia	składanie dowodów pamięci
życzenia	składanie dowodów pamięci
wyrazy współczucia (kondolencje)	współodczuwanie (w sytuacjach niepomyślnych dla partnera)
dodatknie wartościowanie (komplementy)	aprobata i życzliwość dla poczynąń partnera
zaproszenia	demonstrowanie chęci przebywania w towarzystwie partnera
gratulacje	współodczuwanie (w sytuacjach pomyślnych dla partnera)
przeproszenia	okazywanie skruchy za nietakt (winę)
podziękowania	okazywanie wdzięczności za przysługę
toasty	aprobata i życzliwość dla poczynąń partnera

Tabela 6 Zasady polskiego modelu grzeczności

Na forach internetowych spotykamy się z podobnym modelem grzeczności. Netykieta i regulamin forum jasno zarysowują model zachowania się użytkowników forum, ujmując w kilku punktach najważniejsze nakazy i zakazy. Z kolei sami dyskutujący budują swego

⁶⁰ A. Skudrzyk (2007: 110) słusznie zauważa, że „obydwie koncepcje da się sprowadzić do uogólnienia, które w aspekcie dających się zauważyć zmian, wydaje się najważniejsze: polska grzeczność opiera się na komunikacyjnej asymetrii, stawiającej odbiorcę zawsze w roli nadrzędnej, wyraźnie pomniejszając rolę nadawcy. Taki sposób funkcjonowania zachowań etykietałnych tworzy kulturę respektu, szacunku, dystansu pełnego ugrzecznienia”.

rodzaju społeczność, w ramach której zaczynają obowiązywać zachowania przejęte z komunikacji bezpośredniej.

3.5. Normy społeczne regulujące językowe zachowania grzecznościowe

W niniejszej części rozdziału przedstawione zostaną typy norm społecznych, którym podlegają językowe zachowania grzecznościowe oraz rodzaje sankcji, grożące tym, którzy rezygnują ze stosowania grzecznościowych aktów mowy.

Normy społeczne regulujące językowe zachowania grzecznościowe				
	prawne	moralne	religijne	obyczajowe → normy grzecznościowe ⁶¹
charakterystyka	oparte na przepisach, które ustala państwo	wynikają z rozróżnienia, co dobre a co złe; opierają się na ocenach i wartościach moralnych	stanowią drogowskaz jak żyć i kształtują sumienie każdego człowieka; stoją na straży naszego życia duchowego	reguły wskazujące jak powinno się postępować i jakiego postępowania należy się wystrzegać w sferze obyczajowości i zwyczajów społecznych
kogo dotyczą	wszystkich obywateli	określonej grupy kulturowej	członków danego wyznania	wszystkich członków danej społeczności
cel	utrzymanie ładu i porządku społecznego	chronią nas przed wyrządzaniem krzywdy sobie i innym ludziom; ukazują sposoby postępowania zgodne z naturą	utrzymanie ładu i harmonii społeczności danego wyznania	utrzymanie ładu społecznego i korzystnych stosunków międzyludzkich

⁶¹ W literaturze przedmiotu normy grzecznościowe zalicza się czasem do norm moralnych. M. Marcjanik (2001a: 49) pisze: „(...) jeśli zaniechanie przez X-a działania językowego zgodnego z etykietą wywołuje u Y-a posądzenie go o nieznaną zasadę dobrego wychowania lub o umyślne ich niestosowanie, to zaniechany akt należy raczej do norm typu obyczajowego. Jeśli zaś zaniechanie przez X-a takiego działania wywołuje u Y-a poczucie odrzucenia, osobistego zawodu, podejrzenie o chęć zerwania stosunków itp., to zaniechany akt należy zaliczyć raczej do norm typu moralnego – rozpatrywany powinien być w kategoriach osobistego dobra i zła”.

		i powołaniem człowieka			
rodzaj sankcji	konsekwencje prawne	wyszydzenie, izolacja w środowisku	religijne	Zachowania grzecznościowe, ze względu na rodzaj sankcji, dzielimy na:	
				bezwzględnie obowiązkowe (podziękowania, powitania, pożegnania, przeproszenia, formy adresatywne, prośby)	sankcje: miano osoby niewychowanej
				obowiązkowe sytuacyjnie (pozdrowienia, kondolencje, życzenia, powinszowania, zaproszenia, gratulacje)	sankcje: ochłodzenie stosunków towarzyskich
				nieobowiązkowe (komplementy, dedykacje, rady, deklaracje pomocy itp.)	sankcje: brak

Tabela 7 Normy społeczne regulujące językowe zachowania grzecznościowe

Językowe zachowania grzecznościowe na forum mają na celu utrzymanie ładu i dobrych relacji międzyludzkich. Jako że dyskusja ma charakter pośredni, nie wydaje się, żeby były one obowiązkowe, zaś ich nieobecność powodowała jakiegolwiek sankcje. To osoba biorąca udział w dyskusji decyduje o użyciu form grzecznościowych; dyskutujący sami stwarzają sytuacje, które mogą pociągać za sobą odpowiednie zachowania grzecznościowe.

3.6. Akty grzecznościowe na forum dyskusyjnym

Przynależność do określonej wspólnoty kulturowej wyznacza kierunek myślenia ludzi posługujących się jakimś językiem. Niektórzy badacze zwracają uwagę na kulturowe uwarunkowania aktów mowy oraz możliwość opisywania danej kultury właśnie poprzez akty mowy najbardziej dla niej charakterystyczne. W przypadku analizowanych aktów można mówić nie tylko o ich uwarunkowaniu kulturowym, ale również gatunkowym. Na podstawie dokonanych obserwacji można wyróżnić akty mowy typowe dla forów dyskusyjnych. W wyniku analizy językowej zebranego materiału wybrano grzecznościowe akty mowy najczęściej występujące w dyskusjach na forach – powitania, pożegnania, pozdrowienia, życzenia, dodatnie wartościowanie partnera, kondolencje. Wszystkie te akty łączy performatywny charakter, nie można im bowiem przypisać wartości logicznej, tzn. nie można ich zakwalifikować jako prawdziwe lub fałszywe. Zdania z użyciem czasowników typu *życzę*, *pozdrawiam*, *współczuję*, *gratuluje*, *dziękuję* itp. nie mówią o żadnym stanie istniejącym, lecz stwarzają nowy stan. Tego typu zdań używa się w wypowiedziach na forach internetowych bardzo często. Zdania te składają się na tzw. akty wykonawcze, za pomocą których nadawca czegoś dokonuje. Mogą być również określane jako formuły grzecznościowe, które nie tyle informują o uczuciach mówiącego, co jedynie stwarzają, poprzez obecność w danym akcie mowy mniej lub bardziej skonwencjonalizowanych wyrażań, atmosferę grzecznościową, a więc atmosferę życzliwości.

ROZDZIAŁ IV

GRZECZNOŚCIOWE FORMUŁY

OTWIERAJĄCE (POWITANIA) I ZAMYKAJĄCE (POŻEGNANIA)

DIALOG NA FORUM DYSKUSYJNYM

4.1. Wstęp do analizy

Grzecznościowe formuły otwierające i zamykające dialog, potocznie określane jako powitania i pożegnania, należą do podstawowych i zarazem najważniejszych zachowań rytualnych w wielu społeczeństwach. „Sposoby wypełniania tej funkcji są bardzo różnorodne, zależą bowiem od kręgu kulturowego i stosunków społecznych – wszędzie jednak są stosowane i obowiązują wszystkich pełnoprawnych członków danej społeczności” (Ożóg 1990: 20).

Funkcja zwrotów powitalnych jest dwojaka. Po pierwsze, nadawca przekazuje odbiorcy treść – „Chcę, żebyś wiedział, że ja cię witam” (Ożóg 1990: 20), „Mówię, że widzę cię, wyodrębniam cię z tła innych osób” (Marcjanik 1997: 13), „Widzę cię, to dobrze; jesteś dla mnie osobą wartą zauważenia, więc ważną” (Marcjanik 2006: 264). „W ten sposób tworzymy nie tylko długotrwałe dobre relacje z naszymi znajomymi, kolegami, członkami rodziny, ale też dobrze ich nastawiamy do odbioru doraźnej treści naszej wypowiedzi, jeśli chcemy im przekazać coś więcej” (Marcjanik 2006: 264). Po drugie, nadawca informuje adresata, że będzie do niego mówić, a więc przekazuje ogólną treść – „Mówię, że rozpoczynam kontakt z tobą”⁶² (Marcjanik 1997: 13). „Dzieje się tak zwłaszcza w sytuacjach, gdy ktoś się tego nie spodziewa. Na przykład na ulicy: *Dzień dobry. Jesteśmy z Telewizji Polskiej. Czy można zadać jedno pytanie?* Zwrot *Dzień dobry* zapewnia większą skuteczność mówienia – przygotowuje odbiorcę do dialogu” (Marcjanik 2006: 264).

Ogólna treść funkcji komunikacyjnej pożegnania to – „Chcę, żebyś wiedział, że ja cię żegnam” (Ożóg 1990: 20), „Mówię, że kończę kontakt z tobą” (Marcjanik 1997: 243).

Formuły powitań i pożegnań spełniają ponadto kilka istotnych funkcji (Ożóg 1990: 21-22). Inicjatywa rozpoczęcia lub zakończenia kontaktu z partnerem czyni z nich ważny element funkcji fatycznej; niezastosowanie się do podstawowych zasad modelu grzeczności zostaje odebrane przez adresata jako zachowanie niegrzeczne, wręcz obraźliwe.

---

⁶² Akt powitania nie jest tutaj jedynym aktem składowym interakcji (Marcjanik 1997: 13).

Bardzo często sytuacja powitania czy pożegnania sprzyja pojawieniu się formuł ekspresywnych, co z kolei świadczy o przejawie funkcji ekspresywnej. Niektóre formuły pożegnań (np. *do jutra, do soboty* itp.) realizują funkcję poznawczą. Niewątpliwie najważniejszą i zarazem niejęzykową funkcją powitań oraz pożegnań jest funkcja społeczna, przejawiająca się w manifestacji więzi społecznej, której wykładnikami są neutralne bądź wymykające się konwencji warianty formuł językowych⁶³.

Kazimierz Ożóg (1990), badając powitania i pożegnania występujące w języku mówionym mieszkańców Krakowa, wydzieli formuły powitalne bezpośrednie i pośrednie. Do grupy pierwszej zalicza „takie formuły, które w sposób jawny, bezpośrednio na powierzchni wyrażają intencję powitania bądź pożegnania partnera. Są to przede wszystkim konstrukcje, w których użyto czasownika performatywnego *witam* i *żegnam*. Czasowniki te mają wartość wykonawczą – jednocześnie nazywają i kreują pewien stan towarzyski, dotyczący relacji ja – ty” (Ożóg 1990: 23). Do grupy drugiej zalicza formuły, w których czasowniki *witam* i *żegnam* są zawarte w semantyce głębokiej (powitania i pożegnania realizowane za pomocą życzeń, zwrotów wyrażających szacunek dla odbiorcy, formuł komentujących grzecznościowe gesty, zwrotów religijnych, zwrotów obcojęzycznych, znanych cytatów, okrzyków zdumienia, wyrażań przyimkowych, grzecznościowych powitalnych pytań). Nieco inną metodę opisu przyjmuje Marcjanik (1997), która dzieli akty powitań i pożegnań na akty pojedyncze (szablonowe i nieszablonowe) oraz akty obudowujące akty pojedyncze, stanowiące wraz z nimi formułę powitania, pożegnania.

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie typowych formuł grzecznościowych otwierających i zamykających dialog na forum dyskusyjnym.

4.2. Analiza internetowych aktów powitań

Na forach dla zarejestrowanych użytkowników wszelkie formy grzecznościowe, zwłaszcza powitania i pożegnania, są czymś powszechnym i chętnie stosowanym przez dyskutujących. Formuły rozpoczynające kontakt charakterystyczne są szczególnie dla wypowiedzi o charakterze autoprezentacyjnym, zbudowanych z tak zwanych podwójnych formuł powitalnych – w temacie, stanowiącym swego rodzaju ramę obudowującą całą

---

⁶³ Formuły powitalne lub pożegnalne bywają również wykładnikiem przynależności do określonej grupy społecznej, np. myśliwych (darz bór), harcerzy (czuwaj), marynarzy (ahoj) itp. Przykłady z dyskusji na forum: *Ahoj, wilku morski. Witam na pokładzie.* 😊

wypowiedź oraz w początkowej fazie właściwej wypowiedzi. Ze względu na charakter tych form możemy je podzielić na następujące grupy:

a) formy tożsame,

np.: **Hejka!**

Hejka hejka. Mam na imię Kamila i nie jestem normalna :). Pozdrawiam!

Dżem dobry

Dżem dobry

Mam na imię Justyna. Chodzę do gimnazjum. Kocham zwierzaki. Mam kochanego rozrabiakę kota i 2 psy. Uwielbiam czytać książki. Czytam fantastykę, psychologiczne, o życiu i to co mnie wciągnie. Słucham the Fray, Green Day, Jamala. Lubię pomagać innym.

b) formy zmodyfikowane,

np.: **Siemlaoszka**

Siema!

mam nadzieje ze będzie sie fajnie gadalo

...:WitamAll:...:

Witam wszystkich 😊 jestem tu nowy ale mam nadzieje ze mnie miło przywitacie :hyhy: hehe mam 16 lat i jestem uczniem 1 klasy lo w opalenicy 😊. pozd.4all i 3majcie sie 😊

c) formy rozbudowane (poprzez modyfikatory przysłówkowe i zwroty adresatywne),

np.: **Witam :)**

Witam serdecznie wszystkich użytkowników forum 😊

Mam nadzieję na miło spędzony czas 😊

HEJ

HEJ wszystkim. Szukam przyjaciela.

d) formy niejednorodne,

np.: **Cześć**

*Witam, na forum trafiłem przypadkiem, szukając prezentu świątecznego. Uzyskałem potrzebne informacje i stwierdziłem, że się zarejestruję, może w przyszłości również znajdę tu to czego szukam. O mnie więcej informacji znajdziecie na moim blogu -- ➡
[http://pomysl-na-milion.blogspot.com\[\url\]](http://pomysl-na-milion.blogspot.com[\url]) Zapraszam*

Siemka :)

Witam serdecznie wszystkich użytkowników forum 😊

Mam na Imię Justyna i jestem z Sosnowca ;p

Lubię pomagać więc śmiało możecie pisać..

Niekiedy powitanie może nie tylko inicjować kontakt, ale również go kończyć,

np.: ***Cześć***

Jestem tu od paru minut, a już przygniotła mnie ilość reklam 😞

Zlitujcie się...

Jestem młoda, ładna, nienormalna, czyli jak większość? 😊

Lubię książki, muzykę, ciekawe artykuły, czasem wyskoczyć do kina.

Do tego chipsy zawsze i wszędzie 😊

Witajcie!

Hej 😊

Właściwie to już trochę tu jestem, ale dopiero niedawno, zauważyłam ten temat

"Przedstaw się". No więc przedstawiam się 😊 *Jestem Kizia Mizia* 😊 *heh* 😊 *Tak*

naprawdę to mam na imię Jowita 😊 *Mam jeszcze 14 lat !!* 😊 *ale już 20 października*

będę mieć 15 😊 *Chodzę do III gim i niedługo czekają mnie testy kompetencji* 😊

Mieszkam w Słupsku, ale możliwe że za rok wyprowadzę się do Malborka... 😊 *Mam*

wspaniałych przyjaciół, ale głupią klasę 😊

I ogólnie... Cześć Wszystkim ! 😊

Jak pokazują badania, na forum przeważają formuły powitalne z użyciem czasownika performatywnego *witam*, wyrażające intencję nadawcy w sposób jawny. Marek Cybulski (1996a), analizując polskie formuły powitalne od XVI do połowy XVIII wieku, ustalił, że pierwotną i najstarszą formułą powitalną jest *witaj*, użyte w 2. osobie trybu rozkazującego, które znaczyło początkowo ‘mieszkaj’⁶⁴; „pełniło więc genetycznie funkcję zaproszenia i wygłaszał je gospodarz do gościa” (Cybulski 1996a: 28). Dopiero pod koniec XVI wieku czasownik *witać* przekształcił się w performatyw *witam*, „co wiązało się ze zmianą znaczenia na ‘pozdrawiać kogoś przy spotkaniu’ i użyciem formy 1. osoby” (Cybulski 1996a: 29). Formuła *witam* została więc utworzona wtórnie z *witaj*, a więc błędne wydaje się przypuszczenie Ożoga, jakoby warianty typu *witaj*, *witajcie*, *żegnaj*, *żegnajcie* „zostały utworzone na wzór pożegnań dokonywanych za pomocą czasowników w trybie rozkazującym (właściwie życzącym), np.: *trzymaj się*, *bywaj zdrow*, *miewaj się dobrze*” (Ożóg 1990: 25),

⁶⁴Brückner A.: *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków 1927, s. 625.

i w których „tryb życzący uległ zupełnemu wytarciu i formuły te straciły swoje znaczenie kategoriałne na rzecz czystego powitania, pożegnania: *witaj* znaczy *ja ciebie witam*, *żegnaj* znaczy *ja ciebie żegnam*, *witajcie* znaczy *ja was witam*, *żegnajcie* – *ja was żegnam*” (Ożóg 1990: 25).

Forma *witam* pozwala ukryć pewne cechy społeczne, jak na przykład wiek, ponadto jest „bezpieczna” w sytuacji, kiedy nadawca nie zna bliżej odbiorców, a zależy mu na skuteczności i powodzeniu danego aktu. Należy jednak pamiętać, co podkreślają językoznawcy, zwłaszcza zajmujący się problemem etykiety językowej, że powitanie to zmieniło swój zakres i znaczenie, dlatego nie zaleca się stosowania tej formy, ponieważ wyraża ona wyższość nadawcy wobec odbiorcy, co nie zawsze odpowiada rzeczywistym relacjom pomiędzy nimi.

Powitania bezpośrednie bardzo często występują w prostej postaci, tworząc samodzielne wypowiedzenia, ponadto mogą również pojawić się formy połączone z modyfikatorem przysłówkowym, oznaczającym jakość powitania oraz formy ze zwrotem adresatywnym, bezpośrednio wskazującym odbiorcę.

A. Powitania bezpośrednie

W grupie powitań bezpośrednich można wyróżnić następujące formy:

a) formy samodzielne,

np.: *witam*, *wwittam* itp.

b) formy połączone z modyfikatorem przysłówkowym,

np.: *witam serdecznie*, *witam szanownie*, *to ja się ładnie witam*, *witam z Bydgoszczy*, *witam z Małopolski*, *witam po długim czasie nieobecności*, *witam w tą słoneczną pogodę*, *witam z rana*, *witam ponownie*, *witam wiosennie...*, *witam na forum* itp.

c) formy połączone ze zwrotem adresatywnym,

np.: *witam wszystkich*, *witam was*, *witam was forumowicze*, *witam kolegów/koleżanki*, *witam fanów Death Note*, *witam wszystkich fanów książek*, *witam forumowiczów!*, *witam All*, *witammmm wszystkich* itp.,

d) formy połączone z modyfikatorem przysłówkowym i ze zwrotem adresatywnym,

np.: *witam wszystkich serdecznie*; *serdecznie witam was kochani*; *pięknie wszystkich witam*; *witam serdecznie wszystkich forumowiczów*; *witam ponownie wszystkich*;

witam wszystkich na forum; Witam wszystkich bardzo ciepło; Witam wszystkich bardzo miłusko itp.

e) żartobliwe powiedzonka,

np.: *Witam was, jestem poznański as; witam i o zdrowie pytam; witam i o drogę się pytam; witam witam i o zdrówko ślicznie pytam itp.*

W tej grupie znajdują się warianty tradycyjnie występujące w sytuacjach oficjalnych przy uroczystych okazjach,

np.: *witam Was wszystkich tutaj obecnych, witam szanowne grono internautów :P, witam wszystkich forumowiczów, witam grono forumowiczów, witam wszystkich zgromadzonych, panie i panowie witam, witam panie i panowie, Witam chlebem i solą itp.*

W zebranych materiale badawczym można również odnotować formy będące wariantem bezpośredniej formy *witam*. Najbardziej charakterystyczne jest użycie pośrednich form performatywnego *witam* – *wwwwwwiiiiitttttaaajjjcccccciiiiieeee*, *witajcie kochani*, *Witajcie Moi Drodzy!*, *Witajcie*, *witajcie*, *witajcież!*, *wita jagódkaa20*, *wita Daniel*, *Krzyś wita*, *Shorkit wita*, *Tomek wita*, *czuba wita was*, *czO się wita*, *Witaj wśród pozytywnie zarażonych*; form w liczbie mnogiej – *witamy cie cieplutko*; *witamy*, *witamy*; *Witamy w krainie deszczowców*, *Witamy w naszych skromnych progach*; bezokoliczników – *powitać*, *powitać wszystkich* oraz form z czasownikiem modalnym – *chciałabym się przywitać*, *wejść bo chcę się z tobą przywitać*, *nie wypada się nie przywitać*, *przywitać się wypada*. Odnotowano również formy znominalizowane – *powitanie*, *przywitanie*, *powitanko*), *witanko*, *powitańsko*, *takie małe powitanie*, *wielkie i szczerze powitanie*, *serdeczne powitanie*, *małe powitanko*, *powitanie bardzo grzecznej dziewczynki* oraz zmodyfikowane – *witeczka*, *witka*, *powitawszy*.

Następnie przedstawione zostaną zwroty, które w różnorodny sposób wyrażają intencję powitania – za pomocą życzeń, zwrotów wyrażających szacunek, cześć dla odbiorcy, formuł komentujących grzecznościowe gesty, zwrotów religijnych, zwrotów obcojęzycznych, pytań grzecznościowych itp., czyli po prostu powitania o charakterze pośrednim.

B. Powitania pośrednie

Do grupy powitań pośrednich możemy zaliczyć:

a) formy wywodzące się z dawnych fraz o charakterze religijnym (*dzień dobry*, *dobry wieczór*):

formy proste, np.: *dzień dobry, dobry wieczór*,
 rozbudowane (zwrotem do adresata, modyfikatorem przysłówkowym) warianty form prostych, np.: *dzień dobry wszystkim, dzień dobry bardzo wam* itp.,
 skrócone warianty form prostych, np.: *dobry, bry* itp.,
 reduplikaty i dopełnienia wariantów skróconych, np.: *dobry, dobry; dobry wszystkim; bry All* itp.,
 zmodyfikowane przekształcenia tradycyjnych powitań, przybierające postać złożzeń, np.: *dzieńdoberek, dzińdybry* itp.,
 formy żartobliwe, np.: *dżem dobry!, dżem dobry wieczór, Dzień dobreQ* itp.

Jak pisze M. Cybulski (1996a: 28), dzisiejsze wyrażenia *dzień dobry, dobry wieczór* wywodzą się z dłuższych fraz o charakterze religijnym, które można sprowadzić do schematu *Bóg (Boże) daj* + acc. nazwy miary czasu z przydawką *dobry*⁶⁵. Już od połowy XVI wieku zaczęły pojawiać się formuły skrócone o człon „religijny”, zaś od drugiej połowy XVII wieku przydawka występuje w postpozycji (Cybulski 1996a: 31). Warto także nadmienić, że na ogół na *dzień dobry* odpowiadało podziękowaniem⁶⁶.

b) zwroty dawniej wyrażające szacunek, cześć dla odbiorcy⁶⁷:

formy proste, np.: *cześć, czołem* itp.,
 rozbudowane (zwrotem do adresata lub partykułą) warianty form prostych, np.: *cześć wszystkim, czołem użytkownicy!, czeeeeeseść wam wszystkim, no cześć, Cze @ll* itp.,
 skrócone warianty form prostych, np.: *cze* itp.,
 formy połączone, np.: *cześć i czołem* itp.,
 formy zmodyfikowane, np.: *czółko, Miaucześć* itp.,
 formuły komentujące grzecznościowe gesty, np.: *Kaśka się kłania, klaniam się w pas, ukłony i serdeczności, graba* itp.,
 żartobliwe powiedzonka, np.: *cześć czołem kluski z rosółem!* 🍲; *Cześć i czołem, pytacie z kad sie wzięłem...* itp.

⁶⁵ Wobec tego błędne wydaje się stwierdzenie K. Ożoga, że formy te pełniły dawniej funkcję dopełnienia w formule życzącej (*witam*) *życzę ci dobrego dnia / (witam) życzę ci dobrego wieczoru* (Ożóg 1990: 26).

⁶⁶ Np.: A. *Boże wam daj dobry dzień*. B. *Dziękuję wam* (za: Cybulski 1996a: 35).

⁶⁷ Zwroty te nie są już stosowane w celu okazania partnerowi czci w sytuacji niesymetrycznej relacji N-O.

c) zwroty obcojęzyczne,

np.: *Mahalo; Guten Tag, Bonjour, Zdrastwujtie Aloha, Szalom; Salve; Terve; Dobry den, Hi, Hola!, Welcome people, Buenos Dias, Hey All!* itp.

d) skonwencjonalizowane zwroty obcojęzyczne

pochodzące od formy *hi*, np.: *Hej, hej :); heja hej!; hej wszystkim; hej Ludziska, Heyka Ziomaki; Hejże!; Hejka!; Hejcia; Hejeczka; HejCia* itp.,

pochodzące od formy *hello*, np.: *Elo; Eloo; Elos; Eloszka; Helo! Ewrylan* itp.,

pochodzące od formy *yo*, np.: *jo!; jo! ziomale*⁶⁸ itp.

e) zmodyfikowane formy pytania (*jak się masz?*),

np.: *siema, siema wszystkim, siema ziomu All, no siema, siemka, Siemano, siemanko, siemanero, Siemandaro, siemaneczko, siemasz!, siem All, siemcianko, no więc siema, elo siemka, emano, cześć siemanko, siema forumowisko; siemacie ludzie* itp.

f) zwroty religijne,

np.: *Pochwalony* itp.,

g) wykrzyknienia,

np.: *Oj, ludzie!!* itp.

4.2.1. Akty towarzyszące aktom powitań

Powitaniom zazwyczaj towarzyszy wiele zachowań pozajęzykowych, np.: uśmiech, pochylenie głowy, uścisk dłoni, objęcie, przytulenie, pocałunek w policzek, uchylenie czapki itp. Forum również stwarza możliwości do tego typu „zachowań”,

np.: *:)) // :*** // :D // Witam witam gorąco wszystkich forumowiczow 😊 // witamy 😊 Mam nadzieje, ze będzie mi sie bardzo przyjemnie czytało Twoje posty 🙏 Czekam na nie 😊 // cześć, cześć 🙏 // 🧐 Witam wszystkich z którymi się jeszcze nie przywitalam* itp.

W funkcji powitania, oprócz form szablonowych, mogą wystąpić akty, którym funkcja komunikacyjna powitania jest przypisywana ze względu na sytuację rozpoczęcia kontaktu. I tak najczęściej pojawiają się tutaj pytania grzecznościowe, np.: *mogę się dosiąść?; co tam*

⁶⁸ Formy *elo* i *yo* najczęściej łączą się z archaizmami typu *ziom, ziomal, ziomalek, ziomuś*, funkcjonują jako neosemantyzmy lub hybrydy językowe, propagowane przez subkulturę muzyczną hip-hopu.

u was? oraz akty przedstawiania się, np.: *Nazywam się Damian, tu ja Ewelina, przedstawiam się, jestem nowy.* O wiele częściej formy powitania łączą się z innymi aktami, np.:

a) aktem zaproszenia,

np.: **witam all i zapraszam:P**

Chciałabym utworzyć temat, gdzie każdy będzie mógł o sobie pisać, przedstawić się, gdzie będziemy mogli porozmawiać sobie o wszystkim jak jacyś starzy znajomi. Zapraszam do wypowiedzi 🙄

b) aktem pozdrowienia,

np.: Pozdro

Witam i pozdrawiam wszystkich forumowiczów :!: :!: Mam nadzieję że napisze tu dużo, długich i ciekawych postów i że będzie mi się z wami dobrze dyskutowało 😊

c) aktem przedstawieniem się,

np.: *Jestem SySiUnIa:D*

czesc jestem Sylwia dla przyjaciół syska sysia sysiunia nio itd hehe... Do założenia tego forum namówiła mnie moja kuzynka Dorunia nio wiec sie jej posłuchałam i skorzystałam:P, Może będzie fajnie 🙄 // cześć, jestem tu nowy // cześć jestem Michał // witam, jestem nowy i pragnę wam się przedstawić // Jestem tu, a więc witam was i mówię "cześć" ;) Trafiłam tu przypadkiem i widocznie los tak chciał 😊. No i jak już jestem to chciałam się z wami wszystkimi przywitać 😊. A więc... Cześć 🙄. Z tego co już zdarzyłam się zorientować, to panuje tu naprawdę miła atmosferka i ogólnie jest jakoś tak.. fajnie 🙄. I tak wogóle to mam na imię Kaśka, pochodzę z małej miejscinki zwanej Sanokiem 🙄 (ciekawe czy chociaż jedna osoba będzie wiedzieć gdzie to jest) 🙄 mam 13 lat, a w sumie to prawie 14 bo tyle skończę w listopadzie (tak to już jest, że młode sobie lat dodają 🙄) Hmm.. no i coś jeszcze o mnie 🙄. Interesuję się wieloma rzeczami, bardzo lubię poezję (mam nadzieję, że nie tylko ja na tym forum, wiadomości mile widziane 😊), muzykę, no i.. przyrodę 🙄. W przyszłości chciałabym być psychologiem (taki mały def umysłu 🙄). I myślę, że tyle o mnie wystarczy (na początek 🙄) pozdrawiam wszystkich, którzy to czytają i... moderów i adminów tego forum (nie żebym się podlizywała, ale znam ten ból 🙄) No i myślę, że jakoś mnie tu przyjmiecie 🙄 :zawstydzony:

d) pytaniem grzecznościowym,

np.: *cześć, jak się macie?, Witam wszystkich ! CZy są to jacyś fani metalu ?*

Podsumowując dotychczasowe rozważania, można stwierdzić, że formuły powitalne na forum dyskusyjnym bywają niezwykle zróżnicowane. Obok tradycyjnego powitania *witam* pojawiają się formy ekspresywne, a więc takie, które w konkretnym kontakcie językowym realizują dwa warianty (Ożóg 1990: 72) –

- a) podstawowa funkcja powitania: „Mówię ci, że chcę, abyś wiedział, że ja ciebie witam”,
- b) funkcje związane z komunikowaniem treści natury emocjonalnej: „Mówię ci, że czuję zdumienie, radość (z naszego spotkania)”.

Użycie ekspresywnych zwrotów grzecznościowych jest istotne z pragmatycznego punktu widzenia. Poprzez zastosowanie ekspresywnych powitań nadawca przekazuje różnego rodzaju emocje – sympatię, antypatię, radość, zadowolenie, ponadto zwroty te często utrzymane są w konwencji żartu czy ironii. W grupie powitań bezpośrednich i pośrednich można wyróżnić następujące sposoby uzyskania ekspresji językowej:

- wykrzyknienia,
- zwielokrotnienie znaków interpunkcyjnych,
- zwielokrotnienie liter (jako graficzny ekwiwalent przedłużenia dźwięku),
- modyfikacje form podstawowych (w tym formy skrócone),
- powtórzenia,
- zabawy słowne,
- wtrącone zwroty obcojęzyczne,
- stylizacje językowe (formy gwarowe, rymowane powiedzonka, warianty uroczyste, formuły religijne),
- stosowanie emotikonów.

4.2.2. Repliki aktów powitań

Omówione obecnie zostaną formy powitań wchodzące w skład wypowiedzi reaktywnych. W odniesieniu do formy powitania-bodźca forma powitania-repliki może być:

- a) formą identyczną z formą-bodźcem, np.:

A: ***Siemanko!!***

Mam na imię Justyna i mam 14 lat, jestem z Poznania :]

I dołączam do waszego grona na forum :)

Jak coś chcecie to piszcie na gg 6484926

B: ***siemanko*** i miłego pobytu życzę 🍷

b) formą różniącą się od formy-bodźca formą adresatywną, np.:

A: *Nowa*

Witam Was wszystkich bez wyjątku. Jak w temacie napisałam jestem nowa. Mam nadzieję, że miło tutaj spędzę każdą wolną chwilę. Lubię się udzielać, więc na pewno czasem coś skrobnę w danym temacie. Lubię krytykę (bo wiele mnie uczy), więc jeśli zrobię coś nie tak, walcie śmiało 😊 Jestem młodą mężatką i matką. Myślę, że tyle na mój temat wystarczy, bo nieważne jest kim jestem, tylko co tutaj piszę. A zawsze piszę szczerze! Pozdrawiam serdecznie.

B: **Witam cię** 😊

c) zmodyfikowaną postacią formy-bodźca, np.:

A: **Siema** 😊

Nazywam się Paweł i jestem z Łodzi 😊

Bardzo mi się to forum podoba 😊 -----PoZdrO-----

B: **siemka** 😊

d) formą niejednorodną, np.:

A: *hey....*

siema

jestem benormalbelikeme i już kiedyś byłem członkiem FORUMOWISKA ... jakoś z czasem je usunąłem czy coś nie pamiętam zresztą nieważne.. no i teraz postanowiłem wrócić bo zaczęło mnie denerwować monotonia wchodzenia na nk, facebook, wiocha, youtube 😊

B: **Joł ziom** 😊

A: *Witam.*

Witam, zdecydowałam się wpaść na forum...bo zapewne tego potrzebowałam. Mam nadzieję na jakieś ciekawe dyskusje....

Póki co to by było na tyle.

Pozdrawiam.

B: **A no siema**

e) formą eliptyczną, np.:

A: 🗣️ **witam cale towarzystwo tutaj**

B: **My Ciebie również ....**

Na forum internetowym powszechnym zjawiskiem jest pomijanie form replikujących powitanie, np.:

A: **Witam wszystkich forumowiczów**

Witam serdecznie, mam na imię Aleksander i jestem ze stolicy. Lubię gotować, usiąść przed telewizorem i się ponudzić, chętnie pokope piłkę i pobiegam. Poza tym, czasem coś naskrobie na kartce, przeważnie jakieś moje filozofie. Ogółem to tyle, zawsze można dopytać. Pozdrawiam.

B: *Nudzić się przed telewizorem to rozumiem bo nic tam nie ma ciekawego 😊 Ale kopać piłkę to już przesada. Czym ta piłka zasłużyła sobie na takie traktowanie? 🤔🤔 No dobra trochę zażartowałem. A teraz pytanie. Dużo ładnych Chinek widziałeś w wawie? 🏠 Hm, może z jedną lecz ogólnie to nie w tą stronę, azjatycka uroda to nie jest coś, co mnie urzeka 😊*

Replika wypowiedzi inicjowanych formułą powitalną może również zawierać dodatkowe akty grzecznościowe, które następują po formie powitania albo zamiast niej, np.:

a) akt mówiący o przyjemności z kontaktu, np.:

A: **Jestem SySiUnIa:D**

cześć jestem Sylwia dla przyjaciół syska sysia sysiunia nio itd hehe... Do założenia tego forum namówiła mnie moja kuzynka Dorunia nio więc się jej posłuchałam i skorzystałam :P, Może będzie fajnie 😊

B₁: **sysiunia, cieszymy się że do nas zawitałaś** 😊 *miejęmy nadzieję że ci się spodoba 😊*

B₂: 😊😊😊 **Witam Cie Sylwuniu** 😊😊😊 **Fajnie że tu jesteś** - nie będziesz żałować.. **FORUMOWISKO** jest superanckie...ja tu jestem od niedawna i codziennie zaglądam tu po kilka razy 😊😊😊 **Pozdróweczka. Papatki <papapa>**

A: **jestem nowa**

cze jestem nowa na tym forum i nie wiem o co w tym bega może mnie ktoś oświecić 😊

B₁: **Alka fajnie, że do nas dołączyłaś** 😊 *Tylko odwiedzaj nas częściej 😊*

B₂: **alka 14, fajnie że do nas dołączyłaś** a musisz poprostu pisać posty na różne tematy które tu rozważamy :hyhy: ale mi polityka 🤔 to nie jest trudne 😊 wkręcisz się tylko częściej nas odwiedzaj i pisz wiadomości na różne tematy 😊 **życzę milego pisania i CIEPLUTKO POZDRAWIAM :hyhy:**

A: **Witam wszystkich...**

B: **elka141, cześć, bardzo mi miło**

b) akt życzeń, np.:

A: Witam :) Wszystkich Forumowiczów. 😊 Mam na imię Kaśka. Mam 19 lat. Lubię polski hip-hop oraz pop. Znalazłam się na Forumowisku, bo b.lubię wyrażać swoje zdanie na różne tematy. Jedna moja zaleta-piszę dokładnie to co leży mi na serduchu:) Bez żadnej ściemy!!! „Kłamstwo ma krótkie nogi” a jeśli komuś naprawdę potrzebna jest rada, to po co bawić się w kłamanie????Dla mnie to bez sensu 😊 Taaak..czytacie to i pewnie myślicie: ale sztywniara!!! 😊 Hmm..każdy ma prawo do swojego zdania:)Nie jest ze mną aż tak źle-da się wytrzymać :super: Pozdrówka dla wszystkich. Papapapapa 😊

B₁: Witam margola19, 😊 życzę dobrej zabawy

B₂: Witam serdecznie 😊😊 i milego postowania życzę :hyhy:

A: cześć @LL :) jestem nowy, to mój 1 temat tutaj . Jestem Damian mam 18 lat. pozdrowienia:)

B: MILAN_baros Serdecznie witam na forum i życzę milej zabawy 😊 Napewno nie będziesz się nudzić;) Pozdrawiam 😊

A: Witam Was wszystkich 😊 Trafiłam tu przez przypadek ale tak mi sie spodobalo, że zostałam i sie zalogowałam :hyhy: pozdrowionka dla wszystkich 😊

B: Witam cie angelina2 I życzę milego pobytu na forum 😊

c) akt zaproszenia, np.:

A: Cześć i czołem, pytacie z kad sie wziolem... Jestem...(dobra starczy tego "Misia") Witam wszystkich serdecznie!!! Dolaczylem do forum w celu kontynuowania mojego hobby czyli.. rozmawianie o pilce polaczone z gra slow. Prosze wszystkich o wyrozumialosc w karzdyh temacie dodam swojego posta (krotki i nieszkodliwy), poczym znikam (chyba ze mi sie tu spodoba).

B: wAzU, Witamy i zapraszamy do postowania!!

d) akt będący udzieleniem odpowiedzi na pytanie, np.:

A: Hey
Witam wszystkich ! CZy są to jacyś fani metalu ?
A tak wogule to forum jest darmowe czy jak ?

B₁: Co do fanów metalu to wejdz do działu: Muzyka » Rock – Metal Tam napewno jacyś się znajdą :hyhy:
A co do forum, to jest całkowicie darmowe. Jedyne czym musisz się wykazać, aby móc z niego korzystać, to własne chęci 😊

B₂: *Jasne że są* 😡

4.3. Analiza internetowych aktów pożegnań

W komunikacji bezpośredniej osoba inicjująca zakończenie kontaktu fizycznie opuszcza pewną wydzieloną przestrzeń bądź też zaczyna się przemieszczać w przestrzeni w kierunku innym niż partner (Marcjanik 1997: 243). W przypadku dyskusji na forum internetowym zakończenie kontaktu ma charakter pośredni, umowny; formy pożegnań są tutaj zależne od rodzaju forum i relacji pomiędzy jego członkami. I tak relacjom na forum dotyczącym artykułu można przypisać takie cechy, jak – jednorazowy typ kontaktu oraz przypadkowość osób biorących udział w dyskusji, których wypowiedzi bardzo często pozbawione są fazy końcowej w postaci aktów o funkcji grzecznościowej,

np.: *Jest młoda i utalentowana. Piękna dziewczyna // Kurcze ale ona jest ładna, trochę zazdroszczę... // Schudła by trochę ;/ bo to koszmar jest ona ma 3 podbródki ! // Jestem tą, która Mąż po prostu przestał kochać. Odszedł... Z perspektywy czasu widzę, że to było najlepsze rozwiązanie...dla nas obojga itp.*

Powyższe przykłady pokazują, że brak formuły pożegnania i powitania wynika często z charakteru wypowiedzi (np. opinia, krótki komentarz itp.), której nadawca nie zamierza rozpoczynać dyskusji, a jedynie zamieścić komentarz na jakiś temat. Ponadto wypowiedzi te są całkowicie pozbawione bezpośrednich zwrotów do odbiorcy. O wiele częściej udział w dyskusjach biorą osoby otwarte na dialog z odbiorcą, co wyrażają bezpośrednimi zwrotami albo o charakterze ogólnym,

np.: ***ludziska dajcie spokój** chcieli to wzięli, każdy żyje i robi jak chce ja nigdy nie fascynowałam się nimi chociaż niektóre pioseneczki były całkiem nie złe zanim będziecie rzucać 'błotem w kogoś **przyjrzyjcie się sobie** czy **Wy zawsze robicie wszystko ok?! dajcie spokój narka,***

*A po ślubie **nasi panowie** dorabiają się bębna...Nie mówiąc o tłustych kudłach o ile jeszcze je mają! **Pa!**,*

co jest z wami? zazdrościcie jej piersi, ponieważ **nie stać was** nawet na suchą bułkę. Żal mi was....1000 lat do tyłu was cofnąć, może byście się tam odnaleźli, bo dzisiejsze czasy trochę was przerastają.. **Potraficie** u kogoś dostrzec zapalkę w oku, a u siebie **nie widzicie belki. Bajo,**

albo szczegółowym – w wypowiedziach skierowanych do wybranej osoby,

np.: *krótko powiem bo wróciłam z pracy ...jestem zmęczona...chcę powiedzieć dziękuję... i wiesz co dla mnie mój przyjaciel to tigerek ...kurcze **skąd Ty jesteś** bo ...nieważne ...**fajnie, że jesteś i napisałeś to właśnie...pa tigerku!***

Kasia?** Witaj...nie będę **Cię** zanudzał..ale coś napiszę...maaaatko ja jeszcze w pracy od siódmej rano:)..małopolska ....stąd jestem...**trzymaj się** i dziękuję za..życzenia..**pa pa,

Trzymaj się i nie zmieniaj się** bo po Twoich wypowiedziach wnioskuję że fajny z **Ciebie** facet i coś mi się wydaje że **nie powinienś narzekać** na powodzenie. Może rzeczywiście **zostaw** czasami facetów i **rozejrzyj się** za tymi "laskami" (jejku jak ja nie lubię tego słowa), które pewnie zerkają od czasu do czasu w **Twoja** stronę. Cześć, **blaziku nie znasz** mnie i mojego życia ...ale ja się starałam...**i wiesz co...fakt** poddałam się...**buziaki,

***Karinko!** dziękuję...A jeśli chodzi o ludzi to niech nie rozumieją i obrażają...naprawdę mam to gdzieś...bo w ludziach jest strasznie dużo zawiści...a jak mnie mąż zdradzał... to dowiedziałam się ostatnia a co niektórzy nawet się z tego cieszyli...bo uchodziliśmy za super małżeństwo...a tu nagle taka sensacja od Kasi mąż...ma kochankę ha ha ha...dlatego...mam gdzieś jeśli ktoś tu pisze zdzira...pozdrawiam ich wszystkich;) **Ciesz się** szczęściem .....życie jest krótkie to prawda! **całuski;**)))*

albo zarówno jednymi, jak i drugimi,

np.: ***Kochani...**wiele razy biorę udział w dyskusjach ale po raz pierwszy moja wypowiedz wzbudziła tyle emocji..wyjeżdżam dzisiaj na 2 tygodnie za granicę...więc..chciałabym podziękować tym wszystkim co wypowiedzieli się w mojej sprawie..bardzo dziękuję tym co mnie zrozumieli lub próbowali zrozumieć..ale chciałam też powiedzieć... że pozdrawiam i tych co pisali o mnie negatywnie...**rozumiem każdego z Was** bo jedni kipią z nienawiści do zdradzających jak ja kipiałam kiedyś...a inni nie mogą tego pojąć...wiem i ja nie mogłam...ale nikt nie zmieni mojego postępowania...bo jestem szczęśliwa! I bardzo proszę tych co tylko przeczytali jedną wypowiedz moją o przeczytanie pozostałych...**Całusy dla walczącej Zytki..Kariny..tigerka72...** i wszystkich pozostałych, którzy wypowiadali się tutaj w mojej sprawie! **Zytka** chciałabym **Cię** widzieć u siebie w pracy! potrzebuję ludzi, którzy mają coś do powiedzenia i potrafią walczyć! **Buziaki i do zobaczenia na innych gorących dyskusjach!;**)*

Przyglądając się bliżej dyskusjom na forach, można zauważyć pewną prawidłowość, mianowicie dyskusja tego typu zawsze pozostaje dyskusją wielogłosową, otwartą, do której

internauta może dołączyć lub powrócić w każdej chwili⁶⁹, co nie pozostaje bez wpływu na zamykające ją formuły. W dyskusjach bezpośrednich, w przeciwieństwie do tych internetowych, zazwyczaj występuje osoba, która inicjuje i kończy kontakt, natomiast uczestnictwo w dyskusji na forum może zostać w każdej chwili przerwane lub po prostu dyskutujący może zapomnieć o tym, że zamieścił gdzieś swoją wypowiedź. Wobec tego w przypadku dyskusji internetowych należy mówić nie tyle o formule pożegnania kończącej kontakt, co o formule pożegnania zamykającej poszczególną wypowiedź lub konkretną relację w ramach całej dyskusji. Zdarza się, że osoba biorąca udział w dyskusji zamyka formułą pożegnalną każdorazową wypowiedź w ramach dyskusji lub kieruje formułą pożegnalną do konkretnej osoby, następnie zaś powraca do dyskusji z innymi internautami. Przykładem tego typu relacji są dyskusje niezwykle burzliwe, inicjowane wypowiedzią jednej osoby, która przewodniczy całemu przebiegowi dyskusji, odpisując poszczególnym osobom, np.:

wypowiedź rozpoczynająca dyskusję:

Kasia: *Zdradziłam po raz pierwszy i jest super ....nuda w małżeństwie..zapracowany mąż...nudny w łóżku....który kiedyś też zdradził....dla przygody...a ja mam prawdziwego dyskretnego przyjaciela...z którym mam super seks ....i morze tematów do rozmowy...jestem zadbaną...ładną kobietą...i wreszcie czuję się bosko! pozdrawiam i mówcie na mnie co chcecie...kocham seks-uwielbiam przyjaciela! JESTEM SZCZĘŚLIWA! I nie wiem ile to będzie trwało ale cieszę się chwilą...*

odpowiedź internauty:

Karina: *droga Kasiu, moja sytuacja w życiu jest podobna, popieram Twój komentarz, inni nie rozumieją takich kobiet jak my, potępiają, obrażają, ale przecież życie jest takie krótkie, korzystajmy z niego!*

odpowiedź inicjującego kontakt:

Kasia: *Karinko! dziękuję...A jeśli chodzi o ludzi to niech nie rozumieją i obrażają...naprawdę mam to gdzieś...bo w ludziach jest strasznie dużo zawiści...a jak mnie mąż zdradzał...to dowiedziałam się ostatnia a co niektórzy nawet się z tego cieszyli...bo uchodziliśmy za super małżeństwo...a tu nagle taka sensacja od Kasi mąż...ma kochankę ha ha ha...dlatego...mam gdzieś jeśli ktoś tu pisze zdzira...pozdrawiam ich wszystkich;) Ciesz się szczęściem .....życie jest krótkie to prawda! całuski ;)))*

odpowiedź internauty:

---

⁶⁹ O tym, że tak jest świadczą chociażby „powroty” dyskutujących na forum nawet po dłuższym czasie nieobecności, np.: *Witam ponownie.*

Zytka: *to ja wojownicza księżniczka xena, hehe – xenna ekstra fix ;) w przyrodzie musi być równowaga, dlatego nadaję i na facetów i na kobitki, tylko bardziej drażnią mnie faceci, bo oni bardziej wymagają od innych a od siebie nic i nie mają odwagi się przyznać do swojej hipokryzji, zawsze mają usprawiedliwienie dla siebie i nie chcą słuchać krytycznych opinii na swój temat, a dziewczyny przynajmniej tu otwarcie się przyznają co robią i to się chwali, bosamej zdrady nie pochwalam z żadnej strony, ale jak jedna strona wywinęła taki numer to druga w odwecie jeżeli ma ochotę to też może, a czemu nie? a że faceci częściej wywijają numery to bardziej po nich jadę :))*
trzymaj się kasiu!

odpowieź inicjującego kontakt:

Kasia: *Kurcze jakaś fajna babka ...co myśli normalnie ...i daje do wiwatu czy kobietom..czy facetom...dziękuję i chylę czoła wojowniczo jedna! buziaki;)*

Pożegnania najczęściej występują w prostej postaci, tworząc samodzielne wypowiedzenia, np.:

formuły szablonowe, np.: *do zobaczenia, trzymajcie się, cześć, dobranoc* itp.,

zmodyfikowane wersje formuł szablonych, np.: *nara, narka, 3majcie się, 3majta Siem, doblanoć* itp.,

skonwencjonalizowane zwroty obcojęzyczne, np.: *bajo, baj* itp.,

formuły komentujące grzecznościowe gesty, np.: *Buźka, buźka ogromna dla wszystkich, buzkaaa, buziaki, całuski, strzałka, pa* itp.

4.3.1. Akty towarzyszące aktom pożegnań

W komunikacji bezpośredniej pożegnaniom towarzyszą takie zachowania pozajęzykowe, jak: podanie dłoni, objęcie lub przytulenie partnera, pocałunek itp. Na forum funkcje tę pełnią odpowiednie emotikony, np.: 😊😊 lub formy zwerbalizowane, np.: *całuję, całuski, buziaki, ściskam* itp.

Proste formy pożegnania mogą być również rozbudowywane przez inne akty grzecznościowe. Osoby biorące aktywny udział w dyskusji bardzo często łączą akt pożegnania z aktem będącym zapowiedzią przyszłego kontaktu lub z usprawiedliwionym aktem przerywającym kontakt,

np.: *Ty w życiu przeszedłeś jakąś traumę? Dlatego nie życzę Ci byś był zdradzony! bo albo ją zabijesz albo siebie! dobranoc nerwusie! Szkoda, że muszę już uciekać pa*

jak miałam 27...to wierzyłam w wierność! zapraszam do mnie do domu...to, że mam kogoś nie traktuję męża gorzej...mniej czuję się samotna-dzięki przyjacielowi...gdy jestem z nim w domu i dla dzieci jestem taka sama.. może lepsza bo szczęśliwsza.

*Wszyscy myślą, że jesteśmy nadal dobrym małżeństwem...może masz rację może dzieci mogą coś widzieć ale staram się ...Ja mam 35 lat a wierna byłam 14...jonny...zasługujesz na fajną babkę ..ja nie planowałam zdradzać wychodząc za mąż ..**muszę już kończyć na dzisiaj...**całuski pa! Dobranoc*

*śliczne dobranoc wszystkim forumowiczom mówię i żegnam się z wami **bo właśnie do łóżeczka się wybieram*** 😊😊

*Dobranoc wszystkim, **ja mykam do pubu*** 🍷

*Ja już spadam. **Muszę jeszcze zrobić kilka rzeczy** tak więc żegnam się, dobranoc, jutro wpadnę.*

*Dobranoc, **idę spać*** 😊zzz 😊zzz 😊zzz

***Ja jeszcze spać nie idę, ale muszę już Was na forum opuścić.** Dobranoc wszystkim* 😊😊

*To ja też się już pożegnam. **Jutro zakończenie roku, a ja mam duuuużo do zrobienia.***

W tej grupie mogą pojawić się akty pożegnań o charakterze ekspresywnym, żartobliwym,

np.: ***pora kończyć już pisanie**
bo przyszedł czas na spanie
wszystkim mówię wam dobranoc
i odchodzę teraz na noc
jutro tutaj do was zajrzę
bo od rana mam wolne bodajże*
😊

Aktywny udział w dyskusji daje poczucie tożsamości z grupą, dlatego, jak pisze M. Marcjanik (1997: 257), „każdy kontakt odbierany jest przez partnerów niejako w perspektywie kontaktów przyszłych – kończąc go, projektują oni kontakt następny”. Kiedy natomiast rozmowa dopiero się rozpoczęła lub temat rozmowy nie został jeszcze wyczerpany, a rozmówca jest zmuszony do zakończenia kontaktu, to, jeśli zależy mu na pozostawieniu po sobie dobrego wrażenia, przerywając kontakt, zawsze powinien podać motywację takiego zachowania.

Obok pożegnań szablonowych pojawiają się również akty, którym funkcja komunikacyjna pożegnania jest nadawana ze względu na sytuację zakończenia kontaktu.

Solidaryzowanie się z grupą dyskutujących może przejawiać się w formułach pożegnalnych, zawierających następujące akty grzecznościowe:

a) akt pozdrowienia,

np.: *asienko i o to chodzi wpadasz na sekundkę i koniec nie ma wyjścia bo wciąga każdy temat hihih **pozdrawiam** :rotfl: :rotfl:*

*Hej, w czwartek organizujemy wieczorek panieński dla kumpeli. Nagle okazało się, że robimy go u mnie w domu i właśnie się zastanawiam jakie mogą być ciekawe zabawy, żeby nie było takie siedzenie przy winku i plotkowanie. Chcemy coś zrobić tak, żeby było dużo śmiechu. Jednym takim pomysłem jest ot, żeby do jakiegoś słoika lub czegoś podobnego wrzucać karteczki z pytaniami różnego typu i każda później losuje jakieś pytanie i odpowiada na nie, mówi prawdę lub wymyśla jakąś historię. Macie jeszcze jakieś ciekawe pomysły? Czekam na odpowiedzi. 😊 **Pozdrawiam!***

*Masz rację - dezodoranty, maszynki. zestawy kosmetyczne i inne tego typu rzeczy to już przeżytek. Wydaje mi się, że święta to wyjątkowy czas, kiedy powinniśmy kupić ukochanej osobie coś takiego niezwykłego. W tym roku zdecydowałam się kupić swojego facetowi skórzany portfel w kolorze czarnym. Akurat koleżanka poinformowała mnie, że na stronie stylowepaski.pl jak dobrze pamiętam, zostało przecenionych wiele produktów. Wybrałam coś co pasuje do jego stylu i teraz czekam już tylko na święta! 😊 **Pozdrawiam!** 😊*

*Stronka THE BEST:D:D:D:D Hmmm...tylko, że to kolejna ściema niestety!!!!!!!!!!!!!!
I tu radość się niestety kończy 😞*

***

Pozdro dla HackP

*Witam Was wszystkich 😊
Trafiłam tu przez przypadek ale tak mi się spodobało, że zostałam i się zalogowałam
:hyhy: **pozdrawionka dla wszystkich** 😊*

b) akt życzeń,

np.: *ZaxxX, masa że i Tobie się tu podoba, mnie się też tu spodobało odrazu. A to że już mam taki nałóg to zasługa nika, dobra ja spadam, **milego postowania** 😊*

c) akt podziękowania ze wskazaniem szczegółowego przedmiotu kontaktu, połączony z aktem pozdrowienia,

np.: *no, ok, nie będziemy się przecież spierać, ale moim zdaniem wielu facetów zdradza choćby z ciekawości tylko raz, a potem nie przyznają się do zdrady bo według nich to nie zdrada, jak tylko raz i mówią żonom, że takie coś się nie liczy itp. nawet niektóre kobiety nie uznają jednorazowego skoku w bok jako zdradę (i się im baaaaaardzo dziwię), ludzie tracą prawdziwe pojęcie zdrady i potem uważają się za aniołków. przynajmniej z tobą można tu kulturalnie rozmawiać, a teraz wtrącił się jakiś "ab" więc się nie przeraż jak będę mu bluzgać (niestety mam taki charakter, że jak mnie ktoś pierwszy zaczepi to nie będę stać jak ostatnia ofierma i dać się bezkarnie obrażać). **A ciebie pozdrawiam i dziękuję za kulturalną wymianę zdań***

*zgadzam się że zdrada to zdrada. Nie ma pojęcia jak zdrada mniejsza, czy większa. Pojęcie zdrady możemy tylko rozróżniać na różnych płaszczyznach (fizyczna, uczuciowa, myślowa, zdrada, np. kraju itd.). Nawet w pojęciu małżeństwa nie istnieje coś takiego jak zdrada, wtedy złożony ślub jest nieważny...Ale nie chcę się rozpisywać na ten temat... **Pozdrawiam i również dziękuję za dialog!***

Tego typu podziękowania w końcowej fazie kontaktu stanowią o wyjątkowej wartości komunikacyjnej dyskusji w oczach samego uczestnika interakcji.

d) akt pozdrowienia połączony z aktem życzeń,

np.: *witam cie ZaxxX, ...co do tych wakacji to sam nie wiem ale prawdopodobnie to bajer...zapraszam do pisania postów i rozglądania się za swoim tematem (bo napewno znajdziesz tu coś dla siebie) **życzę miłego sufrowania po necie jak i po naszym forumowisku... pozdrawiam....***

*ZaxxX, no uważaj bo zobaczysz dłuższe wakacje. . . tylko pomarzyć, a jak już będziesz szedł na studia to będziesz miał taaaaaakie wakacje, tylko później jakie przewalone 😊:(😊 **Pozdro i miłych wakacji życzę kufel***

*Dziwi mnie, że nie znasz w ogóle rodziców swojego przyszłego męża. A skoro macie mieszkać razem to proponuje zacząć od "zapoznania się". Bez tego nie widzę jakoś waszego wspólnego mieszkania. Nie będziesz się czuć komfortowo, ponieważ najzwyczajniej w świecie będziecie dla siebie obcymi ludźmi. Oczywiście wszystko zależy od ludzi. Jednym z teściami może mieszkać się dobrze, inny uciekają od nich jak najdalej. Ja kiedyś mieszkalam z moimi przyszłymi niedoszłymi teściami i nie miałam powodów do narzekań. Co prawda to nie to samo co sami na swoim, ale nikt sobie w drogę nie wchodził. Nie miałam tylko tej pełnej swobody, że jak chciałam nakrzyczeć na faceta to musiałam się hamować, bo mamuśka za ścianą była 😊😊😊 **Życzę powodzenia 😊 pozdrawiam***

*Cześć! ja mam już dwóch chłopców, starszy to Michał- kiedyś ktoś mojej mamie powiedział, że Michał to szczęśliwe imię i tak jest, Misiek jest kochanym synkiem, czułym, troskliwym i wyrozumiałym, jest lubiany. Drugi to Dominik i znam kilka osób o tym imieniu i jak chcesz małego diabełka w domu to daj tak na imię, on to taki urwis ale bardzo kochany chociaż czasem doprowadzi mnie do wrzenia to potrafi to załagodzić swoim wrodzonym urokiem to taki diabełko-aniolek. **Pozdrawiam i życzę pomyślnego rozwiązania!***

4.3.2. Repliki aktów pożegnań

Ze względu na otwarty i wielogłosowy charakter dyskusji rzadko zdarza się, aby osoba biorąca w niej udział kończyła wypowiedź typową formułą pożegnalną. Jeśli dyskusja cieszy się dużym zainteresowaniem ze strony dyskutujących, poszczególne wypowiedzi kończą się z reguły opinią, pytaniem, radą lub innym aktem o charakterze grzecznościowym (np. aktem pozdrowienia czy życzeń itp.). Repliki tego typu zachowań językowych są powszechnie stosowane przez odbiorców, nie zawsze kończą one kontakt, lecz jedynie konkretną relację w ramach trwającej ciągle dyskusji. Badacz, który analizuje dyskusje na forum, nie ma nigdy pewności, czy dana wypowiedź jest ostatecznym głosem w dyskusji. Dlatego powstrzymano się tutaj od wyciągania jakichkolwiek wniosków.

Na zakończenie warto szczególnie podkreślić, że w ramach jednej dyskusji może pojawić się kilka wątków, zaś jedna osoba może kierować swoje wypowiedzi do wybranych osób, co należy uwzględnić w rozważaniach na temat formuł zamykających dialog. Dyskutujący może pożegnać konkretną osobę i kontynuować rozmowę z innymi uczestnikami forum.

Wypowiedzi na forum bardzo często przypominają swoją strukturą listy, w których formuła pożegnalna stanowi po prostu konwencjonalny zwrot kończący kontakt.

Podsumowanie

Obecność formuł otwierających i zamykających dialog na forum dyskusyjnym jest przede wszystkim zależna od charakteru forum, stopnia otwartości rozmówców na prowadzenie dyskusji, stopnia zaangażowania w dyskusję itp. Najwięcej form powitań i pożegnań odnotowano w wypowiedziach na forach przeznaczonych dla zarejestrowanych uczestników, którzy codziennie prowadzą ze sobą dyskusje, tak więc ich „spotkania” przypominają relacje pomiędzy uczestnikami, którzy znają się bardzo dobrze i dbają o to, żeby ich relacje przypominały kontakty bezpośrednie,

np.: marcos, :graba: witam Cię serdecznie, i mam nadzieję, że nie zniechęcisz się tak szybko jak większość nowych użytkowników :> 😊. Życzę Ci miłego spędzania czasu na forum, udzielając się w wielu tematach. Przy okazji, życzę tego wszystkim użytkownikom =). Pozdrawiam serdecznie 😊 :slucha:

To i ja bardzo serdecznie witam w gronie forumowiczów 🙋. Życzę miłej zabawy 🎉 Pozdrawionka 😊

witaj wśród forumowiczów 🙋. miłej zabawy życzę 😊 Pozdrawionka 😊
Maja i Gucio witam, bawcie się dobrze i Ciebie mati__ też bardzo serdecznie, życzę miłej zabawy, pozdrawionka 😊

Formuły powitalne i pożegnalne są obecne w dyskusjach internetowych w różnorodnej postaci. Obok form tradycyjnych pojawiają się formy zmodyfikowane, stosowane zwykle w dialogach potocznych. Widoczna jest także tendencja do upraszczania etykiety językowej, co wynika zapewne z fascynacji wzorami zachodnimi, zniesienia dystansu między rozmówcami, swobody językowej itp. (por. Ożóg 2001: 181).

ROZDZIAŁ V

Zwroty adresatywne w dyskusjach na forum internetowym

5.1. Wprowadzenie do analizy

Dotychczas nie przeprowadzono dokładnych badań związanych z formami adresatywnymi używanymi przez użytkowników forów internetowych. Zgromadzony materiał językowy pozwolił wysunąć wstępne wnioski, że w przypadku rozmowy pośredniej przy wyborze danej formy nie mają znaczenia takie czynniki, jak – pochodzenie społeczne, wiek, płeć, wykształcenie czy zawód rozmówcy, co jednak nie oznacza, że w pojawieniu się tych form nie można doszukać się pewnych prawidłowości. Na podstawie analizy dyskusji opisać można jedynie takie parametry, jak – sytuacja komunikacyjna (nieoficjalna) oraz typ kontaktu (tj. jednorazowy/wielorazowy, grupowy i interaktywny). „Sytuacja jest elementem nadrzędnym, gdyż każdy akt komunikacji językowej, niezależnie od środowiska, dokonuje się w jakimś konkretnym kontekście sytuacyjnym, determinującym formy adresu. Element sytuacyjny jest więc również nadrzędny w stosunku do wszystkich innych już wymienionych czynników (...)” (Zaręba 1981: 1).

Analizując dyskusje pod kątem zwrotów adresatywnych, konieczne należy wziąć pod uwagę kontekst wypowiedzi, funkcję zwrotów, emocje towarzyszące rozmowie, miejsce form adresatywnych w konstrukcji wypowiedzi. Przedstawienie samych form zwracania się do rozmówców, bez odwołania się do całościowego planu wypowiedzi, pozbawiłoby niniejsze rozważania wielu ciekawych spostrzeżeń i wniosków, dlatego głównym założeniem analizy jest ukazanie pewnych mechanizmów wprowadzania i zmiany form w przebiegu dyskusji. Pewne zjawiska językowe zostają jedynie krótko zasygnalizowane, inne natomiast opisane na podstawie dłuższych wypowiedzi. Głównym zadaniem będzie znalezienie odpowiedzi na pytania – jaki jest wybór odpowiednich form adresatywnych w zależności od tematu dyskusji i jej przebiegu oraz – jak za pomocą danej formy dyskutujący wyrażają swoje emocje względem siebie. Konieczne należy także zwrócić uwagę na różnice pomiędzy dwoma grupami form adresatywnych – tych, które dotyczą partnerów dyskusji, a więc użytkowników forum, oraz tych, które użytkownik forum kieruje bezpośrednio do osoby spoza forum (na przykład do aktora, piosenkarza itp.).

Analizę rozpocznę od przedstawienia ogólnych sposobów zwracania się do siebie dyskutujących na forum.

5.2. Analiza internetowych form adresatywnych

5.2.1. Formy adresatywne kierowane do użytkowników forum

W rozmowie bezpośredniej wybór określonego zwrotu adresatywnego uzależniony jest od sytuacji oraz typu kontaktu, co wiąże się z tym, że znane jest imię bądź funkcja pełniona przez adresata oraz własne miejsce w danej wspólnocie komunikacyjnej. Na forum wiele zwrotów nie zależy z reguły od kontekstu wypowiedzi, ale od tego, jak, podpisując swoją wypowiedź (za pomocą imienia bądź pseudonimu), określa siebie sam nadawca. Często piszący zwraca się do rozmówcy w formie wołacza, wykorzystując jego podpis,

np.: *monia – Moniu, danusia – Danusiu, Elunia – eluniu, jarek – Jarku, DOMINIKA – Dominiko!, dama kier – damo kier, czytelniczka – Czytelniczko, kocica – Kocico!, Europejczyk – Europejczyku, skarb – Skarbie!!! itp..*

Forma wołacza bardzo często zostaje zastąpiona przez połączenie: „do + imię / pseudonim nadawcy w mianowniku lub dopełniaczu”,

np.: *Magda – do Magdy, Jagoda – Do Jagody, becia – do beci, Zosia – Do Zosi, Klaudia – Do Klaudia, DAGMARA – Do Dagmary, Kasia – do Kasi, Monika – do Moniki, samotny i wierny – do „samotny i wierny” / do Tomka – samotnego i wiernego, szatynka_18 – Do „szatynka_18”, zapalniczka – Do zapalniczki, Smutny facet – Do smutnego faceta, ZAŁAMANY – do ZAŁAMANEGO, młody gość – do młodego gościa, przystojniak – do: przystojniak itp.*

Powyższe formy mogą ulec licznym modyfikacjom przekazującym emocje i nastawienie piszącego. W różny sposób zostają na przykład przerabiane imiona i pseudonimy. I tak forma zdrobniała jest zastępowana, podtrzymującą dystans, formą oficjalną,

np.: *Sylwunia – Sylwio, Zytka – Zyta itp.*

lub odwrotnie – zdrobnienie, skracające dystans, jest wprowadzane w miejsce formy oficjalnej,

np.: *Iwona – Iwonko, Ewa – Ewuniu, KARINA – Karinko, maria – Marysiu, Jarek – jareczku, tiger72 – Tigerku itp.*

Prócz wołacza w formie zdrobniałej stosuje się także formy atrybutywne w postaci określeń przymiotnikowych *drogi / droga* lub *kochana*,

np.: *Marcin – drogi Marcinie!*, *AGA20 – Droga Ago*, *magda – Droga Magdo*, *Sandzia – Droga Sandziu*, *Robert – drogi Robercie*, *becia – droga BECIU*, *Marciaa:) – MARCIA KOCHANA*, *samarytanin – Drogi Samarytaninie*, *Kobieta – Droga Kobieto*, *blondi – Moja droga „blondi”*, *rosomak – Kochany Rosomaczku* itp.

Najczęściej spotykanymi formami są te, które różnicują rozmówców ze względu na płeć. Kobiety, zwracając się do mężczyzn, stosują najczęściej formy – *Panowie*, *Chłopcy*, natomiast mężczyźni w stosunku do kobiet – *drogie Panie*, *Drogie Panie!*, *Kochane Panie*, *Moje miłe Panie*,

np.: *Uśmiełem się.*

(2007-04-01 10:24)

~romek41

Kochane Panie. *Kompletnie głupiejecie. Jako żywo - trudno o przystojnego Araba. Jacyś tacy słabo zbudowani i podobni do cyganów. A miłośniczkom mamony wypada przypomnieć że kraje arabskie, pomimo enklaw luksusu, są znacznie biedniejsze niż Polska. W dodatku bycie kobietą wyznawcy Mahometa to pozycja niższa niż psa w polskiej rodzinie. Pozdrawiam serdecznie wszystkie Panie, które nie miały "przyjemności" z Arabami.*

:)

(2007-07-30 21:44)

~Jarek_21;)

Wybitnie to ująłeś drogi kolego;)

Kochane Panie...*życie z Wami jest takie proste!*

Wybór określonej formy grzecznościowej zależy często od poruszanej tematyki. W dyskusjach na temat problemów bliskich kobietom bardzo często pojawiają się zbiorowe formy adresatywne, np.: *Drogie koleżanki*, *Cześć dziewczynki*, *Trzymajcie się dziewczuszki* itp. Generalnie formy adresatywne zależą od tego, jakiej kategorii tematycznej dotyczy dany wątek. I tak na przykład wszelkie kategorie i podkategorie dotyczące ciąży i porodu skupiają przyszłe mamy, które zwracają się do siebie w taki oto sposób – *Milego dnia mamuśki*. Adresatami konkretnych wypowiedzi są wreszcie zarówno mężczyźni, jak i kobiety. Pośród tych form można także wyróżnić formy ekspresywne (*Ludzie !!!*, *LOUDZIE!!!*, *Oj ludzie*), potoczne (*Kochane ludziska*) czy oficjalne (*drodzy Panowie i Panie*, *Panie i Panowie!*, *Internauci*). Adresatem wypowiedzi może być grupa ludzi określonego wyznania,

np.: *SZCZKAJCIE..... SZCZKAJCIE.....*
(2008-08-21 12:40)

~DEBEŚCIAK

*NAJBARDZIEJ MNIE SMIESZY **DRODZY ATEIŚCI** ŻE TAK GORLIWIE
PRÓBUJECIE UDOWADNIAĆ SVOJE RACJE..... KAŻDY MA WOLNY WYBÓR
I NIE MUSICIE PLUĆ NA KOGOŚ KTO MYŚLI INACZEJ OD WAS*

lub osoby o konkretnym imieniu,

np.: *Malwiny wpisujcie się!*
(2008-02-29 22:26)

~Malwina

*Mam na imię Malwina-kiedyś nie za bardzo lubiłam,a teraz już bardzo lubię i cieszę
się,że jest oryginalne.Pozostałe swoje imiona też lubię-Ewa i Amelia. **Malwiny**
wpisujcie się i napiszcie czy lubicie swoje imię!*

Zdarzyć się może i tak, że odbiorcą, do którego nadawca kieruje swoją wypowiedź,
jest mieszkaniec konkretnej okolicy,

np.: *a w szczecinie?*
(2007-03-21 17:59)

~szczecinianka

***Szczecinianki** doradźcie.. do kogo w szczecinie warto pójść?*

Wymienione powyżej przykłady zwrotów do adresata w różny sposób informują
o relacjach zachodzących między uczestnikami dyskusji.

5.2.2. Formy adresatywne kierowane do osób spoza forum

Na forum dyskusja zawsze dotyczy określonego problemu. Dyskutujący kierują swoje
wypowiedzi nie tylko do innych internautów, ale i osób, które nie są użytkownikami forum,
a których dotyczy dany artykuł. Adresatami stają się więc osoby znane z pierwszych stron
gazet, budzące szczególne emocje – piosenkarze, piosenkarki, aktorzy, aktorki, znane
osobistości itp.. W tej grupie dominują formy, które mają postać zarówno oficjalną,
jak i nieoficjalną, przełamującą dystans. Pojawiają się tutaj połączenia „*Pani* + imię w formie
oficjalnej”,

np.: ***Pani Edyto!** Czy nie mogłaby Pani zatrudnić niejkiej D. do prania osobistej bielizny?
Tylko do tego się nadaje! Porównywać ją do Pani to SKANDAL! Głupi kraj, głusi
ludzie! Pozdrawiam i życzę dalszych sukcesów
Pani Małgorzato wielki szacunek i duma Puszczykowień!
Pozdrawiam **Panie Piotrze** :)*

*kocham Twoja muzykę **Panie Piotrze**, jest cudowna,*

a także poufałe „*Pani* + imię w postaci zdrobnialej”,

np.: *Dzięki **Pani Małgosiu**, proszę o jeszcze. Wśród tej powodzi silikonowej tandety jest Pani prawdziwą perłą! Pozdrawiam...*

***Pani Małgosiu** proszę śpiewać*

Pani utwory i zespołu LOMBARD to dla mnie miła historia.

Formy te bywają wzbogacane dodatkowymi określeniami waloryzującymi,

np.: ***kochana Małgosiu** dlaczego Ciebie jest tak mało w telewizji tęsknię*

Użycie form typu *pan/pani* świadczy o poczuciu większego dystansu aniżeli w rozmowie z innymi użytkownikami forum. W przypadku form adresatywnych kierowanych do osób spoza forum piszący nawiązują do konwencji gatunkowej listu, w strukturze którego pojawiają się odpowiednie zwroty grzecznościowe.

5.2.3. Sposoby modyfikacji form adresatywnych w przebiegu dyskusji

Bardzo ważnym problemem analizy jest wpływ kontekstu wypowiedzi na użycie danej formy. Ten sam zwrot może, w zależności od kontekstu, przekazywać inny ładunek emocjonalny. Dyskusja może przybierać różne formy i nigdy nie wiadomo, w jakim kierunku się rozwinie. Zwroty adresatywne stają się często wskaźnikiem złej woli i niechęci mówiącego do rozmówcy lub, przeciwnie, wyrazem aprobaty dla jego poglądów. Użycie danej formy przez jednego z interlokutorów może diametralnie zmienić dalszy przebieg rozmowy. Serdeczna i miła pogawędka może nagle wywoływać u współrozmówców zachowania agonistyczne (zob. Kita 2005). Jeśli nie zgadzamy się z czyjąś opinią i chcemy to zasygnalizować właśnie za pomocą form adresatywnych, możemy zastosować odpowiednie „poniżające” odbiorcę zwroty,

np.: *No toś się **chłopie** pochwalil*

*Weź **koleś** co ty wogole opowiadasz.???? // **Koleś** bardzo się mylisz*

***Chłopcze** Ty chyba nic nie wiesz o kobietach. // kasa??? **chłopcze** w dzisiejszych czasach kobiety potrafią zadbać o siebie i uniezależnić się finansowo od faceta*

***chłopaczku** widocznie nie znasz życia, ja jestem zona już 15 lat - byliśmy pierwsi dla siebie. Nie zdradziłam ani razu mojego męża. Zdrada to coś wstrętnego, widocznie nie*

wiesz co to miłość. Mam kochającego męża, nie sądzę by mnie zdradzał, bo zawsze praktycznie jesteśmy razem, są jeszcze porządni ludzie na tym świecie.

człeniu jesteś żaloszny na wyznania ci się zebrało

CZŁOWIECZKU NIE WCHODŹ NA NK I PO SPRAWIE TO PORTAL DLA UMYSŁOWO CHORYCH. ALE DO TEGO POTRZEBA INTELIGENCJI A TOBIE BRAK

Hej gościu, nie obrażaj wszystkich dziewczyn/kobiet o imieniu Katarzyna. // palant jakich mało!!*gościu* podejdź do najbliższej ściany i jeb...sie z całej siły!!!

Wśród form zwracania się do kobiet przeważają w tej grupie formy *kobieto*, *dziewczynko* czy *panienko*,

np.: *ty chyba masz jakieś problemy kobieto* // *kobieto* nie przesadzaj // **Kobieto!** Nie zwlekaj, jak ma tak dalej być jak jest, to odejdź czym prędzej od swego męża i zacznij na nowo żyć z tym swoim kochankiem! Bo w ten sposób kompromitujesz się! // **JAK KTOŚ CIE NIE CHCIAŁ WIDZIEĆ TO NIE PISAŁ DO CIEBIE A TY GO CHCESZ TERAZ BŁAGAĆ ABY ŁASKAWIE NAPISAŁ KOBIEITO TROCHĘ GODNOŚCI ALE JAK MYŚLISZ O NK TO PEWNIE JESTEŚ NIEDORAJDA ŻYCIOWA**

Dziewczynko naucz się najpierw poprawnie pisać, potem pisz komentarze bo aż przykro czytać, a może to twój atrybut !!!

OJ PANIENKO

JA SIE TYLKO ZASTANAWIAM CO TA PANIENKA KIEDYŚ POWIE SWOJEMU DZIECKU JAK ONO ODKRYJE PRAWDĘ, ZE JEGO MAMA BYŁA PROSTYTUTKĄ. ALE SKORO JEST TAK WYRAFINOWANA TO PEWNIE ZE ŁZAMI W OCZACH POWIE, ZE TO Z BIEDY ŻEBY STUDIA SKOŃCZYĆ I BYĆ KIMŚ W ŻYCIU.

Niezwykłe ciekawych wniosków dostarcza obserwacja zachowań językowych w sytuacji napiętej, konfliktowej, kiedy to pojawiają się określenia potoczne, a nawet wulgarne. Dyskutujący sięgają po wyzwiska wtedy, gdy są oburzeni zachowaniem i postawą nadawcy. Wiele przykładów takich zachowań językowych można znaleźć na forum o tematyce relacji damsko-męskich. Kobiety, które zdradzają lub prowadzą podwójne życie, mogą się spodziewać m.in. takich zwrotów adresatywnych stosowanych w obraźliwej intencji,

np.: *słodka idiotko; niepojęta idiotko; dwulicowa żmijo; szmato; skończona kretynko; ladacznico; wieśniaro itp.*

Odpowiednikami zwrotów kierowanych do mężczyzn są:

durny chłoptasiu; nieokrzesany mężczyzno!; idioto; głupku; torbo; puszczańska kanalio; wycieruchu; denny faceciku; kretynie; prostaku; baranie itp.

Dyskusja powinna się opierać na kulturalnej wymianie zdań oraz wyrażaniu własnych poglądów i wspólnym rozpatrywaniu zagadnień. Często dyskutanci bardzo surowo traktują tych, którzy nie rozumieją wypowiedzi innych osób bądź źle je interpretują,

np.: *to przeczytaj wyraźnie **gamoniu**, że założyła nowe konto... eh hh. tak to już jest jeśli ma się tylko podstawówkę.*

*przeczytaj Ty dokładnie **pajacu** !!!*

***pajacu**, to ty bluźnisz! Chrystus powiedział, że tylko Jego Ojca możemy nazywać Ojcem Świętym! No nosicielu miłości w swoim sercu, jak tą miłość wyrażasz w stosunku do tych co nie wiedzą! Jesteś ogłupionym SEKTANTEM! I wyznawcą wielu bóstw! I na koniec jeszcze raz bluźnisz prorokując! A Ojcie Nasz odmawiasz? i odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy, czy rozumiesz te słowa?*

*Czy ty **niemoto** nie kumas, że Wódczany to inaczej Aleksander Plątonogi alias Olo Alkoholo*

*Klient nie sądzi **matole** tylko pozwał przed sąd portal, to po pierwsze po drugie była prośba o zlikwidowanie profilu to należało zlikwidować jeżeli administrator tego nie uczynił to powinien ponieść karę kropka koniec. A ty dociekliwy myśl i nie wypisuj głupot.*

*Call girls to dziewczyny na zawołanie, a nie na telefon. Call znaczy przede wszystkim wołać, przyzywać lub wzywać, więc się nie wysilaj **nieuku edukowany po rosyjsku** za Gomułki :-). Tak a propos słowo nieuk to skrót od NIE BYŁEŚ W UK*

*to chyba prowokacja !! ale odpowiem ci ty **marna imitacja buraka** bo burak by sie przynajmniej podpisał jak burak !!! S P I E R D A L A J T A M SKĄD PRZYPEŁZŁEŚ **ROBAKU** POD SWÓJ KAMYCZEK MYK !!!!!*

*z tego typu portali jak można tam sie rejestrować i bablać bzdury o swoim życiu Chory naród. PA **naiwne golasy***

**OJ ROBACZKU ROBACZKU JA POTRAFIĘ MIEĆ KOLEGÓW OBOK SIEBIE
A NIE W NK NIEDORAJDO A TY MUSISZ MIEĆ W NK BO INACZEJ WSZYSCY CIE
MAJA W DUUUUUUUP!!!! HA HA HA**

Obrażliwe zwroty adresatywne bywają czasem sprowokowane poprzednimi wypowiedziami,

np.: *jeden na milion*

(2007-04-28 12:25)

~atrakcyjna

na szczęście spotkałam extra faceta - męskiego, silnego, wysokiego, szerokie ramiona itp. itd - a przede wszystkim inteligentnego, silnego psychicznie jest też trochę romantyczny (kolacje przy świecach, miłe niespodzianki itp) jesteśmy sobą zafascynowani on nie tylko moją urodą, ale charakterem, usposobieniem itp zwraca uwagę nie tylko na mój wygląd!! większość facetów to mięczaki, gogusie, lalusie, poddają się od razu, nie walczą, wolą jak kobieta przejmuję inicjatywę – są zniewieściali. JA I MÓJ UKOCHANY MIELİŚMY SZCZĘŚCIE I JESTEŚMY W CUDOWNYM ZWIĄZKU.

Re: jeden na milion

(2007-04-28 15:06)

~I

jesteś pusta jak balon?

Re: Re: jeden na milion

(2007-04-28 15:39)

~szczęśliwa

*a ty jesteś za głupi żeby zrozumieć o co chodziło w tekście i jak widać strasznie zawistny(a) współczuję, niestety niektórych boli cudze szczęście. **PUSTY TĘPY BALONIE!!***

Re: Re: jeden na milion

(2007-04-28 15:42)

~MARK

*CZYTAJ UWAŻNIE TEKST **GŁABIE** A PÓŹNIEJ KRYTYKUJ. POWIEDZIAŁA ŻE CENI W FACECIE CHARAKTER, USPOSOBIENIE, INTELIGENCJĘ I WZAJEMNIE, LUDZIE SĄ SZCZĘŚLIWI, KOMENTARZ CIEMNIAKA..*

Powyższe zwroty przypominają formy, które pojawiają się również w wypowiedziach bezpośrednich, których nadawcy, pod wpływem negatywnych emocji, przechodzą na formę „ty” (por. Bula 1985: 110-123).

Czasem stosuje się oficjalną i wyrażającą szacunek formę *Szanowna Pani*, *skarbie* lub połączenia z określeniem *drogi*, jednak kontekst pokazuje, że użycie tego zwrotu ma na celu podkreślenie naszego negatywnego i lekceważącego stosunku do odbiorcy,

np.: *A słyszała Szanowna Pani takie powiedzenie??? >>> dla człowieka milego bądź podwójnie miły, a dla CHAMA BĄDŹ PODWÓJNYM CHAMEM !!! << (...szczerze mówiąc, uprzejmość w stosunku do ciebie, raczej nie jest na miejscu, powinnaś popracować nad własnym systemem wartości, oraz nad interpretacją i rozumieniem związków przyczynowo-skutkowych.)*

Odpowiedz więc szczerze mój szanowny forumowiczu jakie masz powody aby ubliżać i obrażać.

skarbie ty byś chciała aby mnie krew zalała ale mnie nie tak łatwo z równowagi jest wyprowadzić. mam niezły ubaw czytając te twoje wypocinki a ty się jarasz na coraz to kolejny post. Ulala

Widać, że miłe z Ciebie i naiwne dziecko, Skarbie, albo umiętny prowokator.

drogi małolacie a ilu znasz osobiście takich księży o jakich piszesz? Ty płacisz na księdza? Ile dajesz na ofiarę? Dlaczego opowiedasz wyssane z palca banialuki. Uzasadnij dlaczego celibat powinien być zniesiony. Choć wątpię, czy stać Cie na mądrą wypowiedź.

W sytuacji, kiedy odbiorcy zgadzają się z opinią nadawcy wypowiedzi, pojawiają się zwroty wyrażające poczucie solidarności,

np.: *Masz racje, **bracie**, to działa też w drugą stronę. ja mam dokładnie to samo **kochana**, więc nie jesteś sama*

Nie wszystkie wypowiedzi, w których nadawca przedstawia niesłuszne według odbiorcy opinie i sądy, spotykają się z negatywną reakcją. Bardzo często odbiorcy próbują pomóc, udzielając serdecznych rad i wskazówek. Wiąże się to oczywiście z odpowiednią formą adresatywną,

np.: *Nie dajcie się zwariować **kochani** :-P*

***Kochana!** Twoje obawy są po części uzasadnione. Mieszkam za granicą już jakiś czas i u nas jest tak.... najbardziej liczy się jaki masz zawód. Musisz mieć papiery ze coś umiesz...nawet gdybyś zrobiła kurs manicure i pedicure to już jest coś! Bardzo dużo ludzi nie ma tu nawet matury, a mimo to żyją jak ludzie i nie martwią się o to co jutro*

zjedzą! Jedno jest pewne. Udokumentuj swoje umiejętności i zdobądź na to papier a później szukaj pracy za granicą i śmiało wyjeżdżaj! POWODZENIA!

***droga Kasiu**, moja sytuacja w życiu jest podobna, popieram Twój komentarz, inni nie rozumieją takich kobiet jak my, potępiają, obrażają, ale przecież życie jest takie krótkie, korzystajmy z niego!*

W tej grupie pojawiają się również formy ogólne – *kobieto, dziewczyno*, które nie niosą jednak ze sobą negatywnych emocji, wręcz przeciwnie – mają na celu wyrażenie troski o losy nadawcy,

np.: ***Dziewczyno!** Kończ z tym póki jeszcze możesz. Życzę Ci, żebyś się z tego uwolniła.*

Podsumowanie

W sposobie zwracania się do innych wyraża się najważniejsza funkcja społeczna mowy, a mianowicie ekspresywno-impresywna. Forma adresatywna charakteryzuje samego nadawcę komunikatu, z drugiej strony usposabia względem niego odbiorcę, do którego jest skierowana. Dane formy zwracania się w określonej dyskusji świadczą o relacjach między rozmówcami, o ich nastawieniu i emocjach, a jednocześnie mają wpływ na kształtowanie tych elementów (por. Bula 1985: 110-123). Sposoby zwracania się osób do siebie nie zależą już tylko od uwarunkowań historycznych, społecznych, od regionu, kraju czy wreszcie mody. W przypadku rozmów internetowych przestają mieć znaczenie reguły określające sposoby zwracania się do osób starszych, a także zasady stawiające w uprzywilejowanej pozycji osoby wyższe rangą społeczną.

Uczestnictwo pod przybranym imieniem, pseudonimem, a także brak dystansu znajdują odzwierciedlenie w opisywanym systemie adresatywnym. Intencją wielu dyskutujących jest chęć dominacji nad interlokutorem, co z kolei „wyzwała w uczestnikach dyskusji internetowych agresję, której przejawem jest ostra, dosadna frazeologia wypowiedzi, a szczególnie wyrażenia nacechowane i wartościujące (wulgaryzmy, przekleństwa, zgrubienia, zdrobnienia, kolokwializmy (...)) (Taras 2004: 48).

Do tej pory formy adresatywne stosowane przez użytkowników forum dyskusyjnego nie były przedmiotem analiz, wspomniano o nich jedynie w przypadku analizy gatunków internetowych i tzw. nicków. Niniejszy rozdział miał na celu opisanie ich w kontekście dyskusji i towarzyszących jej emocji.

ROZDZIAŁ VI

Akty pozdrowień na forum internetowym

6.1. Wprowadzenie do analizy

Pozdrowienia należą do autonomicznych aktów grzecznościowych, stanowiących trzon etykiety językowej. Austin zalicza je do performatywów grzecznościowych, tworzących tzw. „atmosferę grzecznościową”, podobnie M. Marcjanik (1985: 99–107) przypisuje im taką cechę, jak „orzekanie o relacjach wyłącznie grzecznościowych między uczestnikami interakcji werbalnych”. Pojawienie się pozdrowień w dyskusjach internetowych wynika więc z nadrzędnych norm polskiej grzeczności, które dotyczą okazywania szacunku partnerowi dyskusji oraz przejawiania zainteresowania ważnymi dla niego sprawami. Partnerzy dyskusji zawierają ze sobą swoistą umowę grzecznościową, która „realizowana w relacjach członków danej grupy, znakomicie ułatwia ich kontakty” (Ożóg 2005: 9); grupą społeczną, która w swoim obrębie wytworzyła pewne normy grzecznościowe jest w tym przypadku grupa internautów⁷⁰.

Pozdrowienia przekazujemy innym często bez szczególnej okazji lub przesyłamy je na kartkach pocztowych z wakacji, ze wczasów, z wycieczki itp. (zob. Zgólkowie 2001). W przypadku tych drugich zespół czynników pozajęzykowych, a więc przyjacielska czy koleżeńska więź, swobodny, luźny temat itp. „powoduje, że nadawca dąży do realizacji cech indywidualnego typu kontaktu językowego, z drugiej jednak strony forma pisana, jawność tekstu (może być czytany przez osoby postronne), brak natychmiastowej wymienności ról nadawczo-odbiorczych determinują pojawienie się elementów związanych z kontaktem ogólnonarodowym. Wchodzi zatem tekst w obieg dwupoziomowy, dwukontaktowy” (Warchała, Furgalska 1982: 123-124). W przypadku aktów pozdrowień na forach mamy do czynienia z pisemną komunikacją nieoficjalną, jawność wypowiedzi nie będzie więc miała wpływu na samą formę analizowanych aktów. Główną funkcją tych aktów

---

⁷⁰ Z. Kaczyński (1986: 149-158) wymienia szereg czynników, które decydują o wyborze odpowiednich form grzecznościowych – wiek, płeć, profesja, poziom wykształcenia rozmówców, typ kontaktu, sytuacja komunikacyjna. W przypadku dyskusji internetowych trudno dokładnie określić parametry socjologiczne mające wpływ na wybór takiej, a nie innej formy pozdrowień, jedynie sama wypowiedź czy podpis może przybliżyć odbiorcy nadawcę wypowiedzi, zwłaszcza jeśli chodzi o jego płeć czy wiek.

jest wyodrębnienie adresata spośród wielu innych anonimowych osób oraz przekazanie mu, że jest dla nadawcy kimś ważnym.

6.2. Analiza internetowych aktów pozdrowień

Na podstawie analizy zgromadzonego materiału badawczego wyodrębniono liczne akty pozdrowień – zarówno tych szablonowych, jak i indywidualnych. Materiał językowy pogrupowano ze względu na przykłady pochodzące z dyskusji tematycznych oraz dyskusji na temat artykułu. Każdy z przykładów stanowi mniej lub bardziej rozbudowany schemat:

pozdrawiam / pozdrowienia + (jakie/jak) + (od kogo?) + (skąd) + (dla kogo?)

(forma językowa)   (dodatkowe określenia) (nadawca) (określenia miejsca) (adresat)

W niniejszym rozdziale przedstawiono formuły językowe pozdrowień i ich elementy składowe – językowe sposoby ujawniania się nadawcy, sposoby zwracania się do adresata, a także repliki pozdrowień oraz akty towarzyszące.

6.2.1. Nadawca i odbiorca pozdrowień

A. Nadawca

Najbardziej charakterystyczną formułą stosowaną przez nadawców wypowiedzi jest forma *pozdrawiam*, *chciałbym pozdrowić* wraz z konwencjonalnymi określeniami typu *gorąco*, *serdecznie*, *wszystkich* bądź formy skrócone *pozdrooo*, *pozdro*, *pzdr* czy zdrobnione – *pozdrawionka* (*dla*). Wraz z aktami pozdrowień nadawcy często ujawniają pewne elementy swojej tożsamości. Najbardziej typowym określeniem jest samo imię, np.: *POZDRAWIAM ...KRIS....* (...) // *pozdrawiam – gosia* // *pozdrawiam .... Ala* // *Pozdrawiam Michał* // *pozdrawiam, Janusz* itp.. Imię bywa często zastępowane przez formy wariantywne (skrót, zdrobnienia, pseudonimy), np.: *Pozdrawiam S.* // *Pozdrawiam A.* // *pzdr Cichy* // *pozdrawiam Lolita* itp. Nadawca może również określić siebie w sposób opisowy, niosący dla odbiorcy dodatkową informację, np.: *Pozdrowienia od kobiety która znalazła złoty środek... mąż siedzi w domu...* itp. Innym sposobem określania nadawcy jest wskazanie miasta lub państwa, z którego nadawca pozdrawia: *pozdrawiam wszystkich z Bielska Białej* // *Pozdro z Londynu* // *Serdecznie pozdrawiam z Groningen z Holandii* itp. Oficjalne określenie miejsca pobytu bywa zastępowane przez peryfrazy, których celem jest zindywidualizowanie tekstu, np.: *Pozdrawiam z zielonej wyspy o każdej porze roku....*

B. Odbiorca

Określenia adresata stanowią grupę niezwykle zróżnicowaną. Jak pokazują badania, kierowanie pozdrowień do wszystkich, a więc każdego czytającego lub biorącego aktywny udział w dyskusji, bywa przeciwstawiane adresowaniu badanych aktów do konkretnej osoby – partnera dyskusji lub osoby publicznej i powszechnie znanej, która, z wiadomych powodów, nie bierze udziału w dyskusji. Kolejną grupę stanowią pozdrowienia związane z konkretną wypowiedzią lub tematem, kierowane do dokładnie opisanej i nazwanej zbiorowości. W kolejnej części rozdziału przedstawione zostaną poszczególne typy adresatów.

a) odbiorca – każdy czytający,

np.: *a ja **pozdrawiam wszystkich miłych i życzliwych forumowiczów** // A ja **pozdrawiam WSZYSTKICH!** Bez wyjątku 😊 Nowicjuszy, stałych bywalców, wymiataczy, wyjadaczy, forumowiczów, guru, modów, admina 🗡️ I tych nie zarejestrowanych też 😊 // **pozdrawiam wszystkich** // **Pozdrawiam wszystkich forumowiczów kochanych** itp.*

Kierowanie pozdrowień do wszystkich dyskutujących, bez wyróżniania kogokolwiek, zapewne ma na celu zjednanie sobie ich sympatii, podobnie jak wprowadzanie dodatkowych określeń adresata typu *miły, życzliwy, kochany*, które również pozytywnie ustosunkowują czytających względem nadawcy tak sformułowanych pozdrowień.

b) odbiorca – konkretny internauta,

np.: ***Tom!** a dlaczego mnie masz na oku he he czyżbym miał coś na sumieniu 😊 nawet ciebie nie znam i pierwszy raz widzę na forum, ale długo tu nie byłem może coś przegapiłem **pozdrawienia dla ciebie** i mam nadzieję, że długo będziesz mnie miał na oku 🗡️ itp.*

c) odbiorca – osoba bliska nadawcy aktu pozdrowień,

np.: ***chciałabym pozdrowić mamę tatę babcię dziadka wujka siostry i oczywiście siebie** // **a ja bym chciał bardzo pozdrowić moją przyjaciółkę**, która jest najwspanialszą osobą na świecie, jest po prostu chodzącym Aniołem, po tej brudnej ziemi (ale za to jakże pięknej) ma problemy, a ja nie potrafię jej pomóc 😊 a tak bardzo bym chciała zobaczyć znowu tą isierkę w jej oku... // **Pozdrowionka dla wszystkich moich znajomych** 😊 tych starych i nowych 🗡️ **FAJNIE, ŻE JESTEŚCIE!!!!!!!!!!!!!! BEZ***

WAS BYŁO BY STRASZNIE NUDNO 🙌 // **Pozdrowienia dla mojej jedynej kochanej siostry i dzidziusia**, który jest jeszcze u Niej w brzuszku 🤰 // a ja **byłbym chciała skierować moje pozdrowienia dla mojej byłej klasy**, a dokładniej dla jej nielicznej części, którą uwielbiam 😊 świetnie się w wami spędza czas 😊🙌 dziękuję!!! // alohaaaa:))) wszystkim 😊 :) tęskniłam ;*;* **chce pozdrowić wszystkich moich przyjaciół w składzie:** aga, lukasz, seba, basia, karola, sabina, czikita, ania, margot, ciapiek i oczywiście wszystkich forumowiczów:) 😊:0;* // A ja **pozdrawiam wszystkich moich przyjaciół i całą moją rodzinę!** 🙌🙌🙌🙌🙌
Wszyscy jesteście kochani! 😊😊😊😊 itp.

d) odbiorca – bohater artykułu (osoba powszechnie znana, np.: piosenkarz, aktor, sportowiec, polityk itp.),

np.: *kobieta jak kobieta, a ze śpiewać biedaczka nie potrafi ....no coś czego nie robią pieniądze i znajomości .... **pozdrawiam Cie Mandaryno!!!***

*No mnie akurat te zdjęcia nie przekonują. Widziałem Justynę w lepszych odsłonach (fajniejszy make up, lepsze stylizacje). I chyba woląłem wydanie sprzed przycięcia włosów (te długie kruczoczarne były super!) Jedno jest pewne. To jest kobieta która zna swoją wartość i doskonale wie jak się wylansować. Ma wspaniałe warunki głosowe i jest muzykiem z prawdziwego zdarzenia co ostatnio w polskim przemyśle muzycznym jest dość rzadkie, szczególnie wśród tzn. "gwiazd" z rodzaju umpa umpa. Natomiast w "Tańcu..." można dostrzec jej niesamowity upór i pracowitość. I naprawdę chylę czoła przed nią, bo takich artystów w Polsce wciąż brakuje. **Pozdrawiam Cie Justyna.***

Warto zauważyć, że zarówno ocena negatywna, jak i pozytywna zostają wypowiedziane nie bezpośrednio do adresatki, o czym świadczą formy – *nie potrafi, widziałem Justynę, to jest kobieta, ma warunki, jej niesamowity upór, chylę czoła przed nią*, natomiast akty samych pozdrowień sformułowane są bezpośrednio do odbiorcy. Kolejne przykłady pokazują jednak, że o wiele częściej cała wypowiedź wraz z pozdrowieniami jest skierowana bezpośrednio do adresata. Wypowiedziom tym towarzyszą dobre rady, słowa pocieszenia oraz akty dodatniego wartościowania,

np.: *ŁADNA Z CIEBIE KOBIETA I MYŚLĘ ZE JESTEŚ TEŻ MĄDRA TO ZE MICHAŁ POSZEDŁ DO NASTĘPNEJ TO BYŁO DO PRZEWIDZENIA I NAPEWNO BEDZIE JESZCZE NIE JEDNA KOBIETA W JEGO ŻYCIU. NIE MARTW SIE NICZYM TYLKO ULUZ ZYCIE NA NOWO U BOKU JAKIEGOŚ PRZYSTOJNIAKA KTURY POMÓŻE CI WYCHOWAĆ DZIECIAKI. **POZDRAWIAM CIE** // Mandaryna jesteś fajna ale ten twój był to jakiś dziwak!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! **trzymaj się gorąco cię***

pozdrawiam** jesteś bardzo dobrą MAMA!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! // Dawniej to Cię nie lubiałam Mandaryno, ale jak zobaczyłam te zdjęcia to wyglądasz na nich miło :-)* I wogóle ładnie Ci w tej fryzurce, wyglądasz naturalnie i kobieco, nie to, co te dredy co miałaś ostatnio :P ***Pozdrawiam Cię!** :) // nie słuchaj tych zazdrośników, hehe rób swoje, **pozdrawiam doda

e) odbiorca – określona zbiorowość

e₁) grupa wyróżniona ze względu na podobne poglądy, opinie, zachowanie, styl życia, zainteresowania itp.

Pierwszą grupę adresatów stanowią ci, którzy popierają opinie nadawcy, zgadzają się z nimi,

np.: *Mandaryna obleśnie wygląda w tych włosach... Odpycha mnie od niej. To nie jest dziecka wina, że ona sadza je na stole. A poza tym co ta mała złego w swoim krótkim życiu zrobiła, że Marta ją tak maltretuje? Widział ktoś jej miny na zdjęciach? Biedne dziecko... Masakra! Straszne... I niech Mandaryna nie udaje, że sama robiła to ciasto, bo: po I kto by jej w to uwierzył, po II kto robiłby ciasto w takich ciuchach??? Jak dla mnie to jest sesja zdjęciowa, na której Mandaryna wykorzystala niczemu niewinne dziecko, żeby zrobić sobie reklamę: "Popatrzcie, jaka ta Marta jest dobra i wielkoduszna!..." A i tak na zdjęciach wyszła okropnie. Gdybym miała to oceniać, to oceniłabym napewno poniżej zera... **Pzd. dla wszystkich, którym się nie podobało!!!***

Adresatami kolejnej grupy pozdrowień są ludzie, których nadawca szanuje za ich poglądy, opinie, dobrą radę, wsparcie lub tacy, którzy mu się podobają ze względu na swoją osobowość itp.,

np.: *Typowo polskie zawiść, złośliwość, przekora, ludzie jesteście tacy złośliwi, możecie nie lubić Justyny i Jej muzyki, ale oszczędźcie tych infantylnych i durnych komentarzy, więcej obiektywizmu. Ja nie przepadam za pewnymi artystami, ale to nie znaczy, że obrzucam ich błotem. **Pozdrawiam myślących ludzi**, a Justynę i tak lubię i Anie Jantar i Miss Piggy i Dane International i Madonne.*

Każdy facet to pies który nie umie odmówić.... Jak by mieli do siebie szacunek to by odmawiali.... Ja nigdy nie zdradziłam i nie zdradzę, ponieważ przede wszystkim szanuję swoją osobę...Byłam zdradzona ale mam to gdzieś, ja mam czyste sumienie..

Pozdrawiam wszystkich wiernych

nie nazywaj człowieka płci męskiej który zdradza "mężczyzna" to są "kurwiarze" lub delikatnie "lowelasy" ja nie zdradzam bo nie potrafiłbym spojrzeć kobiecie w twarz, i mnie to nie kręci jestem stały w uczuciach i mi z tym dobrze, nie muszę robić z siebie macho przed kupkami co z tego ile taki macho kobiet zaliczy jak nie zna uczucia

miłości a to jest coś wyjątkowego, widać nie każdy potrafi to z siebie wydobyć :)
pozdrawiam wszystkich i wszystkie szanujących się :)

*dlatego też te Polki są tak cenionymi zonami za zachodnią granicą, ciche potulne itp. a faceci robią z nimi co chcą, debilne te Polki jak cholera.. ja wychowałam dwoje dzieci sama, mam już wnuki. Uwielbiam pieszą wędruwkę, żeglownię, wycieczki rowerowe. Zawsze to robiłam i robię w dalszym ciągu. A dzieci? Od chwili gdy się usamodzielnili twierdzą że już nie mam DZIECI lecz córkę i syna. **Pozdrawiam wszystkie babcie w glanach i z plecakiem na plecach, z tatuażem lub kolczykiem w nosie czy pępku..** śmiech mnie bierze na te wszystkie MATKI POLKI, nawet nie wiedzą bo nie chcą wiedzieć jak można fantastycznie żyć inaczej.. ale trzeba myśleć inaczej*

*Cóż z tego że jest piękna (choć wiadomo że to nie ta ze zdjęcia), jej zewnętrzne piękno przeminie i pozostanie tylko bród, wstyd, hańba i poniżenie, bogaci faceci obsypują ją złotem, pławi się w luksusach, ale ona nigdy nie przeżyje prawdziwego uczucia, bo tego za pieniądze kupić nie można. Dlatego ja kocham swoją Ewunię, bo choć może nie wygrała by w miss Polonia to dla mnie jest najpiękniejsza, kocham ją za to że jest ze mną choć szejkiem nie jestem :). **Pozdrawiam wszystkie Porządne Dziewczyny** ...takim jak Alicja mówię nie !!!*

*Jestem wysoka i jakoś żaden mężczyzna nigdy nie powiedział mi, że nie chce być ze mną, bo jestem za wysoka... Trzeba zobaczyć w sobie piękno, to i inni je zauważą. Wiadomo, że nikt nie podeszł do zadąsanej i zakompleksionej dziewczyny, a jak nawet nie jest idealna, a pewna siebie i uśmiechnięta... :-). **Pozdrawiam wszystkich kochających życie :-)***

Artykuły komentowane przez użytkowników forum bardzo często dotyczą jakiś trudnych problemów, opisują postawy życiowe, według których można żyć. To powoduje podział czytających na pewne grupy identyfikujące się z określoną postawą i pewnym sposobem życia. Komentujący wypowiedzi pozdrawiają więc podobnych do siebie,

np.: *ze one wróciłyby do dzieci? ja też bym chętnie NIE pracowała, wolałabym chodzić po teatrach, mieć więcej czasu na kino niż teraz, mogłabym siedzieć i pisać, tak jak lubię, wyjeżdżać nad jezioro jak jest upał i robić tysiące, miliony i tryliardy innych rzeczy niż TYRANIE!!! Lubię swoją pracę, ale jak jem pączki przez tydzień po 20 dziennie, to też chce mi się od nich rzygać!!!! Nie mam dzieci i nie planuję, ale gdyby ktoś mi zadał takie pytanie, jak w tym sondażu, to znalazłabym się wśród tych 58% NO I CO? **pozdro dla wszystkich tyrających! sami sobie zgotowaliśmy ten los... ehh, kapitalizm...***

nie zgadzam się z tym że singlem zaczyna się być ok. 25 roku życia. ja mam 18 lat i już

*dawno postanowiłam zostać singlem i jak na razie nie szukam nikogo jest mi bardzo dobrze. Nie potrzebuje nikogo do szczęścia, jestem nie zależna, sama podejmuje decyzje i nie muszę sie zmieniać pod nikogo dyktando... mogę robić co chce, mam więcej czasu dla siebie mogę poświęcić swój czas na moje zainteresowania... chociaż też wiadomo że są wady takiego wyboru...i kto jest sam dobrze o tym wie...
pozdrawiam wszystkich singli=)*

*Nie zgadzam się z tym, że single boją się odpowiedzialności. Ja się jej nie boję, jestem singlem ale jeśli tylko znajdę odpowiednią partnerkę to z chęcią porzucę "ten" stan.
pozdrawiam byłych singli i tych, którzy nimi być przestaną*

*bycie singlem wcale nie jest złe... ale do czasu... każdy potrzebuje w końcu bliskości, czułości i miłości... każdy... wiem coś o tym... ja też jestem sama z wyboru, ale nie zawsze jest mi z tym dobrze i fajnie...
pozdrawiam samotnych*

*być singlem jest fajnie idę sobie gdzie chce i o której chcę nikt mi nie przeszkadza i to jest w tym najlepsze robisz co chcesz moi przyjaciele mają dziewczyny i są trzymani na smyczy nie mogą wychodzić do pubu bez zgody i nawet jeździć samochodem po mieście to dopiero więzień
pozdrawiam wszystkich singli*

*Nie jestem aż tak wykształcony jak piszą w artykule choć singlem jestem :D Moje życie jest ciekawe :) nie mam zobowiązań do kogoś bliskiego i jestem sam dla siebie, nie muszę słuchać krytycznych uwag (brak żony) :D rewelska :) cisza spokój i harmonia. Jestem atrakcyjnym facetem choć nie miałem aż takiego powodzenia u kobiet :P dbam o siebie i wiedzie mi sie wspaniale mam od ponad 6 lat stałą prace i jest ok , choć czuję po kościach że te singlowanie dobiega powoli do końca
pozdrawiam singli !!*

*Mi na pewno nie. O wiele ważniejszy jest sukces w pracy niż niańczenie nieporadnego faceta, rodzenie dzieciaków i tracenie czasu i nerwów na wychowanie ich (męża i dzieciaków). Rodzinę będę miała gdy będzie mnie stać na zapewnienie opieki niani oraz zatrudnienie gosposi do prowadzenia domu. A na razie jeśli świetnie radzę sobie sama, a i na "te sprawy" nie narzekam, faceci lecą jak muchy. **Pozdrówka dla niezależnych kobitek :)***

Na forach tematycznych bardzo często poruszane są tematy, które skupiają konkretną grupę zainteresowanych forumowiczów, np.: dotyczące ciąży, ślubu, rodzicielstwa itp. Wówczas nadawcy wypowiedzi pozdrawiają osoby będące w podobnej sytuacji,

np.: *Kurcze dziewczyny chyba mnie jakaś jelitówka popadła 😞((Od wczoraj miałam 3 razy biegunkę i strasznie silne bóle brzucha, tak jakby żołądek, jelita....i po tym silnym kilkuminutowym bólu mam biegunkę 😞((Moją piątkową wizytę u gina przełożyłam na dzisiaj, zobaczymy czy lekarz zobaczy dzisiaj zarodek i co powie na te rewolucje*

żołądkowo-jeliowe....mam nadzieję, że będzie ok. Ogólnie mam jakąś schizę od wczoraj, że coś jest nie tak...ach pewnie wymyślam. Zobaczą co gin powie, mam nadzieję że założy mi dziś kartę ciąży i oblicz termin porodu 😊 **Pozdrawiam wszystkie przyszłe mamusie** 😊 😊

e₂) grupa wyróżniona ze względu na odmienne poglądy, opinie, zachowanie, styl życia itp.

Podział na grupy, o którym była mowa wyżej, staje się źródłem pozdrowień skierowanych do osób, które należą do „przeciwnej” grupy, mają inne wartości, wyznają inne zasady,

np.: *już się tak kobieto nie podniecaj bo naprawdę nie ma czym. a moje zdanie oczywiście też nie musi nikogo obchodzić ale podobnie jak ty też mam prawo je wyrazić. no myśl myśl, żeby mi coś sensownego odpisać bo pewnie już nie możesz się powstrzymać. hi hi. **pozdrówka dla wszystkich o odmiennym i nie tylko zdaniu.***

Re: Re: Świetne życie singla jest :)

(2007-09-17 23:19)

~Muflon

*Rzeczywiście moje życie jest świetne...Jestem ustawiony, wykształcony, jest mi dobrze, nie muszę słuchać upierdliwej żony, a co gorsze jej mamusi oraz krzyku dzieci. Krótko mówiąc cieszę się, że jestem sam... a co do starości, bo przewija się ten wątek: w nędzę można popaść będąc tak samo z kimś jak i żyjąc w samotności-mając tzw kasę zatroszczę się o siebie w jesieni życia.. Tak jestem egoistą, lecz dla mnie to jest tylko powód do dumy...**Pozdrawiam wszystkich "NIESINGLI"***

*Inne dziewczyny studiują i mają robotę za 900zł. Ja z moją urodą w 1 dzień, jak dobrze pociągnę to tyle zarobię... **Pozdrawiam naiwniaków, którzy się uczą** oraz mężczyzn lubiących dobrą zabawę :**

Aktom pozdrowień „przeciwników” często towarzyszy ironia i próba ośmieszenia tego, kogo się pozdrawia,

np.: *A ja stanę w obronie przyszłej Pani Doktor, z bardzo prostego powodu, być może kasa jest tutaj dobrem drugiej potrzeby, może ona potrzebuje bezpieczeństwa i zainteresowania. Może jakiś Polak ją kiedyś skrzywdził i teraz w niezobowiązujący sposób towarzyszy wysoko sytuowanym. Faceci łatwo oceniają tę kobietę, a popatrzcie na siebie, wy tak naprawdę zawracacie uwagę tylko na wygląd i to jaka jest w łóżku nic innego Was nie interesuje - może najwyższy czas to zmienić??!!! Wtedy kobiety nie będą uciekać z naszego kraju i to nie tylko w pogodni za pieniędzmi... Zainteresujcie się trochę bardziej kobietami, które poznajecie...**pozdrawiam wymagających, nie dających nic z siebie:PPP***

*Ojj piękna końska gęba, typowej niemry ehhhh. **Pozdrowienia dla wszystkich fanów koni :p***

e₃) grupa wyróżniona ze względu na miejsce zamieszkania

Grupę odbiorców mogą również stanowić osoby, które pochodzą ze wskazanego przez nadawcę miasta,

np.: *Moja mama też piecze ciasta i jakoś nikt jej nie robi fotek i nie wrzuca na neta. Ta fryzura jest paskudna MANDARYNA zmień stylistę!!! **Pozdro dla Wrocka** itp.*

e₄) grupa wyróżniona ze względu na płeć

Użytkownicy forum często mają za zadanie skomentowanie zdjęć kobiet, mężczyzn bądź artykułu na temat płci przeciwnej. Adresat pozdrowień zostaje wówczas określony ze względu na płeć,

np.: *Białe kozaki pod kolor naszych barw drodzy „znawcy” **Pozdrawiam płeć piękną.***

*Na moją wyobraźnię działa najbardziej moja narzeczona :) Nie ważne w co jest ubrana. To niepohamowana namiętność we wszystkim co wspólnie robimy :) **Serdecznie pozdrawiam Panie ;]***

*Uwielbiam tyłeczki kobiet-wszelakie, pulchniutkie, by było za co złapać, to daje radość, wpisujcie się dziewczynki które mnie rozumieją i mają to na miejscu :) Każdy facet wie że to jest to!! **pozdrawiam wszystkie panie***

*Wzrost: od 185cm bez górnej granicy, proporcjonalna budowa ciała, ciekawa twarz, włosy (krótkie!!), kolor bez znaczenia, dłonie (najlepiej duże), owłosienie na klatce – bez znaczenia, chyba że mężczyzna ma baaaaardzo dużo włosów ale jeszcze nie spotkałam takiego co miał ich za dużo, głos (jak Fronczewski :P), ahhhh plecy, uwielbiam plecy i szerokie ramiona, wprost kocham patrzeć na facetów z tyłu, to mnie kręci... Nie podobają mi się wszelkie dziwnie przystrzyżone bródki (kozie, wzorki) oraz wąsy (blee). Ważne są oczy, lubię zielone ale to rarytas. No i jeszcze zapach – czarny Adidas jest boski. **Pozdrawiam wszystkich Panów.***

e₅) grupa wyróżniona ze względu na przynależność narodowościową

Niejednokrotnie na stronach internetowych pojawiają się galerie fanów, którzy zasiadają na trybunach oraz sławnych kobiet ubranych w kreacje zaprojektowane przez wybitnych projektantów. W komentarzach i dyskusjach na powyższe tematy przejawia się często nienawiść do pewnych narodów oraz myślenie stereotypami. Adresat pozdrowień zostaje wówczas określony ze względu na swoją płeć i narodowość,

np.: *NAJPIĘKNIEJSZE NA ŚWIECIE SA tak niemki odpadają ... polki są piękne i rosjanki :))!! **pozdrowienia dla polek i rosjanek***

*No może Angelina wypadła ok! A reszta....reszta jest milczeniem, więc przemilczę...
Jak na nie patrzę, to wolałbym zostać gejem, niż mieć którąś z nich! Fuj! **Pozdrawiam
wszystkie nasze śliczne rodaczki;***

e₆) grupa wyróżniona ze względu na charakter, wygląd itp.

Oprócz określenia płci nadawca często dodatkowo dookreśla grupę adresatów, opisując charakter lub wygląd osoby (budowa ciała, kolor włosów), którą pozdrawia,

np.: *Ale dla polskich KSIĘŻNICZEK my faceci jesteśmy do niczego, nie wykształceni, nie zadbani, nie romantyczni, nie uczuciowi, nie zaradni itd itd. Nie wiem gdzie ONE spotykają takich facetów. Bo większość kumpli jakich znam właśnie tacy wszyscy są jak opisałem wyżej. Tylko zazwyczaj kobiety które tak krytykują polskich mężczyzn same większości mają problemy z w/w rzeczami lub z własną osobowością !! **Pozdrawiam wszystkie normalne i bez kompleksów POLSKIE PIĘKNE KOBIETY !!! :)** Milego weekendu*

*Tak, tak, mnie najbardziej podobają się kobiety Puszyste! Tylko coś z tego, skoro sam jestem szczupłym chudzielcem (175/68). Niestety, puszyste kobiety wolą przypakowanych mężczyzn, ...szczupłe zresztą też. Ja bardzo chciałbym mieć puszystą dziewczynę -> narzeczoną -> żonę, tylko... jak taką poznać ? Bardzo bym ją kochał i na pewno byłbym jej wierny... **Serdecznie pozdrawiam wszystkie PUSZYSTE kobiety!***

*Mam pytanie do tych, którzy piszą, że p. Samson nawołuje do nienawiści i pogardza mężczyznami. Gdzie wyczytujecie o tym nawoływaniu do nienawiści??? Gdzie ta pogarda??? Bo ja jej nigdzie nie znajduję. Czytam wszystkie felietony, z jednymi się zgadzam - inne nie przekonują mnie, ale nigdy nie poczułem się nienawidzony, pogardzany ani piętnowany. Pani Samson wyraża poglądy na ważne tematy, dotyczące kobiet, ich życia, zdrowia i sytuacji w naszym dziwnym kraju. Ale żeby nawoływała do nienawiści czy pogardzała? Nadinterpretacja panowie i panie!!! Może to jest trochę jak z tymi nożycami, które się odzywają po uderzeniu w stół? Cenię i szanuję kobiety, doceniam ile od nich zależy w codziennym życiu, robię wszystko aby mojej żonie było ze mną dobrze, pomagam i wspieram. Nic takiego - to mój obowiązek, moja potrzeba jako mężczyzny! I nie boli mnie kiedy pani Samson opisuje skrajności i patologie. Bo mnie to nie dotyczy. Żal mi tylko kobiet, których życie wygląda tak jak w tych felietonach. **pozdrowienia dla wszystkich kobiet, tych konserwatywnych, poświęcających się i tych nowoczesnych feministek! :-)))** wszystkiego dobrego **Mile Panie***

*Nieprawda!! Pierwszy powód-mam cudownego męża Araba, a ja wcale nie jestem blondynka, a po drugie znam wielu jego kolegów i znajomych, którym owszem podobają się Polki, ale nie blondynki. Kolor blond kojarzy im się jak nam z czymś zbyt pospolicie pięknym i niekiedy głupiutkim...;) **pozdrawiam blondynki.***

*Macie niestety racje dziewczyny, ale chciałbym zwrócić uwagę na jeden aspekt tej sprawy. Skoro tak trudno doczekać się odważnego faceta, który nie będzie się krępował podejść do ślicznej dziewczyny (a niestety jak się obserwuje znaczącą większość tych ładnych, to nic dziwnego że faceci odpuszczają), to dlaczego same nie zrobicie pierwszego kroku. Zawsze mnie dziwi i dziwić nie przestanie sytuacja, kiedy dziewczynie podoba się facet, ale nie wykaże żadnej inicjatywy, bo to on powinien pierwszy. I mijają się wtedy nie mając szansy się poznać, a ona żałuje, choć mogła to tak łatwo zmienić. Wiem, że boicie się posądzenia o łatwość, żyjemy niestety w takim społeczeństwie, ale normalny facet tak nie pomyśli, a jeśli się tak zdarzy, to znaczy że ten akurat nie jest wart zachodu. **Pozdrowionka dla wszystkich ślicznotek***

*Nie mam problemu z kobietami ale bardzo Nie lubię tych najładniejszych może mam przykre doświadczenia ale są bardzo zarozumiałe. Próbują wszystko osiągnąć przez urodę. Omijam je z daleka. I wam też radzę. **Pozdrawiam wszystkie normalne Kobiety:)***

*prawdziwy facet moim zdaniem to nie ten co ma furę, skóre i komore czy też jakiś inny "rewolwer" ale ten, który potrafi docenić swoją kobietę;) a jeśli przy tym ma jeszcze troszeczkę na koncie i potrafi zapewnić byt swojej rodzinie no to już jest ideał. No może nie ideał bo ideały są nudne ale przecież kocha się nie tylko wady ale i zalety :) **pozdrawiam wszystkich nieidealnych mężczyzn...** nie zmieniajcie się bo im większa różnorodność charakterów wśród was tym lepiej:)*

*a mnie pociągają najbardziej faceci blondyni ale nie Ci bardzo jasni włosy lekko kręcone tak około 10 cm mmmmm z przystojną twarzą, zarostem dwu dniowym i brązowe oczy a orgazm murowany hehe;) **pozdrawiam wszystkich takich panów:)***

*NOGI śliczne męskie nogi:) to jest to co mnie w Was pociąga:) **Pozdrawiam panów ze ślicznymi nóżkami :D***

*Mi się podoba twarz tego mężczyzny na zdjęciu. Podobają mi się blondyni z wyraźnie zarysowaną linią szczęki. **Pozdrawiam wszystkich blondynów i brunetów też:):)***

*Drogi Arminie pięknie piszesz. Uwierz mi kobiety bywają okrutne. Moje koleżanki często bawią się uczuciami mężczyzn. Wstydę się za nie. **Pozdrawiam Wszystkich Porządnych Facetów.***

6.3. Akty towarzyszące aktom pozdrowień

Aktom pozdrowień, występującym z reguły w końcowej fazie wypowiedzi, towarzyszą najczęściej akty życzeń,

np.: ***Pozdrawiam serdecznie Panią i życzę udanego roku 2007.***

Pozdrawiam i życzę naprawdę wyjątkowych świąt i pięknej końcówki roku!

Pozdrawiam i życzę dalszych sukcesów.

Pozdrawiam i życzę szczerých świąt 😊

pozdrawiam Was serdecznie i życzę tyle radości z Waszych zwierzy, ile ja mam z Maszeńki 😊

Pozdrawiam Was bardzo, bardzo serdecznie i życzę miłego weekendu!

oraz akty podziękowań,

np.: ***Pozdrawiam i dziękuję za odpowiedź 😊***

Pozdrawiam i jeszcze raz dziękuję za rady 😊🙄

6.4. Repliki aktów pozdrowień

Akty pozdrowień są najczęściej replikowane za pomocą aktu podziękowania,

np.: *milusia32: POZDRAWIAM najserdeczniej Nikusie która za niedługo WRÓCI do nas 😊) Ribanke, Dorunie, Angela, faithlessa, kristoforo1956, Gekonka, Tomiego (taaak - Ciebie też 😊), Arinke, HEXa ... i wszystkich niewymienionych 😊))*
Pozdrawiam

*Ribana: milusia32, **dziękuję**. Nawzajem.*

Alis: A ja pozdrawiam systkich chłopców na forumowisku. 😊😊

*Nothing: **Podziękuję** w imieniu chłopców 😊,*

często połączonego z aktem pozdrowienia,

np.: *milusia32: POZDRAWIAM najserdeczniej Nikusie która za niedługo WRÓCI do nas 😊) Ribanke, Dorunie, Angela, faithlessa, kristoforo1956, Gekonka, Tomiego (taaak - Ciebie też 😊), Arinke, HEXa ... i wszystkich niewymienionych 😊))*
Pozdrawiam

*kristoforo1956: Milusia 32 serdecznie **dziękuję** za pozdrowienia i ja ciebie serdecznie pozdrawiam i wszystkich forumowiczów tych których znam i tych których nie znam.*

xxmoonlightxx: **Pozdrawiam** wszystkich zszokowanych wątkiem 🙏🙏🙏
jodame: **Dziękuję** serdecznie! **Również pozdrawiam!** 🙏

kaneczka14: Marlenko! Robisz naprawdę fantastyczne rzeczy. Wkładasz we wszystko serce i pasję - a to jest w tym wszystkim najważniejsze. Nie przejmuj się krytyką innych, tylko rozwijaj się i twórz tak dalej. Trzymam kciuki i główka do góry. A na pocieszenie serdecznie 🤗🤗 i pozdrawiam.

mikilukasza: **Dziękuję Ci** 🤗🤗 **za wszystkie serdeczności, uściski i pozdrowienia! Ja również ciepłutko pozdrawiam** 🤗🤗!

Podsumowanie

Występowanie aktów pozdrowień w wypowiedziach na forach internetowych jest bardzo silnie związane z kontekstem wypowiedzi, dyskusji. Pozdrowienia pełnią kilka charakterystycznych funkcji, mianowicie stanowią jeden ze sposobów charakterystyki samego nadawcy – poprzez ujawnienie imienia czy miejsca, w którym aktualnie przebywa nadawca, a także służą bliższej identyfikacji adresata – poprzez zastosowanie różnego rodzaju określeń, które, w opinii piszącego, bliżej go charakteryzują. W przypadku określeń wartościujących dodatnio lub deprecjonujących pozdrowienia pełnią rolę pomocniczą w kreowaniu obrazu odbiorcy w oczach innych dyskutujących. Zabiegi te pomagają przełamać barierę komunikacyjną związaną z pośrednim typem kontaktu.

Trudno mówić o jakiegokolwiek okazji do przesyłania pozdrowień innym użytkownikom forum dyskusyjnego. Ich pojawienie się bardzo często wynika po prostu z przyzwyczajenia, z czystej uprzejmości względem innych osób albo też z zasugerowania się formą listu, w strukturze którego pojawia się zwrot adresatywny na początku oraz formuła zamykająca na końcu, np.:

Witam wszystkich bardzo ciepłutko!! Właśnie dzisiaj się do Was dołączyłam. Stronkę poleciła mi koleżanka i wielkie dzięki Jej za to 😊 **Pozdrawiam** wszystkich i do usłyszenia 😊)

Hej 😊

Ja też jestem tutaj nowa i myślę, że za niedługo pojme cały ten wizaż;P Oglądałam od dawna te forum, ale dopiero niedawno założyłam konto 😊 Pozdrawiam wszystkie Wizażanki;*

ROZDZIAŁ VII

Akty życzeń na forum internetowym

7.1. Zarys problemu

Życzenia stanowią jedną z form komunikowania się między ludźmi w ramach etykiety. Realizując fatyczną funkcję mowy, umacniają partnerów dyskusji w przekonaniu o istnieniu więzi pomiędzy nimi (por. Żuk 2009). Akty życzeń zgromadzone w wyniku analizy wypowiedzi na forach internetowych z pewnością różnią się od modelu utrwalonego w tradycji polskiej grzeczności. Aby móc swobodnie odwoływać się do tego modelu i odtworzyć model grzeczności internetowej, należy najpierw wyróżnić poszczególne elementy, które będą jednocześnie stanowiły punkt odniesienia i wyznaczały kierunek językowych poszukiwań.

Problematykę etykiety grzecznościowej, w tym aktów życzeń, warto badać wielopłaszczyznowo, z uwzględnieniem dokonań badaczy reprezentujących różne dziedziny wiedzy o komunikacji międzyludzkiej (por. Kita 2005). Na polskim gruncie językowym powstało wiele prac poświęconych analizie życzeń, traktujących problem w ujęciu preskryptywnym bądź deskryptywnym⁷¹. Akty życzeń mogą być rozpatrywane z wielu perspektyw – „jako model wypowiedzi językowej o względnie stabilnej strukturze *głębokiej* i swoistych cechach semantyczno-syntaktycznych, ujawnianych w planie powierzchniowym życzeń-tekstów; jako element określonej *przestrzeni komunikacyjnej*, wyznaczonej przez sytuację dyskursu, jego nadawcę i odbiorcę, pozostających w pewnych szczególnych relacjach (psychicznych i społecznych), realizowany zatem na wiele sposobów w kulturowo i indywidualnie określonej sytuacji, zdeterminowanej poprzez specyficzne społeczne konteksty i funkcje życzeń; jako przejaw osobowości nadawcy życzeń, który tworząc tekst, równocześnie kreuje pewien *portret* odbiorcy (ze względu *na niego* i *dla niego*, ale też ze względu na siebie i swoje środowisko)” (Jędrzejko, Kita 2003: 198). Pełny obraz aktu życzeń musiałby więc uwzględniać strukturę wypowiedzi⁷² oraz perspektywę pragmatyczną

---

⁷¹ Praca Haliny Zgółkowej i Tadeusza Zgółki pt.: *Językowy savoir-vivre. Praktyczny poradnik posługiwania się polszczyzną w sytuacjach oficjalnych i towarzyskich* za podstawę metodologiczną czyni właśnie opis. Rozdział poświęcony życzeniom zawiera praktyczne rady związane z przekazywaniem życzeń.

⁷² G. Habrajska (1993) w artykule pt.: *Struktura życzeń świątecznych* zastanawia się nad tym, jak obligatoryjność prowadzenia korespondencji świątecznej sprzyja schematyzacji tekstów umieszczanych na okolicznościowych

i socjolingwistyczną⁷³. Przedmiotem niniejszego rozdziału są akty życzeń, które pojawiły się w dyskusjach internetowych, zatem interesujące jest badanie zgromadzonego materiału pod kątem kreatywnego podejścia nadawców do etykiety grzecznościowej (por. Jędrzejko, Kita 2003). Aby to uczynić, konieczne należy dokonać wieloaspektowego oglądu zebranych przykładów.

A. Element semantyczny życzeń

„Trzyargumentowy predykat *życzyć* x,y,z wyraża pragnienie nadawcy ($N=X$), aby coś (Z) – dobrego lub złego – zdarzyło się komuś (Y), kto jest konkretnym adresatem życzeń ($Y = \text{adresat} = \text{beneficjent}$)” (Jędrzejko, Kita 2003: 202). Ogólna treść przedstawiałaby się więc następująco: „Chcę dla ciebie X ”. Nadawca wyraża chęć i pragnienie, aby coś się ziściło. Grzegorz Żuk (2009: 120), zastanawiając się nad tym, jakie treści niesie ze sobą samo słowo „życzyć”, gromadzi definicje słownikowe. Jak pisze: „Leksykografowie są zgodni w kwestii samej istoty. Aleksander Brückner, autor *Słownika etymologicznego języka polskiego*, którego pierwsze wydanie ukazało się w roku 1927 w Krakowie, wywodzi je od słowa >>życie<<. Już sam źródłosłów potrafi wytłumaczyć moc składania sobie zazwyczaj życzeń. Zgodnie z tym >>życzyć<<, jak pisze Brückner, to tyle, co >>dawać do (u)życia<< (SEJP 1927: 669). Według *Innego słownika języka polskiego*, >>jeśli życzymy komuś czegoś dobrego, np. zdrowia, to wrażamy nadzieję, że będzie on to miał<< (ISJP: 1419). Zawiera więc intencję spełnienia, zaistnienia bądź trwania jakiegoś dobra, np. zdrowia, w życiu człowieka obdarowanego życzeniem. Z kolei *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny* zamieszcza następującą definicję leksemu >>życzyć<< – >>wyrażać pragnienie, aby coś się ziściło<< (PSWP)”. Wierzbicka (1987: 227, cyt. za Marcjanik 1997: 64) eksplikuje akt życzeń następująco: „mówiąc, że życzę ci X , mówię, że wiem, że jeśli to powiem, to być może tak się stanie”. Ogólną treść związaną z funkcją życzeń można więc, za Marcjanik (1997: 64), uszczegółowić następująco: „Mówię, że chcę dla ciebie dobra⁷⁴ (X)”, tak więc „życzenia są głośno wypowiedzianymi intencjami wobec

---

karnetach. Wnioski formułuje na podstawie analizy tekstów polskich, angielskich, rosyjskich, czeskich, słowackich, francuskich z lat 1980-1990.

⁷³ Punktem wyjścia niniejszych rozważań uczyniono prace M. Marcjanik, poświęcone polskiej grzeczności językowej. W książce pt.: *Polska grzeczność językowa* badaczka, poprzez analizę okazji do składania życzeń, kładąc akcent na symetryczność i asymetryczność relacji między partnerami, opisuje językowe schematy życzeń.

⁷⁴ Z perspektywy badań nad istotą grzeczności językowej życzenia, które dotyczą negatywnych zdarzeń w życiu odbiorcy, wpisywałyby się w krąg zagadnień związanych z twórczym podejściem nadawcy. Przykłady te niejako przełamują konwencje i schematy, dlatego również będą przedmiotem niniejszej analizy.

innych ludzi” (Żuk 2009: 120). Istotną rolę odgrywa tutaj pragnienie nadawcy życzeń, aby owo dobro stało się rzeczywistością.

B. Element strukturalny życzeń

Na strukturę życzeń składają się cztery podstawowe elementy – nadawca, odbiorca, okazja do składania życzeń oraz treść życzeń. Jak pisze G. Żuk (2009: 122): „Nawet życzenia realizujące program minimum, chociażby standardowe *Wesołych Świąt!* napisane na billboardzie czy na wystawie sklepowej, zawierają w swojej strukturze wszystkie cztery elementy”. Poza składnikami koniecznymi mogą pojawić się także elementy dodatkowe, pełniące funkcję dekoracyjną, o czym będzie mowa w dalszej części rozdziału.

Marcjanik (1997: 64), analizując strukturę życzeń, pisze: „Formy językowe aktów życzeń to typowe teksty minimalne, utrwalone w świadomości użytkowników języka w określonej postaci językowostylistycznej i odtwarzane (powielane, „kliszowane”) (...)”. „Życzenia kierowane do osób najbliższych są najbardziej schematyczne. Charakteryzuje je brak bezpośredniego zwrotu do adresata i występowanie czasownika w 3. osobie, zawsze na końcu tekstu, bezpośrednio przed podpisem, podczas gdy w życzeniach bardziej oficjalnych zwrot do adresata jest obligatoryjny, a czasownik, zwykle w formie 1. osoby, przyjmuje różne pozycje w zdaniu (...). Strukturę tekstów życzeń okolicznościowych można ująć w postaci dwóch schematów:

1) z czasownikiem *życzyć* (rządzającym dopełniaczem)
i 2) z czasownikami *ślać, przesyłać, zasylać, składać* (rządzającymi biernikiem)” (Habrajska 1993: 384-396).

Nadawca życzeń ujawnia się właśnie poprzez formę czasownika w 1. lub 3. osobie (*życzy / życzą*), natomiast odbiorca w 2. osobie.

C. Pragmatyczna płaszczyzna modelu życzeń

Analizę językową grzecznościowych aktów życzeń należy poprzedzić charakterystyką najważniejszych czynników pozajęzykowych, stanowiących bardzo ważny wyznacznik modelu. Z perspektywy pragmatycznej można, za M. Marcjanik (1997: 63-72), wyodrębnić następujące elementy:

- okazja do składania życzeń: święta indywidualne, ważne wydarzenia w życiu prywatnym i zawodowym, rocznice, niektóre święta ustanowione przez państwo, święta grup zawodowych, święta kościelne

- towarzyszące zachowania niewerbalne: uścisk dłoni, pocałunek, wręczenie kwiatów, prezentu, okolicznościowego upominku, podzielenie się opłatkiem lub święconym jajkiem
- typ komunikacji: akty przekazywane bezpośrednio lub pośrednio
- typ relacji między partnerami: symetryczny (partnerzy składają sobie życzenia wzajemnie; dotyczy świąt kościelnych) oraz asymetryczny (eksponowanie osoby partnera)
- miejsce życzeń w planie wypowiedzi: akty wypowiedziane w początkowej fazie kontaktu
- repliki aktów życzeń: obowiązkowe akty podziękowania lub odwzajemnienie życzeń (brak reakcji naraża nadawcę życzeń na utratę twarzy i dyskomfort psychiczny).

Powyższe elementy, składające się na językowy model aktu życzeń, stanowią punkt odniesienia do analizy życzeń na forach internetowych.

7.2. Analiza internetowych aktów życzeń

7.2.1. Struktura życzeń na forach internetowych

W wypowiedziach na forach pojawiają się zarówno życzenia w postaci nieskonwencjonalizowanej, zindywidualizowanej, uwikłanej w kontekst wypowiedzi, jak i życzenia szablonowe w postaci gotowych schematów, np.: *wesołych świąt, powodzenia, wszystkiego najlepszego*. Skonwencjonalizowane formy życzeń często zawierają ładunek ekspresji i pozytywnych lub negatywnych emocji, np.: *WESOŁYCH ŚWIĄT!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! // Wesołych Świąteczek*⁷⁵.

Szablonowe postaci życzeń połączone bywają z wyrażeniem: **dla** + **N_{GEN}** (**N_{GEN}** – wskazanie adresata), które może być umieszczone po szablonie językowym *wesołych świąt, wszystkiego naj*, np.: *WESOŁYCH ŚWIĄT DLA CIEBIE I TWOICH BLISKICH // Wszystkiego NAJ dla Ani i Michała* itp. lub też przed właściwą treścią życzeń, np.: *Dla ciebie i twojej rodziny RADOSNEGO POMYŚLNEGO CIEPŁEGO W MIŁOŚĆ I PRZYJAŹŃ NOWEGO ROKU!* itp.

⁷⁵ Wielkie litery i zwielokrotnione wykrzykniki informują o negatywnym nastawieniu nadawcy wobec odbiorców życzeń, natomiast zdrobniała forma *świąteczek* o przyjaznym stosunku nadawcy wobec wypowiedzianych treści i adresata.

Powyższe przykłady pozbawione są form predykatywnych. O wiele częściej akty życzeń można ująć w następujący schemat: **V** + **N_{GEN}** (gdzie **V** - czasownik w 1.os.sg; **N_{GEN}** – sukcesy, szczęście, powodzenie, udany rok, wesołe święta itp.),

np.: *Życzę dużo sukcesów // Życzę szczęścia! // Życzę szczęścia :) // Życzę powodzenia! // życzę powodzonka // pozdrawiam i życzę wszystkiego najlepszego:* // Życzę powodzenia i głowa do góry :) // Pozdrawiam i życzę powodzenia :) // Życzę powodzenia :-)* // *Życzę powodzenia // Pozdrawiam serdecznie Panią i życzę udanego roku 2007 // pozdrawiam Wszystkich i życzę Wesołych Świąt udanych świątecznych wypieków! // Gratuluje Wszystkim Nowym Mamusiom i życzę spokojnych 9 miesięcy 😊 // życzę dużo zdrówka dla Twojej siostrzyczki i jej maleństwa // Życzę i mądrych i słuszych decyzji itp.*

Schemat ten może też występować w zmienionym szyku: **N_{GEN}** + **V**,

np.: *Powodzenia życzę! // SZCZĘŚCIA ŻYCZĘ // POZDRAWIAM I WESOŁYCH ŚWIĄT ŻYCZĘ* itp.

Powyższe postaci życzeń bywają również wzbogacone o element wskazujący adresata, przybierają wówczas postać: **V** + **N_{DAT}** + **N_{GEN}** (gdzie **V** - 1.os.pl.; **N_{DAT}** – adresat; **N_{GEN}** - właściwa treść życzeń),

np.: *Życzę córeczce zdrówka i pozdrawiam // Życzę tobie i fasolce jak najcudniejszych najbliższych 8 m-cy 🍀 // 3maj się i życzę Ci spokojnych i wesołych świąt. // Pozdrawiam i życzę Tobie i wszystkim szczęścia. // Życzę im szczęścia! // życzę im szczęścia. // Życzę jej Wesołych Świąt i nowego, przystojnego faceta;-). // życzę jej wygrania w tańcu z gwiazdami. // Życzę Twojej żonie spotkania prawdziwego faceta :) // wszystkiego naj wam życzę // kochana Aneczko i Michałku życzę Wam gorącej miłości i samych pięknych chwil itp.*

Jak pokazują przykłady, dopełnienie celownikowe może wskazywać bezpośrednio odbiorcę lub też pośrednio inną osobę, która nie uczestniczy w dyskusji. Sporadycznie zdarzają się także wypowiedzi nadawcy zbiorowego. Można je ująć w schemat: **V** + **N_{DAT}** + **N_{GEN}**,

np.: *Życzymy Ci Szczęśliwego Nowego Roku!! // Przesyłamy z Olusiem fluidki i życzymy spokojnych 8 miesięcy!!!!* itp.

Bardzo rzadko pojawiają się w dyskusjach życzenia z formą czasownika w 3.os.sg.,

np.: *Śląsk życzy wszystkiego najlepszego // Moja cała Rodzina życzy mu kandydowania w najbliższych wyborach i wygrania ich w pierwszym podejściu* itp.

Niekiedy pojawia się forma rzeczownikowa,

np.: *Serdeczne i Gorące **Życzenia** dla Was Młodzi!!!! // serdeczne **życzenia**!!!! // Solenizanci dnia jeszcze dzisiejszego Serdeczne **życzenia** // Najlepsze **życzonka** itp.*

7.2.2. Miejsce życzeń w planie wypowiedzi

M. Marcjanik (1997: 63) podkreśla, że zwyczajowo życzenia składane są „w początkowej fazie kontaktu, bez względu na to, czy spotkanie partnerów ma związek z daną okazją (np. przyjęcie imieninowe w domu solenizanta, uroczystość jubileuszu pracownika w zakładzie pracy, *oblewanie* mieszkania), czy odbywa się z innego powodu, czy też jest nieoczekiwane, przypadkowe”. W wypowiedziach internautów życzenia zajmują różne miejsce – inicjują lub kończą wypowiedź bądź są też są wplecione w jej tok, np.:

np.: *Drodzy Nowożeńcy!*

Życzę Wam szalonej i dozgonnej miłości, której nie zniszczą zawistni i niewyrozumiali ludzie. Zazdroszczę Wam szaleństwa i pomysłów na to przecież tak krótkie życie !!!! pozdrawiam serdecznie

*A teraz coś z zupełnie innej beczki, miałam dla znajomego stworzyć wzory zaproszeń komunijnych, i wreszcie mnie przydusił, powstały takie oto trzy, nie wiem czy się spodobają, jeszcze nie robiłam tego typu zaproszeń, ale może coś wybierze. Oprócz tego jeszcze broszy do zamówionych naszyjników i broszka "Wielki błękit" zrobiona od tak sobie. **Życzę miłego oglądania.** 😊 🍋*

A ja lubie

(2007-03-12 12:51)

~łodz

*Uwielbiam przesympatyczna Anusie i wspaniałego Michała. **Życzę im jak najlepiej w życiu.** Michał nareszcie masz ciepłą i kochaną żonę. Mandaryna to był zimny sopel, pozbawiona uczuć. Mandaryna to cwana karierowiczka. Tylko do tego byleś jej potrzebny.*

Bardzo często życzenia na forach to akty samodzielne. Nadawca włącza się do dyskusji tylko po to, by złożyć życzenia,

np.: ***SZCZĘŚCIA ŻYCZĘ***

(2007-03-12 11:20)

~ona

Szczęścia pomyślności na nowej drodze życia.

(2007-03-15 11:56)

~mona

wszystkiego naj wam życzę

Wesołych świąt pani Małgosiu

(2008-03-23 19:23)

~asas

Wesołych świąt pani Małgosiu

Magiczne życzenia dla naszej Magi :-)

2003-03-12, 00:00

Magus Kochana, Przyjmij i ode mnie najszczerze i najserdeczniejsze życzenia ciepła, ludzkiej życzliwości, radości, pogody nawet w najpochmurniejsze dni i zdrowia, zdrowia, zdrowia. I życzę, aby marzenia nigdy Ciebie nie opuszczały, i żeby zawsze prowadziły Cię we właściwym kierunku. Co do ich spełnienia, to chyba nie za bardzo życzę, bo ponoć "gdy Bogowie chcą nas ukarać, spełniają nasze marzenia". Ale życzę spełnienia wytyczonych celów

7.2.3. Okazja do składania życzeń

Bezpośrednim bodźcem do składania życzeń na forach jest kontekst wypowiedzi oraz czas, w jakim odbywa się dyskusja, np. artykuł (dyskusje na temat artykułu) lub wątek (dyskusje tematyczne), który ukazał się w okresie świątecznym, może stać się pretekstem do zamieszczania w wypowiedziach aktów życzeń świątecznych,

np.: *Witam serdecznie, po bardzo długiej nieobecności!!! Ostatnio mój wolny czas pochłaniało przygotowanie Kiermaszu Wielkanocnego, z którego dochód przeznaczony był na pomoc dla chorej uczennicy z naszej szkoły. Wspólnie z koleżankami ze świetlicy i naszą panią od plastyki (nomen omen też i wi-ce dyrektką) przygotowaliśmy ogółem około 100 eksponatów. Praca na rzecz dziewczynki pochłonęła nas bez reszty. Dziś prezentuję tylko kilka przykładowych stroików w doniczkach. Może pomysły Was zainspirują by wykonać podobne dla siebie? Zostawiam Was zatem z refleksją i życzeniami: "Miłej nocy".
Pragnę również złożyć najserdeczniejsze życzenia Wielkanocne dla wszystkich Was, Którzy odwiedzacie mnie w moim skromnym wątku:*

Pomaleńku przez podwórze idą sobie dzieci kurze.

W kropki, w ciapki, malowanki,

bo to miały być pisanki.

Wszystkiego najlepszego z okazji

świąt Wielkiej Nocy.

Niech radosne Alleluja będzie dla Was

ostoją miłości i wiary.

Z okazji tak wyjątkowego dla mnie dnia jakim jest Wigilia Bożego Narodzenia życzę Wam wszystkim: dużo miłości, zdrowia pogody ducha i spełnienia skrytych marzeń. Tym którzy są pokłuceni aby dziś potrafili pierwsi zrobić krok ku zgodzie. Tym którym ciąży coś na serduszku, aby to przezwyciężyli. Tym, którzy stracili nadzieję, aby ją odnaleźli.

Uczenicą i studentką najlepszych ocen 😊.

Zakochanym miłości i zrozumienia 😊.

Panną młodą (z forum ślubnego) szczęśliwych dni z mężem 😊

Mamą (z forum dla mam) pociechy z dzieci 😊.

Jednym z narzędzi służących do nawiązania kontaktu między nadawcą a odbiorcą jest wspólna wiedza o otaczającym świecie. Bardzo często życzenia na forach mają swoje odniesienie do rzeczywistości pozainternetowej, nawiązując, nieraz w żartobliwy sposób, do aktualnych świąt,

np.: *Wszystkiego najlepszego wszystkim nauczycielom
Dziękuję, że macie swoje święto dzięki temu my mamy dzień luzu
życzę wszystkim nauczycielom braku papierów na sprawdziany i klasówki
braku czerwonych długopisów
I wszystkiego co dla uczniów najlepsze
Jednym słowem takie święta górą, a kiedy jest dzień ucznia?
Słowo miłość - za Ich troski,
Słowo wdzięczność - za Ich trud.
Dar to skromny, dar uczniowski,
Wyśpiewany z serc jak z nut.*

Zdarza się, że dyskutujący, poprzez zakładanie zachęających wątków tematycznych, sami inicjują pojawienie się konkretnych aktów mowy, np. *Zapraszam do pisania życzeń*, co cieszy się sporym zainteresowaniem ze strony odbiorców i owocuje licznymi przykładami,

np.: *Najserdeczniejsze życzenia:
Cudownych Świąt Bożego Narodzenia
Rodzinnego ciepła i wielkiej radości,
Pod żywą choinką zaś dużo prezentów,
A w Waszych pięknych duszach wiele sentymentów.
Świąt dających radość i odpoczynek,
oraz nadzieję na Nowy Rok,
żeby był jeszcze lepszy niż ten,
co właśnie mija. Dla wszystkich forumowiczek życzy Kalka z Rodziną*

Z okazji Świąt Bożego Narodzenia, życzę wszystkim Mamusiom, Tym Przyszłym i Tym Starającym się, dużo zdrowia, radości i szczęścia, oraz niech się Wam marzenia spełnią, a w Nowym Roku samych pomyślności i udanego Sylwestra

Na forach tematycznych mogą również powstawać określone kategorie, np. *Urodziny forumowiczów*, w których dyskusja zostaje zainicjowana przedstawieniem zarejestrowanych użytkowników, którzy obchodzą w danym dniu swoje urodziny, zaś każdy, kto ma ochotę, może dopisać własne życzenia,

np.: *Patrząc na wątek powitalny moniski 😊🌱, myślę, że mógł by być podobny wątek, tyle, że z życzeniami urodzinowymi Co dziennie mamy urodziny jakiś Wizażanek 😊, może by tak, w takim urodzinowym wątku składać sobie życzenia? Myślę, że życzenia urodzinowe to coś miłego i mogłoby to być czymś sympatycznym. 😊*

Dziś wszystkiego najlepszego życzę 🇵🇱: monia_b, dezire, aaliyah, natka_pietruszki, tinusia, kalal, dosia30 (34), BetiBell (32), magdzik (29), verdish (28), bets (28), filip26 (27), Wiwianna (25), tisane (25), _cleooo_ (24), ani_mru (24), nitka0 (23), shibuya (22), czarny_motyl (22), age😊 (22), justifiori (21), paullapuaros (21), owcozaur (21), nodi19 (20), wenedka (20), Klaudka_87 (19), metroseksualista (19), ewka (18), kate_lol (17), MARUNIA__ (17), bubelcia (17), meniamenia (15), uulcik (15) 😊🍀

Odpowiedzi:

Wszystkiego najlepszego dla dzisiejszych solenizantek 😊😊😊🥳🍷🌸🌸🌸🌸🌸
 Sto lat kobitki😊😊 Dużo zdrowia, szczęścia, pomyślności- moc u śmiechu na co dzień
 i mnóstwo miłości😊

Składam też najlepsze życzenia dzisiejszym jubilatom i solenizantom 🇮🇹🇵🇱

Wszystkiego co najlepsze!! 😊😊 Wasze zdrowko 🍷🍷🍷

No to wszystkiego najlepszego dla dzisiejszych solenizantów 😊

26 września urodziny obchodzą:

adidos87(18)

vonZeppelin(14)

Odpowiedzi:

Wszystkiego najlepszego: dużo zdrowia, szczęścia, uśmiechu na twarzy.

Wszystkiego najlepszego dla obydwu forumowców 🎉🎂 HAPPY BIRTHDAY!

Wszystkiego naj. naj, naj

 < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY   < HAPPY

I ja się dołączam do tych życzeń. Wszystkiego naj... naj... naj...

Dziś świętuje BeCiAcZeK(18).

Odpowiedzi:

Z okazji 18 urodzin dużo szczęścia i radości na każdy dzień Twojego dorosłego życia!

Buziaczki 😊😊😊

A ja wczoraj netu nie miałam. 🙄

Dlatego dzisiaj składam spóźnione życzenia, ale szczere dla BeCiAcZeK(18).

dzisiejszym solenizantom wszystkiego NAJ 😊 i spełnienia marzeń

Okazją do złożenia życzeń może być także zbliżająca się pora roku lub nadchodzący weekend,

np.: *wesołej WIOSENKI !!! // Miłego weekendu // Wszystkiego naj naj naj naj naj z okazji 15 lutego. 😊 Jeśli to szczęśliwy dzień, niech takim zostanie, jeśli coś cię gnębi, niech odejdzie w niepamięć. Po prostu wszystkiego najlepszego, przecież nie trzeba świąt, by sobie życzenia składać 😊😄😄 itp.*

Powszechne są także życzenia na rozpoczęty dzień oraz na dobranoc,

np.: *Życzę miłego dnia dla wszystkich, pełnego słońca i uśmiechu od ucha do ucha.*

Również życzę dobrej nocy.. I udanego jutrzejszego dnia.. 🙄 ..

Życzę miłego dnia dla wszystkich, pełnego słońca i uśmiechu od ucha do ucha.

dobranoc wszystkim 😊 miłych snów i długiego spania do południa 🙄 żegnam, do jutra.

ja wszystkim życzę słodkich snów i dobrej nocy

Życzę wszystkim forumowiczom dobrej nocy i oby komputery wam działały sprawnie i obyśmy wszyscy dożyli jutra i spotkali się na forum 😊😊😊

tak, jak w temacie, chciałam wszystkim forumowiczom życzyć spokojnej nocy! 😊😊
Spokojnej nocy życzę.

To ja dziś was moi drodzy pożegnam. Być może zajrzę jeszcze do was, ale w razie czego życzę wszystkim dobranoc. 😊)

ŻyCze wSzystkim spokojnej, ciepłutkiej i miłusiej nocy 8) no i radosnego przebudzenia a ranka rześkiego 😊 heh to tak na dobranoc bo ja już ide w kime 😊jeszcze raz kolorowych życzę wszystkim 😊

Dobranoc, miłego spanka wszystkim życzę! 😊

No to dobrej nocy wszystkim, efektywnego snu.

Artykuły na temat tego, że ktoś znany (aktor / aktorka, piosenkarz / piosenkarka itp.) wstąpił w związek małżeński, stają się bodźcem do składania życzeń ślubnych młodej parze,

np.: *wszystkiego naj na nowej drodze życia // Powodzenia na nowej drodze Życia... :D // Szczęścia pomyślności na nowej drodze życia. // wszystkiego najlepszego z okazji 2 dziecka i zamążpójścia itp.*

Najczęstszymi problemami i tematami poddanymi pod dyskusję są te, które dotyczą spraw ważnych dla kobiet i mężczyzn. Internauci dzielą się z innymi swoimi doświadczeniami, problemami itp. oraz proszą o pomoc i radę. Wypowiedziom odbiorców często towarzyszą akty życzeń nawiązujące do sytuacji, w której znalazł się nadawca,

np.: *Zabawa męża z innymi kobietami na weselu!*

Witam. Za 2 miesiące wychodzę za mąż. Mam pewne obawy może głupie na pewno głupie, ale boję się że na weselu jak moja już mąż wypije parę głębszych to zacznie się zabawiać ze swoimi koleżankami a ja pójdę w odstawkę. Ja se czegoś takiego nie wyobrażam ale dziś uświadomiła mnie z tym jego siostra że tak pewnie będzie. 90% gości nie znam a ci jego znajomi też ich nie znam widziałam ich 2 razy i w ogóle te towarzystwo mi się nie podoba to takie luzaki. Po prostu mówiąc szczerze że odechciało mi się tego wesela. Wiem że każdy powinien się z każdym bawić ale chciałabym żeby mąż bawił się więcej ze mną w końcu to mój ślub a coś mi się wydaje że to będzie najgorszy dzień w moim życiu zamiast odwrotnie. Nie wiem co robić cały czas o tym myślę. Już nawet myślałam że jak on zacznie z kimś się bawić jakoś jak mi się nie spodoba to chyba wyjdę z tego wesela bo przyznam się jestem trochę obrażalska jeśli mój narzeczony woli kogoś innego niż mnie. Jestem głupia wiem, ale aż płakać mi się chce z tego wszystkiego 😞

Odp: Zabawa męża z innymi kobietami na weselu!

słoneczna nie możesz wymagać od partnera by na Waszym weselu bawił się tylko z Tobą i cały czas trzymał Cię za rękę. Moim zdaniem zawsze jest tak, że Państwo Młodzi - jako organizatorzy całej imprezy 😊 muszą mieć na względzie również to, aby goście dobrze się bawili. Wiadomo, że podczas tańców każdy pan chce zatańczyć z Panną Młodą, a każda pani z Panem Młodym.

*Nie przejmuj się na zapas, bo jak wyjdziecie na parkiet i będziecie się bawić to zaraz pojawia się inne pary, które będą odbijać i oboje będziecie tańczyć z innymi ludźmi. Nie stresuj się takimi głupotami, na pewno będziecie dobrze i nikt nie pozwoli Pannie Młodej siedzieć samotnie przy stoliku 😊 Ślub i wesele to wspaniałe i niezapomniane chwile, nie zepsuj ich swoją zazdrością. A jeśli Twój narzeczony wybrał właśnie Ciebie i to z Tobą chce spędzić resztę życia to chyba tym bardziej nie masz powodów do zazdrości o koleżanki, kuzynki czy inne kobiety 😊 **Wszystkiego dobrego!***

Odp: Zabawa męża z innymi kobietami na weselu!

moim zdaniem niepotrzebnie się nakrecasz. coś z tego, że pobawi się z innymi wy będziecie mieli dla siebie całe życie. przecież przysięgę małżeńską złożył tobie. zresztą na weselu są też zabawy, w których udział biorą wszyscy. nie

bądź zazdrosna, bo to potrafi zniszczyć związek. musicie sobie zaufać. a stres przed weselem i ślubem mają chyba wszyscy. i najważniejsze to nie brać poważnie słów jego siostry, bo w sumie co ona może wiedzieć o waszym życiu. pozdrawiam i życzę szczęścia

7.2.4. Językowy portret odbiorcy życzeń

Nie każdy temat staje się żywym przedmiotem dyskusji. Na wielu forach dyskusyjnych można zauważyć pojedyncze wypowiedzi, które nie doczekały się reakcji ze strony innych osób. Rola nadawcy i odbiorcy odgrywa więc niebagatelną rolę w całościowym obrazie dyskusji internetowych.

A. Odbiorca życzeń

Dyskusja opiera się na wymianie zdań na jakiś temat, zaś jej nieodłącznym elementem jest odbiorca, który reaguje na wypowiedzi zamieszczone na forum. Warto bliżej przyjrzeć się temu, kogo nadawca czyni adresatem swoich wypowiedzi. Najbardziej charakterystyczną grupą odbiorczą są wszyscy czytający, komentujący i biorący udział w dyskusji. Tego typu życzenia, maksymalnie skondensowane, bardzo często całkowicie pomijają dopełnienie nazywające odbiorcę. Adresatem takich życzeń nadawca czasem czyni samego siebie,

np.: *WESOŁYCH sWIĄT!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!! // Wesołych Świąt // Tego **wszystkim** życzę :)) // Życzę tego **wszystkim** // **wszystkim** tego życzę!!! // Pozdrawiam i życzę powodzenia w poszukiwaniach (**sobie tez ;D**) // Tego wszystkiego **sobie i innym** życzę // Najlepszego // 100 lat // Wszystkiego naj... // Najlepsze życzenia itp.*

Bardzo często adresat życzeń zostaje dokładnie wskazany przez nadawcę, co ma miejsce na przykład w przypadku wymiany zdań na temat osób powszechnie znanych. Nadawca, wypowiadając się na temat konkretnej osoby, o której dyskutuje się na forum, często kieruje swoją wypowiedź bezpośrednio do adresata, czemu nieraz towarzyszą słowa otuchy, wsparcie, rada itp.,

np.: ***Marta** [...] Wesołych Świąteczek. // Pozdrawiam serdecznie **Panią** i życzę udanego roku 2007. // **MANDARYNA** [...] 3maj się i życzę Ci spokojnych i wesołych świąt. // **ŻYCZĘ TOBIE I WSZYSTKIM TWOIM BLISKIM** [...] // Życzymy Ci Szczęśliwego Nowego Roku!! Buziaki dla maluchów, trzymaj się ciepło:p, i wytrwałości w dążeniu do celu życzę Anita, Marlena i nasza mama Krystyna, która kupuje każdą gazetę w której się ukazesz! // **michale** (...) życzę ci wszystkiego dobrego // **pani anno** (...)Wesołych świąt bożego narodzenia oraz szczęśliwego nowego roku i udanego sylwestra itp.*

Na forach tematycznych akty życzeń są kierowane do uczestników dyskusji bądź dodatkowo do osoby bliskiej adresatowi życzeń,

np.: Życzę **Tobie i Karolkowi** dużo zdrówka 🍌🍌🍌🍌🍌 // Życzę zdrówka **mamie i synkowi!** // Wszystkiego najlepszego dla wszystkich solenizantów, a zwłaszcza dla **naszej kochanej Goni** 🍌🍌🍌🍌🍌 // Wszystkiego najlepszego dla **Was i dla Waszych bliskich** itp.

Zdarza się, że nadawca kieruje swoje życzenia do dokładnie określonej grupy,

np.: życzę **wszystkim Matkom** by żyły pełnią szczęścia ...nawet bez dzieci.. :) // szczerze życzę tego **wszystkim zakochanym!!!** // Życzę **wszystkim Polakom** ..takiego myślenia // Powodzenia **internetowym parom** ;-) // Dobrej nocy **mamusie** 🍌🍌 // Spokojnych miłych Świąt Bożego Narodzenia życzę **Calej Redakcji "Polki" oraz Wszystkim Paniom odwiedzającym portal** // **Wszystkim Mamom i Tatom** na Nowy Rok przede wszystkim wytrwałości i umocnienia w miłości. A **dzieciom** Radości Motylków, Miłości Bliskich, Uśmiechów Słonka i Szczęścia bez liku // Wszystkiego najlepszego dzisiejszym solenizantom 🍌🍌🍌🍌🍌 itp.

Nadawca może także kierować akty życzeń wyłącznie do aktywnych partnerów dyskusji lub do tych, którzy biernie czytają czyjeś wypowiedzi, np.: Powodzenia w waszych romansach **drodzy czytelnicy!** Liczna grupa wypowiedzi jest skierowana do adresata w sposób pośredni, z użyciem czasownika *życzyć* z dopełnieniem celownikowym *jemu* (*jej, mu*). W tym wypadku możemy mówić o odbiorcach – osobach trzecich,

np.: Życzę **jej** Wesołych Świąt i nowego, przystojnego faceta;-). // życzę **jej** żeby wygrała taniec z gwiazdami // Życzę **jej** również powodzenia // Oby tak dalej...życzę **mu**, by został królem strzelców euro 2008!!! // Mimo wszystko życzę i **trzeciej pani młodej** by przeżyła z Michałem dłużej...itp.

Sposoby zwracania się do odbiorcy na forach internetowych różnią się nieco od tych tradycyjnych. Zdarza się, że życzymy czegoś osobom, z którymi nie jesteśmy w bliskich kontaktach, wówczas życzenia przyjmują formę oficjalną, szablonową. Dyskutujący na forum nie znają się osobiście, tak więc można by oczekiwać form adresatywnych wprowadzających dystans i chłód. Tymczasem, jak pokazują przykłady, o wiele częściej pojawiają się formy zdrobniałe, pieszczotliwe, podkreślające życzliwy stosunek nadawcy do adresata, np.: *Kochani, Michale, Aneczko i Michałku, Kasiu, Tigerku* itp. Równie często pojawiają się formy bezosobowe, natomiast sporadycznie występują formy oficjalne typu: *Pani Edyto, państwo Wiśniewscy, Drodzy Nowożeńcy*. Forum dyskusyjne daje złudne poczucie bliskości, dyskutujący zachowują się tak, jakby znali się bardzo dobrze i byli bliskimi znajomymi.

Po krótkiej wymianie zdań rozmawiają ze sobą o najintymniejszych sprawach i problemach. Serdeczność przejawia się w użytych formach językowych i treści wypowiedzi,

np.: *Re: Re: tiger 72*
(2007-11-03 21:26)

~TIGER72

Witaj Kasiu...tak to jest rzeczywisty fakt. Mogę Ci dodać do tamtego wątku jeszcze jedną istotną frazę. To że..zdradzam..bo to nadal trwa i tak naprawdę to ja CHCĘ ABY TAK POZOSTAŁO Kasiu...to jest przeżycie które pozostanie we mnie..pozostanie w sercu na ZAWSZE bez względu na to co będzie dalej ze mną i z NIĄ. Ale wiem i jestem tego pewien że ONA jest moim SZCZĘŚCIEM...niech to trwa...i niech tak pozostanie. Pozdrawiam CIEBIE i KARINĘ. Wiecie co? Może to się wam wyda nieco dziwne co teraz napiszę...ale..DZIĘKUJĘ...DZIĘKUJĘ WAM ZA SIEBIE...TAK OD SIEBIE:)

Re: Re: Re: tiger 72
(2007-11-03 22:02)

~kasia

*właśnie tak czuję jak Ty Tigerku ...wiesz co...fajnie, że jesteś! powiedzialabym więcej ale nie mogę tutaj **ale życzę szczęścia z Kasiulką;**)*

Re: Re: Re: tiger 72- OD KARINY DO CIEBIE!
(2007-11-04 13:15)

~KARINA

*WIESZ CO, JESTEŚ BARDZO SZCZERYM I WRAŻLIWYM MĘŻCZYZNA, TO WIDAĆ W KAŻDEJ TWOJEJ WYPOWIEDZI..DOBRZE WIEM DLACZEGO ONA SPOTYKA SIĘ Z TOBĄ, BO NAPRAWDĘ JESTEŚ TEGO WART, DLA CIEBIE POŚWIĘCA DUŻO I RYZYKUJE JESZCZE WIĘCEJ! **ZYCZĘ POWODZENIA, I RÓWNIEŻ DZIĘKUJĘ ZA OBECNOŚĆ NA TYM FORUM.***

B. Treść życzeń

Forum dyskusyjne pozwala wykreować świat, który rządzi się własnymi regułami; jedną z jego najważniejszych cech jest anonimowość. Każdy może zabrać głos w dyskusji i wypowiedzieć się na dowolny temat. To, co byłoby nie do przyjęcia w bezpośredniej rozmowie, tutaj jest wręcz pożądane. To likwiduje wszelkiego rodzaju bariery i dystans pomiędzy dyskutującymi, wobec czego stają się oni bardziej otwarci, a innych traktują niczym bliskich znajomych. Życzenia dotyczące życia prywatnego kierujemy wyłącznie do osób, z którymi coś nas łączy. Inaczej sprawa przedstawia się na forum, gdzie treścią życzeń stają się osobiste sprawy odbiorcy. Takie prywatne życzenia kierowane są do osób powszechnie znanych oraz do innych dyskutujących, których życie można poznać na podstawie ich wypowiedzi, w których chętnie opisują swoje problemy. Wobec tego

odbiorcom życzy się m.in.: *udanych świątecznych wypieków // pociechy z dzieci // normalnego faceta // nowego, przystojnego faceta // szalonej miłości // dobrego mężczyzny // odwagi w podjęciu decyzji // znalezienia fajnej dziewczyny // szczęścia w związku // wierności do końca życia // powodzenia i wytrwałości w poszukiwaniu drugiej połowy // otuchy // optymizmu // natchnienia do twórczej pracy itp.*

Powyższe przykłady pokazują, że życie osobiste jest najczęstszym tematem rozmów. O życiu zawodowym raczej nie rozmawia się na forum publicznym, tak więc nie stanowi ono z reguły treści życzeń. Tak dzieje się w sytuacji, kiedy odbiorcą życzeń jest inny internauta, jeśli natomiast wypowiedź dotyczy osoby powszechnie znanej, jej sprawy zawodowe stają się jak najbardziej tematem życzeń,

np.: *(życzę) wygrania tańca z gwiazdami // zostania królem strzelców euro 2008 // dalszych sukcesów itp.*

Treść życzeń zostaje niekiedy uzasadniona przez nadawcę,

np.: *Ja życzę mu wszystkiego najlepszego **bo w pełni zasługuje na sukces**,
Wszystkiego NAJ dla Ani i Michała. **Mają prawo do szczęścia**,
michał życzę szczęścia, i wiele ciepła, **zasługujesz na to !** itp.*

Anonimowość sprawia, że odbiorcom jest łatwiej udzielać obiektywnych rad, ponieważ nie są emocjonalnie związani z nadawcą, który może wyznaczyć wszystko, bez względu na to, jak bardzo negatywny obraz jego osoby tworzą odbiorcy. Wypowiedzi często zawierają prośbę o pomoc i radę, jeśli dotyczą spraw trudnych dla nadawcy. Ci, którzy mają jakieś doświadczenie, próbują dzielić się nim z innymi, występując również w roli eksperta. Odbiorca, po przedstawieniu swojego zdania i udzieleniu rad, kieruje pod adresem nadawcy życzenia,

np.: *proszę o poradę jeśli to możliwe!!
(2007-04-28 12:30)*

~anette

nie mogę nikomu zaufać i jedynie tu mogę zostać anonimowa! jestem z mężem od 10 lat. jest super facetem, mamy syna i wszystko wydawałoby się że jest ok ale ja od jakiegoś czasu nie mogę się z nim kochać, nie lubię nawet jak mnie dotyka! Nigdy go nie zdradziłam choć teraz od jakiegoś czasu podoba mi się ktoś ale myślę że jestem przekreślona u mężczyzn (mężatka z dzieckiem) nie za dobry pomysł), czuję że chyba przestałam kochać męża ale co tu zrobić? być razem ze względu na dziecko?!czy zaryzykować i rozstać się i może być szczęśliwą z kim innym??nie mogę patrzeć jak

*mąż się męczy, wiem że mnie kocha ale wie że ja go nie. co tu zrobić? **wiem też że powinnam podjąć sama decyzję ale...proszę jeśli to możliwe o uczciwą poradę!***

Re: proszę o poradę jeśli to możliwe!!

(2007-04-28 16:26)

~afryka

*zrób sobie może mały skok w bok - często to pomaga, a może po nim bardziej docenisz swojego męża, podobno po 10 latach wspólnego spędzania czasu, przychodzi mały kryzys, ja jestem 14 lat po ślubie - przechodziłam to samo, były również skoki w bok (mąż wie o nich) teraz stwierdzam że, nigdy bym go za nic w świecie nie zamieniła i mam już trójkę dzieci - oczywiście wszystkie z nim i kocham jego i ich nad życie....wypróbuj a sie przekonasz sama. Moja metoda to dużo rozmawiać z nim i być dla niego nie tylko zona ale i przyjacielem, gdy wyjeżdża na kilka godzin to już siedzę w oknie i czekam jak taka idiotka za nim, on to wszystko docenia a jak mamy jakiś problem to zawsze rozwiązujemy go razem. **Życzę Ci powodzenia i trzymam kciuki żebyś wytrzymała - spójrz na dziecko to przecież cześć jego, może warto sie samemu trochę zmienić i popracować nad sobą.***

Bardzo często nadawca życzy innym tego, co sam ma i co uznaje za bardzo dobre. Pośrednio, poprzez życzenia, nadawca chwali się czymś przed innymi,

np.: ***Mam dużo szczęścia znalazłem miłość!! Życzę tego wszystkim** bardzo miłe uczucie, czekolada tego nie zastąpi:)) A co do atrakcyjności to muszę przyznać że miała troszke znaczenie, jak to określiła znajoma mojej kobiety "jest przystojny ale nie znów tak żeby sikać w majtki" :)) Powodzenia :))))))))))*

*Ja też mam prawie ideał, może troche bałagani, jest nerwowy i dużo pali ale poza tym to złota rączka, wielki romantyk, pamiętający o kwiatach bez okazji i o rocznicach, czuły, kochający i chcący mieć dzieci!!! (trochę w przeciwieństwie do mnie hehe), prawie nie pijący, nie szlajający się niewiedomo ile z kolegami... cud miód malinka... za miesiąc się pobieramy :D ale się cieszę :))) **życzę wszystkim kobietkom takich mężczyzn fajnych jak mój***

*haha żaden jad się ze mnie nie leje, jesteś rozgoryczona. i wyzywasz facetów bo się tobą nie interesują - że ciebie zostawiają!!widocznie coś w tym jest że ciebie zostawił!!! nazywasz ich słabymi i zakompleksionymi - czasami wartościowi faceci, przystojni boją się też zacząć jak widzą piękną kobietę. widocznie do pięknych nie należysz skoro o tym nie wiesz. widzę że to ty masz duże kompleksy i współczuję tobie. Kiedyś może kogoś znajdziesz. **życzę tobie żebyś chociaż w połowie była tak szczęśliwą mężatką (z fantastycznym facetem) jak ja!!***

Akty życzeń pełnią funkcję komunikacyjną, której celem jest przekazanie odbiorcy, że pragnie się jego dobra. Życzenia należą do tych aktów, których, jak pisze E. Jędrzejko

i M. Kita (2003: 203), „funkcja sprawcza polega na tworzeniu klimatu serdeczności, sprawiającego, że adresat doświadcza przyjemnego poczucia emocjonalnej bliskości z D r u g i m , ma poczucie, że on sam stanowi wartość (dla kogoś, zwłaszcza dla nadawcy życzeń), jest ważny, doceniany, kochany, słowem – nie jest osamotniony w swoim b y c i u - w - ś w i e c i e ”. Na forach można znaleźć wiele przykładów aktów życzeń, które należą do tzw. „dobrych życzeń”, nie można jednak nie zauważać przykładów, które nie do końca pasują do powyższego opisu. Należy więc zastanowić się nad tym, po co nadawcy sięgają po akty życzeń, w przypadku gdy nie mają zamiaru manifestować pozytywnych emocji względem dyskutujących. Dopelnieniem językowego obrazu wartości wypływającego z analizy zgromadzonych przykładów są przykłady życzeń nieszczerých lub takich, które wyrażają pragnienie dobra odbiorcy wyłącznie w opinii nadawcy. Należy przyjrzeć się tym życzeniom właśnie pod kątem wartości cenionych przez innych, nie życzymy bowiem innym tego, co jest dla nich złe.

Niezwykłe często pojawiają się w dyskusjach życzenia, które poprzez swoją treść mają na celu uzmysłwić adresatowi, że nadawca nie popiera zachowania i wyborów, które kolidują z jego systemem wartości. Dzięki zgromadzonym przykładom aktów życzeń można odtworzyć obraz wartości nadawcy. I tak, zdecydowanie negatywnie oceniane są osoby, które dopuściły się zdrady bliskiej osoby, a więc wierność i lojalność wobec partnera to dwie bardzo ważne wartości. Ten, kto ich nie szanuje i zdradza, staje się adresatem takich oto życzeń:

Życzę ci z całego serca żebyś miał kiedyś żonę a ona sie puści z twoim przyjacielem i wróci z brzuszkiem // życzę ci szczerze ze twój jeden albo drugi ukochany pozwoli ci posmakować co znaczy być zdradzonym // Współczuje zdradzonym i życzę zdradzającym bycia zdradzonym // Wszystkim Tym którzy uważają ze zdrada jest OK, życzę abyście zostali zdradzeni itp.

Pogardę dla odbiorcy można wyrazić również przez pośrednie życzenia skierowane do osoby zdradzanej przez adresata,

np.: *Życzę Twojej żonie spotkania prawdziwego faceta:) // A twemu mężowi, mimo iż poważnie zawinił i to jako pierwszy, to życzę mu, aby się jak najszybciej dowiedział całej prawdy o tobie, oraz żeby cię posłał do twego kochanka raz na zawsze! itp.*

Negatywnie postrzegani są także ci, którzy na forum przyznają się do tego, że pozytywnie oceniają samotny tryb życia i popierają tzw. singli. W treści życzeń skierowanych do takich osób powtarzają się wizje samotnej starości,

np.: *Hej single jacy wy jesteście amerykańscy*
Powodzenia na starość!!! Domy spokojnej starości już na was czekają-nieudaczniki
życiowe! Przeraza was rodzina, dzieci normalna egzystencja? Jak was nazwać
DZIWAŁA XXIw?

Wszystkim singlą z wyboru życzę... udanej starości i niepowodzeń w życiu
zawodowym. Dziękuję.

Odbiorcy powyższych życzeń często próbują się bronić, tłumacząc swoje postępowanie trudnymi doświadczeniami życiowymi. Życzą oni wówczas innym tego, czego sami nie mieli, a co zainicjowało ich błędy,

np.: *Wcale nie chodzi o usprawiedliwianie się, że to robię...nic bardziej mylnego! **A Tobie***
życzę byś całe życie była szczęśliwa ...żebyś nie zdradzała i żeby nikt Cię nie
***zdradził...jeśli tak będziesz miała to super!** hej pamiętaj ja kiedyś nie wyobrażałam*
sobie ,że zdradzę...że mąż mnie zdradzi...brzydziłam się zdradą...za lat naście
wspomnij sobie jaki miałaś cudowny poukładany świat w głowie...bo to będą tylko
*wspomnienia... **A jeśli faktycznie będzie cudownie to chylę czoła i szczęścia***
życzę...buziaki itp.

W wielu przypadkach nadawca explicite wyraża brak aprobaty i negatywną ocenę odbiorcy, jednak, mimo wszystko, jego życzenia pozostają utrzymane w tonie „dobrych życzeń”,

np.: *A tak wogóle to ja nie wiem co ona w nim widzi. Znalazła by sobie kogoś zbliżonego*
*jej wieku a nie jakiegoś starucha. **No nic skoro tak wybrałaś szczęścia życzę!!** // para*
*przebierańców, **ale nich się im wiedzie :-)** // mogłeś się brać za justynkę 0 100%*
*ładniejsza niż.....**ale życzę ci wszystkiego dobrego** // i tak uważam że ślub z*
Madaryną był bardziej szczerzy, prawdziwy i pełen miłości.... tylko koniec może nie był
*juz taki. **Mimo wszystko życzę i trzeciej pani młodej by przeżyła z Michałem***
dłużej... mimo obietnic że nie opuści ją aż do śmierci... cóż itp.

Bardzo często w jednej wypowiedzi dochodzi do połączenia dwóch celów illokucyjnych. Właściwy akty życzeń przypomina „dobre życzenia”, natomiast kontekst oraz sarkazm i ironia wypływające z wypowiedzi pozwalają usytuować życzenia w grupie „złych życzeń”,

np.: ***Wszystkiego najlepszego państwo Wiśniewscy, długiego pożycia małżeńskiego***
***w szczęściu i miłości.** Pewnie tak będzie do póki inna nie pojawi się na horyzoncie lub*
Ania nie postanowi się "usamodzielić".

Współczuję Ci... Dosłownie nawet tego, że mąż Cie zdradził i tego, że w tak głupi
*sposób sobie to wszystko tłumaczysz (swoją zdradą). **Jednocześnie życzę Ci dalszych***
sukcesów w kolejnych podbojach, gdyż jestem pewny, iż dopiero co obrałaś taka,
***a nie inna ścieżkę życiową...** Ciekawi mnie tylko jak daleko zajdziesz?*

*Jaka beka nie wierze to co widzę..hiihihi...Oni mieli ślub....masakra...z tego wszystkiego to tylko dzieciak najlepiej wyszedł ...najbardziej żal mi jest ani ze taka naiwna kobietka ....niech sie nie łudzi ze będzie do końca życia z michałem....hiihihi ale jeśli tak by było to życzę szczęścia i miłości i wypełnienia przysięgi przed **BOGIEM!!!!!!** Powodzenia na nowej drodze Życia... :D*

Przedstawione wypowiedzi zawierają akty zagrażające twarzy. Z jednej strony nadawca nie przestrzega fundamentalnej zasady grzeczności, polegającej na dbaniu o wizerunek odbiorcy, z drugiej natomiast można powiedzieć, że odbiorca tak sformułowanych życzeń nie spełnił oczekiwań nadawcy, poprzez co sam naraził swoją twarz na krytyczne uwagi ze strony innych osób.

7.2.5. Elementy pozawerbalne towarzyszące aktom życzeń

Elementy składające się na strukturę życzeń, czyli nadawca, odbiorca, okazja do składania życzeń oraz ich treść, to konieczne i wystarczające składniki, które „występują zarówno w życzeniach przekazywanych pośrednio (na kartkach świątecznych, w listach tradycyjnych lub e-mailowych, sms-ach), jak i tych przekazywanych bezpośrednio (osobiście, za pośrednictwem telefonu czy komunikatora internetowego)” (Żuk 2009: 122). Poza tymi składnikami mogą pojawiać się elementy dodatkowe, pełniące funkcję dekoracyjną, np. zdjęcie elementu korespondującego z konkretną okazją do składania życzeń, np. bombki, choinki, zajączka, jajka itp. (por. Żuk 2009: 122). W ramach forum dyskusyjnego również mogą pojawić się różnego rodzaju „ozdobniki” towarzyszące życzeniom,

np.: *Życzę Wam rodzinnych, ciepłych oraz mile spędzonych Świąt Bożego Narodzenia*

Dużo prezentów 🧑🏻‍🎅, pociechy z dzieci. Nawet tych większych (mężowie 🧑🏻)
A także wszystkiego co sobie zamierzycie na ten nowy rok.

```

*_____@_____*
*_____
*_____v_____o
oo_____o$#o
o##o_____o####o
_o$###o_o$###$#o
o#####$o@@o#####o
o$#$#o@_@o#o#####o
_o##_o##o_o##o
_o$#o_o$#o
_o$#o_o####o
_o$#o_o#####o
_o##o_o#o#o#o
_o#o#o_o####o
_o###o_o#o
_o#o#_o
_o#o#
_o###
_o#o

```

Z najserdecznieszymi życzeniami Gosia.

```

_____$$$$ $
_____$$$$$
_____$$$$$$$
_____$$$$$$$$_$ $$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$$$$ $$$$$$$$
_____$$$$$$$$$$$$ $$$
_____$$$$$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$
_____$$$$$
_____$$$$$
_____$$$$$
_____$$$
$_____$$ $
$_____$$ $
$_____$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$
_____$$$$$$$$$_____
$_____$$$$$
_____$$$
_____

```

*Świąt białych, pachnących choinką,
 skrzypiących śniegiem pod butami,
 spędzonych w ciepłej, rodzinnej atmosferze,
 pełnych niespodziewanych prezentów.
 Świąt dających radość i odpoczynek,
 oraz nadzieję na Nowy Rok 2010,
 żeby był jeszcze lepszy niż ten,
 co właśnie mija
 życzy Asia*

„Komunikacja niewerbalna wspomagająca komunikację werbalną stała się w ostatnich czterech dziesięcioleciach przedmiotem licznych badań” (Jarząbek 1992: 285). W komunikacji pozawerbalnej istnieje wiele ruchów i gestów, które uczestniczą w porozumiewaniu się ludzi. Jak podkreśla S. Grabias (1994: 101): „W pewnych wypowiedziach środki parajęzykowe odgrywają istotniejszą rolę niż słowo. Słowne akty życzeń tworzą całość z określonymi gestami.” „Ze słownymi aktami życzeń związane są zwyczajowo takie zachowania niesłowne jak – w zależności od rodzaju kontaktu między partnerami oraz od charakteru spotkania – uścisk dłoni, pocałunek, wręczenie kwiatów, prezentu, okolicznościowego upominku, podzielenie się opłatkiem czy święconym jajkiem” (Marcjanik 1997: 64). Komunikacja za pomocą Internetu nie wyklucza, a jedynie modyfikuje tego typu dodatki do życzeń, mianowicie gesty czy wytwory materialne zostają zastąpione przez język i emotikony. Pocałunek towarzyszący życzeniom zostaje oddany za pomocą symbolicznych znaków - „:” oraz „*”, natomiast uścisk adresata życzeń zostaje zwerbalizowany za pomocą czasownika *ściskać*,

np.: *re*

(2007-07-08 16:58)

~jarek browarek:)

gratuluje!!ja stoję też teraz przed takim problemem. Może nie mam mega forsy ale nie jestem też bidula ale jestem po zawodówce, moja wybranka ma wyższe i co z tego jak rozmawiamy równy z równym tylko ja nie wierze w mezalians, ale to nic...pożyjemy zobaczymy:)pozdrawiam i życzę wszystkiego najlepszego :*

Dla Was

(2007-03-12 16:41)

~Anek

Wszystkiego NAJ dla Ani i Michała.** Mają prawo do szczęścia. wracajcie do nas prędiutko. Czekamy na nową trasę. **BUUUUUUzaczki:):*:*:*:

Z okazji 18 urodzin dużo szczęścia i radości na każdy dzień Twojego dorosłego życia!

***Buziaczki** 😊😊😊*

***Całuski** i wszystkiego najlepszego dla dzisiejszych solenizantek 😊*

Re: hej Dawid!brawo!

(2007-11-02 19:29)

~kasia

Nareszcie coś normalnego w wypowiedzi...wiesz co nie chciałam już o tym pisać i się użalać, że jest zle...w domu...ale wiesz co...? właśnie nie wspomniałam, że mój przyjaciel wcale nie jest przystojniejszy od mojego męża..ba nawet brzydszy ...ale

*jak poznałam go bliżej to wydaje się być najpiękniejszym facetem..Życzę wszystkim Polakom..takiego myślenia A nie tylko białe to białe a czarne to czarne! dzięki Tobie wiem, że są jeszcze ludzie z klasą a **Tobie życzę żebyś zawsze zabiegał o partnerkę a partnerka o Ciebie...ściskam - trzymaj się!***

„Znakowe ruchy rąk wspomagające wypowiedzi słowne używane są w komunikowaniu bezpośrednim: twarzą w twarz. Łącznie z tymi wypowiedziami tworzą swoisty tekst” (Jarząbek 1992: 292). Życzeniu komuś szczęścia i powodzenia w ważnym dla niego momencie życiowym często towarzyszy „zgięcie w łokciach i uniesienie na chwilę przed siebie obydwu rąk, a następnie opuszczenie ich nieco niżej i mocne zaciśnięcie palcami kciuków” (Jarząbek 1992: 292). Znak ten towarzyszy zapewnieniom: „będę trzymać za ciebie kciuki” albo zastępuje je. W wypowiedziach na forum gest ten zostaje również zwerbalizowany,

np.: *Re: proszę o poradę jeśli to możliwe!!*

(2007-04-28 16:26)

~afryka

*zrób sobie może mały skok w bok - często to pomaga, a może po nim bardziej docenisz swojego męża, podobno po 10 latach wspólnego spędzania czasu, przychodzi mały kryzys, ja jestem 14 lat po ślubie - przechodziłam to samo, były również skoki w bok (mąż wie o nich) teraz stwierdzam że, nigdy bym go za nic w świecie nie zamieniła i mam już trójkę dzieci - oczywiście wszystkie z nim i kocham jego i ich nad życie....wypróbuj a sie przekonasz sama. Moja metoda to dużo rozmawiać z nim i być dla niego nie tylko zona ale i przyjacielem, gdy wyjeżdża na kilka godzin to już siedzę w oknie i czekam jak taka idiotka za nim, on to wszystko docenia a jak mamy jakiś problem to zawsze rozwiązujemy go razem. **Życzę Ci powodzenia i trzymam kciuki żebyś wytrzymała** - spójrz na dziecko to przecież cześć jego, może warto sie samemu trochę zmienić i popracować nad sobą.*

Powodzenia życzę i oczywiście, że trzymam kciuki za pozytywny wynik egzaminu!!!! 🤔

7.3. Akty towarzyszące aktom życzeń

Wypowiedzi zawierające akty życzeń bardzo często współwystępują z innymi aktami o charakterze grzecznościowym. Niektóre z nich bywają chaotyczne, przypominające zlepek przypadkowych zdań, ale są i takie, w których przechodzenie od jednego aktu do drugiego

wydaje się przemyślane przez piszącego. Życzeniom najczęściej towarzyszą pozdrowienia, słowa pocieszenia, gratulacje oraz komplementy.

a) akt pozdrowienia

Pozdrowienia to akty, które najczęściej współwystępują z aktami życzeń,

np.: *Mów co chcesz i usprawiedliwiał swoje postępowanie na różne sposoby, ale fakty są takie - jakbyś była w porządku, odeszłabyś od męża i związała się z przyjacielem. A tak - szkoda gadać...ale nie będę Cię wyzywać, sama wiesz jak postępujesz. **Pozdrawiam i życzę mimo wszystko odwagi w podjęciu decyzji...***

*Witaj 😊! Dziękuję za odwiedzinke (tego wątku) i ciepłe słowa! Prace różnorodne owszem. Lubię przeróżne techniki. A poza tym często też wykonuję "coś" w zależności od potrzeb, okazji. Muszę wyznać, że dołączam się do grona naszych Wizazowych wychowawców świetlicowych (jest tu bowiem chyba trochę takich Pań). Ja też przewinęłam się przez świetlicę a to miejsce wymagało oprawy plastyczno-dekoratorskiej+kiernasze... Zatem będzie więcej prac 😊... **Pozdrawiam serdecznie, życząc miłego dnia!***

*Zmieniłam plany i z Zakopanego jadę do Aleksandrowa Kujawskiego przez moje Kutno, więc korzystam z okazji i Was serdecznie **POZDRAWIAM i życzę szampańskiej zabawy sylwestrowej.***

b) akt pocieszenia

Forum dyskusyjne to odpowiednie miejsce na podzielenie się z innymi ludźmi swoimi doświadczeniami. Nadawca to zazwyczaj osoba, która pragnie rozwiązać swoje wątpliwości, prosząc innych o radę. W zależności od tego, czego dotyczy temat, odbiorcy starają się pomóc lub wyrazić jedynie swoje zdanie w danej sprawie. Dobrym radom towarzyszą często życzenia o treści związanej z problemem, który poruszył nadawca wypowiedzi,

np.: *Re: Re: ONA MNIE ZDRADZA :(*
(2007-05-01 14:05)

~Lidia

*zgadzam się z moim przedmówcą. wyjdź do ludzi, poszukaj jakichś stałych zainteresowań, tam na pewno poznasz nowych ludzi..wiem coś o tym, sama przez to przechodziłam ..niedobrze jest izolować się od innych i koncentrować tylko na jednej osobie...a co do twoich podejrzeń to wydaje mi się, że możesz mieć rację..w tej sytuacji powinieneś po prostu z nią porozmawiać i zapytać co się dzieje..jeśli okaże się, że miałaś rację to chyba lepiej jak dowiesz się o tym teraz za nie będziesz żył cały czas w nieświadomości i zakłamaniu. **Życzę powodzenia i głowa do góry:)***

c) akt gratulacji

Akty gratulacji realizowane są ze względu na zaistnienie w życiu innych osób jakiegoś pozytywnego zdarzenia, które jest oceniane przez nadawcę tego aktu jako korzystne dla odbiorcy. Akty gratulacji, podobnie jak inne akty towarzyszące życzeniom, mogą być skierowane do bezpośrednich partnerów dyskusji lub do osób trzecich,

np.: *Germini, pojawiłaś się!! 😊🍀 Gratuluje nabytków, **no i życzę** przyjemności z czytania.*

*Berbeoo, **gratuluje** przedłużenia umowy o pracę! **Życzę**, by marzenia o większym mieszkaniu jak najszybciej się ziściły. Dobrze, że teść zacznie ćwiczyć, mam nadzieję, że rehabilitacja szybko przyniesie pozytywne efekty.*

Lukasz Podolski

*dobrze grał. nie miał zadowolonej miny po tych golach, ale cóż... jest lepszy niż nasza drużyna. jest też polakiem a jego serce jest biało-czerwone... **gratuluje mu i życzę dalszych sukcesów.** tylko oby nam więcej bramek nie strzelał ;-)*

d) akt dodatniego wartościowania partnera

Akty dodatniego wartościowania partnera wyrażają jego akceptację i aprobatę. To akty, które są niezwykle często stosowane przez partnerów interakcji. Mogą one zajmować różne miejsce w stosunku do aktów życzeń, zazwyczaj jednak inicjują wypowiedź, życzenia natomiast ją zamykają,

np.: ***MANDARYNA jesteś super babką.** Podziwiam Cię za to co robisz, że wytrzymujesz to wszystko co się dzieje wokół Ciebie. Zobaczysz że ten zasrany Michałek szybciej rzuci tą swoją lalunie niż mu się tak wydaje. **3maj się i życzę Ci spokojnych i wesołych świąt.***

JESTEŚ SUPER KOBIETĄ :) TAK TRZYMAJ:)WESOŁYCH ŚWIĄT DLA CIEBIE I TWOICH BLISKICH T.G.

bardzo ładnie wygląda. Życzę powodzenia!

7.4. Repliki aktów życzeń

Kolejnym ważnym przedmiotem analizy są działania reaktywne osoby, do której zostały skierowane życzenia. Repliki na forach występują wtedy, kiedy odbiorcą staje się internauta biorący udział w dyskusji. Odbiorca tworzy wypowiedź nawiązującą do wybranego tekstu nadawcy lub do jego fragmentu. Zwyczajowo przyjmuje się,

że replikami aktów życzeń z reguły są obowiązkowe akty podziękowania lub odwzajemnione życzenia. „Akty życzeń zawierają bowiem tak dużą dawkę grzeczności (zwłaszcza akty związane z asymetrycznością relacji między partnerami), że ewentualny brak reakcji narażałby nadawcę życzeń na utratę twarzy i wynikający z tego duży dyskomfort psychiczny” (Marcjanik 1997: 69). W przypadku analizowanych przykładów należy wziąć pod uwagę asynchroniczny charakter wypowiedzi – w dowolnym czasie każdy, kto tylko ma na to ochotę, może dołączyć do trwającej dyskusji; w każdej chwili może także odnaleźć interesujący go wątek i dopisać własny komentarz, w którym może życzyć czegoś komuś, nie oczekując odpowiedzi. Nie oznacza to jednak, że na forach nie uznaje się w ogóle aktów podziękowania za życzenia lub odwzajemnionych aktów życzeń. Pojawiają się one wtedy, kiedy dyskusja przybiera charakter synchronicznych pogaduszek i dyskutujący na bieżąco wymieniają pomiędzy sobą swoje uwagi⁷⁶. Najczęstszym rodzajem replik aktów życzeń są akty podziękowania, połączone czasem z aktami życzeń,

np.: *Beatko Droga ! Niech wszystkie Twoje plany spełniają się przechodząc najśmielsze marzenia, niech otaczają Cię sami życzliwi i kochający ludzie i niech uśmiech Cię nie opuszcza*

*Re: Hej! **Dziękuję wszystkim bardzo serdecznie za życzenia**, kwiatuszki, zwierzaczki. Dzięki! Urodzinki to zwykle taki miłutki dzień - mój synek kilka razy śpiewał mi dzisiaj 100 lat, dostałam kwiaty od męża, prezenciki, a teraz jeszcze życzenia od Wizażanek - a niektóre kobiety w dniu swoich urodzin podobno mają zły humor. Czyżby tak trudno było się przyznać, że właśnie 18-nastka?*

Atko przepraszam, że spóźnione, ale wczoraj ledwo żyłam. Wymiotowałam pół dnia i się prawie z łóżka nie ruszałam. W każdym razie Sto Lat! 🎉🥳🥳

*Re: **Dziękuję** Wróżko za życzenia.* 🥳🥳

Ribana składam ci gratulacje dziś zostałeś moderatorem życzę ci byś była wytrwała no i wyrozumiała dla nas forumowiczów wielkie buziaki dla ciebie 😊:super: 😊😊

*Re: kristoforo1956, **dzięki serdeczne**. Mam nadzieje ze sprostam temu zadaniu.*

---

⁷⁶ M. Marcjanik (1994: 67), analizując strukturę komunikacyjną podziękowania, pisze: „Podziękowanie jest zawsze reakcją na bodziec werbalny lub niewerbalny (bądź jednocześnie werbalny i niewerbalny) pochodzący od osoby będącej adresatem aktu podziękowania. Bodziec ów może znacznie poprzedzać w czasie reakcję w postaci podziękowania (gdy na przykład partnerzy nie mają kontaktu przez wiele lat lub gdy partner u schyłku życia decyduje się na sformułowanie podziękowania za jakieś działanie, które było rozciągnięte w czasie). Bodziec może też – tak dzieje się najczęściej – poprzedzać reakcję bezpośrednią”. W przypadku aktów podziękowania będących repliką aktów życzeń mamy do czynienia z drugim typem bodźców.

Dzień kobiet

W dniu dzisiejszym chciałbym złożyć życzenia wszystkim kobietom, aby poczuły się bardziej docenione, aby ich uśmiech nie zniknął zbyt często z ich twarzy. To co piękne w kobiecie to jej uśmiech! Nie wiem czy wszyscy panowie pamiętają o tym na co dzień?, ale dla mnie ma to znaczenie gdy kobiety są szczęśliwe. Pozdrawiam wszystkich panów, którzy jeszcze nie złożyli jeszcze żadnej pani życzeń. Chciałem odszukać jakiś portal który wyróżnił by ten dzień, lecz niestety nie udało mi się. Dużo uśmiechu! szczęścia i zdrowia! to co najważniejsze to dla was!

*Re: witam, **dziękuję bardzo za pamięć i piękne życzenia** naprawdę miło czytać to co napisane. **miłego dzionka** życzę,*

*tak, jak w temacie, **chciałam** wszystkim forumowiczom **życzyć spokojnej nocy!*** 😊😊

*Re: **Dziękuję*** 😊 ***Kolorowych snów** życzę* 😊

ja jeszcze trochę w pracy posiedzę ale wam życzę KOLOROWYCH BAJECZNYCH snoooooofeczków

*Re: stokrotka81, 😊😊 **dzięki** 😊😊 **Ja też życzę Ci Kolorowych bajeczek*** 😊

*Pragnę również złożyć
najserdeczniejsze życzenia Wielkanocne
dla wszystkich Was, Którzy odwiedzacie mnie
w moim skromnym wątku*

*Re: **Marlenko** **dziękuję za życzenia, również życzę wszystkiego dobrego na co dzień, dużo zdrowia oraz więcej czasu, żebyś mogła tu do nas częściej zaglądać*** 😊

bądź same akty życzeń,

np.: *Z okazji tego dnia chciałbym bardzo podziękować mojej byłej dziewczynie za to że rok temu mnie zdradziła. Bez tego nigdy nie znalazłbym się w USA (kretański kraj) i nie poznałbym wspaniałej dziewczyny z Iranu, która właśnie zgodziła się wrócić ze mną do Polski i zostać moją żoną. Teraz już wierzę że na każdego gdzieś czeka jego szczęście. Nie zawsze blisko ale szukajcie go bo warto!*

*Re: myślę że ta Twoja była dziewczyna nie jest Tobie tak obojętna skoro w tym oto miejscu to wypisujesz:) A tak poważnie to Ty się zastanów nad swoim wyborem. Obyś go nie żałował. Jej kraj, kultura, rodzina! zastanowiłaBYM SIE NAD TYM BARDZO POWAŻNIE:) tO TAKA MAŁA RADA OBCEJ OSOBY. **SZCZERZE ŻYCZĘ SZCZĘŚCIA TOBIE.***

Re: Na początku rzeczywiście nie wiedziałem jak z nią rozmawiać, ona też nie chciała się otworzyć. Kraj i rodzina to nie problem:) To właśnie dzięki nim znalazła się w tym durnym kraju, ucieczka przed ojcem i braćmi, tzw. strażnikami rewolucji i ich pomysłem wydania jej za mąż

*za podstarzałego fanatyka religijnego:) Co do kultury, staram się jej nie urazić, ona też jest ostrożna. Jakoś sobie poradzimy... Tak żeby być szczerym, telewizyjny obraz tych kobiet nieco odbiega od rzeczywistego, chyba że ona jest wyjątkiem:) Co do byłej, no jak mogłaby być mi obojętna, skoro zrobiła mi taki prezent, chociaż pewnie nie to było jej celem:) A tak na poważnie to po jej zdradzie chciałem się znaleźć gdzieś daleko i tak się stało, więc tak jakby jej zawdzięczam swoje szczęście. **I ja Tobie życzę szczęścia. Pozdrawiam.***

milej pracy i gorącego wieczoru :) !

Re: tego samego życzę :)

*gratuluje zdrowego podejścia do życia. Oby więcej było takich osób. **Życzę milego weekendu!** PS. swoją drogą to net na sobotni wieczór nie jest chyba najlepszym rozwiązaniem ;) /mnie to też dotyczy/*

*Re: Co do tego netu do zdaję sobie sprawę. I miałem dzisiaj być na imprezie, ale wczoraj ktoś właśnie mnie wyprowadził z równowagi, wpierw usłyszałem i później powiedziałem kilka słów za dużo. A że już byłem po paru piwach, to popłynąłem i dzisiejszy dzień był pod znakiem bólu głowy :-). A pozatym ta osoba jest tam między innymi z moimi znajomymi. Fakt, że ją bardzo cenie i muszę wpier parę spraw przemyśleć zanim z nią pogadam. Ale też nie chce dopuścić aby ta rozmowa mogła się odbyć pod wpływem. Więc zrezygnowałem z wyjścia. **Też życzę milego weekendu** Pozdrawiam*

Akt podziękowania może być połączony również z aktem życzeń nawiązującym do wypowiedzi poprzednika,

np.: *ehh.. ja też już zmykam..
jakiś film zobaczyć..*

kolorowych snów tym co już śpią i tym co dopiero zamierzają się położyć.. 😊

Re: Dzięki Tomi...życzę kolorowego filmu 🍿

Zdarza się, że odbiorca polemizuje z treścią skierowanych do niego życzeń,

np.: *Być może jestem dla ciebie palantem być może jak nie który powiedzą nie mam jaj ale mam zasady !! 14 lat w związku przeżyta zdrada (nie ja) i nadal nie mam zamiaru zdradzać. nie jestem ani garbaty i woku mnie jest pełno kobiet ale ani razu nie przyszło mi to do głowy ! nie poto coś przysięgałem. Wybacz za określenie ale nie będę się szmacił ! jak kiedyś dojdę do tego że mi źle to poprostu odejdę i w tedy będę sobie skakał z kwiatka na kwiatek . Faceci są jak dobre wino i ze znalezieniem "przyjaciółki" nie ma problemu. umiem słuchać (życie mnie nauczyło) i wiem czego kobieta*

potrzebuje. Życzę ci abyś znalazła takiego który ci da wszystko czego pragniesz ale i takiego któremu dasz całą siebie razem z wiernością.

*RE: ale ja nie twierdzę, że jeżeli nie oddałeś zdradę za zdradę to jesteś palantem czy coś tam innego. masz takie zasady i byłbyś palantem gdybyś je na siłę złamał, tylko dlatego, że inni uważają, że powinienes i sam byś się z tym źle czuł. jak piszę o zdradzie w odwecie, to piszę o sobie, że czułabym się jak ostatnia ofierma nie oddając, bo ja mam taką zasadę, że sama nie zaczynam i nie robię nikomu świństw, ale jak ktoś zrobi mi to oddam, no niestety (mam paskudny charakter, ale nie będę robić wbrew sobie). a z tym winem to to nie przesadzaj ;) zależy od kobiety, ja nie gustuję w starszych, jak już naprawdę nie widzisz przyszłości w małżeństwie to szkoda twojego czasu i daj spokój młodym dziewczynom, bo nie wiesz czego się możesz potem po nich spodziewać– tylko wyciągną kasę i polecą w siną dal ;) **nie zamierzam szukać już żadnego faceta, raczej będę odganiać, ale za życzenia dziękuję, a tobie życzę wszystkiego dobrego***

Podziękowania będące repliką aktów życzeń należą do grupy podziękowań kurtuazyjnych⁷⁷, będących konwencjonalnymi reakcjami na grzecznościowe akty mowy (Marcjanik 1994: 75). Akty życzeń oraz ich repliki nie są więc na forum obowiązkowe, ale z pewnością mile widziane.

Podsumowanie

Celem niniejszego rozdziału była analiza aktów życzeń na forach internetowych. Jak pokazały zebrane przykłady, w dyskusjach pojawiają się zarówno życzenia szablonowe, skierowane do wszystkich użytkowników, jak i indywidualne, dostosowane do konkretnego odbiorcy. Tego typu życzenia pojawiają się w wypowiedziach na określony temat i są ściśle związane z tym, o czym się dyskutuje. Partnerzy dyskusji internetowych nie muszą

---

⁷⁷ Pozostałe dwie grupy podziękowań to podziękowania właściwe, wyrażające wdzięczność (np. za spełnienie prośby, za przysługę, za niektóre obietnice) oraz podziękowania wtórne, których funkcją pierwszoplanową jest inna funkcja komunikacyjna, np. zakończenie kontaktu, przyjęcia czegoś do wiadomości (w handlu, usługach, stosunkach służbowych itp.) (Marcjanik 1994: 75). Podziału tego badaczka dokonała poprzez analizę rodzajów bodźców, na które reakcją są we współczesnej polszczyźnie podziękowania. Badania rozpoczęła od eksplikacji semantycznej A. Wierzbickiej („uczynienie czegoś, co jest / było dla nadawcy podziękowania dobre”) oraz Norricka („uczynienie czegoś, co jest / było dla nadawcy podziękowania korzystne”). Jak sama pisze: „związane z tak określonymi bodźcami podziękowań odczucia nadawcy to – odpowiednio – >>nadawca mówi, że czuje w stosunku do adresata coś dobrego<< i >>nadawca czuje w stosunku do adresata wdzięczność<<” (Wierzbicka 1994: 68). I tak na przykład wspomniane wyżej podziękowania właściwe są reakcją na bodziec, o którym można powiedzieć, że jest czymś korzystnym dla partnera, zaś sam adresat takich działań czuje najczęściej wdzięczność dla ich nadawcy. Podziękowania – repliki grzecznościowych aktów mowy, według M. Marcjanik, można odnieść do eksplikacji Wierzbickiej, są one bowiem reakcjami na bodziec, który nie tyle przynosi korzyść partnerowi, co jest dla niego po prostu czymś dobrym.

pozostawać ze sobą w stałych i zażyłych stosunkach towarzyskich, aby dobrze znać swoje sytuacje życiowe, które umożliwiają im formułowanie życzeń w sposób zindywidualizowany i dostosowany do oczekiwań adresata. Znają oni doskonale problemy partnerów, ponieważ dzielą się oni swoimi doświadczeniami i bardzo szczegółowo opisują nieraz intymne zdarzenia z ich życia. Odbiorca, który odpisuje, dostosowuje treść życzeń do tematyki wypowiedzi swojego interlokutora. Treść życzeń wynika bezpośrednio z okazji do ich składania, a więc pewnych wydarzeń w życiu prywatnym bądź zawodowym adresata, przy czym należy dodać, że w kontaktach pomiędzy aktywnymi rozmówcami mamy do czynienia ze symetrycznym typem relacji pomiędzy partnerami dyskusji, natomiast w relacji internauta – osoba powszechnie znana z typem asymetrycznym. Poza tym okazję stanowią także święta państwowe i kościelne. Życzenia z nimi związane pojawiają się w dyskusjach, które odbywają się w dniu danego święta lub w okresie świątecznym. Akty życzeń pojawiają się w różnym miejscu w planie wypowiedzi – inicjują, finalizują wypowiedź bądź współwystępują z innymi aktami mownymi.

Badania pokazują, że dyskutujący przenoszą swoje językowe zachowania grzecznościowe na płaszczyznę internetowych dyskusji. Serdeczności i życzliwości niewątpliwie sprzyja anonimowość, dzięki której interlokutorzy otwierają się przed sobą, opowiadając o bardzo osobistych sprawach. W treści życzeń odzwierciedla się świat wartości piszących. Okazuje się, że w przypadku tzw. „złych życzeń” nadawcy również działają w dobrej intencji, pragnąc skrytykować rozmówcę za jego nieodpowiednie zachowanie, którym krzywdzi nie tylko siebie, ale również inne osoby.

Wypowiedzi zawierające akty życzeń zawsze są osadzone w kontekście innych wypowiedzi, tematu artykułu bądź informacji z rzeczywistości pozajęzykowej, bez których trudno byłoby zrozumieć intencje nadawcy życzeń.

ROZDZIAŁ VIII

Akty dodatniego wartościowania na forum internetowym

8.1. Wprowadzenie do analizy

Komplementy, zgodnie z klasyfikacją aktów mowy Searle'a, należą do grupy aktów ekspresywnych, które „zaznaczają emotywną ocenę (stosunek uczuciowy) i intelektualną ocenę nadawcy w stosunku do przedstawionego przedmiotu lub stanu rzeczy. *Komplementy* są więc aktami wartościowania elementów rzeczywistości” (Drabik 2004: 14). Nadawca nie tylko ocenia stan rzeczy jako pozytywny, ale jednocześnie wyraża względem niego swój emotywny stosunek. Beata Drabik (2004), szukając wykładników⁷⁸ charakterystycznych dla aktów komplementowania, zwraca uwagę na konieczność spojrzenia na intencję, z jaką ów akt jest przez nadawcę formułowany i wypowiedzany. W przeciwieństwie do większości ekspresywnych aktów mowy, których siła illokucyjna wyraża się bezpośrednio poprzez czasownik performatywny (por. wyrazy współczucia, życzenia), akty komplementowania nie posiadają swojego performatywu; mamy tutaj do czynienia z intencją, która nie jest wyrażona na powierzchni, lecz „wyraża się (...) przez obecność w komunikacie słownictwa wyrażnie wartościującego pozytywnie, np. *piękny, dobry, schludny*; komparatywów, superlatywów oraz czasownikowych form typu: *cenię, podziwiam, lubię, imponuje* itp.” (Drabik 2004: 16). Awdiejew (1987: 139) mówi o trzech rodzajach intencji w aktach mowy: zamierzonej, wyrażonej, odebranej. W przypadku aktu komplementowania intencja

---

⁷⁸ B. Drabik (2004) w swojej pracy *Komplement i komplementowanie jako akt mowy i komunikacyjna strategia* łączy teorie i narzędzia wypracowane przez pragmatyków mowy oraz kognitywistów. Z jednej więc strony, posługując się metodą Searle'a, można ustalić listę warunków koniecznych i wystarczających dla aktu komplementowania (1. Nadawca wypowiada się na temat odbiorcy i do odbiorcy; 2. Wypowiedź nadawcy zawiera pozytywne wartościowanie odbiorcy i/lub tego, co z nim związane; 3. Nadawca wypowiada komunikat z własnej, niczym nieprzymuszonej woli; 4. To, co nadawca mówi na temat odbiorcy, jest faktycznie zgodne ze stanem mentalnym nadawcy; 5. Nadawcy zależy na tym, aby wytworzyć w odbiorcy pewność co do prawdziwości zawartości komunikatu; 6. Intencją pragmatyczną nadawcy jest, aby w konsekwencji jego wypowiedzi odbiorca poczuł się komplementowany – pozytywnie dowartościowany – aby poczuł się miło; 7. Wypowiedź nadawcy powoduje u odbiorcy poczucie przyjemności; 8. Nadawca odczuwa przyjemność dla siebie z powodu sprawienia przyjemności odbiorcy), z drugiej zaś, zgodnie z koncepcją kognitywną traktującą akt mowy jako kategorię rozmytą, można wyróżnić elementy centralne (prototypowe) oraz peryferyjne (marginesowe). Prototypowy komplement opiera się na wyróżnionych przez badaczkę wykładnikach, natomiast wszelkie odstępstwa od nich będą tworzyły „odgałęzienia”, biegnące w stronę innych aktów mowy.

zamierzona, a więc chęć pozytywnego wartościowania odbiorcy, nie różni się od intencji wyrażonej, a także odebranej⁷⁹.

Analiza definicji komplementu zaproponowana przez A. Wierzbicką (1983: 130):

<<mówię: można o tobie powiedzieć coś dobrego
czuję z tego powodu podziw dla ciebie
mówię to bo chcę żeby ci było przyjemnie>>.

poparta doświadczeniem własnym oraz analizą sytuacji językowych, w których użyte zostały akty komplementowania, pozwoliła postawić Beacie Drabik (2004: 18) hipotezę, że „obok intencji sprawienia przyjemności odbiorcy, nadawca, wypowiadając *komplement*, kieruje się także intencją sprawienia przyjemności samemu sobie”. W związku z tym badaczka (Drabik 2004: 19) proponuje przeformułować definicję Wierzbickiej w następujący sposób:

<<mówię: można o tobie powiedzieć coś dobrego
czuję z tego powodu podziw dla ciebie
mówię to bo chcę żeby ci było przyjemnie, i sam chcę odczuć przyjemność
z powiedzenia tego>>.

Pierwszy element powyższej definicji rozbudowuje w swojej propozycji M. Marcjanik (1997: 117):

<<Mówię, że podoba mi się coś w tobie lub coś z tobą związanego (przedmioty, osoby)>>.

doprecyzowując, że zazwyczaj obiektem aprobaty staje się wygląd zewnętrzny partnera, ujmowany w sposób globalny, bądź szczegółowy, eksponujący jakiś element urody, odzieży lub przedmiot noszony zwyczajowo na sobie albo ze sobą. Znacznie rzadziej pozytywnie ocenia się walory wewnętrzne partnera, takie jak inteligencja czy uczciwość. Dodatniemu wartościowaniu poddawane są osoby bliskie partnerowi ze względu na pokrewieństwo, powinowactwo oraz więzy emocjonalne, a więc osoby związane z adresatem różnymi rodzajami wspólnoty. Ponadto pozytywnie ocenia się przedmioty należące do partnera lub przez niego użytkowane (mieszkanie, samochód). Wszelkie oceny mogą być, w zależności od stopnia zażyłości partnerów, albo ogólne, albo szczegółowe (Marcjanik 1997: 117).

---

⁷⁹ Zupełnie inaczej sprawa wygląda w przypadku pochlebstwa, którego intencją zamierzoną jest wpłynięcie na postawę odbiorcy i wykorzystanie tego dla własnej korzyści, natomiast intencją wyrażoną jest chęć pozytywnego wartościowania odbiorcy i zrobienia mu tym przyjemności. Z punktu widzenia nadawcy korzystne jest również to, aby odbiorca odebrał tylko intencję wyrażoną (Drabik 2004: 31).

Przedmiotem niniejszego rozdziału są akty dodatniego wartościowania występujące w dyskusjach na forach tematycznych oraz forach dotyczących artykułu. W przypadku tych pierwszych odbiorcą analizowanych aktów grzecznościowych jest inny internauta biorący udział w dyskusji, natomiast w przypadku tych drugich odbiorcą jest osoba, o której mowa w artykule.

8.2. Analiza internetowych aktów dodatniego wartościowania

8.2.1. Akty dodatniego wartościowania na forum dotyczącym artykułu

Jeśli chodzi o tę grupę aktów dodatniego wartościowania, trudno zaliczyć omawiane tutaj przykłady do aktów prototypowych⁸⁰. Jak pisze B. Drabik (2004: 16): „W strukturze wypowiedzi komplementującej musi pojawić się odniesienie do *ty* – komplementujemy adresata poprzez chwalenie jego samego, jego działań, a także przedmiotów i osób z nim związanych. Obecność *ty* jest w komplementach obligatoryjna”. W przypadku internetowych komplementów trudno jednoznacznie określić typ odbiorcy komunikatu, z jednej bowiem strony nadawca może wiedzieć, do kogo kieruje komunikat, na przykład kiedy odbiorcą jest znany aktor lub piosenkarz, z drugiej zaś strony wypowiadający się na forum internetowym nie może przewidzieć, do kogo rzeczywiście dociera jego tekst. Mamy tutaj do czynienia z trzema „uczestnikami” aktu komunikacji – nadawcą, odbiorcą zamierzonym oraz odbiorcą niezamierzonym. Ten ostatni odgrywa rolę najważniejszą, to bowiem właśnie on, czyli inny internauta, odczytuje wypowiedź nadawcy oraz ustosunkowuje się często do zawartych w niej treści. Niemniej jednak sam akt komplementowania dotyczy odbiorcy pozostającego poza sytuacją komunikacyjną, odbiorcy pasywnego, z którym nadawca nie ma żadnego kontaktu. Biorąc pod uwagę zawartość zdaniową aktu, wypowiedzi te jak najbardziej można zaliczyć do aktów komplementowania, jednak z punktu widzenia pragmatyki akty te stanowiłyby nieprototypowe przykłady realizacji danego aktu.

Należy w tym miejscu zastanowić się nad istotą wirtualnych aktów komplementowania, które zorientowane są na osoby powszechnie znane i rozpoznawane. Odbiorcami omawianych aktów są niejednokrotnie sławni ludzie posiadający cenione społecznie cechy, wartości czy dobra materialne. Swoim zachowaniem, sposobem bycia, ubierania się, a także swoją pracą, twórczością itp. dokonują swego rodzaju pozytywnej

---

⁸⁰ B. Drabik (2004) bada komplement z punktu widzenia kategoryzacji przez prototyp, tworząc zestaw cech, które decydują o przynależności danego aktu do danej kategorii.

autoprezentacji. Wszystko to odbywa się w rzeczywistości pozawirtualnej, ale „skutki” widoczne są w świecie wirtualnym. Ktoś, kto zgadza się na publikację swoich zdjęć na stronach internetowych, na przykład osoba publiczna, musi liczyć się z tym, że zostaną one poddane ocenie innych osób. Materiał językowy zebrany na potrzeby niniejszych rozważań jest cenniejszy niż materiał uzyskany w wyniku obserwacji bezpośrednich aktów komunikacyjnych, ponieważ możemy założyć, że to, co nadawca mówi na temat odbiorcy, jest faktycznie zgodne z jego stanem mentalnym. W przypadku anonimowych wypowiedzi na forum internetowym nadawca nie musi dbać o zachowanie *twary* odbiorcy, dzięki czemu możliwe staje się uchwycenie przykładów wypowiedzi, których z całą pewnością nigdy nie udałoby się odnotować na podstawie materiału zebranego w tradycyjny sposób, tzn. poprzez obserwację uczestników interakcji, którzy, jak wiadomo, kierując się normami dobrego wychowania, często mówią rzeczy miłe i uprzejme, ale niekoniecznie szczerze. Wobec tego nadawcy internetowych aktów komplementowania nie muszą także troszczyć się o przestrzeganie strategii grzecznościowych chroniących przed „atakami zagrożenia twarzy” (Drabik 2004: 52). Interesujące wobec tego są te przykłady wypowiedzi, których nadawcy przestrzegają zasad grzeczności z własnej woli i potrzeby. Atutem tego typu materiału językowego jest możliwość założenia szczerości nadawcy, który również nie ma potrzeby uciekania się do tzw. „białych kłamstw”⁸¹. Z opiniami i ocenami nadawcy-internauty mogą jednak polemizować inni uczestnicy dyskusji. Akty należące do tej grupy można podzielić na akty wartościujące wygląd zewnętrzny adresata⁸² oraz akty wartościujące walory wewnętrzne adresata.

Wymienione poniżej przykłady z pewnością nie wyczerpują wszystkich możliwości komplementowania adresata pozostającego poza samą dyskusją, niemniej jednak są najczęściej stosowane w wypowiedziach dyskutujących.

8.2.1.1. Akty wartościujące wygląd zewnętrzny adresata

a) akty mówiące o tym, że adresat jest ładny, piękny, śliczny itp.

Formuły tych aktów są bardzo zestandaryzowane:

jesteś + przymiotnik nacechowany dodatnio,

---

⁸¹ Jak pisze Drabik (2004: 55): „Terminem tym Brown i Levinson określają te opinie, z którymi nadawca się nie zgadza, ale woli je wypowiedzieć, aby nie narazić na zniszczenie >>pozytywnej twarzy<< partnera<<.

⁸² W omawianej grupie aktów mowy celowo używam określenia „adresat” zamiast „partner dyskusji” ze względu na brak językowych działań reaktywnych ze strony odbiorcy.

b) akty nazywające daną pozytywną cechę w sposób szczegółowy,

np.: *jesteś silną kobietą i ja trzymam za Ciebie kciuki* itp.

c) akty wartościujące adresata ze względu na uprawiany zawód,

np.: *L.J. jesteś spoko i najlepsza ze wszystkich aktorek i wokalistek // mandaryno! jesteś dobrą mamą, cieszę się że dajesz sobie rade. Fajnie wyglądasz... // jesteś fajna piosenkarką* itp.

d) akty dodatnio wartościujące osobę adresata ze względu na efekt wykonanej przez niego czynności,

np.: *No a co do ciebie Justyno to super zatańczyłaś w tym odcinku. Bravo ! ! !* itp.

Jak pokazują przykłady, akty dodatniego wartościowania na forum dyskusyjnym mogą zostać skierowane również do osób, które nie biorą ani czynnego, ani biernego udziału w dyskusji, dlatego aktów tych nie można zaliczyć do typowych komplementów, niemniej jednak ich forma językowa, bezpośrednie zwroty do adresata sprawiają, że w strukturze tych wypowiedzi pojawia się odniesienie do *ty*, zaś sami nadawcy, stojący przed wyborem jednej spośród wielu form językowych, wybierają właśnie te, poprzez które ich wypowiedzi stwarzają iluzyjne poczucie bliskości itp.

8.2.2. Akty dodatniego wartościowania na forum tematycznym

W przypadku forów tematycznych można mówić o aktach dodatniego wartościowania adresata, który jest partnerem dyskusji. Materiał językowy zostaje ponadto wzbogacony o wypowiedzi reaktywne, które potwierdzają, że intencje nadawcy zostały prawidłowo odczytane przez odbiorcę. Głównym celem tej części rozprawy jest uchwycenie typowych sytuacji, w których pojawiają się badane akty.

Na forach, w ramach danej kategorii tematycznej, istnieje możliwość zamieszczenia różnego rodzaju zdjęć, co pomaga zainicjować dyskusję, zwłaszcza wtedy, kiedy nadawca dodatkowo zadaje pytanie będące prośbą o opinię. Jak twierdzi M. Marcjanik (1997: 129-130), tego typu prośby należy traktować jako grzecznościowe prowokacje, „których adresat nie ma w zasadzie wyboru między wydaniem opinii pozytywnej a negatywnej; wiedząc, że nadawca oczekuje aprobaty, formułuje na ogół akt dodatniego wartościowania adresata, nawet kosztem nieszczerości”. Dyskutujący kreuje na forum swój

obraz, pragnie być kimś, kogo się akceptuje, czasem nawet podziwia. Brown i Lewinson, nawiązując do stworzonego przez Goffmana pojęcia *twary*, wyróżniają *twarz pozytywną* oraz *twarz negatywną*. „>>Twarz negatywna<< nastawiona jest na obronę własnej wolności, własnego działania, na respektowanie przez innych osobistych zachowań, próśb, życzeń itp. >>Twarz pozytywna<< odnosi się natomiast do uznania przez innych własnej pozytywnej wartości” (Tomiczek 1991: 21). Jak wynika ze wstępnych obserwacji zebranego materiału badawczego, dyskutujący na forach oczekują raczej szczerych opinii, nawet gdyby miały one być niepochlebne. Przykłady zostały pogrupowane według obiektów dodatniego wartościowania –

a) przedmioty materialne, które podobają się nadawcy

Dyskutujący mają możliwość odesłania innych do strony przedstawiającej jakiś przedmiot itp., prosząc jednocześnie o radę, opinię w sprawie ewentualnego zakupu. To jeden ze sposobów manifestacji swoich upodobań, gustów itp., które następnie zostają subiektywnie ocenione przez innych,

np.: *Dziewczyny strasznie mi się podoba to łóżeczko <http://allegro.onet.pl/hit-sosnowe-l...538384328.html> będę chciała je kupić w Polsce i sobie sprowadzić tutaj nawet też się podoba o dziwo* 😊

Re: *łóżeczko jest boskie* 🤩🤩🤩🤩🤩🤩🤩🤩🤩🤩🤩

b) wytwory działalności adresata

To najobszerniejsza grupa aktów dodatniego wartościowania partnera. Forum to miejsce, gdzie każdy może zaprezentować wytwory swojej działalności, oczekując szczerych komentarzy. Nieodzownym elementem prezentacji stają się dołączone zdjęcia, na podstawie których dyskutujący mogą zobaczyć i ocenić efekty czyjejś pracy. Jedną z możliwości wykorzystywanych przez piszących jest odesłanie do galerii prezentującej wytwory swojej działalności,

np.: *Moja wizażowa galleryjka* 🤩🔴 <http://wizaz.pl/forum/showthread.php?t=495227>
Milego oglądania 🤩🔴

Element wartościujący może dotyczyć bezpośrednio samego wytworu czyjejś działalności,

np.: *metamorfoza super* 😊 // *Śliczne paznokcie* 😊 itp.

lub wskazywać, poprzez użycie form czasownikowych, na umiejętności nadawcy,

np.: *robisz piękne migdałki! // Śliczne pazurki robisz!!* 😊👍 itp.

Ponadto komplementy mogą mieć zarówno charakter globalny,

np.: 😊 *Wszystko takie piękne* 😊 // Świetne, czyste, dopracowane prace! // Ładne, przyjemne prace 😊 // Bardzo ładne metamorfozy 🙌🏻 itp.,

jak i szczegółowy,

np.: *bardzo ładne prace* 😊 *pierwsze srebrne naturalsy mi się podobają najbardziej* 😊 // *Ale co tu dużo mówić* 😊👍 *Boskie migdałki, dokładnie takie jakie mi się baardzo podobają!* // *te czerwone są cudaśne* 🙌🏻 // *W tych czarnych skosach się zakochałam* 😍 *rewelacyjnie wyglądają* 🙌🏻🙌🏻🙌🏻 *reszta też bardzo ładna* itp.

Bardzo często nadawca sam prosi o ocenę swoich prac, będąc otwartym na komentarze zarówno pozytywne, jak i negatywne, np.:

*Witam, również retuszuję i chciałbym się podzielić swoimi umiejętnościami;-). **Bardzo proszę o opinię...** ;-)* xD *Oto pierwszy retusz:*

<http://img46.imageshack.us/img46/5581/beztytuovu.jpg>

<http://img31.imageshack.us/img31/599...inajoliecc.jpg>

Ja również od dłuższego czasu interesuję się retuszami ... To jedna z moich prac 😊

<http://i45.tinypic.com/163zpf.jpg>

Proszę o ocenienie i gdyby coś się nie podobało śmiało mówić 😊)

Cześć 🙌🏻 *W końcu zrobiłem mój retusz, trochę czasu mi zeszło ale zrobiłem a teraz efekty mojej pracy: **I co sądzicie?***

<http://img682.imageshack.us/i/12366443465945.jpg/>

<http://img696.imageshack.us/i/123664434659zzz45.jpg/>

Witam Wszystkich miłośników ręcznie robionej biżuterii, zwłaszcza amatorów lepienia - tworzenia koralików 😊 *Wprawdzie wątek o modelinowej biżu istnieje, ale jest już bardzo rozbudowany, a ja postanowiłam dzielić się z Wami moją kochaną pasją* 🙌🏻 *i wizjami* 😊 *Poniżej moje ulubione prace. **Podzielcie się swoimi opiniami.***

Odsyłanie do innych stron to tylko jeden ze sposobów prezentowania swoich prac, innym jest zamieszczenie zdjęcia tuż pod tekstem wypowiedzi,

np.: *Moja propozycja makijażu karnawałowego – kolorowo i wesoło:)*

Re: *Niesamowity talent 😄😄 // Piękny makijaż.... karnawał wciąż trwa 😄 // PRZEPIĘKNY MAKIJAŻ JAK I RÓWNIEŻ MODELKA 😄 itp.*

Inicjowanie dyskusji przypomina nieraz list skierowany do innych dyskutujących,

np.: *Witam wszystkie forumowiczki 😊 Jak to zwyczaj nakazuje wypada się najpierw przedstawić. Mam na imię Basia, zainspirowana Waszymi wspaniałymi pracami postanowiłam założyć wreszcie swój własny wątek. Mam nadzieję, że spodobać się Wam moje skromne prace i doradzicie mi jak je ulepszać. Na początek żeby Was nie wystraszyć kilka karteczek 😊 Pozdrawiam serdecznie.*

Re: *Bardzo fajne karteczki 😊 // Pierwsza podoba mi się najbardziej. A ostatnią podobną zrobiłam kilka dni temu 😊 - tyle, że nie z ostrokrzewem a śnieżynkami 😊 // Bardzo ładne! Najfajniejsza ostatnia 😊 // Zdolna osóbką z Ciebie 😊 Kartki super, bardzo mi się podobają i fajnie, że robisz różnymi technikami 😊 itp.*

Osoba, której wątek cieszy się sporym zainteresowaniem ze strony dyskutujących, zachęcona pozytywnymi komentarzami, zamieszcza kolejne zdjęcia, co wzbogaca dyskusję o nowe wypowiedzi wartościujące,

np.: *A teraz coś z zupełnie innej beczki, dopiero zaczynam przygodę z decoupage, ale strasznie mi się ta zabawa podoba, choć czasem tracę przy tym cierpliwość, której i tak mi brakuje 😊 Wklejam zdjęcia moich pierwszych prac butelkowych i czekam na dobre rady 🙏 Pozdrawiam serdecznie.*

Re: *Ciekawe rzeczy tworzysz. Fajne jest to, że próbujesz różnych technik dzięki czemu Twoje prace są interesujące. Urzekła mnie butelka z lawendą 😊🙏 // Kartki bardzo udane poczyniłaś 😊 // piękne prace, widać, że nie boisz się różnych technik. // super kratki na butelkach 😊😊 // Przepiękne prace 🙏 Wszystko mi się bardzo podoba 😊 itp.*

Niemalże obowiązkowym elementem wypowiedzi nadawcy jest akt podziękowania za poprzednie opinie, połączony z wartościowaniem osób komplementujących,

np.: *Dobry wieczór wszystkim Paniom 🙏 Ach myślałam, że troszkę odpocznę, właśnie skończyłam zaproszenia ślubne a tu komunijne w natarciu i naszyjnik dzianinowy. W zasadzie to dobrze, ale lepiej robić coś bez sztywnych wytycznych. Nie narzekam już. **Dziękuję Wam serdecznie za odwiedziny, kochane jesteście i cieszę się, że mnie odwiedzacie.***

Re: *Cudne te zaproszenia, pomyśl na upominek super, ostatnia karteczka też cudna 🙏😊 // Pięknie, pięknie, pięknie... 😊 // No i wyszło tak jak chciałaś-skromnie ale bardzo gustownie i elegancko!(Piękna czcionka.) // Piękna, delikatna karteczka 😊 // O rany, ale piękne 🙏😊 itp.*

Dobry wieczór 😊 Musze przyznać, że rozleniwiłam się troszkę. A może znów cierpiałam na kryzys twórczy. No nic tam. **Chciałam Wam podziękować za te ciepłe słowa i za to, że tu zaglądacie** 🥰🥰

Re: Śliczna karteczka i pięknie zapakowany prezent 🥰👏 // Cudne karteczki obie, tej pierwszej kokardeczka dodaje pikanterii 🍷, druga elegancka, śliczna, pozdrawiam 🥰🥰 itp.

Dzień dobry. Miałam przywołać wiosnę moja karteczką a tu jeszcze większa zima, coś to jest nie tak chyba. Na dodatek zapowiadają jeszcze większe mrozy. **Dziękuję za te ciepłe słowa w mroźne dni działają jeszcze bardziej dopingująco.**

Re: Wow .. prześliczne karteczki 🥰👏 🥰👏 // super karteczki , 🥰👏 właśnie dzisiaj oglądałam kursik robienia tych karteczek tobie wyszły wspaniale 🥰👏 🥰👏 // same śliczności tutaj u Ciebie 🥰👏 itp.

Dzień dobry 😊 Ponieważ skończyłam pracę wyzwanioową (teraz pozostaje tylko ładnie sfotografować) powstały jeszcze dwie karteczki Wielkanocne, wydrukowane i pokolorowane kredkami akwarelowymi. Coś nowego, taki malutki eksperyment. **Chciałam Wam też podziękować, za to że mnie tu odwiedzacie** 🥰🥰🥰🥰🥰🥰

Re: Bardzo ciekawe i śliczne kartki 🥰👏 // Śliczne karteczki, wpisy... wszystkie prace są rewelacyjne 🥰👏 zdolna dziewczynka jesteś 😊 Zapraszam Cie do zrobienia wpisu także do mojego albumu, a jak założysz swój to z chęcią się zrewanżuję 😊 // o rany, śliczniutkie karteczki zrobiłaś 🥰👏 itp.

Odbiorcy mogą również sami zachęcać nadawcę do kontynuowania prezentacji swoich prac,
np.: Witaj na forum 🥰🥰 Bardzo ładne prace, bardzo podoba mi się ciemna taca i kasetka vintage z różami, konwaliami, piękne są bombki i jajeczka i kieliszek z motywem skrzypcowym 🥰🥰 **Czekamy więc z niecierpliwością na nowe prace** 🥰🥰

Pozdrawiam,
Ewa

Witaj! Śliczne prace!!! świetne cieniowania, dobrane motywy i ogólnie wielkie WOW!!!! Chyba sporo motywów domalowywałaś sama?? **czekam na więcej.**
Pozdrawiam

Wytwory działalności adresata to również wszelkiego rodzaju pomysły itp., dotyczące na przykład mody, ubrań,

np.: Witam w nowym wątku, kontynuacji MSDpp
<http://www.wizaz.pl/forum/showthread.php?t=104545> i zapraszam do prezentowania zestawów ubraniowych. Życzę pomysłowości, inwencji, chęci do pstrykania zdjęć i wklejania ich tutaj 🇵🇱 Każda Wizazanka jest mile widziana 🇵🇱
Do dzieła! 😊

W efekcie dyskutujący na forum zamieszczają zdjęcia przedstawiające swoje propozycje, natomiast inni komentują je, skupiając się zazwyczaj na wybranych przez siebie elementach, które poddają ocenie,

np.: Moje kombinacje na sylwestra (domówka) 😊 W końcu poszłam w tej kremowej tunice, którą moja mama nazywa 'ciężówką' 😊🇵🇱

Re: heya ale masz śliczną ta bluzeczkę na ostatnim zdjęciu!!! skaaaaaaad? // Ciężówka to ta pierwsza? Pięęęęęka 😊 // Pierwsza tunika świetna 😊 itp.

to ja wkleję jeden bardzo skromny zestawik i zdjęcie żakietu który mam już hoho... a ani razu go na sobie nie miałam... nie wiem do czego go nosić :/ bo do jeansów to się na pewno nie nadaje (nie znoszę komplecików)

Re: Zestaw 1 super 😊 Fajne buty 🤩 // słodki ten żakiecik! // Bardzo podoba mi się pierwszy zestaw, plus za fioletowa bluzkę, która rozweseliła całość 😊 Żakiet jest idealny do stylu marynarskiego 🇵🇱 Tylko nos, bo za ładny na leżenie w szafie 🇵🇱 // weeeeż, śliczny ten żakiecik 😊 // canile ładne zestawy, skromne ale z klasa 🇵🇱😊 itp.

W ten sposób forum dyskusyjne otwiera zupełnie nowe możliwości w całokształcie etykiety i grzecznościowych zachowań językowych. To, co pozornie wydawać by się mogło

niemożliwe, staje się możliwe nawet w kontakcie za pośrednictwem medium. Ocenie podlegać może również wygląd adresata w przeszłości,

np.: *to ja wam wkleję, z racji tego że jest nowy watek i żeby go zappełnić, mnie na sylwestrze :P wiem że nic nadzwyczajnego, ale impreza była u mnie w domu (impreza czyli ja i przyjaciółka)Bużki*

Re: *Śliczna sukieneczka, bardzo dziewczęca 😊 Ładnie wyglądałaś, Dorka 🍷 itp.*

Wartościowanie może dotyczyć ogólnie ujmowanego gustu adresata,

np.: *Jak ja zazdroszczę Ci tej elegancji i kobiecości w ubiorze. // Masz super wycucie i gust. 😊 // mhm, boska suknia. gratuluję gustu, naprawdę itp.,*

jednak najbardziej powszechnym sposobem komplementowania adresata jest skierowanie uwagi na jego wygląd,

np.: *ślicznie wyglądasz w czerwieni... zestawiki bardzo ładne // super_karo, świetnie wyglądasz 🤩kamizelka bardzo mi się podoba 🍷 // Cudnie w niej wyglądasz 😊 // Ślicznie 🤩. Bardzo ładnie wyglądasz z podkreśloną talia i w tym szarym sweterku. // ślicznie wyglądasz w tym stroju i marynarka też bardzo pasuje! z powodzeniem możesz tak iść ubrana na maturkę! Powodzonka // Bardzo na czasie zestaw 🍷Ładnie wyglądasz 😊 // prześlicznie wyglądasz, uwielbiam takie zestawy, świetna torebeczka i żakiet 😊 // cudownie wyglądasz 🤩pięknie !! bardzo mi się podoba, a ten "żakiecik" jak najbardziej ! Pełna klasa ! // 🤩boska spódnica!! i świetnie się w niej prezentujesz więc nosić 🍷 itp.*

Akty dodatniego wartościowania wyglądu adresata występują naprzemiennie z komplementowaniem jedynie wybranych elementów garderoby,

np.: *śliczne zestawy, świetna torba na drugim 😊 // Biała bluzeczka jest piękna! // ale masz okulary fajne i zestawik też fajowy 🍷 // japonki 🤩cudniaste... skąd? 🤩 // Ja pierdykam jaki miódzio sweter 😊 // Spódniczka 🤩przepiękna... i te guziki.. normalnie bomba! 🍷🍷 // torebka 🤩 - interesująca! 🍷 itp.*

Aktom dodatniego wartościowania na forum towarzyszą prośby o radę,

np.: *Mam taką sukienkę na wesele (będę drużną). Co o niej sądzicie? I mam do niej taką kokardkę, myślałam, żeby przyszyć ją z tyłu. A Wy jak sądzicie gdzie będzie pasowała najbardziej?*

Sami dyskutujący, oprócz dodatniego wartościowania, podpowiadają inne rozwiązania,

np.: *Iwonko, ładny, modny zestaw, tylko jedno mi w nim nie pasuje...Połączenie panterki na butach (btw sama mam takie tylko w beżowej wersji 😊) z paskami na bluzce, to moim zdaniem się gryzie. Bardziej pasowałyby jakieś uniwersalne, czarne baleriny. Poza tym wszystko fajnie! 😊*

Paulinaaa_ ładniutko 😊 tak jak już pisałam torba lepiej prezentuje się na ramieniu ale ogólnie bardzo ładnie! masz buziaka 😊👉 hehe

Paulinaaa_----dzięki 😊 żakiecik vero moda...a torba też vero moda. Bardzo podoba mi się twój zestaw...wszystko ślicznie tylko...hmmm ta kurteczka jeansowa do jeansowej spodniczki. kurteczka śliczna nawet mam podobną ale ja bym ją chyba zastąpiła jakimś sweterkiem .aa no i śliczna nowa torba tak ??nie myślę sie???

ślicznie Megs, ale też sądzę że bez wstążki byłoby lepiej 😊jeju jaką Ty masz figurkę 🤪👉

Jak pokazują przykłady, nadawcy sięgają po sprawdzone sposoby krytyki odbiorcy, polegające na tym, że najpierw podkreślają pewne zalety, dobre rozwiązania, by następnie stopniowo przekazywać uwagi negatywne. Zabiegi te mają na celu zachowanie prawa jednostki do samookreślenia, akceptacji, przy jednoczesnej szczerości w wyrażeniu własnej opinii. „Według Goffmana istnieje pewna charakterystyczna cecha ludzkich kontaktów, polegająca na tym, że partnerzy interakcji angażują się emocjonalnie, aby zachować swą twarz i twarz partnera, bo: – jeśli nadawca nie będzie respektował twarzy partnera, zaistnieje może niebezpieczeństwo, że i partner nie będzie respektował jego twarzy; – jeśli natomiast

sam nie zachowa swojej twarzy, inaczej mówiąc przejawia złe maniery, złe zachowanie się, istnieje potencjalne zagrożenie, że partner stworzy sobie fałszywy (wbrew oczekiwaniom) jego obraz i nie okaże mu należnego szacunku” (Tomiczek 1991: 21). Na forum dyskutujący tworzą pewnego rodzaju wspólnotę – ten, kto komentuje czyjeś prace itp., za chwilę sam staje się tym, który prosi o ocenę własnych dokonań. Z pewnością wielu z nich przedstawia swoje pomysły, wytwory działalności itp. właśnie za pomocą forum dyskusyjnego, oczekując pozytywnych komentarzy, które być może zachęcą go do prezentacji swoich prac osobom spoza forum. Z jednej więc strony miło jest usłyszeć pod swoim adresem komplementy, z drugiej zaś na forum ceni się takich dyskutujących, których wypowiedzi mogą coś wniesić do dyskusji; dla odbiorcy z pewnością cenniejsze będą pomocne, mimo że nieraz krytyczne, uwagi na jakiś temat, niż komplementy osoby, która bezkrytycznie chwali każdego.

c) komentarze do zdjęć nadawcy

Kolejną grupę stanowią akty dodatniego wartościowania pojawiające się w komentarzach odnoszących się do zdjęć przedstawiających nadawcę bądź osoby bliskie z jego otoczenia. Prośby o zamieszczanie zdjęć tego typu bywają często inicjowane przez samych dyskutujących,

np.: *Do powstania tego wątku zainspirowało mnie przepiękne zdjęcie Agoosi 😊 w wątku "a ja chciałabym być mamą" (mam nadzieję że je tu wklei). **Obecne i przyszłe mamy proszę wklejacie tu swoje zdjęcia z tego błogosławionego stanu** 😊 ... ja zabieram się do przeszukiwania swojego zdjęciowego archiwum 📁 oto 7 miesięcy no i brzusek z 8-go 🍓*

*Uwielbiam oglądać piękne włosy modelek w gazetach. Często też (aż wstyd się przyznać) oglądam się za dziewczynami na ulicy ale tylko po to aby choć przez chwilę podziwiać Ich zajefajne włoski 😊 **Może i tu mogłybyśmy się pochwalić tym co mamy na głowach...** 😊😊 Jak Wam się podoba taki pomysł???*

Elementy wartościujące dotyczą wybranych „obiektów”, które interesują dyskutujących,

np.: *Ale śliczne brzuszki 😊 // Dziewczyny śliczne te Wasze brzuszki! // Aaaa boskie te Wasze brzuszki 😱 // Naprawdę ślicznie macie te ciążowe brzuszki 😊 nie mogę się napatrzyć... // Wszystkie brzuszki zgrabne i powabne 😊😊😊 // 😊😊 Super włoski dziewczyny 😊 // Dziewczyny macie bardzo ładne włoski 😊😊 itp.*

Zdarza się, że wypowiedź obejmuje również inne dostrzeżone przez piszącego elementy,

np.: *Dziewczynki piękne te wasze brzuszki 😊 Joasiu bardzo ładną miałaś suknię ślubną 😊*

Jak pokazują powyższe przykłady, komplementy mogą być kierowane w sposób ogólny, do wszystkich osób prezentujących swoje zdjęcia lub, jak poniżej, do konkretnych odbiorców,

np.: ***Soley** wyglądałaś (i wyglądasz ślicznie w ciąży) 😊 na zdjęciu w bikini (a który to był wtedy miesiąc?) wcale nie widać tych 28 kg. Nie mogę w to uwierzyć 😊*

***Sylwia** - ślicznie wyglądasz na tym zdjętku 😊 Brzuszek ledwo zarysowany (tylko się nie pogniewaj za takie określenie 😊😊) - ale słodziutka Mama z Ciebie 😊😊*

*ładne włosy **natalia88** 😊 ja niestety takich nie mam... a szkoda heh*

***mi.a, natalia88** 😱 cudowne włosy*

***Ehinokokus** wow śliczne włosy!!! a jakie długie!! i kolorek super - naturalny? 😊*

***Ehinokokus**, włoski masz prześliczne! I jakie zdrowiutkie 😊*

***paulinka_vel_paulinka** masz suuuperaśne włosy 😊 matko dziewczyny jak ja wam zazdroszczę takich włosków 😞*

8.3. Akty towarzyszące aktom dodatniego wartościowania

Najczęściej komplementy bywają łączone w jednej kwestii dialogu z aktami gratulacji bądź życzeń. Jak pisze M. Marcjanik (1997: 75): „wszystkie te trzy rodzaje aktów >>komponują się<< ze sobą ze względu na wspólny element treści, jakim jest mówienie o czymś dobrym związanym z osobą partnera”.

a) akt gratulacji

Akt gratulacji dodatkowo wzmacnia siłę illokucyjną wypowiedzi. Treść gratulacji może odnosić się do tego, czym dyskutujący wcześniej sam się „pochwalił”,

np.: Weronika 1010: Bardzo Dziękuję za odwiedzinki🤗🤗 Olao-special for you konkursowe😊

Re: Witam, znalazłam się tutaj przypadkowo i ... na długo tutaj zostanę, tworzysz przepiękne prace. **Gratuluje** pierwszych miejsc w konkursach, 🤗🤗 obie prace są przepiękne 😊

bądź do tego, co nadawca sam czyni treścią aktu gratulacji w oparciu o zamieszczone zdjęcia,

np.: Kancia i tutaj **pogratuluje** Ci ślicznego brzusia😊
mhm, boska suknia. **gratuluje** gustu, naprawdę.

b) akt życzeń

Akty dodatniego wartościowania partnera bywają stosowane łącznie z aktami życzeń, będącymi projekcją dobrych zdarzeń w przyszłości,

np.: *A TAK NA MARGINESIE, JESTEŚ BEZKONKURENCYJNA:) ŚLICZNE SĄ TE KOŁORKI I CAŁOŚĆ RÓWNIEŻ:) **ŻYCZE** SAMYCH TAKICH SUKCESÓW:)*

Treść życzeń dotyczy jednocześnie elementu, który nadawca wartościuje, co z kolei zostaje przez odbiorcę odebrane w konwencji gatunkowej komplementu.

c) akt pozdrowień

Aktom dodatniego wartościowania partnera, podobnie jak w przypadku innych omawianych aktów, towarzyszą także pozdrowienia, usytuowane wobec komplementów zazwyczaj w postpozycji,

np.: *można wiedzieć ile przytyłyście i czy szczególnie tego pilnowałyście? jak to zrobić aby wyglądać tak pięknie? **pozdrawiam** Was gorąco!! //* 😊 *przepiękne te wasze brzuszki,* 😊

😊😊😊😊 **pozdrawionka** dla mam 😊👉 buziaczki dla maluszków 😊👉 // na tym pierwszym wyglądasz super, **pozdrowienia** Sylwia // Małgosia 😊 wcale nie jesteś wielka, masz śliczny modelowy brzuszko, **pozdrawiam**

8.4. Repliki aktów dodatniego wartościowania

Wypowiedzi reaktywne utwierdzają nadawcę w przekonaniu, że adresat dobrze odczytał jego intencje. Najczęstszą repliką jest podziękowanie przy pomocy formuły bezpośredniej, za pomocą performatywu *dziękuję, dzięki (za)*,

np.: **Dzięki za dobre słówko** 😊 // **Dzięki dziewczyny za miłe słowa** 😊👉 // **Dzięki dziewczynki za miłe słowa** 😊👉 // **Dzięki za oceny** 😊👉 // Dziewczyny **dziękuję za komentarze do moich zestawów ze starego wątku** 😊 // **Dziękuję za komenty** raz jeszcze 😊👉, *przepraszam, że nie wymieniam z osobna itp.*

Podziękowania mogą mieć formę ogólną i być skierowane do wszystkich komplementujących, jednak znacznie częściej nadawca wyszczególnia adresata imiennie,

np.: *Napisane przez Joasiaa: Kostka precudne to zdjęcie. Masz śliczny brzuszek.*
*Napisane przez Kostka: Dziękuję **Joasiu*** 😊👉!!!

Napisane przez agatha_c: Kostka precudny brzuszek 😊
*Napisane przez Kostka: Dziękuję **agathko*** 😊!

Wypowiedzi może towarzyszyć prośba o więcej ocen, opinii itp. lub ustosunkowanie się do opinii wyrażających radę bądź dezaprobatę,

np.: *dzięki wam dziewczyny* 😊👉 z żakietem będę kombinować 🍷 // *Dzięki za ocenę i proszę o kolejną* 😊 // *Postaram się nie robić takich "plastikowych" twarzy i dziękuję za ocenę* 😊 // *asiunia33 dziękuję i cieszę się, że karteczki się spodobały* 🌸👉 itp.

Szczególnie interesującą grupę stanowią przykłady wypowiedzi, których nadawcy nazywają typ aktu, np.:

Sathi: Ines, ależ ty masz piękne włosy, ślicznie błyszczą i mają piękny kolor 😊
*Re: Dziękuję, szczególnie **komplement** dotyczący koloru jest dla mnie cenny - nie farbuję włosów i czasem aż dziwnie się z tego powodu czuje* 🍷😊

Little Angel: Wyglądają jak płynny miód. Piękne 😊
*Re: Dziękuję za piękny **komplement*** 😊👉

Narek: Maryam, dopiero teraz spojrzałam na Twoją lokalizację i jestem pod wrażeniem. Bardzo dobrze piszesz po polsku, mimo tego, że nie jesteś z tego kraju 😊 *Naprawdę podziwiam Cię, bo wiem, że język polski jest trudny dla obcokrajowców (dla Polaków też 🍷) 😊 Milego wizażowania życzę* 😊👉

Re: *Raczej moja mama jest polka, i chodziłam do szkoły polskiej w dubaju w weekendzie przetrwałam do 3 gimnazjum to było dawno temu, no i mamy kanały Cifry + 🇵🇱, fajnie oglądać polskie kanały. I co roku w wakacji w lipcu jestem w Polsce. Jedynym problemem jest że ja przekrecam jak rozmawiam, no i zapominam czasami słów 🇵🇱. Dzięki za **komplementy** Narek 😊🇵🇱!*

Blondyna: nasteczka ;) cudnie . . zawsze podobają mi się wszystkie twoje zestawy 🇵🇱

Re: *bloondyna Dziękuję za miłyyyyyy **komplement** 😊😊😊*

Milky_quartz: super, wcale nie jest zwykły ten Twój zestawik. Bardzo ładnie skomponowany 😊

Re: *Miło mi i dziękuję za **pochwałę** 🇵🇱*

Podziękowania – repliki aktów dodatniego wartościowania partnera należą, podobnie jak repliki aktów życzeń, do podziękowań kurtuazyjnych (Marcjanik 1994: 75). Niekiedy adresat przypisuje nadawcy aktu dodatniego wartościowania inny cel wypowiedzi niż sprawienie przyjemności,

np.: *Jesteście cudowne 😊🇵🇱*

*Dzięki za **pocieszenie** 😊 ale chyba lepiej się jednak "troszkę" pilnować żeby potem "aż" takich problemów nie mieć 😊*

Powyższym wypowiedziom często towarzyszą informacje o stanie emocjonalnym nadawcy,

np.: *Dzięki Sylwia, miło słyszeć, że w ciąży można nieźle wyglądać 😊 // Dzięki ! 😊 Cieszę się, że wam się spodobały. // Dziękuję bardzo wszystkim za miłe słowa 🇵🇱, bardzo się cieszę z tak przychylnych opinii i dodaję kolejną porcyjkę zdjęć 😊 itp.*

Bywa, że replika zawiera informacje dotyczące wartościowanego obiektu. Tak dzieje się zazwyczaj w przypadku, kiedy inny internauta zadaje dodatkowe, zwykle grzecznościowe pytania, np.:

black&white: Paulinka vel.Paulinka

po prostu 🇵🇱🇵🇱

zazdroszczę 😊

a włosy prostowane, prawda?

Re: *Dziękuję 😊😊 ... prawda...prostowane 😊*

Akisia: matko, jakie Ty masz cudowne włosy!!!!!!! wow moje są tylko falowane 😞
ile ja bym dała żeby tak się ślicznie kręciły...

Re: Dziękuję 😊😍 Pomagam im 'trochę' pianką. Jak zostawię je samopas to wyglądają okropnie 😞

Paulinaaa: ładniutko 😊 tak jak już pisałam torba lepiej prezentuje się na ramieniu ale ogólnie bardzo ładnie !masz buziaka 😊🍋 hehe

Re: Paulinaaa_---dzięki 😊 żaciekik vero moda...a torba też vero moda.

Repliką może być również akt o tej samej funkcji komunikacyjnej, skierowany do nadawcy aktu wypowiedzianego jako pierwszy,

np.: Dziękuję Wam bardzo, czeko cudne loczki-ja marzę o takich... V // unusual---
dziękuję 😊 ty też wyglądasz ślicznie - kurteczka pasuje i obie koszule śliczne.

Zdarza się, że autor repliki polemizuje z pozytywną opinią partnera lub wyraża swoje niedowierzanie,

np.: O kurcze, naprawdę? 😞 Z tego zdjęcia piękny jest jedynie brzuch, ale to już końcówka, potem pomyślę o sobie (tzn. za parę ładnych miesięcy 😊)

Repliki aktów dodatniego wartościowania w dyskusjach na forach tematycznych stanowią przede wszystkim akty podziękowania, którym towarzyszą dodatkowe akty, np.:

akt podziękowania + akt wyrażający pozytywne stany emocjonalne adresata

akt podziękowania + pytanie w celu upewnienia się, czy nadawca rzeczywiście tak sądzi

akt podziękowania + akt dodatniego wartościowania nadawcy

akt podziękowania + informacje dotyczące wartościowanego obiektu

akt podziękowania + zachowanie niewerbalne (emotikony).

Podsumowanie

Akty dodatniego wartościowania partnera należą do najczęściej spotykanych grzecznościowych aktów na forum. Nadawca nie tylko zaspokaja potrzebę akceptacji adresata, który traktuje forum jako miejsce, gdzie może zaprezentować swoje osiągnięcia, zdolności twórcze itp., ale przede wszystkim wyraża jego aprobatę. Na forach tematycznych aktywne są głównie osoby zalogowane, które poprzez własne wypowiedzi, posty, wątki itp. w pewien sposób stają się rozpoznawalne, lubiane itp., dlatego też dyskusja przebiega w atmosferze życzliwości. Ponadto trzeba zauważyć, że pośredni charakter rozmów sprawia, że w przeciwieństwie do bezpośrednich rozmów towarzyskich forum umożliwia mówienie

o wszystkich pozytywnie ocenianych przez mówiącego częściach ciała adresata (biust, pośladki, uda itp.), elementach jego ubioru (dekolt, sukienka opinająca ciało) czy też, jakże charakterystycznych dla kobiet, zabiegach upiększających, zwłaszcza korygujących defekty wyglądu (operacje plastyczne itp.) (por. Marcjanik 1997: 117). Obecność medium pośredniczącego w komunikacji umożliwia prezentację zdjęć, prac itp., które zostają szczerze i obiektywnie ocenione przez innych internautów. Anonimowy charakter dyskusji nie ma wpływu na sam odbiór pozytywnych bądź negatywnych ocen; każdy, kto kiedykolwiek odważył się na publikację własnych zdjęć itp., jest świadom tego, że ocenia je drugi człowiek, wobec czego pozytywne opinie cieszą, zaś negatywne bolą tak samo, jak ma to miejsce w przypadku komunikacji *face to face*.

W kontekście etykiety na forum oraz grzecznościowych aktów mowy należy wspomnieć o negatywnym, a jakże wszechobecnym zjawisku, jakim jest zamieszczanie zdjęć bardzo intymnych, nieraz erotycznych, których nadawcy oczekują aprobaty odbiorców. Sam fakt zamieszczania tego typu zdjęć również bywa przedmiotem dyskusji, zaś z wypowiedzi internautów głównie wyłania się obraz nadawcy zdjęć jako osoby niedowartościowanej i szukającej akceptacji,

np.: *Jak dla mnie to kolejne zboczenie robiących wszystko by zabłysnąć w internetowej społeczności zakompleksionych, samotnych ludzi. Dla mnie to dość żałosne... No ale każdy lubi co innego* 😞

no mnie to zdziwiło że ludzie mają takie pomysły żeby swoje zdjęcia tego typu umieszczać w internecie, tym bardziej że na niektórych jest twarz. wydaje mi się, że może takie zdjęcia zamieszczają niedowartościowane osoby, które chcą się dowiedzieć czy w oczach innych są atrakcyjne?

Co myślę o takich portalach, że są głupie. 😊 Nie obnażam się przed innymi, nie mam takiej potrzeby aby dowartościowywać się w necie. 😊

uważam, że nie potrzebuję się dowartościowywać w taki sposób

Kojarzy mi się to z panienkami na siłę szukającymi adoracji, przygód z facetami i akceptacji w społeczeństwie, nieważne w jaki sposób. PO TRUPACH DO CELU.

ROZDZIAŁ IX

KONDOLENCJE I INNE AKTY ETYKIETALNE ZWIĄZANE ZE ŚMIERCIA

9.1. Wprowadzenie do analizy

Niniejszy rozdział jest poświęcony aktom kondolencji pojawiającym się w dyskusjach na forach internetowych. Analizę językową zgromadzonego materiału badawczego należy poprzedzić przedstawieniem najważniejszych aspektów analizy tekstów użytkowych⁸³, a więc aspektu stylistycznego, pragmatycznego⁸⁴ oraz strukturalnego.

A. Aspekt pragmatyczny kondolencji

Próby odtworzenia wzorca gatunkowego powinny poprzedzać rozważania natury semantycznej, wobec czego konieczne należy odpowiedzieć na pytanie, jaką informację chce przekazać nadawca danego aktu. Sytuacja komunikacyjna, w której powstają akty kondolencji, wymaga wypowiedzi o szczególnym charakterze – nadawca nie może zlekceważyć powagi sytuacji, żalu bliskich osób, ponieważ odbiorca oczekuje wypowiedzi nadającej śmierci jakiś sens. Akt kondolencji zostaje wymuszony przez określoną sytuację i jednocześnie ograniczony przez wymogi tej sytuacji. Śmierć to sytuacja, która bezpośrednio ogranicza i kształtuje charakter wypowiedzi, wyznacza zakres pola tematycznego, do którego odnosi się tekst. W tych okolicznościach wyłania się określony gatunek, powstały na bazie

---

⁸³ Kondolencje należą do tzw. „naturalnych” typów dyskursu, czyli gatunków mowy stosowanych przez użytkowników języka. Punktem wyjścia jakichkolwiek procedur analitycznych powinien być wzorzec gatunkowy „ujmowany jako zbiór reguł dookreślających” (Wojtak 2001: 40) poszczególne poziomy organizacji wzorca oraz relacje między nimi. M. Wojtak wymienia trzy najważniejsze aspekty, jakie należy badać przy analizie gatunków użytkowych: „(a) strukturalny, a więc model tekstu, typy modeli, segmentacja; (b) pragmatyczny: tło pragmatyczne i jego składniki, a zwłaszcza potencjał illokucyjny; (c) stylistyczny: wyróżniki stylistyczne związane z genezą użytych środków” (Wojtak 2001: 39), dodając, iż „podstawowe czynności analityczne można sprowadzić do procedur wyodrębniania i opisu wymienionych zagadnień” (Wojtak 2001: 40).

⁸⁴ Warto spojrzeć na analizowane tutaj zjawisko z punktu widzenia teorii aktów mowy Austina. Orientacja pragmatycznojęzykowa oparta na tej teorii jest bardzo często kluczową orientacją metodologiczną badań nad językowymi zachowaniami grzecznościowymi. Austin (1993) wymienił trzy podstawowe aspekty wypowiedzi: lokucyjny, illokucyjny i perlokucyjny. Badając komunikat językowy najpierw należy zbadać jego zawartość (lokucja), następnie cel jego użycia (illokucja), czyli konkretną sytuację, w której został użyty. Zamierzeniem nadawcy jest z kolei uzyskanie odpowiedniego efektu (perlokucja), a więc ważna jest reakcja odbiorcy po usłyszeniu wypowiedzi. Wszystkie wymienione wyżej elementy zostaną uwzględnione w niniejszej analizie aktów kondolencji internetowych.

podobnych, regularnie powtarzających się sytuacji, obejmujący grupę tekstów, które łączą wspólne cechy. Oczekiwania gatunkowe określają strukturę tekstu, jego słownictwo, składnię oraz dobór odpowiednich argumentów.

Kolejne, obok sytuacji komunikacyjnej, najważniejsze elementy struktury kondolencji to nadawca i odbiorca. Jak podkreśla M. Wojtak (2001: 43): „W obrębie pragmatycznego składnika wzorca gatunkowego umieścić trzeba określony, typowy dla gatunku lub jego wariantu układ nadawczo-odbiorczy i w pewien sposób z nim związane role illokucyjne”. Nadawca – osoba łącząca się w bólu z rodziną zmarłego, kieruje swoją wypowiedź, czyli kondolencję, do odbiorcy – rodziny zmarłego, jego najbliższych. W przypadku kondolencji składanych osobiście mamy do czynienia z dialogiem rzeczywistym – nadawca kieruje wyrazy współczucia do odbiorcy, co wymaga jego reakcji⁸⁵. W przypadku kondolencji składanych na piśmie nadawca jedynie wyraża swój żal w postaci wypowiedzi monologicznej.

B. Aspekt semantyczny kondolencji

Powyższe elementy wyznaczają treść aktu mowy, która odgrywa w procesie komunikacji zasadniczą rolę. A. Wierzbicka (1983: 125-137) proponuje następujące formuły definiujące kondolencje:

<< Wiem, że stało się coś co jest dla ciebie złe (ktoś w twojej rodzinie zmarł)

Sądzę, że czujesz smutek z tego powodu

Mówię: i ja czuję smutek z tego powodu

Mówię to bo chcę żebyś się czuł mniej smutny>>

Akty kondolencji mają więc ogólną treść: <<Mówię, że smucę się razem z tobą z powodu zdarzenia X>> (Marcjanik 1997: 78). Sytuacja komunikacyjna przedstawia się zatem następująco – uczestnicy to osoby, które znają się dobrze bądź bardzo dobrze, czyli zakres ich wiedzy o świecie jest zbliżony, dzięki czemu odbiorca właściwie rozumie intencje nadawcy. Nadawca przekazuje pewną informację o stanie rzeczy, z którym wiąże się uczucie smutku, próbując solidaryzować się w cierpieniu z odbiorcą. Celem komunikatu jest zmniejszenie bólu odbiorcy po stracie bliskiej osoby.

Następnie należy wyjaśnić różnicę pomiędzy kondolencjami a wyrazami współczucia. „Akty będące wyrazami współczucia są aktami realizowanymi ze względu na negatywne zdarzenie w życiu partnera. Takie negatywne zdarzenia to przede wszystkim śmierć bliskiej

---

⁸⁵ Akty kondolencji wymagają obowiązkowo działań reaktywnych ze strony odbiorcy. Z reguły są nimi akty podziękowań. Repliki stają się dla nadawcy sygnałem, że odbiorca prawidłowo odebrał intencję danego aktu.

osoby (niekoniecznie członka rodziny) – akty będące reakcją na śmierć noszą nazwę kondolencji – oraz ciężka choroba, wypadek itp. zarówno osoby bliskiej partnerowi (tak dzieje się częściej), jak i samego partnera. Przedmiotem współczucia bywają też wszelkie inne zdecydowanie niekorzystne dla partnera okoliczności, w jakich się znalazł, i które nadawca omawianych aktów interpretuje jako sytuacje w zasadzie bez wyjścia. Interpretacja nadawcy stanowi ważną motywację, ponieważ akty współczucia nie będące aktami kondolencji należą do aktów nieobowiązkowych, czyli takich, których niezrealizowanie przez partnera nie pociąga za sobą żadnych sankcji” (Marcjanik 1997: 77). Takiej swobody w wyborze zachowania nie ma nadawca aktów kondolencji, które należą do aktów obowiązkowych.

C. Typ komunikacji

W przypadku kondolencji możemy mówić o dwóch typach komunikacji – o wypowiedziach ustnych oraz tekstach pisanych. W typie pierwszym od słów (zazwyczaj bardzo schematycznych) bardziej liczą się gesty pozawerbalne, czyli tzw. mowa ciała⁸⁶. Bezpośrednia wypowiedź ustna może więc posłużyć się dodatkowym kodem mimiczno-gestycznym, który dopełnia znaczenia przekazywane werbalnie. Nadawca pragnie przekazać swój żal bądź smutek z powodu śmierci bliskiej odbiorcy osoby za pomocą odpowiedniego wyrazu twarzy. Komunikacja ustna wykorzystuje zespół środków werbalnych i pozawerbalnych. Warto wspomnieć o zaletach tego sposobu komunikacji, m.in. fizycznej współobecności nadawcy i odbiorcy, jedności czasu oraz miejsca nadania i odbioru komunikatu. Dzięki wykorzystaniu przez nadawcę środków prozodycznych odbiorca jest w stanie jasno określić funkcję komunikacyjną wypowiedzi; z kolei w tekście pisanym ważniejsze stają się słowa, znaki oraz graficzna strona wypowiedzi.

Akty kondolencji można podzielić, podobnie jak pozostałe grzecznościowe akty mowy, na bezpośrednie i pośrednie. Akty bezpośrednie, zawierające w swoim składzie leksykalnym wyrażenia performatywne *współczuję*, *(składam) wyrazy współczucia*, *przyjmij kondolencje/wyrazy współczucia*, są najbardziej stereotypowe (Marcjanik 1997: 78).

Traktując kondolencje jako typ wypowiedzi o określonej strukturze i potencjale illokucyjnym, możemy je podzielić na:

---

⁸⁶ M. Marcjanik (1997: 77) pisze o takich zachowaniach niewerbalnych, jak uścisk dłoni, pocałunek, przytulenie, których obecność zależy od typu kontaktu między partnerami oraz sytuacji realizowania aktów. Są one szczególnie częste w wypadku aktów kondolencji wypowiedzianych na cmentarzu, zwłaszcza bezpośrednio po ceremonii pochowania zmarłej osoby.

- kondolencje ustne – nabierają kształtu poprzez słowa wypowiedziane na głos, zazwyczaj są to stereotypowe schematy językowe, wspólne wielu ludziom
- kondolencje pisane – przybierają różnorodne formy, nieraz zindywidualizowane i hybrydyczne

Celem niniejszej analizy jest próba zbadania tekstów kondolencji zamieszczonych przez użytkowników języka w Internecie, a więc interesować nas będzie drugi z wymienionych typów. Bogactwo przeanalizowanych przykładów pozwala odtworzyć językowy obraz świata wyłaniający się z wypowiedzi, których nadawcy korzystają z różnych możliwości wyrażenia swoich emocji.

9.2. Analiza internetowych aktów kondolencji

Dyskusja na forum, w ramach którego pojawiają się akty kondolencji, koniecznie musi odnosić się do odpowiedniej sytuacji, którą wyznacza bezpośrednio informacja na temat czyjejś śmierci itp., np.:

3 tygodnie temu nagle zmarł mój tata // Wczoraj umarła mi mama..... // Dziś zmarła moja babcia... // 3 tygodnie przed ślubem umarła mi babcia itp.

Prezydent RP Lech Kaczyński nie żyje // Zmarł wybitny scenarzysta filmowy Jerzy Stefan Stawiński // Zmarł Andrzej Piątkowski, trzykrotny medalista olimpijski w szabli // Zmarł aktor Maciej Kozłowski // Ryszard Kapuściński nie żyje // W wieku 50 lat zmarł nagle w Los Angeles Michael Jackson itp.

Afganistan: Atak na konwój. Zginął polski żołnierz // Turysta z Radomia kolejną ofiarą powodzi // W czasie rutynowych ćwiczeń zginął ratownik itp.

W przypadku informacji na temat śmierci osoby powszechnie znanej dany portal internetowy zamieszcza na swojej stronie tzw. „księgę kondolencyjną” wraz z zachętą – *złóż w komentarzach kondolencje rodzinom ofiar tragedii*⁸⁷ lub *podziel się swoją refleksją na temat tragedii i złóż kondolencje...*⁸⁸. Mimo że typ wypowiedzi zostaje z góry określony, analiza materiału nie pozwala jednoznacznie zaliczyć wszystkich przykładów do gatunku kondolencji. Głównym celem jest więc najpierw wyodrębnienie typowych formuł kondolencji, następnie zaś przedstawienie wypowiedzi nietypowych, które w odmienny sposób realizują ten sam cel illokucyjny.

⁸⁷ Zob. <http://fakty.interia.pl/raport/lech-kaczynski-nie-zyje/news/ksiega-kondolencyjna,1462920>

⁸⁸ Zob. http://fakty.interia.pl/wiadomosci_dnia/news/tytul,711664

Zgromadzony materiał językowy można podzielić, w zależności od typu tekstu zawierającego informacje na temat czyjejś śmierci, na dwie zasadnicze grupy⁸⁹:

informacja o czyjejś śmierci – typ tekstu	tożsamość zmarłego	przykłady	reakcja internautów
I dotyczy śmierci większej liczby osób – katastrofy i tragedie o większym zasięgu	A ofiary anonimowe dla internautów	katastrofa budowlana na terenie Międzynarodowych Targów Katowickich ⁹⁰	bardzo dużo wypowiedzi o charakterze żałobnym; liczne akty kondolencji i wyrazów współczucia
	B osoby powszechnie znane	katastrofa lotnicza samolotu prezydenckiego ⁹¹	bardzo dużo wypowiedzi o charakterze żałobnym; liczne akty kondolencji i wyrazów współczucia
II dotyczy śmierci pojedynczych osób – nagła, niespodziewana	A osoba anonimowa ⁹²	np.: śmierć dziecka, śmierć żołnierza w Afganistanie, ofiary wypadków	nieliczne wyrazy współczucia; przeważają komentarze na temat przyczyn tragedii (ludzka

⁸⁹ W kolejnych częściach rozdziału będę odwoływać się do powyższej tabeli poprzez numerację IA, IB, IIA, IIB.

⁹⁰ 28 stycznia 2006 roku około godziny 17:15, podczas trwania wystawy gołębi pocztowych, zawalił się dach hali Międzynarodowych Targów Katowickich (MTK) położonej na granicy Katowic, Chorzowa i Siemianowic Śląskich (województwo śląskie). W czasie katastrofy w hali znajdowało się około 700 osób, zwiedzających i wystawców. W jej wyniku zginęło 65 osób, a ponad 170 zostało rannych, w tym około 13 cudzoziemców – Niemcy, Belgowie, Czesi, Węgrzy, Słowacy oraz Holenderzy. Była to największa tego typu katastrofa we współczesnych dziejach Polski (źródło: Wikipedia).

⁹¹ W katastrofie lotniczej, do której doszło w Smoleńsku dnia 10 kwietnia 2010 roku zginęło 96 osób: prezydent RP Lech Kaczyński z małżonką, ostatni prezydent RP na uchodźstwie Ryszard Kaczorowski, wicemarszałkowie Sejmu i Senatu, grupa parlamentarzystów, dowódcy wszystkich rodzajów Sił Zbrojnych RP, pracownicy Kancelarii Prezydenta, duchowni, przedstawiciele ministerstw, instytucji państwowych, organizacji kombatanckich i społecznych oraz osoby towarzyszące, stanowiący delegację polską na uroczystości związane z obchodami 70. rocznicy zbrodni katyńskiej, a także załoga samolotu. Była to druga pod względem liczby ofiar katastrofa w historii lotnictwa polskiego i największa pod względem liczby ofiar katastrofa w dziejach Sił Powietrznych RP. Katastrofy nie przeżyła żadna z osób obecnych na pokładzie (źródło: Wikipedia).

⁹² W zgromadzonym materiale językowym pojawiają się w tej grupie przykłady, w których piszący przedstawia siebie jako osobę bliską zmarłemu. Tego typu wypowiedzi pojawiają się niezwykle rzadko, dlatego w tym miejscu warto jedynie o nich wspomnieć, nie poświęcając temu zagadnieniu więcej uwagi, np.:

Tatusiu mój kochany... spoczywaj w pokoju, zawsze

będziemy o Tobie pamiętać i nigdy o Tobie niezapomnimy... KOCHAM CIE!!!

wyrazy współczucia dla kolegów mojego taty... tez ich dobrze znałem...spoczywajcie w pokoju...

Zenek zniknąłeś nam z oczu lecz nigdy z serca.

Osa byłeś super kumplem spoczywaj w pokoju

lub tragiczna śmierć		samochodowych itp.	bezmyślność, stan polskich dróg itp.)
	B osoba powszechnie znana	np.: śmierć znanego aktora, piosenkarza, sportowca, wybitnej osobistości w jakiejś dziedzinie	bardzo dużo wypowiedzi o charakterze żałobnym; liczne akty kondolencji i wyrazów współczucia
	C osoba bliska użytkownikowi forum	np.: śmierć osoby bliskiej użytkownikowi forum, na przykład matki, ojca, babci itp.	niewielka liczba wypowiedzi o charakterze żałobnym; wyrazy współczucia połączone ze słowami pocieszenia

Tabela 8 Typy tekstów – informacje o czyjejś śmierci

9.2.1. Nadawca i odbiorca aktów kondolencji

Z kolei zostaną przedstawione sposoby ujawniania się nadawcy wypowiedzi oraz różne możliwości określania odbiorcy.

A. Nadawca kondolencji

W przypadku wypowiedzi dotyczących artykułu nadawca z reguły ujawnia się poprzez wypełnienie obowiązkowego pola *podpis nadawcy*. Bywa jednak i tak, że jego podpis pojawia się w samej wypowiedzi. Nadawca może być indywidualny bądź zbiorowy, może wypowiadać się w imieniu własnym bądź większej grupy, którą reprezentuje. Najczęściej jednak jest on podpisany imiennie wraz ze wskazaniem miejscowości lub państwa, z którego pochodzi,

np.: *Szczere wyrazy współczucia dla wszystkich rodzin ofiar tej wielkiej tragedii-Marek z Żoną z Sosnowca // Krysiu łączymy się z Tobą w bólu. Kondolencje. Będziemy zawsze pamiętać o Jacku Ania i Marek z Krakowa // Wyrazy współczucia, dla wszystkich rodzin, którzy stracili bliskich Anna mieszkająca w Rumuni // wyrazy współczucia dla rodziny Carpi - Italia // szczere współczucia dla rodziny i bliskich oraz zawodniczek - Ania Michał i 5-miesięczna Maja itp.*

bądź określa siebie w inny sposób,

np.: ***Ja, zwykły obywatel III RP*** wyrażam najgłębsze ubolewanie z powodu śmierci elity polskiego społeczeństwa. Dziękuję im zarazem za ostatnie poświęcenie w służbie ojczyzny !!!! // Wyrazy współczucia ***od zwykłego człowieka*** itp.

Nadawca może także wypowiadać się w imieniu innych osób lub grup, reprezentując wskazaną przez siebie miejscowość, grupę społeczną bądź organizację,

np.: ***Chorzów Batory*** wyraża współczucie [*] // Składamy szczerą kondolencję rodzinom ofiar katastrofy samolotu pod Smoleńskiem. Niech spoczywają w pokoju. ***kibice ruchu Chorzów*** // najszczerze kondolencje ***od Poznańskiej młodzieży*** :(// Niechaj rodziny i bliscy którzy zginęli w Katastrofie Tu 154 przyjęli kondolencje ***od mieszkańców Chorzowa, Katowic, Bytomia, Rudy Śląskiej*** Składamy Głębokie wyrazy współczucia. // szczerą kondolencję z ***całego śląska*** spoczywajcie w pokoju // ***POLONIA AMERYKAŃSKA ZEGNA ICH WSZYSTKICH*** // Największa tragedia po Katyniu. Szczerą wyrazy // Wyrazy współczucia z Los Angeles w dalekiej Kalifornii dla rodzin poszkodowanych // Z wyrazami głębokiego współczucia dla bliskich ofiar katastrofy: ***Przewodniczący Rady Miasta Artur Czernecki wraz z Radą Miasta Nowego Sącza*** // W tej ogromnej dla POLSKI TRAGEDII łączymy się w bólu i żalu z rodzinami ofiar - ***Polski Czerwony Krzyż Zarząd rejonowy w Kościerzynie***. // Najszczerze kondolencje dla rodzin Ofiar i współpracowników Elity Politycznej naszej Ojczyzny. Świeć Panie nad Ich duszami. ***Dom Studencki Maluch Częstochowa***. // Z wyrazami żalu i smutku łączymy się z rodzinami ofiar katastrofy lotniczej w Smoleńsku. ***Dyrekcja Szpitala Ogólnego Wysokiem Mazowieckiem wraz z personelem*** itp.

B. Odbiorca kondolencji

Różne są także sposoby określania odbiorcy kondolencji. Najczęściej pojawiają się schematy:

a) forma adresatywna + współczuję,

np.: ***Oliwko*** szczerze współczuję Ci z całego serca 🙏🙏 // ***Kochana***, współczuję Ci gorąco... // ***Benek*** współczuję 😞 // ***Oj kochana***, bardzo Ci współczuję 🙏🙏 // ***oliczka*** bardzo Ci współczuję // Bardzo Ci ***JUSTYNKO*** współczuję..... // ***Justyna***, bardzo Ci współczuję (IIC)

b) forma adresatywna + wyrazy współczucia,

np.: ***Oliwko T*** wyrazy współczucia (IIC)

c) forma adresatywna + kondolencje / kondolencje składam,

np.: ***Araczk*** - moje kondolencje // ***Araczk***u, najszczerze kondolencje składam 🙏🙏🙏🙏 (IIC)

d) wyrazy współczucia / kondolencje + dla X (GEN),

- np.: wyrazy współczucia *dla ofiar tej bezsensownej tragedii i ich rodzin* // wyrazy współczucia *dla Rodzin poszkodowanych* // wyrazy współczucia *dla rodzin, które w tej tragedii straciły kogoś bliskiego* // najszczęśliwsze wyrazy współczucia *dla wszystkich bliskich ofiar tej tragedii* (IA)
 Wyrazy współczucia *dla pani Marty Kaczyńskiej z powodu śmierci rodziców* // Szczere wyrazy Współczucia *dla Rodzin i Przyjaciół Ofiar!* // Najszczęśliwsze wyrazy współczucia *dla rodzin, znajomych i bliskich poszkodowanych osób* // Kondolencje *dla rodzin zmarłych* // Szczere kondolencje *dla żon, córek i synów Tych, Którzy zginęli...* (IB)
 wyrazy współczucia *dla rodziny tego aniołka...* // wyrazy współczucia *dla całej rodziny* (IIA)
 wyrazy współczucia *dla rodziny agaty* // Serdeczne wyrazy współczucia *dla rodziny* // Wyrazy głębokiego współczucia *dla rodziny Agaty* // Wyrazy współczucia *dla Rodziny Zmarłego* // Wyrazy współczucia *dla Męża Agaty, ich kilkomiesięcznej Córeczki i Najbliższych* // Wyrazy współczucia *dla bliskich Pana Macieja Kozłowskiego* [*] // Najszczęśliwsze kondolencje *dla rodziny* // Szczere wyrazy współczucia *dla wszystkich bliskich Maćkowi* (IIB)
- e) wyrazy współczucia / kondolencje + X_(DAT),
- np.: wyrazy współczucia *poszkodowanym* // wyrazy współczucia *wszystkim ofiarom katastrofy i ich rodzinom* (IA)
 NAJSZCZĘŚLIWSZE KONDOLENCJE RODZINOM, OFIAROM I ZNAJOMYM OFIAR KATASTROFY (IB)
 Wyrazy współczucia *rodzicom i rodzinie.* // Wyrazy współczucia *rodzinie zmarłej osoby!* (IIA)
 Wyrazy głębokiego współczucia *Rodzinie Agatki* // SERDECZNE WYRAZY WSPÓŁCZUCIA RODZINIE AKTORA (IIB)
- f) współczuję + X_(DAT) // X_(DAT) + współczuję,
- np.: współczuję *wszystkim ludziom, którzy stracili swoich bliskich* // współczuję *wszystkim, którzy przez ludzką głupotę stracili kogoś bliskiego* // Straszna tragedia, bardzo współczuję *wszystkim poszkodowanym i ich rodzinom* (IA)
 Bardzo współczuję *rodzinom a szczególnie matce Lecha Kaczyńskiego* // Współczuję *rodzinie, dzieciom, żonom, mężom, którzy żyją ale mimo wszystko dziękujemy Bogu, że mogli być z nami przez tyle lat* [*] (IB)
 Boże współczuję *babci to jest tragedia nie do opisanie* // Bardzo współczuję *Babci i reszcie rodziny* :(// SERDECZNIE WSPÓŁCZUJĘ *BABCI I RODZICOM* // Współczuję *rodzinie, ale i kierowcy, bo będzie do końca życia miał traumę.* // Szczęśliwie współczuję *rodzinom...* // Współczuję *rodzinom ofiar:(* // *Rodzinie i kolegom Policjanta współczuję* (IIA)

Współczuję rodzinie.... // Serdecznie współczuję rodzinie i bliskim // Współczuję rodzinie, a najbardziej mężowi, który został sam z malutkim dzieckiem, które bardzo teraz potrzebuje matki. [*] (IIB)

- g) składam wyrazy współczucia / składam kondolencje + X_(DAT),
X_(DAT) + składam wyrazy współczucia / kondolencje,
np.: *składam kondolencje rodzinom zmarłych // składam kondolencje wszystkim, których ta tragedia dotknęła osobiście // składam wyrazy współczucia rodzinom tej strasznej tragedii (IA)*
wyrazy współczucia rodzinom osób, które zginęły tragicznie w katastrofie w Smoleńsku // Składam szczere wyrazy współczucia rodzinom, znajomym a szczególnie Pani Marcie córce pary prezydenckiej - tragicznie zmarłych w wyniku katastrofy lotniczej w Smoleńsku (IB)
Rodzinom poległych żołnierzy składam szczere wyrazy współczucia. (IIA)
Rodzinie i znajomym składam głębokie wyrazy współczucia. // Składam Rodzinie wyrazy najszczęśliwszego współczucia, Iwona Derkacz – Stowarzyszenie Wolnego Słowa. // składam Panu szczere wyrazy współczucia. (IIB)

9.2.2. Model strukturalny

Na podstawie zgromadzonego materiału badawczego wyodrębniono dwie główne grupy zawierające schematy składniowe skupione wokół leksemów *współczucie* i *kondolencje*. W każdej z tych grup można z kolei wyróżnić:

1. formy zawierające w swoim składzie leksykalnym wyrażenia performatywne,
2. formy nie zawierające w swoim składzie wyrażen performatywnych.

Współczucie zostaje wyrażone poprzez zwroty: „współczuję”, „wyrażam współczucie”, „składam wyrazy współczucia”, „pragnę złożyć wyrazy współczucia”, „dołączam wyrazy współczucia”, „przekazuję wyrazy współczucia”, „przesyłam wyrazy współczucia”, „proszę przyjąć wyrazy współczucia”. Te ogólne treści można przedstawić za pomocą schematów uwzględniających uwarunkowania akomodacyjne:

- a) „współczuję”
a₁) współczuję (bardzo / szczerze / z całego serca) // (bardzo / szczerze) współczuję,
np.: *Współczuję // Współczuję szczerze // Współczuję bardzo 😞 // Współczuje z całego serca // Szczerze współczuję // bardzo współczuję // Bardzo współczuję 😞* itp. (IIC)

a₂) (forma adresatywna) + współczuję // współczuję + (forma adresatywna),
np.: *Benek współczuję 😞 // Współczuję Ci* itp. (IIC)

a₃) (bardzo) + (forma adresatywna) + współczuję,

- (forma adresatywna) + (bardzo / ogromnie / szczerze) + (forma adresatywna) + współczuję, (forma adresatywna) + współczuję + (forma adresatywna) + (bardzo / gorąco),
 (forma adresatywna) + (bardzo / szczerze) współczuję + (forma adresatywna) + (z całego serca),
- np.: *Bardzo Ci JUSTYNKO **współczuję**..... // oliczka bardzo Ci **współczuję** // Justyna, bardzo Ci **współczuję** // Bardzo Ci **współczuję**... // Bardzo Wam **współczuję** // Ogromnie Ci **współczuję** 🙏 // SZczerze Ci **współczuję** // Oj kochana, bardzo Ci **współczuję** // **Współczuję** Ci bardzo, naprawdę 🙏🙏 // Kochana, **współczuję** Ci gorąco... // Oliwko szczerze **współczuję** Ci z całego serca 🙏🙏 itp. (IIC)*
- a₄) (bardzo / głęboko / serdecznie / szczerze) współczuję / współczujemy + X_(DAT) // X_(DAT) + (bardzo / głęboko / serdecznie / szczerze) współczuję / współczujemy,
- np.: *Bardzo **współczuję** wszystkim, którzy stracili swoich bliskich // Wszystkim poszkodowanym oraz ich bliskim serdecznie **współczuję** (IA) **współczuję** rodzinom zmarłych:-(// **Współczuję** rodzinom... // **Współczuję** wszystkim Rodzinom // **Współczujemy** rodzinom wypadku samolotu pod Smoleńskiem // bardzo **współczuję** córce Lecha i Marii Kaczyńskich z powodu tragicznie zmarłych rodziców // Głęboko **współczuję** rodzinom // Serdecznie **współczuję** rodzinom ofiar // Szczerze **współczuję** rodzinom ofiar // RODZINOM POGRĄŻONYM W SMUTKU **WSPÓŁCZUJĘ** (IB) **Współczuję** rodzinie zmarłego policjanta // **Współczuję** rodzinom ofiar:-(// Szczerze **współczuję** rodzinom... (IIA) **Współczuję** rodzinie.... // Serdecznie **współczuję** rodzinie i bliskim (IIB)*
- b)
- b₁) wyrażam (swoje) współczucie + dla X_(GEN),
- np.: ***Wyrażam** swoje **współczucie** dla rodzin osób katastrofy lotniczej (IB)*
- b₂) wyrażam (swoje) współczucie + X_(DAT),
- np.: ***Wyrażam** swoje **współczucie** osobom które zginęły w katastrofie lotniczej (IB)*
- b₃) chcę wyrazić (głębokie) współczucie + X_(DAT),
- np.: ***Chciałam** wyrazić głębokie **współczucie** rodzinom, które straciły najbliższe ich sercom osoby. (IA)*
- c)
- c₁) składam (szczerze) wyrazy współczucia + dla X_(GEN),
 składam wyrazy (wielkiego) współczucia + dla X_(GEN),
- np.: ***Składam** wyrazy **współczucia** dla rodzin ofiar // **Składam** wyrazy wielkiego **współczucia** dla rodzin i bliskich ofiar (IA)*

***Składam* szczere wyrazy współczucia dla rodzin które straciły swoich najbliższych w tak niewyobrażalnej katastrofie (IB)**

***Składam* wyrazy współczucia dla rodziny profesora // *Składam* wyrazy współczucia dla rodziny Czesława Miłosza wspaniałego człowieka (IIB)**

c₂) składam wyrazy (głębokiego / szczerego / wielkiego) współczucia + X_(DAT),
X_(DAT) + składam (głębokie / szczere / najszczerze / płynące z serca) wyrazy współczucia,

składam + (głębokie / szczere / najszczerze) wyrazy współczucia + X_(DAT),

np.: ***Składam* wyrazy współczucia wszystkim rodzinom, którzy stracili swoich bliskich we wczorajszej katastrofie // *Składam* wyrazy głębokiego współczucia rodzinom ofiar tej strasznej tragedii // Rodzinom zmarłych *składam* płynące z serca wyrazy współczucia // Rodzinom i znajomym, którzy stracili tam swoich bliskich *składam* wyrazy współczucia (IA)**

***składam* wyrazy współczucia rodzinom osób, które zginęły tragicznie w katastrofie w Smoleńsku // *Składam* szczere wyrazy współczucia rodzinom tragicznie zmarłych w katastrofie // rodzinom zaginionych ofiar katastrofy *składam* wyrazy współczucia // Wszystkim rodzinom tragicznie zmarłych *składam* najszczerze wyrazy współczucia (IB)**

***Rodzinom poległych żołnierzy składam* szczere wyrazy współczucia (IIA)**

***Składam* głębokie wyrazy współczucia Rodzinie i siły w powrocie do codzienności // *Składam* wyrazy szczerego współczucia rodzinie Pana Macieja (IIB)**

c₃) składam na ręce + X_(GEN) + (najszczerze) wyrazy współczucia,

np.: ***Składam na ręce* wszystkich którzy stracili bliskich w tej katastrofie najszczerze wyrazy współczucia! (IB)**

d) „pragnę złożyć wyrazy współczucia”

d₁) pragnę złożyć + (głębokie / najszczerze) + wyrazy współczucia + dla X_(GEN),

np.: ***Pragnę złożyć* głębokie wyrazy szacunku a także współczucia dla wszystkich rodzin, których bliscy zginęli w Katowicach (IA)**

***pragnę złożyć* najszczerze wyrazy współczucia dla rodzin tragicznie zmarłych pasażerów tego potwornego lotu (IB)**

d₂) pragnę złożyć wyrazy (wielkiego) współczucia + X_(DAT),

np.: ***Pragnę złożyć* wyrazy wielkiego współczucia bliskim i rodzinie zmarłych oraz rannych w CHORZOWIE (IA)**

***Pragnę złożyć* wyrazy współczucia rodzinom i znajomym poległych (IB)**

e) „dołączam wyrazy współczucia”

dołączam wyrazy współczucia + dla X_(GEN),

np.: ***Dołączam* wyrazy współczucia dla rodzin tragicznie zmarłych w tej katastrofie (IB)**

- f) „przekazuję wyrazy współczucia”
 f₁) przekazuję wyrazy współczucia + dla X _(GEN),
 np.: **Przekazuję wyrazy współczucia dla Męża i całej Rodziny.. (IIB)**
- f₂) przekazujemy wyrazy (szczerego) współczucia + X _(DAT),
 np.: **Przekazujemy wyrazy szczerego współczucia rodzinom i bliskim (IB)**
- g) „proszę przyjąć wyrazy współczucia”
 proszę przyjąć (moje / najszczęśliwsze) wyrazy współczucia,
 proszę przyjąć wyrazy (szczerego) współczucia,
 proszę przyjąć wyrazy współczucia + (forma adreatywna),
 np.: **Proszę przyjąć moje najszczęśliwsze wyrazy współczucia (IB)**
proszę przyjąć najszczęśliwsze wyrazy współczucia // proszę przyjąć wyrazy szczerego współczucia // Proszę przyjąć wyrazy współczucia Panie Premierze (IIB)
- h) „proszę, aby X wyrazy współczucia”
 proszę, aby X przyjęły (najszczęśliwsze) wyrazy współczucia,
 np.: **Proszę, aby rodziny ofiar katastrofy przyjęły najszczęśliwsze wyrazy współczucia (IB)**
- i) „przesyłam wyrazy współczucia”
 przesyłam (szczerą) wyrazy współczucia,
 np.: **Przesyłam szczerą wyrazy współczucia! (IIB)**

W grupie schematów zdaniowych skupionych wokół leksemów „współczucie”, „wyrazy współczucia” znajdują się także formy nie zawierające w swoim składzie wyrażenia performatywnych. Skupiają się one wokół rzeczowników: współczucie, wyrazy współczucia / żalu / smutku / wsparcia:

- a) „współczucie”
 a₁) (wielkie) współczucie,
 np.: **wielkie współczucie... 😞 (IIC)**
- a₂) (serdeczne / wielkie / największe) współczucie + dla X _(GEN),
 np.: **wielkie współczucie dla tych, którzy stracili swoich bliskich w tej strasznej katastrofie // Największe współczucie dla rodzin poszkodowanych i samych poszkodowanych (IA)**
WSPÓŁCZUCIE DLA RODZIN OFIAR // Współczucie dla rodzin ofiar:((// wielkie współczucie dla rodzin ofiar! (IB)
Serdeczne współczucie dla Pana Premiera i całej Jego rodziny (IIB)
- a₂) (najszczęśliwsze) współczucie + X _(DAT),
 np.: **Najszczęśliwsze współczucie rodzinom ofiar katastrofy (IB)**

- b) „wyrazy współczucia”
- b₁) (moje / sincere) wyrazy współczucia,
- np.: *szczerze wyrazy współczucia* 🙏 🙏 // *Moje wyrazy współczucia* (IIC)
-
- b₂) (ogromne / najgłębsze / sincere / najszczerze / najserdeczniejsze / największe / moje) wyrazy współczucia + dla X_(GEN),
- np.: ***Wyrazy współczucia dla ofiar tej tragedii // Wyrazy współczucia dla wszystkich // wyrazy współczucia dla wszystkich rodzin które dotknęła ta tragedia // wyrazy współczucia dla wszystkich rodzin które utraciły w tej tragedii bliskich // Szczerze wyrazy współczucia dla rodzin tej strasznej katastrofy (IA)***
Wyrazy współczucia dla Wszystkich Rodzin tej tragicznej katastrofy // Wyrazy współczucia dla rodzin ofiar w Smoleńsku!!! // Najgłębsze wyrazy współczucia dla rodzin wszystkich ofiar tej TRAGEDII! // Szczerze wyrazy Współczucia dla Rodzin i Przyjaciół Ofiar! // Najszczerze wyrazy współczucia dla wszystkich rodzin ofiar tej strasznej katastrofy // NAJSERDECZNIEJSZE WYRAZY WSPÓŁCZUCIA DLA WSZYSTKICH DOTKNIĘTYCH TRAGEDIĄ I ICH RODZIN..... // Moje wyrazy współczucia dla rodzin z powodu tragicznie zmarłych osób w tym wypadku lotniczym (IB)
wyrazy współczucia dla rodziny Pani Agaty...;(// serdeczne wyrazy współczucia dla Rodziny // Szczerze wyrazy współczucia dla wszystkich bliskich Maćkowi (IIB)
-
- b₃) wyrazy (głębokiego / ogromnego / szczerzego) bólu / żalu / smutku / współczucia / wsparcia + dla X_(GEN) //
- dla X_(GEN) + wyrazy (głębokiego) współczucia
- np.: ***wyrazy głębokiego współczucia dla rodzin zmarłych // Wyrazy szczerzego współczucia dla wszystkich oplakujących swoich bliskich // wyrazy głębokiego współczucia dla wszystkich rodzin poszkodowanych // wyrazy bólu i ogromnego współczucia dla rodzin i poszkodowanych (IA)***
WYRAZY GŁĘBOKIEGO WSPÓŁCZUCIA DLA WSZYSTKICH RODZIN TEJ KOSZMARNEJ KATASTROFY // wyrazy głębokiego żalu dla rodzin ofiar // Wyrazy głębokiego żalu i współczucia dla rodzin wszystkich którzy zginęli w katastrofie // WYRAZY OGROMNEGO ŻALU, SMUTKU I WSPÓŁCZUCIA DLA RODZIN OFIAR CZEŚĆ ICH PAMIĘCI:(((((((// wyrazy smutku i wsparcia przede wszystkim dla rodzin // Wyrazy głębokiego współczucia i żalu dla ofiar katastrofy i ich rodzin // DLA RODZIN OFIAR TEGO TRAGICZNEGO ZDARZENIA WYRAZY GŁĘBOKIEGO WSPÓŁCZUCIA (IB)
Wyrazy głębokiego współczucia dla rodzin (IIA)
Wyrazy głębokiego współczucia dla Rodziny PANA PROFESORA // Wyrazy szczerzego współczucia dla Rodziny // Wyrazy szczerzego współczucia dla rodziny i znajomych (IIB)

- b₄) (szczerze / najszczerze / najserdeczniejsze) wyrazy (głębokiego) współczucia + X_(DAT),
 wyrazy (głębokiego) współczucia + X_(DAT),
 np.: **Wyrazy współczucia** poszkodowanym // **Wyrazy współczucia** wszystkim rodzinom których ta potworna tragedia dotknęła (IA)
wyrazy współczucia rodzinom // Najserdeczniejsze **wyrazy współczucia** Rodzinie śp. PANA PREZYDENTA RZECZPOSPOLITEJ POLSKI I JEGO MAŁŻONKI // NAJSZCZERSZE **WYRAZY WSPÓŁCZUCIA** WSZYSTKIM RODZINOM., KTÓRE STRACIŁY SVOICH BLISKICH W TEJ KATASTROFIE... // **Wyrazy** głębokiego **współczucia** rodzinom ofiar (IB)
Wyrazy współczucia rodzicom i rodzinie (IIA)
Wyrazy głębokiego **współczucia** Rodzinie Agatki // **Wyrazy współczucia** żonie i dzieciom // Serdeczne **wyrazy współczucia** rodzinie oraz wszystkim bliskim naszego wspaniałego aktora (IIB)
- b₅) (głębokie / szczerze / najszczerze / największe / serdeczne) wyrazy współczucia, (forma adresatywna) + wyrazy współczucia,
 np.: **Wyrazy współczucia** // Najszczerze **wyrazy współczucia**[*][*][*] // Szczerze **wyrazy współczucia***** (IB)
wyrazy współczucia (IIA)
 Głębokie **Wyrazy Współczucia** // Serdeczne **wyrazy współczucia** (IIB)
 Oliwko T **wyrazy współczucia** // **Wyrazy współczucia** 😊 🤔 (IIC)

Kolejna grupa schematów zdaniowych zorganizowana jest wokół leksemu „kondolencje”. Tutaj również można wyróżnić zarówno schematy zawierające w swoim składzie wyrażenia performatywne, jak i te, które ich nie zawierają. W pierwszej podgrupie można wyróżnić następujące schematy ogólne: „składałam kondolencje”, „pragnę złożyć / przekazać kondolencje”, „chciałbym złożyć kondolencje”, „wyrażam kondolencje”, „dołączam się do kondolencji”, „proszę przyjąć kondolencje”, „chciałabym prosić o przyjęcie kondolencji”:

- a) „składałam kondolencje”
 a₁) składałam (szczerze) kondolencje // (najszczerze) kondolencje składałam,
 np.: **Składam kondolencje** // **Składam** szczerze **kondolencje** (IB)
 Araczk, **najszczerze kondolencje składałam** 😊 🤔 🤔 🤔 // **Składam kondolencje** (IIC)
- a₂) składałam / składamy (serdeczne / najszczerze / najserdeczniejsze / wielkie) kondolencje + dla X_(GEN),
 np.: **Składam** najszczerze **kondolencje** dla rodzin tej strasznej tragedii.... // **Składam** wielkie **kondolencje** dla rodzin zmarłych // **Składam** najserdeczniejsze **kondolencje**

*dla wszystkich bliskich zmarłych... // **Składamy** serdeczne **kondolencje dla** wszystkich rodzin dotkniętych tą tragedią i najszczerze wyrazy współczucia ... (IB)*

- a₃) składam (serdeczne / najszczerze / ogromne / wielkie) kondolencje + X_(DAT) //
X_(DAT) + składam (serdeczne / najszczerze / ogromne / wielkie) kondolencje

np.: **Składam kondolencje** wszystkim rodzinom którzy utracili swoich najbliższych //
Składam najszczerze kondolencje rodzinom ofiar tego dramatycznego wydarzenia //
Wszystkim rodzinom **składam kondolencje** (IA)
składam kondolencje wszystkim rodzinom tragicznie zmarłych osób:(// **Składam kondolencje** Wszystkim, którzy znali i kochali ofiary - rodzinom, przyjaciółom //
Składam najszczerze kondolencje bliskim, a także wszystkim Polakom, z których jestem bardzo dumna, że pomimo różnych przekonań politycznych potrafią oddać hold // **Składam serdeczne kondolencje** Rodzinom Ofiar tej strasznej katastrofy //
SKŁADAM OGROMNE KONDOLENCJE RODZINOM (IB)
Składam kondolencje rodzinom (IIA)

- a₄) szczerze kondolencje składam na ręce + X_(GEN) // składam kondolencje na ręce + X_(GEN),
np.: **Z mojej strony składam kondolencje na ręce** osób które straciły w tej katastrofie swoich bliskich (IA)
Szczerze kondolencje składam na ręce rodzin ofiar.... (IB)

b) „pragnę złożyć / pragnę przekazać kondolencje”

- b₁) pragnę złożyć (najszczerze) kondolencje + X_(DAT),

np.: **Pragnę złożyć najszczerze kondolencje** wszystkim krewnym tych ofiar (IA)
Pragnę złożyć najszczerze kondolencje Rodzinom Ofiar oraz całemu Narodowi Polskiemu (IB)

- b₂) na ręce + X_(GEN) pragnę przekazać kondolencje,

np.: **NA RĘCE RODZIN I BLISKICH OFIAR ZMARŁYCH PRAGNĘ PRZEKAZAĆ KONDOLENCJE** (IB)

c) „chciałbym złożyć kondolencje”

- c₁) chciałbym złożyć (najszczerze) kondolencje

np.: **Chciałabym złożyć najszczerze kondolencje** (IA)

- c₂) chciałabym złożyć (szczerze / najszczerze) kondolencje + dla X_(GEN),

np.: **chciałabym złożyć kondolencje i szczerze wyrazy współczucia dla** rodziny prezydenta i jego żony jak również dla rodzin których bliscy także tam zginęli wszyscy posłowie ministrowie itd. // **Chciałabym złożyć najszczerze kondolencje dla** rodzin, przyjaciół, znajomych ofiar. // **Chciałabym złożyć najszczerze kondolencje dla** rodzin, przyjaciół, znajomych ofiar (IB)

- c₃) chciałam / chciałbym złożyć (najszczerze / swoje) kondolencje + X_(DAT),
 chciałabym złożyć + X_(DAT) + (szczerze / najszczerze) kondolencje,
 chciałbym + X_(DAT) + złożyć (najszczerze) kondolencje,
 np.: **Chciałbym złożyć kondolencje** wszystkim rodzinom które straciły kogoś bliskiego // **Chciałam złożyć swoje kondolencje** rodzinom które straciły swoich bliskich w tej katastrofie // **Chciałabym złożyć najszczerze kondolencje** rodzinom ofiar // **Chciałbym** rodzinom zmarłych **złożyć najszczerze kondolencje** (IA)
chciałbym złożyć najszczerze kondolencje wszystkim rodziną ofiar [^] // **Chciałabym złożyć** wszystkim rodzinom ofiar **szczerze kondolencje** // **Chciałabym złożyć** całej rodzinie zmarłych w tym wypadku **najszczerze kondolencje..** (IB)
- d) „wyrażam kondolencje”
 wyrażam (moje) kondolencje + X_(DAT),
 np.: **wyrażam moje kondolencje** rodzinom i współczucie (IB)
- e) „proszę przyjąć kondolencje” // „przyjmijcie kondolencje”
 proszę przyjąć (moje / najszczerze) kondolencje // przyjmijcie (moje) kondolencje,
 np.: **Przyjmijcie moje kondolencje** (IA)
Proszę przyjąć najszczerze kondolencje. (IB)
- f) „chcę prosić o przyjęcie kondolencji”
 chcę prosić X_(ACC) o przyjęcie kondolencji,
 np.: **Chciałam prosić rodziny zmarłych o przyjęcie kondolencji** i wyrazów wielkiego żalu, smutku (IB)
- g) „dołączam się do kondolencji”,
 np.: **DOŁĄCZAM SIE DO KONDOLENCJI** (IB)

W grupie schematów zdaniowych skupionych wokół leksemu „kondolencje” znajdują się także formy nie zawierające w swoim składzie wyrażen performatywnych. Głównym ich składnikiem jest leksem „kondolencje” wraz z dodatkowymi określeniami, np.:

- a) (moje / szczerze / serdeczne / wielkie / najszczerze / największe) kondolencje,
 np.: **Wielkie kondolencje** (IA)
Kondolencje // **KONDOLENCJE** // **moje kondolencje;**(// **serdeczne kondolencje** // **największe kondolencje:[*]** (IB)
najszczerze kondolencje (IIA)
moje kondolencje // **szczerze kondolencje** (IIC)
- b) (moje / nasze / wielkie / szczerze / najszczerze / najgłębsze) kondolencje + dla X_(GEN),

np.: **Kondolencje dla** wszystkich rodzin ofiar // **Moje najszczerze kondolencje dla** rodzin które straciły swoich najbliższych // **Nasze kondolencje dla** rodzin poszkodowanych // **Najszczerze kondolencje dla** rodzin które straciły bliskich // **kondolencje dla** rodzin ofiar tragedii // **Wielkie kondolencje dla** wszystkich rodzin, którzy w wyniku tego wydarzenia utracili swoich bliskich // **Nasze najszczerze kondolencje dla** rodzin które przeszły ten dramat (IA)

Kondolencje dla rodzin // **Kondolencje dla** rodzin zmarłych!!! // **kondolencje dla** rodzin ofiar katastrofy // **Kondolencje dla** najbliższych ;(// **KONDOLENCJE DLA OFIAR TRAGEDII // WIELKIE KONDOLENCJE DLA OSÓB KTÓRE STRACIŁY NAJWAŻNIEJSZE OSOBY** // **Najszczerze i najgłębsze kondolencje dla** rodzin zmarłych... // **Kondolencje dla** rodzin tych wszystkich którzy zginęli. // **Szczerze kondolencje dla** rodzin Ofiar, które zginęły w katastrofie lotniczej // **Szczere kondolencje dla** rodzin w katastrofie w Smoleńsku // **Szczere kondolencje dla** żon, córek i synów Tych, Którzy zginęli... // **Szczere kondolencje dla** rodzin Ofiar, które zginęły w katastrofie lotniczej w Smoleńsku // **Najszczerze kondolencje dla** wszystkich rodzin poszkodowanych:(// **Najszczerze kondolencje dla** wszystkich rodzin // **Najszczerze kondolencje dla** członków rodzin ofiar.... // **Moje najszczerze kondolencje dla** rodzin ofiar tej tragedii. (IB)

szczerze kondolencje dla rodzin // **Najszczerze kondolencje dla** rodzin ofiar tego wypadku... (IIA)

Najgłębsze kondolencje dla Ciebie i Twojej rodziny (IIC)

c) (szczerze / najszczerze) kondolencje + X_(DAT),

np.: **Szczere kondolencje** rodzinom które straciły swoich bliskich // **Szczere kondolencje** rodzinom zmarłych (IA)

najszczerze kondolencje wszystkim rodzinom ofiar katastrofy (IB)

Kondolencje rodzinom najemników (IIA)

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, wyrazy współczucia i kondolencje pochodzące z wypowiedzi dotyczących artykułu (IA, IB, IIA, IIB) zazwyczaj nie zawierają bezpośrednich zwrotów do adresata, zaś odbiorca często jest określany w sposób opisowy. Natomiast w przypadku forów tematycznych (IIC), których użytkownicy informują o śmierci członków własnej rodziny, przeważają formuły niezwykle schematyczne i krótkie, lecz zawierające bezpośrednie zwroty do adresata.

Kolejna część rozdziału przedstawia niekonwencjonalne realizacje gatunku, a więc grupę wypowiedzi żałobnych, które w pośredni sposób mówią o wspólnych z partnerem przykrych stanach emocjonalnych nadawcy.

9.2.3. Nietypowe realizacje gatunku

Śmierć często „odbiera głos”, stąd licznie pojawiające się wielokropki, które jakby zastępują tak dobrze wszystkim znane „brak mi słów”. Sytuacja taka jest analogiczna do zachowań partnerów interakcji w kontakcie bezpośrednim, kiedy to słowny akt kondolencji bywa zastępowany wymownym milczeniem. Jak pisze T. Rojek (1992): „Przy składaniu kondolencji wystarczy serdeczny uścisk dłoni albo serdeczny pocałunek, a słowne zapewnienia o współczuciu i udziale w żałobie są często zbyteczne”. Problem niemożności wyrażenia własnych uczuć nadawcy tekstów internetowych mogą rozwiązać m.in. poprzez zastosowanie kropki, wielokropka lub wypowiedzi wskazujących na to, że w obliczu zaistniałej tragedii słowa stają się niepotrzebne, bo nie ma takich słów, których można użyć, by opisać to, co się stało i ukoić czyjś ból, np.:

SŁOWA NIEPOTRZEBNE // Są chwile, kiedy słowa są zbędne... // Jest na świecie taki rodzaj smutku, którego nie można wyrazić łzami. Nie można go nikomu wytłumaczyć. Nie mogąc przybrać żadnego kształtu, osiada ciasno na dnie serca jak śnieg podczas bezwietrznej nocy. // Cisza..... // Milczenie jest najlepszym komentarzem // bez komentarza ;(// żadnych słów. pamięć i skupienie... [*] // Żadne słowa nie są w stanie wyrazić mojego smutku // Żadne słowa nie opiszą ogromu tragedii i bólu bliskich ofiar katastrofy. // Żadne słowa nie są w stanie wyrazić tego bólu który się pojawił i który pozostanie... // Nie ma słów, które mogłyby wyrazić smutek i żal... // Nie ma słów, które oddadzą ten żal... // Nie ma słów, które mogłyby opisać to co się wydarzyło.... // Nie ma takich słów, aby oddać ból i smutek // Nie ma słów, nie ma już łez, nie do ogarnięcia to wszystko... // Cóż można powiedzieć mądrego w tej sytuacji? // Co można powiedzieć w takiej chwili...lza wyrazi wszystko... // jakie słowa...nie ma słów które oddadzą ból, stratę...brak słów....smutek // brak słów na ogrom tej tragedii;(// brak słów... ['] ['] ['] // brak słów by wyrazić to co się stało :(// Brak słów aby wyrazić współczucie...Brak słów aby wyrazić ból jaki przeżywają rodziny, przyjaciele... nikt nie jest w stanie wyrazić uczucia, które towarzyszy takiej tragedii... // Brak słów :((// .....brak słów // ...tragedia, tragedia-brak słów... // [*] tego nie da się wyrazić słowami ... // Tragedia to chyba mało powiedziane, brakuje właściwego określenia. Może bez słów, wielka zaduma, milczenie odda cześć wszystkim tragicznie zmarłym w katastrofie // Trudno cokolwiek wyrazić słowami :(// Niewypowiedziany smutek... // Wielka tragedia i refleksja....Nie da się Jej opisać słowami.... // Nie do uwierzenia co się stało.....brak słów by opisać smutek i żal..... // Zastanawiam się czy słowa mogą tak naprawdę oddać głębię tragedii, która wydarzyła się w Smoleńsku. // TEGO CO CZUJEMY W ŻADNYCH SŁOWACH NIE DA SIĘ OPISAC // Tego nie da się opisać słowami >>>>> szok // ogromna tragedia, nie da się tego ująć słowami // Nie da się opisać tej tragedii...pomódlmy się itp.

Ponadto nadawcy często podkreślają własną nieumiejętność znalezienia odpowiednich słów, które byłyby w stanie pocieszyć odbiorcę, np.:

naprawdę nie wiem co poradzić... gdyby istniały słowa, które by choć trochę ukoilił twój ból to bym je napisała, ale nie znam takich... // nie umiem Cię pocieszyć, niestety... // nie wiem co powiedzieć bo nie ma takich słów..... // nie wiem co powiedzieć, bo sama nie wiem co z sobą zrobić // NIE WIEM CO POWIEDZIEĆ SMUTNO I CIEMNO // Nie wiem co napisać, tylu Polaków, tyle różnych istnień... // nie wiem co napisać - szok? żal? // Nie umiem w słowach opisać tego co czuję. Nie umiem w to uwierzyć. To jak zły koszmar...chcę się obudzić... // ....zwyczajnie nie wiem co powiedzieć.....:(// brak mi słów, żeby wyrazić żal i współczucie! // Brak mi słów na tę niewyobrażalną tragedię...żadne słowa tego nie opiszą. // Ciężko znaleźć odpowiednie słowa żeby opisać to co się stało. // nie mam słów // Czuję się jakbym stracił kogoś bliskiego, nie potrafię tego opisać przepraszam..... itp.

Milczenie w obliczu śmierci i tragedii zostaje również wyrażone w postaci emotikonów lub innych znaków. Mówimy tutaj o tzw. ikoniczności⁹³, znaki te naśladują bowiem to, co reprezentują. Emotikony pojawiają się z reguły w wypowiedziach mających na celu pocieszenie interlokutora po śmierci bliskiej mu osoby. Spośród najbardziej charakterystycznych można wyróżnić – pocałunek, np.: *Wyrazy współczucia* 😊😌; przytulenie, np.: *Ogromnie Ci współczuję* 🤗🤗, *Oliwko szczerze współczuję Ci z całego serca* 🤗🤗, Karola, nic nie napiszę... po prostu 🤗🤗; smutek, np.: *Bardzo współczuję* 😞, 😞😞😞😞😞😞 *Bardzo ci współczuję*; płacz, np.: *Trzymaj się dzielnie, Karola* 🥹. Jedna wypowiedź może zawierać kilka emotikonów, np.: *Araczkę, najszczerze kondolencje składam* 😊😌🤗🤗

Charakterystyczną ikoną występującą w tekstach kondolencji jest ['],[*], oznaczająca zapalony znicz. Internauci często korzystają z tej wirtualnej możliwości. Może wiązać się to z owym brakiem słów, czasami pewnie łatwiej jest oddać smutek za pomocą znaku, którego cechy ikoniczne upodabniają go do niewerbalnych systemów sygnalizacyjnych „w postaci paralingwistycznych gestów towarzyszących mowie” (Lyons 1984: 103-104), np.:

[*]
(2010-04-10 14:57)
~obywatel
[*][*][*]
[*] :(
(2010-04-10 15:50)

⁹³ Jak pisze J. Lyons (1984): „jeśli związek zachodzi między formą a znaczeniem, a ogólną jego zasadą jest jakiś rodzaj podobieństwa, formę można nazwać ikoniczną”.

~rybek

[*]:(

masakra [*]

(2010-04-10 14:57)

~evelinka

[*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*]
[*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*]
[*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*]
[*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*]
[*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*]
[*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*][*]
[*][*][*]

10.KWIETNIA 2010 ---PAMIĘCI OFIAR TRAGEDII
ROZBICIE POLSKIEGO SAMOLOTU RZĄDOWEGO

((:.....)

((:.....(,)

((:.....[ ]

((:.....[ ]

((:.....[ ]

((:.....( )

ŚWIATEŁKO PAMIĘCI+

Bardzo często sami piszący proszą innych o „zapalenie” wirtualnego znicza,

np.: *zapalmy świeczkę // ZAPALMY PROFESOROWI RELIDZE ŚWIATEŁKO DO NIEBA !
NIECH ŚWIECI JEMU NA WIEKI..... // szkoda:(:(zapalmy MU świeczkę[*][*][*][*] //*
zapalmy świeczkę dla nich itp.

9.2.4. Składnik emocjonalny aktów kondolencji

Akty kondolencji nierozzerwalnie wiążą się z mówieniem o swoich uczuciach. O uczuciach mówi się bardzo trudno. Ileż prawdy kryje się za słowami A. Wierzbickiej (1971: 28): „Elementarna ludzka potrzeba: powiedzieć innym, w szczególności najbliższemu nam człowiekowi, o naszych uczuciach, >>podzielić się<< naszymi uczuciami. >>Smutno mi.<< >>Ciężko mi.<< >>Tak mi jakoś dziwnie.<< >>Tak się cieszę.<< >>Boję się.<< >>Wściekły jestem.<< >>Czuję się taka szczęśliwa.<< Istnieje pewna liczba takich słów i wyrażen – nazw uczuć. Czy wystarcza nam tych słów do >>pokazania<< bliskim naszego wnętrza, do opisania naszych uczuć? Któż nie zna dojmującego poczucia braku słów – chcieć rozmieścić wszystkie nasze uczucia w tych przegródkach z etykietami >>smutek<<,

>>radość<<, >>złość<<, >>strach<< itp. to zadanie przypominające rozlewanie morza do słoików. Ile musiałoby być tych słoików?... A jednak mówimy jakoś o naszych uczuciach. Oczywiście, na ogół rozpaczliwie nieudolnie”. W obliczu powyższych słów tym bardziej warto zbadać, jak o uczuciach w sytuacji czyjejś śmierci piszą dyskutujący na forum. Cenną wskazówką dotyczącą analizy semantycznej nazw uczuć niech będą słowa cytowanej wyżej badaczki (Wierzbicka 1971: 34): „Uczucia opisywać nie można. Można opisywać tylko to, co zdarzyło się jednocześnie z uczuciem lub w bezpośredniej bliskości czasowej uczucia” i dalej „(...) uczucie można określić albo przez opis skorelowanego z tym uczuciem zdarzenia-przyczyny, albo przez opis skorelowanego z uczuciem wyglądu ciała⁹⁴ czyli zdarzenia-skutku, albo wreszcie przez opis skorelowanego z uczuciem zdarzenia nie będącego koniecznie ani przyczyną ani skutkiem uczucia, lecz na przykład będącego skutkiem tych samych przyczyn, co uczucie”. Ponadto uczucie można przedstawiać poprzez opis odczuwanej przez bohatera reakcji fizjologicznej (Wierzbicka 1971: 35). Próby opisania, nazwania swoich uczuć towarzyszą aktom kondolencji bądź je zastępują. Nazwy pewnych uczuć wiążą się treściowo z innymi nazwami, mają wspólne części. „Czujemy wyraźnie pewne związki w treści takich wyrazów jak >>radość<< i >>nadzieja<<, >>radość i smutek<<, >>smutek<< i >>żal<<, >>nadzieja<< i >>obawa<<” (Wierzbicka 1971: 31). Podobnie i tutaj, nazwy oznaczające negatywne uczucia skorelowane ze zdarzeniem-przyczyną, którym jest czyjaś śmierć, przeplatają się wzajemnie, stanowiąc skrótowe zastępniki wyrażen bardziej rozcłonkowanych, czyli opisów (Wierzbicka 1971: 31).

Wierzbicka (1971: 32) podaje następującą eksplikację czasownika „czuć”: <<X czuje Z = X czuje coś podobnego do tego, co zwykle czujemy wtedy, kiedy...>>. Powyższa definicja opiera się na przekonaniu, że każdy z nas potrafi sobie wyobrazić, co czuje człowiek w pewnej sytuacji. Wiara w owo współodczuwanie jest kluczem do mówienia o uczuciach w ogóle. Jak mówić o śmierci? Jak wyrażać swoje uczucia w obliczu czyjejś śmierci? W jaki sposób „przemówić” do bliskich tych, którzy odeszli? W wypowiedziach traktujących o emocjach i uczuciach można odnaleźć także te, które mówią o szczerej empatii nadawcy. Piszący bardzo często nawiązują do własnego bólu, własnych doświadczeń, aby w ten sposób zrozumieć to, co czują ci, którzy stracili kogoś bliskiego,

⁹⁴ Jako przykłady wyglądnów skorelowanych z uczuciami badaczka podaje: wyglądn twarzy, spojrzenie, uśmiejch, mimika, rumieniec, ruchy rąk, glos.

np.: *Niedawno straciłem najukochańszą osobę w moim życiu i wiem, jak się czują ci wszyscy, którzy stracili swoich bliskich (IA)*

Łączę się w bólu i rozpacz z rodzinami wszystkich ofiar, tym bardziej że też straciłam osobę bliską memu sercu // Tragedia dla Rodzin osób, które zginęły.. Jestem wstrząśnięta.. Współczuję i łączę się w bólu.. W zeszłym roku w katastrofie lotniczej zginął mój szwagier.. Potrafię sobie wyobrazić jaki rodzaj bólu i smutku będzie im towarzyszył.. // Składam szczere wyrazy współczucia dla rodzin które straciły swoich najbliższych w tak niewyobrażalnej katastrofie. Wiem Sama jaki to Ból stracić bliską Osobę. Ja rok temu straciłam Mamę, która umarła na moich rękach // Szczere wyrazy współczucia. Wiem co czujecie. Przeżyłam podobną traumę (IB)

szczere kondolencje z powodu odejścia najlepszego kucharza Polski. Wiem co to znaczy gdy ktoś najbliższy umiera. Rok temu straciłam Tate i ból pozostał.... (IIB)

Wiem jakie to dla Ciebie trudne, wiem co przechodzisz, ponieważ sama straciłam Mamę 3,5 roku temu // Wiem, co czujesz, bo też to przeżyłam, a miałam wtedy zaledwie kilkutygodniowe niemowlę. // powiem tak- 2 miesiące temu zmarł mi tata, także wiem co czujesz // wiem, co to strata ojca.. // Współczuję także wiem co to znaczy bo ponad rok temu odszedł mój ukochany dziadziuś 😞 // rozumiem Cię doskonale moja babcia była dla mnie drugą matką i gdy odeszła 6 grudnia 7 lat temu to tak jakby świat mi się zawalił, ale wiedz że ona będzie gdzieś tam z Tobą i z Twoim tatą na pewno... // 🙏🙏🙏 wiem co czujesz, przeżyłam to sama 😞 // Bardzo Ci współczuję 😞 Ja również przeżyłam coś podobnego w ubiegłym roku. Moja babcia (od strony mamy) zmarła w grudniu na raka. Moj dziadek (od strony taty) zmarł w lipcu a mąż mojej chrzestnej zmarł 3 tygodnie przed naszym ślubem który był we wrześniu. (IIC)

To, że ktoś nie był nigdy w podobnej sytuacji, nie oznacza, że nie może wypowiadać się na temat tego, jak czuje się ktoś, kto właśnie stracił kogoś bliskiego. Niektórzy piszą wówczas o swoim strachu przed śmiercią bliskich osób bądź też o niemożności zrozumienia bólu i cierpienia osoby pogrążonej w żałobie,

np.: *Nikt mi nigdy nie umarł bliski i bardzo boję się, że będę to musiała przeżyć i pochować rodziców. Współczuję szczerze i tak jak napisała Wizażanka gdzieś wyżej brak słów, które można tu napisać....Mnie jeszcze nikt nie umarł... Nie spotkałam się ze śmiercią. Żyją obydwie babcie, obydwaj dziadkowie... Nie mam pojęcia jak to jest przeżywać śmierć bliskiej osoby... I aż się boję bo wiem, że jeszcze parę lat i taki moment nadejdzie...I nie wiem jak to zniosę // Ja również wszystkim bardzo współczuje... Głównie do góry Aniolki. Co prawda ja nie doświadczyłam jeszcze tego ogromnego bólu ale... Mojemu chłopakowi miesiąc temu zmarł dziadek. Nie wiem co się z Nim dzieje. Mało się ze mną kontaktuje (mieszkamy 300km od siebie), ostatnie 3 tygodnie nie odzywał się wcale do nikogo. To naprawdę aż tak boli? Przepraszam za te pytania głupie ale ja naprawdę nie wiem co się dzieje i jak mam się teraz zachować (IIC)*

Zgromadzony materiał badawczy pozwolił wyodrębnić nazwy odczuć, stanów itp., poprzez które dyskutujący próbują wyrazić swoje uczucia bądź opis zachowań niewerbalnych, które im towarzyszą. Bardzo częstą reakcją na czyjąś śmierć jest płacz,

np.: **płacz, łzy**

tak więc przyjmijcie łzy moje, bo tylko tyle mogę wam dać // łzy same ciekną po twarzy // łzy same cisną się do oczu // napłynęły mi łzy do oczu // łzy same płyną // łzy i żal // płaczę nad tym co się stało // płaczę jak małe dziecko // płaczemy łzami krwawymi // płakać mi się chce (IA)

Gdy otrzymałam informację, łzy pociekły po policzkach:(... // bardzo mi przykro, wciąż nie potrafię powstrzymać swoich łez. // łzy same lecą mi z oczu // nie można przestać płakać wielki ból // ŁZY LECA JAK GROCH // łza wyrazi wszystko // płaczę do tej pory // ..... płaczę (IB)

aż łzy w oczach się kręcą, ;(// cała Warszawa płacze! // Żywiec płacze! // Mam 35 lat-niby dorosły facet a nie mogę opanować łez // Po policzku leci łza ... // CAŁA POLSKA PŁACZE PO TWOIM ODEJŚCIU // choć chłop jestem to łzy kapią na klawiaturę... // serce płacze .... // Częstochowa płacze!! // popłakałem się.... [*] (IIB)

łzy mi ciekły jak to czytałam // Mam teraz łzy w oczach // Płacz Karola to pomaga... // Trzeba się wyplakać // nie bój się łez-działają oczyszczająco // często płacz przynosi ulgę // macie prawo płakać // Płacz pomaga troszkę...Ja płaczę 2 godziny bez przerwy i nie wiem kiedy przestanę... // na pogrzebie nie mogłam powstrzymać łez (IIC)

„Nie ma płaczu bez łez (...). Słowo >>płacz<< implikuje łzy (...). Płacz = kapanie z oczu kropel wody pod wpływem jakiegoś przykrego, bolesnego uczucia. Płaczemy z bólu, z żalu, z tęsknoty, z rozpacz. Płaczemy pod wpływem dojmującego smutku. Można płakać ze złości, z irytacji, ze zdenerwowania, z gniewu” (Wierzbicka 1971: 146). Można założyć, że piszący mogą w ten sposób rzeczywiście reagować na przykre informacje o czyjejs śmierci, jednak równie często przytoczone wyrażenia będą stosowane po prostu zastępczo, aby w obrazowy sposób powiedzieć o uczuciach.

Kolejnym uczuciem jest żal. Cóż to za uczucie? Żalowi towarzyszy myśl o przeszłości, o utraconym dobru („było dobrze, jest źle”) lub o przyszłości, o utraconej możliwości dobra („mogło być dobrze, jest źle”) (Wierzbicka 1971: 31). Jednym słowem stwierdzamy, że nie dzieje się to, co pragniemy, aby się działo. Uczuciu temu towarzyszy uczucie smutku,

np.: **żał, smutek**

ciężko opisać smutek i żal // smutek zalał moje serce // ogromny smutek ogarnął całą Polskę // mnie samą ogarnia smutek i żal z tego powodu // nawet mój największy smutek nie równa się smutkowi tych osób które straciły w sobotę ukochanych bliskich

// smutek ściska serce // jestem pogrążony w ogromnym smutku // tak wielki żal gromadzi się w nas // żal serce rwie (IA)
Olbrzymi żal. // Ogromny smutek :(((// ŻAL STRASZNY // Smutek, wielki żal czuje w sercu. // Smutek :((((((((// straszny żal // WIELKI SMUTEK I ŻAL. // Żal mi serce ściska // Żal serce ściska :-(// jest mi bardzo smutno i przykro // Jestem bardzo smutna... // potężny żal // żal!!! serce ściska!!! // to smutne // [*] smutek... // smutno..szaro...smutno!!! // WIELKI SMUTEK // Głęboki ból, smutek, żal...(IB)
wielki żal // żal, żal // jest mi smutno od kiedy zmarła Agata Mróz // SMUTEK, ŻAL I JESZCZE RAZ SMUTEK.....// smutek i żal // jest mi bardzo smutno // (IIB)
Ryczę cały czas, nie mogę zaglądać do Twojego postu więcej, bo tak mi się robi smutno, strasznie smutno)))))))))))))))))))))))):- // Musi być smutek, żal, strach // Jest czas na radość i jest czas na smutek... // smutek przychodzi w ciągu dnia tak często... // Żal i smutek po jej stracie jest ogromny (IIC)

„Smutek – podobnie jak lęk, trwoga i żal – wiąże się chyba z konfliktem między rzeczywistością (dokonaną lub możliwą) a pragnieniami. Pragnę, żeby się nie było stało się to, co się stało – odczuwam żal; pragnę, żeby się nie stało to coś złego dla mnie, co czuję, że stać się może – lękam się; pragnę, żeby się nie stało coś złego dla mnie, co czuję, że się stanie – trwożę się; stwierdzam, że się nie stało to, co pragnąłem, żeby się stało – smucę się.

„I wreszcie cierpienie. On cierpi = on czuje się tak, jak się czujemy, gdy czujemy, że nie możemy przestać pragnąć, aby się nie działo to, co stwierdzamy, że się dzieje. Jest więc w eksplikacji >>cierpienia<< coś, co je zbliża do rozpacz⁹⁵: ta jakaś bezsilność człowieka wobec tego, co się dzieje i wobec własnej negatywnej reakcji. A jednak różnica jest kardynalna: w cierpieniu, podobnie jak w smutku, lęku i trwodze – nie ma bezpośredniego niechcenia, nie ma odmowy” (Wierzbicka 1971: 46),

np.: **cierpienie**

ból i cierpienie (IA)

cierpię myśląc o tej wielkiej stracie (IB)

I tylko czas ukoji rany. Nie pozwoli zapomnieć, ale zabierze cierpienie // cierpienie jest silniejsze (IIC)

W wypowiedziach piszący przywołują także odczucie bólu. Stan ten można zdefiniować w następujący sposób: <<X boli = X czuje się tak, jak się czujemy, kiedy czujemy, że nie możemy przestać pragnąć nie czuć tego, co czujemy>> (Wierzbicka 1971: 269),

⁹⁵ „X jest w rozpacz = X czuje się tak, jak się czujemy, gdy czujemy, że nie możemy przestać niechcieć, żeby się stało to, co się stało” (Wierzbicka 1971: 46).

np.: **ból**

jestem z wami bo rozumiem jaki to ból // nie potrafimy tego wyrazić słowami jak bardzo nas to boli (IA)

Boli serce, a od łez bolą oczy.. // POZOSTAŁ TYLKO BÓL... // Czujemy wielki ból i pustkę... // Czuję ból, smutek i pustkę // czuję wielki ból w sercu... // Ogromny ból.....Czy tak musiało być???? Łączę się z wszystkimi Polakami, bo jest to nasza tragedia..... // ból, smutek, pustka [*] // to boli... tak bardzo boli :((IB)

Współczuję 🙏🙏 Wiem jak boli odejście przyjaciela // To tak strasznie boli... // Ten ból nie minie, ale ucichnie z czasem, nie będziesz tak często o tym myśleć // każda śmierć nas boli i przeszywa serce łukiem z bólu... // To bardzo boli - i będzie bolało jeszcze bardzo, bardzo długo (IIC)

Niezwykłe silną reakcją emocjonalną jest doznanie szoku oraz wstrząsu. Wydaje się, że uczuciu temu towarzyszy przekonanie, że nie jesteśmy w stanie zmienić tego, co czujemy, że uczucia te przestają zależeć od naszej woli⁹⁶,

np.: **szok, wstrząs**

to był dla mnie cios a zarazem wielki szok // jestem w szoku // (IA)

straszny szok // nadal jestem w szoku, siedzę i nie wierzę.... // jestem wstrząśnięta // Jesteśmy wstrząśnięci. // jestem w szoku // Jestem wstrząśnięta tym co się stało, czuję się jakbym w momencie stała się sierotą... // Wielki szok, ból i strata. // Szok niedowierzam nie mogę dojść do siebie. (IB)

jestem w szoku!!! (IIB)

to stało się tak nagle i było dla nas szokiem // człowiek nie jest w stanie się przygotować na taki szok (IIC)

W zetknięciu ze śmiercią człowiek dokonuje porównań, zastanawiając się nad tym, co się zmieniło. Obserwujemy zestawienie tego, co było przed śmiercią i tego, co pozostało po niej; tego, kim ktoś był przed śmiercią i kim pozostał w pamięci innych; tego, co zabrał, umierając i co pozostawił; wreszcie tego, że niedawno jeszcze był, a teraz już go nie ma,

np.: *Byliście i znikliście jak senne marzenie, **pozostawiliście po sobie smutek, rozpacz, tęsknotę, wspomnienie** // odeszli zostawiając odbity na ścieżce życia ślad...ważne byśmy ich nie zapomnieli // Wczoraj był, mówił, śmiał się, a dziś po prostu go nie ma // Teraz już nie będzie Polski, najważniejsi ludzie odeszli [*] // **POZOSTANIE RANA W SERCU, KTÓRA SIE JUZ NIGDY NIE ZABLIŻNI** // Kto by pomyślał.. Jeszcze wczoraj oni wszyscy byli z nami. **Dziś już niema nikogo z nich.** Wieczny odpoczynek racz dać im Panie itp.*

---

⁹⁶ Przeciwnieństwem tych negatywnych uczuć jest zapewne uczucie wzruszenia, pojawiające się pod wpływem nieoczekiwanego „ciepłego uczucia” (Wierzbicka 1971: 57), powodujące również utratę kontroli nad naszymi uczuciami.

Kończąc rozważania na temat emocjonalnego składnika wypowiedzi o charakterze żałobnym, warto jeszcze raz powrócić do słów A. Wierzbickiej (1971: 30) traktujących o opisywaniu uczucia przez porównanie: „Do czego można porównać uczucie? Przede wszystkim do innego uczucia, takiego, które znamy z własnego doświadczenia albo które potrafimy sobie wyobrazić (...). Tolstoj robi to tak, że opisuje jakąś wyrazistą i charakterystyczną, w jego poczuciu, sytuację i mówi po prostu: >>czuł coś podobnego do tego, co człowiek czułby w takiej oto sytuacji<<”. W zgromadzonym materiale językowym odnaleźć można przykłady, w których w podobny sposób próbuje się porównywać uczucia – poprzez wskazanie takiej sytuacji z życia nadawcy, w której czułby się w podobny sposób,

np.: *Czuję się tak jak by odeszli moi rodzice - rozpacz, samotność, całkowity brak poczucia bezpieczeństwa, ogromna pustka i smutek // W zeszłym roku w katastrofie lotniczej zginął mój szwagier.. Potrafię sobie wyobrazić jaki rodzaj bólu i smutku będzie im towarzyszył.. (IB)*

9.2.5. Refleksyjny charakter aktów kondolencji

Wypowiedziom o charakterze żałobnym często towarzyszą refleksje na temat Boga, życia i śmierci. Bóg jawi się jako ten, który daje życie i decyduje o tym, kiedy ktoś odchodzi z tego świata, natomiast człowiek, słaba istota, nie ma wpływu na nic:

jedna myśl pocieszająca - Bóg miał taki plan! Żadna śmierć nie jest bez sensu! // Niezbadane są wyroki boskie...// wszystko w rękach Boga a człowiek Bogiem nie jest :(// Bóg zawsze zabiera Najlepszych ... // Widocznie Bóg chciał Cię już Do Siebie.:(:(// Bóg kolejny raz pokazał jak człowiek jest słaby w swej istocie... // ten na górze nie chce mieć samych starych osób, schorowanych, niedobrych i złych. on chce mieć też młodą siłę, o dobrym sercu, niewinną // Bóg przygotował dla Ciebie coś lepszego // BÓG SZYBKO ZABIERA DO SIEBIE TYCH, KTÓRYCH BARDZO KOCHA... // Powiększył Pan grono WYBITNYCH... // Ostatnio jest duże zapotrzebowanie na dobrych ludzi w niebie // każdego kostucha kiedy indziej dopada // Niestety śmierć czeka nas wszystkich i każdy o tym wie ale nigdy nie można się na to przygotować // Poza tym nigdy nie przewidzisz kiedy inna osoba z rodziny, przeważnie inni dziadkowie zostaną zawołani przez Pana itp.,

z czym piszący nie zawsze potrafią się pogodzić:

To takie niesprawiedliwe, tyle zwyrodniałców chodzi po tym świecie zdrowych a Bóg zabiera do siebie osobę która potrzebna jest innym...szczególnie swojej małej córce:(// Bóg daje życie i go odbiera ale dlaczego właśnie tak;-), dlaczego bóg ukarał małą córeczkę zabierając jej wspaniałą mamusię i wielkiego sportowca //

Mam tylko jedno pytanie do Pana Boga: Dlaczego wciąż rodzice muszą chować swoje dzieci???? Przecież powinno być odwrotnie // BOŻE DLACZEGO TAK SZYBKO ZABIERASZ TAK WSPANIAŁYCH LUDZI // Panie Boże, dlaczego zabierasz do nieba takich porządnym ludzi ?!!! // Gdzie jest ta sprawiedliwość, gdzie jest ta pomoc boża?! Dlaczego to najlepsi muszą odchodzić najwcześniej // Dlaczego najlepsi ludzie nas opuszczają? Nie zgadzam się na taką "sprawiedliwość boską"!!! .. I tak ciężko wierzyć, że Bóg jest Miłością....że potrzebował Twojego młodego życia....że ...ja nie umiem się z tym pogodzić...itp.,

przypisując Bogu negatywne cechy:

myślę że przy tych ludziach nie było Boga...pewnie był na "przerwie" śniadaniowej // Papież Jan Paweł 2 powiedział: „łączcie się albowiem nie znacie dnia ani godziny,,. Ale dlaczego Bóg jest taki niedobry i zabiera wspaniałych, wielkich ludzi, a złych zostawia tu? // Uważam że tym razem znowu Bóg się pomylił i zabrał nie ta osobę co potrzeba itp..

Zetknięcie ze śmiercią przynosi refleksje na temat ludzkiego losu. Nikt z nas nie może przewidzieć, kiedy umrze:

nie znasz dnia ani godziny // nigdy nie znamy dnia i godziny // Jednego dnia człowiek jest a drugiego już go nie ma... // Dziś jesteśmy a jutro może nie... // NIESZCZĘŚCIE PRZYSZŁO ZNIENACKA // Wobec zbliżającej się i nieświadomej śmierci jesteśmy bezradni... // straszne i nie do opisanie jak śmierć potrafi zebrać swoje żniwo // Śmierć jest pewna, jej godzina niepewna.. // śmierć osiągnie kogoś z nas. Może to być nagle jak w przypadku Jacka. Czy boicie się śmierci? // śmierć nigdy nie przychodzi w odpowiednim momencie... // Życie jest niesprawiedliwe!!! dlaczego tak młode osoby odchodzą??? Przecież całe życie jeszcze przed nią i jej rodziną było a wszystko się skończyło... // życie jest bardzo nieprzewidywalne // Życie jest okrutne i tak naprawdę nie wiadomo kiedy się ono dla nas zakończy // Choć po części rozumiem co przechodzisz, bo mi też całkiem niedawno życie postanowiło udowodnić, że nic nie mam na stałe, że wszystko co jest nam podarowane, może być w każdej chwili odebrane. // Niestety śmierć czeka nas wszystkich i każdy o tym wie ale nigdy nie można się na to przygotować 😞 itp.

W obliczu śmierci nie ma lepszych czy gorszych, ona zrównuje wszystkich:

wobec śmierci wszyscy jesteśmy równi // śmierć łączy wszystkich // w obliczu śmierci wszystko inne traci znaczenie... // Śmierć wszystkich jednakowo przyjmuje itp.

Tragedia innych osób często uświadamia nam, jak kruche jest nasze życie:

Straszna tragedia pokazuje jakie życie jest krótkie // Jak kruche jest nasze życie.... // Niesamowite, jak łatwo człowiek może stracić życie w dzisiejszych czasach // trzeba pochylić głowę nad... kruchością życia ludzkiego // Ech jakie życie potrafi być kruche

*a śmierć zaskakująca // ...jakie kruche jest życie...i jak mało znaczy wszystko inne
kiedy gaśnie ten płomyk istnienia... // takie krótkie jest życie - stańmy i zastanówmy się
// Życie jak ulotna chwila - dziś jesteś a jutro już Ciebie nie ma. Dlatego jak mówił
ks. Jan Twardowski: Śpieszmy się kochać ludzi – tak szybko odchodzą // Kołysze się
ledwo na włosie czy gruba trzyma je lina życie trwa moment // życie jest takie
krótkie.... // Widać jak kruche jest nasze życie // Lęk przed śmiercią przychodzi jak
odchodzi ktoś bliski, bo wtedy widać jak kruche jest życie itp.*

Pojawiają się także pytania o sens śmierci:

*Przykra wiadomość...ale cóż-śmierć to nieodłączny element życia...// Z przedwczesną
śmiercią trudno się godzić, zawsze wydaje się bezsensowna... // Śmierć ma sens tylko
dla ludzi, którzy namiętnie kochali życie... Ale w takiej chwili trudno uwierzyć czy
rzeczywiście ma sens... :-(// jedno co wszystkich dotyka na ziemi to śmierć itp.*

Niektórzy podejmują się próby zdefiniowania ludzkiego życia:

*Życie to czas, w którym szukamy Boga śmierć to czas, w którym go znajdujemy
wieczność to czas, w którym go posiadamy... Oni już Go Spotkali itp.*

Wypowiedzi – refleksje o życiu i śmierci mogą funkcjonować jako samodzielne jednostki językowe, podobnie jak fragmenty wierszy czy krótkie sentencje:

"Bywa nieraz, że stajemy w obliczu prawd, dla których brakuje słów". Jan Paweł II //
*"...nie umiera ten, kto trwa w pamięci żywych..." // Jak pisała Wisława Szymborska
w jednym ze swoich wierszy pt. "Nic dwa razy się nie zdarza": "Nic dwa razy się nie
zdarza i nie zdarzy. (...) Choćbyśmy uczniami byli najtępszymi w szkole świata, nie
będziemy repetować żadnej zimy, ani lata (...) Żaden dzień się nie powtórzy, nie ma
dwóch podobnych nocy. Dwóch tych samych pocałunków, dwóch jednakich spojrzeń
w oczy(...)" // "Najlepsi odchodzą pierwsi i będą tam na nas czekali" itp.*

Wyrażenie żalu z powodu śmierci bliskiej osoby ujęte w taki sposób możliwe staje się tylko w przypadku kondolencji pisanych. Takie przykłady świadczą o ogromnym bogactwie realizacji tego gatunku. Sam wiersz o tematyce poruszającej sprawy ostateczne nie jest rozpoznawany przez użytkownika języka jako kondolencja, jeśli jednak zostaje zapisany pod nekrologiem bądź na przykład na kartce pocztowej, gdzie wypełnia puste miejsce pozostawione dla nadawcy, może być śmiało odczytany w konwencji gatunkowej kondolencji⁹⁷. Cel komunikatu, a więc pocieszenie odbiorcy i połączenie się z nim w bólu

---

⁹⁷ Pisane akty kondolencji bardzo rzadko zostają replikowane przez odbiorcę, dlatego tak ważną rolę odgrywa tło pragmatyczne, które pozwala odczytać dany akt w konwencji gatunkowej.

po stracie ukochanej osoby, zostaje osiągnięty w sposób pośredni⁹⁸. Nie zawsze jednak piszący potrafi oswoić ból i o nim mówić. Stąd tak powszechna obecność pytań retorycznych, świadczących o ludzkiej bezradności w obliczu śmierci. Niezwykle często pada pytanie – dlaczego:

Niepojęte, dlaczego???? // Boże dlaczego? // Dlaczego musiał zginąć? // dlaczego tak się stało..? // Boże czemu tak się stało? // Czy tak musiało być???? // Czy ktokolwiek mógł to przewidzieć? // czy to aby nas pewno przypadek? // Dlaczego wciąż rodzice muszą chować swoje dzieci???? // Panie Boże, dlaczego zabierasz do nieba takich porządných ludzi ?!!!:(// Dlaczego to najlepsi muszą odchodzić najwcześniej // Dlaczego najlepsi ludzie nas opuszczają? // Czy boicie się śmierci? itp.

9.2.6. Akty towarzyszące aktom kondolencji

Kondolencje pisane przybierają rozmaite formy. Jeśli chodzi o długość tych wypowiedzi, to pojawiają się zarówno krótkie, jednozdaniowe, nawiązujące do typu kondolencji ustnych, standardowych, jak również długie, kilkuzdaniowe, nawiązujące formą do innych gatunków. Kolejna część niniejszego rozdziału przedstawia akty mowy, które pojawiają się obok aktów kondolencji bądź zamiast nich. Wypowiedzi, które stanowią połączenie kilku aktów mowy (np.: adresowanie, pozdrowienie, powitanie, autoadresowanie, pożegnanie, życzenia itp.) zawierają jako składnik obligatoryjny blok illokucji wspomagających illokucję podstawową. „Są one illokucjami suplementarnymi – poszerzającymi illokucję główną” (Wojtak 2001: 43). Akty towarzyszące kondolencjom można podzielić na dwie grupy – te, które współwystępują z kondolencjami kierowanymi do użytkowników forum (akt pocieszenia, otuchy; akt rady; akt życzeń; akt będący deklaracją pomocy; pytania grzecznościowe dotyczące samopoczucia partnera) oraz te, których adresatami są osoby spoza forum (akt życzeń; akt dodatniego wartościowania, akt podziękowania).

I odbiorca – użytkownik forum

a) akt pocieszenia (otuchy)

Celem wypowiedzi odnoszących się do informacji na temat śmierci kogoś bliskiego jest podniesienie piszącego na duchu w trudnych dla niego chwilach. Zapewnieniom o współczuciu często towarzyszą słowa pocieszenia; nadawcy często podkreślają, że najlepszym lekarstwem na cierpienie jest czas,

---

⁹⁸ M. Marcjanik (zob. 1992, 1997, 2001) w swoich badaniach zwraca uwagę na trudności interpretacyjne podczas analizy pośrednich aktów grzecznościowych.

np.: *to są ciężkie dni, ale one przechodzą. czas naprawdę leczy rany 🧐🧐 // Musisz sobie dać czas na płacz i żalobę. // Mogę tylko napisać, że jedynie czas pomoże... // Z czasem będzie lepiej // Nic nie da ukojenia w bólu, ból pewnie zawsze będzie Ci towarzyszył, ale z czasem nauczysz się z nim żyć. // niestety tylko czas będzie w stanie zaleczyć ranę... nie uleczyć a tylko zaleczyć.... // Pozwól czasowi działać. // Ten ból nie minie, ale ucichnie z czasem, nie będziesz tak często o tym myśleć // trzymaj się ciepło, będzie mniej bolało z czasem, choć tego jeszcze może teraz nie widzisz. 🚗🧐 // Pomimo że się nigdy tego przeżycia do końca nie zapomina czas powoli leczy rany. // Chciałabym Cię jakoś pocieszyć, ale tak naprawdę musisz znaleźć swój sposób na poradzenie sobie z tym ogromnym bólem... Wiesz, jak zmarła moja Mama przeczytałam gdzieś, że: "Czas nie leczy ran, jedynie przyzwyczajają do faktu ich istnienia"... I utożsamiam się z tym w 100% itp.*

a także płacz,

np.: 🧐🧐 *przypomnij sobie chwile, kiedy płakałaś i nie mogłaś przestać, kiedy było Ci źle, kiedy myślałaś, że wszystko się zawaliło, że już nie będzie dobrze...człowiek potrzebuje tego, musi się wypłakać, w końcu emocje opadną i zrozumie, oswoi się...wszyscy to przeżywają, wszyscy płaczą a wewnątrz rozrywa ich ból, jednak żyjemy dalej, do przodu, z myślą, że najukochańszych już nie ma, odeszli..... to życie, macie prawo płakać, cierpieć, ale czas leczy rany i życie płynie dalej, musimy znaleźć w nim swoje miejsce i iść do przodu, trzymaj się 😊🧐*

Wiem że często płacz przynosi ulgę, naprawdę jakbyśmy wylewali żale na zewnątrz. Jest to ciężki okres dla całej Twojej rodziny i mam nadzieję że niedługo lepiej się poczujesz. Strata kogoś bliskiego jest strasznym przeżyciem i pomimo że człowiek wie że każdy kiedyś musi odejść kiedy ta pora przyjdzie nie umiemy się z tym pogodzić i poradzić.

🧐🧐 *Nie ma chyba takich słów, które by przyniosły Ci natychmiastową ulgę, to trzeba przeżyć, przepłakać, przemyśleć. Kiedyś świat się znowu poukłada w Twojej głowie. Ale na to trzeba czasu- musisz go sobie dać. Ściskam mocno.*

Innym sposobem pocieszenia, dodania otuchy jest zapewnienie o ponownym spotkaniu ze zmarłym w przyszłości, np.: *Trzymaj się dzielnie kiedyś się z mamą przecież spotkacie 😊*, a także informacja o aktualnym „miejscu” jej przebywania, np.: 😊 *Babcia jest teraz z aniołkami, więc nic się nie bój 😊🧐*. Ponadto pocieszeniem mogą być wypowiedzi osób, które również straciły kogoś bliskiego i cierpią podobnie jak nadawca, np.: *witajcie 2 tyg temu straciłam mamę mój ból jaki jest w sercu jest nie do opisanania wszystko to co piszecie wydaje mi się że to o mnie.*

Piszący wielokrotnie podkreślają, że w obliczu cierpienia i żałoby jakiegokolwiek słowa są niepotrzebne, czasem wystarczy jedynie kogoś przytulić, np.: *OliwkoT mogę cię tylko wirtualnie przytulić. Słowa tu są bez znaczenia, ale wiedz, że jestem z Tobą. // Ściskam Cię mocno* itp. Gesty pozawerbalne próbują oddać za pomocą odpowiednich emotikonów, np.: 🤗🤗 (przytulenie), 😘😘 (pocałunek).

b) akt rady

Akty rady pojawiają się często w wypowiedziach tych osób, które przeżywały niedawno stratę bliskiej osoby i chcą się podzielić z innymi swoimi refleksjami na temat sposobów radzenia sobie z bólem i cierpieniem,

np.: *Bardzo współczuję 😞 Musisz sobie dać czas na płacz i żałobę. A potem starać się wspominać Mamę z uśmiechem. Ja staram się tak wspominać moją ukochaną prababcie, choć wiem, że prababcia i mama to nie to samo... Mimo, że od jej śmierci minęło już kilka lat, to dziś podczas rodzinnych spotkań zdarza się, że komuś z nas coś śmiesznego się przypomina co babcia powiedziała czy zrobiła i staramy się ją pamiętać jako oddaną rodzinie i pogodną osobę.*

Ogromnie Ci współczuję 😞 Mogę tylko napisać, że jedynie czas pomoże... 🤗🤗Dobrze, że masz wspianą rodzinę na którą możesz liczyć. Pamiętaj, że mama zawsze będzie przy Tobie, choć inaczej niż do tej pory 😊Rozmawiaj z nią we własnych myślach, jestem pewna, że zauważysz jej udział w sprawach które będą się działy w Twoim życiu 😊

SZczerze Ci współczuję i... naprawdę nie wiem co poradzić... gdyby istniały słowa, które by choć trochę ukoiliły twój ból to bym je napisała, ale nie znam takich... Jak już ktoś tu radził, pozwól sobie na żałobę, płacz i smutek nie kryj swoich uczuć.

Bardzo Ci współczuję... naprawdę bardzo... Nic nie da ukojenia w bólu, ból pewnie zawsze będzie Ci towarzyszył, ale z czasem nauczysz się z nim żyć. Wspominałaś o tym, że wielu rzeczy nie powiedziałaś mamie.. Może pisz do niej listy, których nigdy nie wyślesz? Może w ten sposób wyrzucaj z siebie te wszystkie myśli?

Bardzo Ci współczuję i rozumiem co czujesz. Ja także przeżywałam śmierć Babci, szczególnie że przed jej odejściem nie byłam w domu przez ponad dwa lata i nie zdążyłam jej zobaczyć. 😞Dla mojego Tata był to też wielki cios ponieważ stracił swojego Tata kiedy miał 7 lat i od tej pory był tylko z Babcią. Wspieraj swojego Tate jak możesz - myśmy tak zrobili, nie ważne czy płaczecie razem czy nie - po prostu pomóż mu aby nie czuł się sam. Z moim było trochę inaczej - chciał być twardy na zewnątrz i nie płakać przed nami abyśmy się nie martwili ale w środku się rozsypał. 😞

c) akt będący deklaracją pomocy

Rozmowa na forum często przynosi ulgę osobom pogrążonym w żałobie. Dyskutujący sami deklarują swoją pomoc na tyle, na ile jest to możliwe, najczęściej proponując rozmowę,

np.: *Justyna, bardzo Ci współczuję, wiem co przeżywasz..... niestety tylko czas będzie w stanie zaleczyć ranę... nie uleczyć a tylko zaleczyć.... jakbyś chciała pogadać napisz na priva. Ściskam Cię mocno. Trzymaj się*

d) pytania grzecznościowe dotyczące samopoczucia partnera

W komunikacji bezpośredniej jedynie w stosunkach bardzo zażyłych akty kondolencji łączą się z pytaniami grzecznościowymi dotyczącymi samopoczucia partnera i bliskich mu osób, szczegółów zdarzenia, dalszego postępowania partnera w nowej sytuacji itp. (Marcjanik 1997: 78). Ich obecność w wypowiedziach na forum świadczy więc o istnieniu silnych więzi emocjonalnych, co potwierdzają następujące przykłady: *OliwkoT napisz nam jak się czujesz?? Trzymasz się jakoś?? wiesz, że masz moje duchowe wsparcie, mimo że Cię nie znam // Oliwko- co tam u Ciebie?*

e) akt życzeń

Treść życzeń pojawiających się w wypowiedziach o charakterze żałobnym zazwyczaj odnosi się do stanu psychicznego adresata,

np.: *Ogromnie Ci współczuję 🙏 Mogę tylko napisać, że jedynie czas pomoże... 🙏🙏Dobrze, że masz wspaniałą rodzinę na którą możesz liczyć. Pamiętaj, że mama zawsze będzie przy Tobie, choć inaczej niż do tej pory 🙏Rozmawiaj z nią we własnych myślach, jestem pewna, że zauważysz jej udział w sprawach które będą się działy w Twoim życiu 🙏**Życzę Ci bardzo dużo sił.***

Współczuję także wiem co to znaczy bo ponad rok temu odszedł mój ukochany dziadziuś 🙏dalej tęsknię za nim ale wierze że patrzy na nas z góry i opiekuje się nami ... wiem że tam na górze jest mu lepiej odszedł po ciężkiej chorobie już nie cierpi ...

Życzę Waszej rodzinie duuuużo siły i miłości trzymajcie się ciepło 🙏🙏

Trzymaj się dzielnie, Trzymaj się

*ja wiem 🙏kiedyś to przeżyłam. **życzę Ci dużo siły abyś mogła przetrwać te trudne chwile**, nie dodam nic na pocieszenie bo zawsze będziesz pamiętać i zawsze będziesz tęsknić. Trzymaj się ciepłutko 🙏🙏*

Dwa tygodnie temu zmarł mój Tata - nagle, niespodziewanie i młodo. Bardzo Ci współczuję, domyślałam się, co czujesz. Musisz sama rozważyć, co zrobisz - na pewno decyzja, którą podejmiesz i która będzie zgodna z Twoim sumieniem, będzie właściwa. Może decyzję pomoże Ci podjąć narzeczoną, rodzice, może poradzić się księdza? Pomyśl, czego chciałaby i czego by życzyła Tobie i Twojemu przyszłemu mężowi

Twoja babcia - na pewno ostatnią rzeczą, jakiej by chciała, byłby smutek wnuczki i nie spełnione marzenia o ślubie i weselu. Babcia na pewno jest przy Tobie. Życzę Ci dużo siły, spokoju i szczęścia.

II odbiorca – osoba spoza forum

a) akt dodatniego wartościowania

W przypadku wypowiedzi na temat osób, które są znane z telewizji, gazet itp. treść kondolencji zostaje często wzbogacona o dodatnie wartościowanie czy wspomnienie zmarłych osób. Ludzie ci poprzez swoją pracę, działalność itp. stają się „mieszkańcami masowej wyobraźni” (Kita 2003: 151). Akty dodatniego wartościowania nie pojawiają się natomiast w kondolencjach przekazywanych interlokutorowi, ponieważ w tym przypadku zmarły jest dla nadawcy osobą całkowicie anonimową; wiedza na temat zmarłego ogranicza się jedynie do tego, co przekazał szukający pocieszenia użytkownik forum⁹⁹. Wobec tego kondolencje i wypowiedzi o charakterze żałobnym, których odbiorcą jest użytkownik forum mają na celu pocieszenie piszącego, dodania mu otuchy w tych trudnych chwilach, natomiast kondolencje skierowane do użytkowników spoza forum koncentrują się na osobie zmarłego,

np.: **(IB)**

*BYLI TO WSPANIALI LUDZIE DLA NASZEGO KRAJU UCZCIWI, DOBRZY, MILI,
WSPÓŁCZUJĘ Z CAŁEGO SERCA !
WYRAZY WSPÓŁCZUCIA DLA RODZIN ZMARŁYCH I WYRAZY SZACUNKU DLA
TYCH WIELKICH LUDZI, KTÓRYMI POZOSTANĄ....
MUSIMY POŻEGNAĆ TAK WSPANIAŁE OSOBISTOŚCI, WSPANIAŁYCH
LUDZI...*

(IIB)

Wielka Osobowość

Była Wspaniałą zawodniczką i dziewczyną o wielkiej osobowości i odwadze.

BYŁAŚ WIELKA!!!!!!

Super kobieta, matka i siatkarka.

Agatko byłaś jesteś i będziesz wielka kochamy cię!!

Polska w żalu żegna cudowną kobietę, kochającą żonę, matkę, sportowca!!!

*Wspaniały Człowiek, Wspaniała Zawodniczka, Wspaniała Matka-Dała życie mimo
przeszkód wielkich-CZEŚĆ JEJ PAMIĘCI-Odeszła do lepszej Niebieskiej
Rzeczywistości, a światłość Wiekuista Będzie JEJ świecić*

---

⁹⁹ Wypowiedź autora wątku dotycząca śmierci bliskiej mu osoby jak najbardziej zawiera akty dodatniego wartościowania osoby zmarłej, np. *Moja babcia była cudowną osobą. Była pełna sił i życia. Ze znajomymi wychodziła częściej niż ja. Po prostu rozrywkowa świetna babunia. Była moja przyjaciółką. Zawsze pomogła, doradziła.*

wspaniały człowiek i fantastyczny aktor. Świat zubożał...:(
Cudowny aktor, niepowtarzalny głos, charyzma... :(
Był cudownym człowiekiem.
Wielki aktor, a poza tym otwarty, sympatyczny i z dużym poczuciem humoru facet!
Był ciepłym, skromnym, życzliwym, lubiącym ludzi człowiekiem i świetnym aktorem.
Odszedł szlachetny, uczciwy człowiek, wspaniały aktor.
Odszedł wspaniały aktor, bardzo ciekawy człowiek.. Miał w sobie taki niezwykle
spokój, uwielbiałam głos Pana Maćka...
Był to Wielki i Wybitny artysta.
Odszedł świetny kucharz, wspaniały człowiek. Świat bez niego nie będzie już Tak samo
smakował.
Odszedł cudowny, życzliwy człowiek, nie zapominajmy o NIM, gdyż naprawdę
niewiele jest tak wspaniałych ludzi na tym świecie!
Umarł wspaniały, mądry, ciepły Człowiek.
Zmarł Człowiek, którego darzyłam wielkim szacunkiem za dobro, które roztaczał
wokół siebie.
naprawdę KTOŚ-ogromnie żał
Pan Maciej był super człowiekiem
Maciek był zawsze życzliwy, pogodny, uśmiechnięty, taktowny.
był prosty i szczery w tym co robił i przez to był wielki
Takiego wspaniałego i wybitnego kardiochirurga, lekarza już nie będzie...
Odszedł Człowiek wielkiego formatu.
Odszedł Człowiek zasługujący na miano nazywania go Wielkiego, wielka to strata
Szkoda ... wartościowy człowiek, który rozumiał zawsze innych ...
Ceniony, szanowany i lubiany przez społeczeństwo. Takich jak on już coraz mniej!
ODSZEDŁ NAJLEPSZY PROFESOR MEDYCYNY POLSKIEJ
To jeden z najwybitniejszych chirurgów jakich wydała Polska.
Mądry, wspaniały człowiek, wybitny lekarz... spoczywaj w pokoju....
To był dobry człowiek i wielki patriota.
Doskonały lekarz, minister, patriota!
Odszedł od nas Wielki Poeta, lecz w sercach naszych pozostał...
Pan Leszek był wielkim człowiekiem i wspaniałym filozofem. Miał otwarty umysł :)
To był wspaniały aktor.

Tak zbudowany komunikat nawiązuje swoją treścią do nekrologu czy też wspomnienia pośmiertnego. Odbiorca zostaje poinformowany o cechach psychicznych osoby zmarłej. W opisie osobowości zmarłego dostrzec można ogromne bogactwo językowych możliwości wyrażania wartościowania. W powyższych przykładach pojawiają się dodatkowo nacechowane przymiotniki wartościujące, np.: *wspaniały, dobry, kochany, wybitny, serdeczny, sympatyczny, uczciwy* itp. Niewątpliwie wybór tego rodzaju wypowiedzi ma na celu podkreślenie bliskości,

jaka łączyła nadawcę z osobą zmarłą, użycie bowiem przymiotników tego typu świadczy o tym, że dla nadawcy zmarły był osobą dobrze znaną. W przypadku wypowiedzi zamieszczonych na forum internetowym możemy mówić o iluzji bliskości. Obok przymiotników wartościujących występuje często opis zachowania zmarłego/zmarłej. Na podstawie przykładów kondolencji opisujących osobowość można więc wyróżnić dwa typy opisu:

- nadawca bezpośrednio informuje o cesze zmarłego, wykorzystując przymiotniki wartościujące
- nadawca przypisuje zmarłemu jakieś cechy na podstawie jego zachowania w przeszłości

b) akt życzeń

Akty kondolencji bywają także łączone z aktami życzeń, których treść odnosi się do trudnej sytuacji, w której pozostaje adresat. Życzenia są skierowane do bliskich, rodziny zmarłego, którym życzy się siły i wytrwałości, a także tych, którym udało się przeżyć,

np.: **(IA)**

*Nie wyobrażam sobie bólu jaki teraz muszą czuć rodziny poszkodowanych. Dlatego **życzę** wam jak najszybszego ukojenia i spokoju.*

*Składam kondolencje rodzinom zmarłych oraz **życzę** szybkiego powrotu do zdrowia osobom, które tą tragedię przeżyły, którzy znajdują się w szpitalach....*

*Rodzinom współczuję i **życzę** sił w tych ciężkich chwilach*

***Życzę** wiele wytrwałości w walce ze smutkiem, bólem i oby modlitwa pomogła*

***Życzę** dużo siły rodzinom i bliskim*

*Szybkiego powrotu do zdrowia wam **życzę***

*Rodzinom ofiar **życzę**, aby możliwie jak najszybciej otrząsnęli się po stracie bliskich*

*Wszystkim którym ta tragedia dotknęła składam najszersze kondolencje, a rannym **życzę** szybkiego powrotu do zdrowia*

***Życzę** tym, którzy są w szpitalu, żeby jak najszybciej wrócili do zdrowia*

*Osobom, które przeżyły **życzymy** z całego serca powrotu do zdrowia*

(IB)

*Wyrazy współczucia dla rodzin ofiar, którzy zginęli w tak dramatyczny sposób. **Życzę** im dużo siły i wytrwałości.*

Ogromna tragedia. Niech odpoczywają w spokoju. Dużo siły dla rodzin wszystkim zmarłych w tej katastrofie. [*]

*Wieczne odpoczywanie racz im dać Panie, a światłość wiekuista niechaj im świeci na wieki wieków. Amen. Składam swoje szczere kondolencje rodzinom i przyjaciołom zabitych. **Życzę** im siły i wytrwania w tych ciężkich chwilach.*

Życzę w tym momencie dużo sił rodzinom ofiar tej katastrofy. Wyrazy współczucia i najszersze kondolencje.

(IIB)

*Życzę dużo siły rodzinie i bliskim Agaty.
Dużo zdrówka dla jej córeczki.*

Ponadto, co ciekawe, akty życzeń bywają także kierowane do osoby zmarłej,

np.: **(IIB)**

*Agatko życzę CI W NIEBIE WIECZNEGO SZCZĘŚCIA
Chciałabym żebyś chociaż z góry to przeczytała i życzę Ci żebyś w niebie czuła się
w takiej atmosferze jak tu na ziemi z nami.
Życzę szczęścia po drugiej stronie lustra... Niech Bóg ma pana w swojej opiece...*

c) akt podziękowania

W przypadku wypowiedzi dotyczących śmierci wybitnych i uzdolnionych osób niezwykle często pojawiają się akty podziękowania. W przypadku poniższych wypowiedzi reaktywny charakter tych aktów polega na nawiązaniu do przeszłego wydarzenia, które stanowi bodziec niezbędny do uchwycenia istoty znaczeniowej komunikacyjnej funkcji podziękowań. M. Marcjanik (1997: 192) wyodrębnia dwie podstawowe funkcje podziękowań:

A. <<Mówię, że jestem ci wdzięczny za zrobienie dla mnie X + mówię, że wiem, że zrobić tego nie musiałeś>>

B. <<Mówię, że jestem ci wdzięczny za zrobienie dla mnie X + mówię, że ani ty nie mogłeś zachować się inaczej, ani ja, dziękując, nie mogę zachować się inaczej>>

Omawiane przykłady bliższe są grupie A, do której badaczka zalicza także formuły dziękczynne. Akty podziękowania na forach dotyczących artykułu to realizacje nietypowe, które są skierowane do osoby zmarłej i mają wymiar niezwykle osobisty. Nieco więcej można wywnioskować na podstawie analizy funkcji komunikacyjnej aktów towarzyszących podziękowaniom oraz bodźców, których dotyczy podziękowanie.

c₁) podziękowania odwołujące się do drogi życiowej zmarłego
dziękuję / dziękujemy + (forma adresatywna) + za co¹⁰⁰

---

¹⁰⁰ W aktach podziękowania użytych w komunikacji pozainternetowej „nazywanie w obrębie formy aktu podziękowania bodźca (przyczyny) podziękowania ma miejsce najczęściej wtedy, gdy (...) przyczyna ta nie poprzedza bezpośrednio w czasie aktu podziękowania, bądź wtedy, gdy osoba dziękująca chce w sposób satysfakcjonujący partnera nazwać to, co on zrobił” (Marcjanik 1997: 206).

np.: *Poznałem Cię w 1999 roku. Byłeś Wspaniałym jurorem i przewodniczącym jury na Mistrzostwach Polski w Grillowaniu... Nie lubiłeś rozmawiać o swoim Ojcu... Chciałeś być przede wszystkim sobą... i **za to Ci dziękuję**.. Mimo swoich wad walczyłeś o Siebie... Żegnaj.... Piękny człowieku....*
*kolejny wartościowy człowiek odszedł... pogodna, uśmiechnięta i tak pełna wiary i chęci do życia... została mała istotka, której dała życie... żegnaj Agatko!! **dziękujemy za** wszystko... nie zapomnimy!!!!!!*
*Byłeś i jesteś WIELKI profesorze. **Dziękujemy za** wszystko.*
***Dziękujemy Panu za** godne życie i cierpliwe znoszenie jego trudów i cierpień.*
***Dziękujemy Ci Agato za** wszystko, co zrobiłaś dla siatkówki i polskiego sportu.*
***Dziękuję Ci Agatko za** te mistrzostwa! Byłaś najlepsza! [*]*
***Dziękuję Agato za** Mistrzostwo !!!!!*
***dziękujemy panie maćku za** wszystkie role był pan znakomitym aktorem cześć pana pamięci*
***Dzięki za** wszystkie role i szacunek za walkę z rakiem, którą niestety przegrałeś...Świeć Panie nad Jego duszą!*
*Panie Macieju, **dziękuję Panu za** każdą rolę którą nas Pan obdarzył... Teraz grać Pan będzie w niebieskim teatrze... Do zobaczenia kiedyś...*
*Smutno mi.....ale nie można rozpaczać.....musimy się cieszyć z tego, że był a my mieliśmy możliwość poznania Jego WIELKIEGO geniuszu. Teraz jest w krainie gdzie wszystkie drgania duszy są ukojone i to jest najpiękniejsze!!!!!! **Dziękuję Panu za** słowa.*
DZIĘKUJĘ ZA WSZYSTKO CO W ŻYCIU OSIĄGNĘŁAŚ I JAKIM BYŁAŚ CZŁOWIEKIEM!!
***Dziękujemy za** służbę, oddanie i wierność...Poszliście teraz TAM żeby oddać osobiście hold tym, którzy czekali na to 70 lat. Teraz my chylimy przed wami czoło. Dziękujemy.*
***Dziękujemy mu za** uratowanie innych ludzi.*
*PANIE ZBIGNIEWIE, **DZIĘKUJĘ PANU ZA** POLSKOŚĆ, WRAŻLIWOŚĆ, WALKĘ O INNYCH, JESTEM I ZAWSZE BYŁEM ZDROWY JAK BYK, LECZ NIGDY ANI JA ANI WIELU INNYCH NIE BĘDZIEMY W STANIE OGARNAĆ ILE DOBREGO ZROBIŁ PAN DLA POLAKÓW I POLSKI. WSTYDZĘ SIĘ TYLKO ZA TE UJADAJĄCE KOJOTY (BORUSEWICZ, NIESIOŁ, CHLEBUŚ I INNE PADALCE).*
*Agatko twoje życie przeminęło, nam pozostał smutek i łzy **DZIĘKUJEMY ZA WSZYSTKO BYŁAŚ** WSPANIAŁA SIATKARKA I NIE WIERZE ŻE TAK SZYBKO ODESZŁAŚ<<<<...ŻEGNAJ*
***Dzięki za** wszystkie role i szacunek za walkę z rakiem, którą niestety przegrałeś...Świeć Panie nad Jego duszą!*
***Dzięki Opatrzności za** Wielkiego Człowieka jakim był i pozostanie Z. Religa*
*Mieszkańcy Śląska dziękują profesorowi za współpracę, **dziękują za** wyszkolenie wielu wspaniałych lekarzy a co z czasem pozwoliło na stworzenie silnych ośrodków kardiologicznych nie tylko na ŚLĄSKU .*

*Dumna jestem z tego w jaki sposób zareagowało nasze społeczeństwo oraz z szybkości naszych służb ratunkowych – **DZIĘKUJĘ** za waszą gotowość, jedność i sprawność działania.*

dziękuję / dziękujemy, że
np.: **DZIĘKUJĘ ŻE PAN BYŁ, ŚWIETNY CZŁOWIEK, NIECH SPOCZYWA W POKOJU.**

dziękuję / dziękujemy + (forma adresatywna) + za to co / za wszystko co
np.: **Dziękujemy Agato za to, co zrobiłaś i osiągnęłaś dla nas Polaków.**
Dziękujemy za wszystko, co zrobiłaś dla Polski !
Panie Maćku dziękuje za to co Pan zostawił odbierałem pana jako człowieka wrażliwego. niech pan spoczywa w pokoju wiecznym. amen.

dziękuję / dziękujemy + (forma adresatywna) + za to + (forma adresatywna), że
np.: **Panie Macieju dziękuję! Wiem, że teraz już nie musi Pan cierpieć. Dziękuję za to, że był Pan takim wspaniałym człowiekiem**
Dziękuję ci za to Agatko że pokazałaś mi jak można żyć w taki sposób jak ty...jesteś po prostu wielka dożo rzeczy przecierpiałaś ..byłaś dzielna odważna i wierzyłaś w to że ci się uda wyzdrowieć...(Jednak choroba była silniejsza niż twoje siły..Walczyłaś do końca tak jak na meczach piłki siatkarskiej...jestem naprawdę dumna ze taka osoba jak ty pokazała mi jak ludzie cierpią nie ukazując tego...Jeszcze raz dziękuję ci za wszystko[*] Brawa dla tej wspaniałej kobiety, matki i żony[*]
Maćku dziękuję Tobie za to, że byłeś tak wspaniałym człowiekiem. Już ronię łzy

dziękuję / dziękujemy + (forma adresatywna) + za to + (forma adresatywna), jak
np.: **Dziękujemy ci Agatko za to, jak piękną uczyniłaś polską siatkówkę.**

(wielkie) podziękowania + za co
np.: **Moje kondolencje dla rodziny i wielkie podziękowania za godne reprezentowanie Polski na świecie.**

(wielkie) podziękowania + dla X_(GEN),
np.: **Wielkie podziękowania dla wszystkich ratujących.**
Wielkie podziękowania dla ratowników.
Podziękowania i wyrazy szacunku dla wszystkich biorących udział w akcji ratunkowej.

c₂) akt dodatnio wartościujący przedmiot podziękowania (związany z działalnością / twórczością zmarłego)

(forma adresatywna) + dziękuję / dzięki + za co // dziękuję / dzięki + (forma adresatywna) + za co
np.: **MAĆKU DZIĘKI ZA KSIĄŻKĘ Z TWOJĄ DEDYKACJĄ-BĘDZIE TO DLA MNIE WIECZNA PAMIĄTKA**
dzięki za twoje książki do zobaczenia w niebie

*"..Niech wiersze moje drogą jaką kto chce chodzą.." - **Dziękuję za Tve wiersze...**Często stawiają mnie na nogi... ['] ból i smutek z mojej strony :(((niech Ci będzie dobrze tam gdzie powędrowałeś....*

***Dzięki Profesorze za 8 marca 1979,** kiedy w otwarte moje serce wszczepiał Pan sztuczną zastawkę.*

wielkie dzięki + (forma adresatywna) + za co

np.: ***Wielkie dzięki za pikle miodowe z ogórków, za najlepszą pod słońcem paprykę marynowaną, za to, że nauczył mnie Pan eksperymentować w kuchni i cieszyć się tym. Rodzina, przyjaciele i dobra kuchnia to jest prawdziwe życie.***

c₃) akty mówiące o pozytywnych doznaniach (których dostarczył zmarły) nadawcy podziękowania

dziękuję / dziękujemy + za co

np.: ***Dziękuję za te wszystkie chwile radości i wzruszeń, które przeżyłem oglądając Cię na siatkarskich boiskach. Dzięki.***

*Pamiętamy i **dziękujemy za** wszystkie chwile radości kibicowskiej, jakie nam dałaś-Gocław*

dzięki wielkie + za co

np.: *Spoczywaj Agatko w spokoju. **Dzięki wielkie za** tyle wzruszeń i radości, które nam ofiarowałaś.*

***Dzięki wielkie za** tyle wzruszeń i radości, które nam ofiarowałaś*

dziękuję / dziękujemy + (forma adresatywna) + za to, że

np.: ***AGUNIU DZIĘKUJEMY TOBIE ZA TO, ZE BYŁAŚ, A TAKŻE, ZE MOGLIŚMY OD CIEBIE DOSTAĆ DUŻO NIEZAPOMNIANYCH WRAŻEŃ, ZA WSPANIAŁE CHWILE NA MECZACH I W ŻYCIU, ZA TWÓJ NIEBIAŃSKI UŚMIECH I CZYSTE SERCE***

Powyższym aktom podziękowania bardzo często towarzyszą akty będące zapewnieniem o pamięci,

np.: *Zawsze będziemy pamiętać .....DZIĘKUJEMY..... // Dziękujemy Agata zawsze będziesz w naszych sercach, nigdy Cię Polska nie zapomni // Dziękujemy Ci Agatko zawsze zostaniesz w naszej pamięci // Odpoczywaj w spokoju Profesorze. Dziękujemy za wszystko bo dokonałeś wiele i nie zapomnimy // Dziękujemy, że mieliśmy takiego Polaka, o którym pamiętać będą wszyscy Polacy // Będzie Pan tym wzorcem mimo faktu, że między nami już Pana nie ma. Pana uśmiechnięta twarz, wielkie serce i wola walki na zawsze pozostaną w mej pamięci. Dziękuję Profesorze itp.*

W skład jednej wypowiedzi może wchodzić więcej aktów,

np.: *Zawsze pozostaniesz w naszej pamięci. Dziękujemy Ci! Byłaś wspaniałą zawodniczką i bardzo dobrym człowiekiem. Nigdy nie zapomnę Twojego uśmiechu. Życzę dużo siły rodzinie i bliskim Agaty. Mała Liljana będzie dumna ze swojej mamy.*

Najczęściej internauci stosują akty podziękowania w formie bezpośredniej, zawierającej performatyw *dziękuję/dzięki*¹⁰¹ ze zróżnicowanymi dopełnieniami, okolicznikami i formami adresatywnymi. Te ostatnie, poprzez silniejsze wyodrębnienie adresata z tła innych osób, zwiększają moc illokucyjną aktu. Dzieje się tak również w przypadku wypowiedzi zawierających podziękowania w formie powtórzonych aktów (Marcjanik 1999: 203).

d) formuły religijne

Niezwykle często w internetowych aktach kondolencji pojawiają się, typowe dla modlitwy, formuły religijne,

np.: *Panie świeć nad ich duszami // DOBRY JEZU A NASZ PANIE DAJ IM WIECZNIE SPOCZYWANIE... Pokój Waszym duszom // Panie bądź dla nich łaskawy, niech spoczywają w pokoju // Pokój ich duszom. // Niech Bóg ma Cię w swojej opiece...(*) // Dobry Jezus a Nasz Panie daj Im wieczne spoczywanie. Niech spoczywają w spokoju. AMEN // Święta Maryjo Matko Boża, módl się za nami grzesznymi, teraz i w godzinę naszego przejścia do prawdziwego życia w domu Naszego Ojca Który jest w Niebie. Świeć Panie nad ich duszami. [*][*][*] // Wieczny odpoczynek racz im dać, Panie! A światłość wiekuista niechaj im świeci! Niech odpoczywają w pokoju wiecznym. Amen. // W intencji ofiar modłę się słowami: Wieczny odpoczynek racz im dać Panie, a światłość wiekuista niechaj im świeci na wieki, niech odpoczywają w pokoju wiecznym. Amen itp.,*

zwroty do Boga, np.: *Boże miej w opiece wszystkich tych ludzi którzy przeżyli ofiary i ich rodziny oraz zapewnienia o modlitwie,*

np.: *Modle się za was i waszych bliskich. // Modle się aby więcej ofiar nie było. // Jestem z wami wszystkimi i modłę się za Was i Waszych bliskich. // Modle się o zdrowie dla rannych i spokój wieczny dla zmarłych. // Modle się za ludzi którzy tam zginęli. // Modle się za wszystkie ofiary a także ich rodziny aby jak najszybciej doszli do siebie, chociaż na pewno nie będzie to łatwe. // A za tych którzy niestety zginęli modle się*

---

¹⁰¹ M. Marcjanik (1997), poruszając problem form językowych bezpośrednich aktów podziękowania, uważa akty w formie *Dziękuję* za uniwersalne ze względu na możliwość zastosowania we wszystkich rodzajach kontaktu. „Ponieważ zawierają minimum grzeczności, ich nadawcy stosują je z reguły wtedy, gdy w ich przekonaniu adresat podziękowania zrobił dla nich rzecz niewielką – nie wymagając dużego trudu, zaangażowania, ryzyka itp. Są bezpośrednią reakcją na bodziec podziękowania. Forma *dzięki* różni się do formy *dziękuję* zasadniczo tym, że stosowana jest na ogół przez partnerów będących za sobą na ty, partnerów najczęściej młodszego pokolenia”.

i wierze, że tam w niebie będzie im cudownie i otrzymają stokrotną zapłatę za cierpienie, które musieli znosić. // teraz niestety nie mogą być w Polsce, ale modlę się o was. // Modlę się za ich wieczny odpoczynek. // modlę się za te dusze // Modlimy się i prosimy, by więcej nie było takich tragedii. // Modlimy się za wasze dusze. // Modlimy się za waszych bliskich, którzy zginęli oraz za wszystkich rannych o szybki powrót do zdrowia itp.

9.2.7. Repliki aktów kondolencji

Repliki aktów kondolencji oraz wypowiedzi o charakterze żałobnym pojawiają się wyłącznie w grupie IIC. Sytuacja komunikacyjna przedstawia się następująco – użytkownik zakłada wątek dotyczący informacji na temat śmierci bliskiej mu osoby (np.: *Dziś zmarła moja babcia..., 3 tygodnie przed ślubem umarła mi babcia* itp.) bądź dopisuje post w wątku dotyczącym czegoś innego (np.: *Maleństwa majowo-czerwcowe 2010 i ich mamusie przebojowe. :-)* cz. II). Piszący przedstawia okoliczności śmierci¹⁰², opisuje emocje towarzyszące żałobie, swój stan psychiczny¹⁰³, zadaje pytania¹⁰⁴ itp., następnie inni użytkownicy forum dopisują posty zawierające wypowiedzi o charakterze żałobnym, zawierające wyrazy współczucia, kondolencje, opis własnych przeżyć spowodowanych utratą kogoś bliskiego, sposoby poradzenia sobie z bezradnością, żalem, cierpieniem itp., po których następuje replika autora wątku (podziękowanie za wsparcie, nawiązanie do czyjejś wypowiedzi), np.:

---

¹⁰² Np.: *A wszystko stało się tak nagle;(Poszła do szpitala z powodu krwawienia z dziąsła, którego nie można było powstrzymać i po dwóch tygodniach już jej z nami nie było ;(To było w święta Bożego Narodzenia. Ostatnie dni bardzo się męczyła i kiedy byłam u niej mówiła jak bardzo ją boli😞 Nigdy jej takiej nie widziałam😞 Takiej bezradnej i cierpiącej ;(Do dziś mam w uszach słowa jak bardzo się boi ;(nie mogę tego zapomnieć ;(lekarze od początku mówili że babcia jest w bardzo ciężkim stanie a my nie mogliśmy w to uwierzyć. W końcu dwa dni wcześniej najnormalniej w świecie balowała ze znajomymi. Kiedy poszłam do niej już tylko leżała i z dnia na dzień było coraz gorzej😞 Każdy dzień od rana do wieczora spędzaliśmy u niej bo lekarze mówili że to może nastąpić w każdej chwili ... Wigilie spędziliśmy u niej ... Kolacji wigilijnej nie było ... Po prostu zjedliśmy jakieś filety z chlebem jak wróciliśmy w nocy... Zmarła 28 grudnia 2005 roku ... Tato mówi że wytrzymała tak długo żeby nie umrzeć w Wigilie ... żeby nam się nie kojarzyła zawsze z jej śmiercią ;(*

¹⁰³ Np.: *witajcie 2 tyg temu straciłam mamę mój ból jaki jest w sercu jest nie do opisanie // U mnie słabo, 3 tygodnie temu nagle zmarł mój tata i nie mogę się pozbierać... // Boję się o tatę-martwię się o niego // Jest mi tak strasznie źle i smutno, płaczę od wczoraj właściwie cały czas... tak mi go brakuje // Kochane jestem żalamana. Na 3 tygodnie przed ślubem umarła mi babcia. Żal i smutek po jej stracie jest ogromny. Ciągle płaczę. Smutek mojej rodziny jest równie wielki. Mój tatuś, którego była to mama jest przyłamanym. itp.*

¹⁰⁴ Np.: *Jak mam żyć bez mamy? // Jak mam sobie z tym poradzić? // Jak przetrwać te chwile kiedy wszystko o mamie przypomina... // Czy Wy też tak miałyście? // Czy któraś z Was miała taki przypadek, jak sobie z tym wszystkim poradzić? Jak cieszyć się dniem ślubu, kiedy panuje żałoba? jak cieszyć się z sukni, fryzury, makijażu? Jak w ogóle się cieszyć? Jak przeżyć ten dzień w radości i błogosławieństwie? itp.*

a)

informacja o czyjejś śmierci

OliwkaT

Jak dalej żyć bez mamy...

Wczoraj umarła mi mama..... Chorowała.... ale wszystko szło ku lepszemu ....niestety w ciągu kilku dni sytuacja obróciła się o 180 stopni i mamy już nie ma. Nie umiem pogodzić się z tą śmiercią . Jak mam żyć bez mamy? Wiem, mam dziecko i męża i dla nich muszę żyć. Ale jak żyć bez mamy. Tylu rzeczy nie zdążyłam jej powiedzieć..... Nie wiem jak sobie z tym poradzić. Jak przetrwać te chwile kiedy wszystko o mamie przypomina...

wypowiedzi użytkowników forum

graffka

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Wyraży współczucia 😊 😊

red high heels

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Bardzo współczuję 😞 Musisz sobie dać czas na płacz i żalobę. A potem starać się wspominać Mamę z uśmiechem. Ja staram się tak wspominać moją ukochaną prababcię, choć wiem, że prababcia i mama to nie to samo... Mimo, że od jej śmierci minęło już kilka lat, to dziś podczas rodzinnych spotkań zdarza się, że komuś z nas coś śmiesznego się przypomina co babcia powiedziała czy zrobiła i staramy się ją pamiętać jako oddaną rodzinie i pogodną osobę.

Kasiulka22

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Ogromnie Ci współczuję 🙏 Mogę tylko napisać, że jedynie czas pomoże... 🙏 🙏 Dobrze, że masz wspianą rodzinę na którą możesz liczyć. Pamiętaj, że mama zawsze będzie przy Tobie, choć inaczej niż do tej pory 🙏 Rozmawiaj z nią we własnych myślach, jestem pewna, że zauważysz jej udział w sprawach które będą się działy w Twoim życiu 🙏 Życzę Ci bardzo dużo sił.

Biedronilla

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

SZczerze Ci współczuję i... naprawdę nie wiem co poradzić... gdyby istniały słowa, które by choć trochę ukoiliły twój ból to bym je napisała, ale nie znam takich... Jak już ktoś tu radził, pozwól sobie na żalobę, płacz i smutek nie kryj swoich uczuć.. Z czasem będzie lepiej 🙏 🙏

virka

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Oliwko szczerze współczuję Ci z całego serca 🙏🙏

Wiem jakie to dla Ciebie trudne, wiem co przechodzisz, ponieważ sama straciłam Mamę 3,5 roku temu 😞

*Nawet kiedy przeczytałam Twojego posta, odnalazłam swój wątek z 2007 roku kiedy sama poszukiwałam wśród wizażanek pomocy, kiedy chorowała moja Mama...
Emocje wróciły...*

Niestety nie będzie Ci łatwo.

Mnie w tak wielu sytuacjach, każdego dnia, bardzo Jej brakuje...

Wiem, jak bardzo brakuje Babci mojej córce...

Chciałabym Cię jakoś pocieszyć, ale tak naprawdę musisz znaleźć swój sposób na poradzenie sobie z tym ogromnym bólem...

Wiesz, jak zmarła moja Mama przeczytałam gdzieś, że:

"Czas nie leczy ran, jedynie przyzwyczajają do faktu ich istnienia"...

I utożsamiam się z tym w 100%.

Mama jest w moim sercu, w moich myślach, w moich snach, w moich rozmowach z córką, jest też moim Aniołem Stróżem...

Mocno w to wierzę, bo ta wiara pozwala trwać...

Znajdziesz swój sposób na "bycie" z Mamą, choć bardzo zastępczy i trudny, ale tylko Twój...

Trzymaj się dzielnie, a Mama i tak zawsze będzie z Tobą, tak jak moja jest ze mną...

replika nadawcy

OliwkaT

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Kochane, bardzo dziękuję za wszystkie ciepłe słowa. Jeszcze nie umiem się znaleźć w tej sytuacji... Dzisiaj był pogrzeb, widziałam mamusię po raz ostatni..... Teraz muszę jeszcze znaleźć siłę żeby powiedzieć mojej córce. To była jej ukochana Babcia... Virko moja mama też jest i będzie zawsze w moim sercu i mam nadzieję że będzie czuwać nad nami .... choć jej fizyczny brak od tych kilku dni odczuwam bardzo boleśnie...

b)

informacja o czyjejs śmierci

Benek 23

Dziś zmarła moja babcia...

*Ja przepraszam jeśli nie w tym miejscu piszę. Muszę napisać. Jest mi tak źle, tak potwornie źle. Zadzwonił dziś mój tata i płakał. Tak potwornie płakał. Ja nigdy nie słyszałam żeby on tak bardzo płakał. Nigdy nie słyszałam żeby ktokolwiek tak bardzo płakał. **Powiedział że jego mama nie żyje. Moja babcia.** Ja wiem że tak jest, że ludzie odchodzą. Jestem cała roztrzęsiona, płaczę. Rozmawiałam z mężem przez telefon ale*

to nie pomogło. Muszę się uspokoić. Chcę się uspokoić! To minie, ja wiem. Nie wiem co mam robić. Boję się o tatę-martwię się o niego. Nie chcę żeby płakał. Taka jest kolej życia że się umiera. Ja nawet nie wiem co mam teraz robić. Rozsypał mi się dzisiejszy dzień na małe kawałeczki.....

wypowiedzi użytkowników forum

poziomka21

Dot.: Dziś zmarła moja babcia...

Bardzo Wam współczuję, choć przechodziłam przez to samo już 5 lat temu, to pamiętam do dzisiaj jak człowiek wtedy się czuje. Na początku jest niedowierzenie - Ona... niemożliwe, przecież znowu nas odwiedzi, my odwiedzimy ją, przecież ona żyje, to jakieś nieporozumienie... Po chwili przychodzi świadomość... Jej już nie ma... Płacz, płacz i jeszcze raz płacz, który jest najlepszym lekarstwem, bo pozwala wyrzucić z siebie ból, cierpienie po stracie najbliższej nam osoby. Myślę, że Twój tato dobrze robi, że płacze, że nie dusi tego w sobie. Płacz nie oznacza w tym momencie słabości, ale tęsknotę, że Tej osoby już nigdy nie zobaczy, że Ona nigdy się już do niego nie uśmiechnie. To jest naturalne, że płacze się po zmarłych, że każda śmierć nas boli i przeszywa serce łukiem z bólu... Nie powstrzymujcie się od płaczu, bo w takim wypadku, odwlekanie łez, by tylko nie płakać może prowadzić do czegoś gorszego, depresji, wybuchu emocji po kilku nawet latach dopiero... Płacz oznacza, że człowiek się broni przed chorobą depresyjną. Nie wiem czy cokolwiek z tego zrozumiałaś, ale doskonale wiem co czujesz... i **współczuję Wam Bardzo** 😞

jukol

Dot.: Dziś zmarła moja babcia...

Współczuję także wiem co to znaczy bo ponad rok temu odszedł mój ukochany dziadziuś 😞 dalej tęsknię za nim ale wierze że patrzy na nas z góry i opiekuje się nami ... wiem że tam na górze jest mu lepiej odszedł po ciężkiej chorobie już nie cierpi ... Życzę Waszej rodzinie duuuużo siły i miłości trzymajcie się ciepło 😊😞

replika nadawcy

Benka23

Dot.: Dziś zmarła moja babcia...

*No tak...Ja też wiedziałam że babunia odejdzie kiedyś. Miała 90 lat i nie chorowała. Zmarła po prostu-na rękach brata mojego taty.....Nie mogę sobie znaleźć miejsca.....Ja potwornie boję się śmierci. Nie swojej-ale swoich bliskich. Boję się że zostanę sama.....Wszystko wydaje mi się takie bezsensowne teraz...Muszę się pozbierać za wszelką cenę.. **Dziękuję Wam.***

Dany wątek na forum pozostaje otwarty nawet po upływie pewnego czasu, dlatego zarówno nadawca, jak i odbiorca mogą dopisywać nowe posty, np.:

kolejne wypowiedzi użytkowników forum

Lili40

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Oliwko T wyraży współczucia..... nie umiem Cię pocieszyć, niestety...

hardgirl123

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

OliwkoT mogę cię tylko wirtualnie przytulić. Słowa tu są bez znaczenia, ale wiedz, że jestem z Tobą.

sweetish

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Bardzo Ci współczuję...

naprawdę bardzo...

Nic nie da ukojenia w bólu, ból pewnie zawsze będzie Ci towarzyszył, ale z czasem nauczysz się z nim żyć.

Wspominałaś o tym, że wielu rzeczy nie powiedziałaś mamie.. Może pisz do niej listy, których nigdy nie wyślesz? Może w ten sposób wyrzucaj z siebie te wszystkie myśli?

kolejna replika nadawcy

OliwkaT

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Witajcie,

bardzo Wam dziękuję za wszystkie słowa otuchy. Minął miesiąc, bardzo ciężki i smutny miesiąc. Myślałam że będzie trochę lepiej ale niestety nie jest. Niby życie toczy się dalej, wróciłam do pracy, zajmuję się dzieckiem ale coraz bardziej dotkliwie odczuwam brak mamy. Brakuje mi jej w codziennych sytuacjach , chociaż od wielu lat nie mieszkalam już z rodzicami. Ale zawsze wystarczyło wziąć telefon do ręki i już słyszałam mamę. Nigdy nie odmówiła mi pomocy.... Bardzo mi ciężko. Będąc na cmentarzu nie mogę pogodzić się z myślą że tam.. w ziemi jest moja mama. Czy Wy też tak miałyście? Jeszcze raz Wam serdecznie dziękuję, wiele to dla mnie znaczy. Pozdrawiam serdecznie.

Założyciel wątku może adresować wypowiedź-replikę nie tylko w sposób ogólny do wszystkich piszących, jak w przedstawionych przykładach, ale także do wybranej osoby. W podjętej dyskusji piszący opisują własne doświadczenia, uczucia; wypowiedziom towarzyszy próba pocieszenia, a także akt rady, pozdrowienia itp., np.:

wypowiedź użytkownika lachryma

lachryma

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Kochana, współczuję Ci gorąco... powiem tak- 2 miesiące temu umarł mi tata, także wiem co czujesz. i niestety, te 2 miesiące prawie nic nie zmieniły, poza tym, że radzę

sobie już bez tabletek i nie płaczę od razu, bo coś mi się przypomniało. jeszcze przez długi czas będzie Ci ciężko, ale trzymaj się. mój tata też chorował i mogliśmy się spodziewać, że to nastąpi, ale mimo to, człowiek nie jest w stanie się przygotować na taki szok... w moim przypadku chyba najbardziej boli to, że tata był "młody", bo miał 54 lata... gdyby nie mój partner, nie wiem co bym zrobiła...

replika założyciela wątku

OliwkaT

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Lachrymo,

moja mama też chorowała ale tak jak piszesz nikt chyba nie jest w stanie się na to przygotować. Odpychamy od siebie tę myśl że śmierć może nadejść. Ja nawet nie dopuszczałam myśli że mama może umrzeć. Ostatni raz jak z mamą rozmawiałam była w szpitalu, lepiej się czuła, wypiliśmy kawkę z automatu, wspominałyśmy jakieś stare dzieje, pokazałam jej jakie zakupy na jesień zrobiłam dla córki, chciała koniecznie zobaczyć małą w nowej kurtce i butach (tak jakby wiedziała że już wnuczki nie zobaczy w tych ubraniach). Pożegnałam się i obiecałam zadzwonić we wtorek. A we wtorek mama po chemii już nie mówiła, nie chodziła tylko wyla z bólu i już więcej nie porozmawiałam. To tak strasznie boli... Gdybym tylko wiedziała że rozmawiałam z nią po raz ostatni.....

dyskusja pomiędzy założycielem wątku a użytkownikiem lachryma

lachryma

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

powiem tak- nie wiem co jest gorsze; Twoja sytuacja, kiedy żegnasz się z mamą słowami "do zobaczenia" i nigdy już nie masz możliwości z nią porozmawiać czy tak jak ja- bycie przy Tacie w szpitalu kiedy to się stało... to są sceny, których nie zapomnę do końca mojego życia i które widzę codziennie i jednocześnie, to są wypowiedziane słowa, które codziennie słyszę w głowie...

OliwkaT

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Masz rację pewnych rzeczy nie da się zapomnieć obrazów wymazać a słowa brzmią cały czas w głowie. Chyba kompletnie bym się załamała widząc jak mama umiera. Wprawdzie widziałam jeszcze mamę przed śmiercią ale mama raczej już nie wiedziała że przejechałam i byłam przy niej. Nie było już żadnej rozmowy. Jedynie monolog z mojej strony..... ten widok też mam przed oczami cały czas. Umarła po moim powrocie do domu. Mam jedynie nadzieję że jednak pomimo wszystko słyszała co jej powiedziałam..... pozdrawiam gorąco

lachryma

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

trzymaj się 🍏🍏

OliwkaT

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Lachrymo, Ty również, ściskam

lachryma

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

w razie czego, jakbyś kiedyś chciała pogadać, pisz do mnie na priv 😊

Pozostali użytkownicy co pewien czas powracają do danego wątku, by sprawdzić jak jego autor radzi sobie po stracie kogoś bliskiego. Upływ czasu pomiędzy kolejnymi wypowiedziami podkreśla sam piszący, np.: *Minął miesiąc, bardzo ciężki i smutny miesiąc, Minęło już trochę czasu itp.,*

np.: sweetish

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Oliwko- co tam u Ciebie?

OliwkaT

Dot.: Jak dalej żyć bez mamy...

Witajcie

*Minęło już trochę czasu, ciężko określić czy jest lepiej, na pewno inaczej. Święta były bardzo smutne .... Przeplakałam prawie całe. Thumaczę sobie że mama już nie cierpi, że jest jej dobrze ale Wicie że to pomaga na krótko. Po prostu strasznie mi jej tutaj brakuje i bardzo za nią tęsknię. Po za tym zaczęłam mieć problemy z drętwieniem rąk. Lekarka mówi że najprawdopodobniej na tle nerwowym. Czekam teraz na wynik prześwietlenia odcinka szyjnego a potem na wizytę u neurologa. Ach.... **Dziękuję Kochane za troskę, ściskam mocno.***

Podsumowując – replikami aktów kondolencji i wyrazów współczucia są przede wszystkim akty podziękowania. Dla nadawcy bardzo ważną rolę odgrywa to, że może się komuś pożalić właśnie za pośrednictwem forum dyskusyjnego,

np.: *Gdy zmarła moja Babca (już druga z resztą) i dowiedziałam się o tym przez telefon- byłam sama w mieszkaniu. Musiałam wylać cały swój żal tu na forum, bo wiem że gdybym tego nie zrobiła to bym chyba oszalała! // dobrze, że jesteście, dziękuję za to, że odpowiadacie na takie wątki, człowiek czuje się choć troszkę lepiej, wiedząc, że prócz rodziny, ma na tym świecie obce przecież osoby, którym może się wypłakać, wygadać, które choć troszkę obchodzi los innych. Obce osoby - to takie niesamowite.. // Dziękuję bardzo dziewczyny...Nie pamiętam kiedy mi ostatnio było tak źle...Dobrze że mogę tu pisać, bo nie wiem co bym ze sobą miała zrobić. Zupełnie nie wiem. Płacz*

pomaga troszkę... Ja płacze 2 godziny bez przerwy i nie wiem kiedy przestanę... // Dziękuję Wam bardzo z całego serca. Tak się biłam z myślami czy napisać tu na forum czy nie...Nie żałuję, że napisałam, bo dzięki Wam jakoś przetrwałam ten jakże długi poranek.. Dziękuję // (...) naprawdę było mi ciężko. Musiałam z kimś "porozmawiać"...

Dla nadawcy przedmiotem podziękowania są więc przede wszystkim wypowiedzi użytkowników, odczytywane przez niego jako wyraz troski i wsparcia,

np.: *Kochane, bardzo dziękuję za wszystkie ciepłe słowa // Dzięki Dziewczyny za dobre słowa.. // bardzo Wam dziękuję za wszystkie słowa otuchy // dziękuję za słowa otuchy 😊🌱 // Dziękuję Kochane za troskę, ściskam mocno // Dziękuję za wsparcie itp.*

Jak pokazują przykłady, w przypadku wypowiedzi zawierających kilka aktów repliki również są dłuższe i odnoszą się nie tyle do samego aktu kondolencji, co do aktów mu towarzyszących. Poza tym repliką może być wyłącznie znak graficzny, np.:

informacja o czyjejs śmierci

Araczki

*Dot.: Maleństwa majowo-czerwcowe 2010 i ich mamusie przebojowe. :-) cz. II
U mnie słabo, 3 tygodnie temu nagle zmarł mój tata i nie mogę się pozbierać...
Widziałam go ostatnio 3 miesiące temu jak byli z mama u nas na chrzcinach a później już pogrzeb.. i tak mi dupowato i źle.*

wypowiedzi użytkowników forum i replika nadawcy

Araczki

Dot.: Maleństwa majowo-czerwcowe 2010 i ich mamusie przebojowe. :-) cz. II

Cytat:

Napisane przez justin18061976
przykro mi z powodu tatusia 😊🌱

Cytat:

Napisane przez szajajaba
Araczkę, najszczerze kondolencje składam 😊🌱🌱🌱

Podsumowanie

Na zakończenie warto zebrać najważniejsze cechy kondolencji internetowych, zestawiając je z typami kondolencji, pomiędzy którymi oscylują, czyli tymi, które przekazywane są ustnie oraz tymi, które są przesyłane pocztą. Z tymi drugimi łączy je asynchroniczny typ komunikacji oraz obecność medium pośredniczącego w kontakcie. Wszystkie trzy sposoby przekazywania wyrazów współczucia łączą natomiast zasadnicze cechy: typ odbiorcy – rodzina, bliscy zmarłego¹⁰⁵, nawiązanie do konwencji oraz to, co najważniejsze, a więc intencja główna, czyli połączenie się w bólu z rodziną, bliskimi osoby zmarłej, wyrażenie swojego smutku i żalu¹⁰⁶.

Kondolencje ustne są nastawione na dialog, wymagają natychmiastowej reakcji odbiorcy, natomiast kondolencje przesyłane pocztą również wymagają reakcji adresata, niemniej zostaje ona opóźniona w czasie. Wielkim nietaktem byłby brak reakcji ze strony odbiorcy kondolencji przekazanych ustnie bądź pisemnie. Taka sytuacja z pewnością sprawiłaby, że nadawca mógłby żywić urazę do odbiorcy. W przypadku kondolencji pojawiających się na forum nadawca sam decyduje o tym, czy przekaże wyrazy współczucia. Brak aktywności zarówno ze strony piszącego, jak i adresata nie zakłóca relacji między nimi. To, co niewątpliwie łączy kondolencje internetowe i kondolencje przekazywane ustnie, to obecność środków pozawerbalnych, wspomagających mowę, a więc uścisk dłoni, przytulenie, pocałunek itp. – znaków, które na forach podlegają ikonizacji bądź werbalizacji. Okazuje się, że smutek można wyrazić na wiele różnych sposobów. Nowe medium otwiera przed użytkownikami nowe możliwości, po które chętnie sięgają.

W przypadku aktów kondolencji ogromną rolę odgrywa charakter forum, w ramach którego odbywa się dyskusja. I tak w przypadku informacji o śmierci osoby bliskiej dla jednego z użytkowników forum wypowiedzi piszących nastawione są na osobę pogrążoną w żałobie – przeważają formy adresatywne, bezpośrednie zwroty do adresata, szablonowe postaci kondolencji i wyrazów współczucia, obecność aktów pocieszenia, aktów rady, szczere zainteresowanie stanem psychicznym i fizycznym cierpiącego. Natomiast w przypadku dyskusji dotyczącej artykułu, przekazującego informację o śmierci osoby powszechnie znanej, następuje nastawienie na osobę zmarłego, pojawiają się akty dodatniego

---

¹⁰⁵ W przypadku dyskusji dotyczących artykułu adresaci prawdopodobnie nigdy nie odczytają skierowanych do nich wypowiedzi.

¹⁰⁶ W przypadku kondolencji w tradycyjnym rozumieniu nadawcy dobrze znają rodzinę i bliskich zmarłego.

wartościowania osoby zmarłej, akty podziękowania za dokonania zmarłego za życia itp., zaś akty kondolencji i wyrazów współczucia są niezwykle rozbudowane.

Różnicę pomiędzy dwoma typami adresatów aktów kondolencji widzą sami użytkownicy forum, którzy uważają, że w przypadku znanej osoby kondolencje nabierają innego wymiaru i znaczenia. Według nich założenie wątku na temat czyjejś śmierci jest dopuszczalne w dwóch przypadkach – kiedy zmarły był kimś bliskim dla autora wątku bądź też kiedy był osobą powszechnie znaną,

np.: *cerveza*

Dot.: Brittany Murphy nie żyje

Jeśli się zakłada wątek o czyjejś śmierci, to z założenia ten ktoś jest znany lub ważny, a sporo osób nie wie kto to więc nie wiem... jutro założę wątek, że zmarł mój sąsiad Staszek w wieku 31,5 lat i to będzie jeszcze większy szok, bo był pół roku młodszy. Będziecie pytać kto to Staszek, a ja powiem no co Ty Staszka nie znasz?! znajdź se go w książce telefonicznej.

Re: *doloresd*

Nie za bardzo rozumiem twojego czepialstwa. Ktoś założył wątek o aktorce, jego sprawa, można napisać kondolencje, wyrazy współczucia. Skoro jej nie znasz, nie kojarzysz - po co robisz zamieszanie w tym wątku? Rozumiem, że skala współczucia powinna być wyższa im ktoś jest bardziej sławny? Pfff

Re: *cerveza*

kondolencje z tego co wiem, składa się bliskim zmarłej osoby. była to jakaś rodzina autorki wątku? jak tak to wyrazy współczucia.

Podział ten odgrywa bardzo ważną rolę również dlatego, że jedynie wypowiedzi skierowane do innego użytkownika forum są replikowane.

ZAKOŃCZENIE

Przedmiotem niniejszej rozprawy była analiza pragmatycznojęzykowa wypowiedzi zawierających zwroty do adresata, powitania, pożegnania oraz wybrane akty etykiety grzecznościowej – pozdrowienia, życzenia, komplementy, kondolencje, które K. Ożóg, ze względu na środki językowe realizujące główne funkcje grzecznościowe, zalicza do aktów drugorzędnych¹⁰⁷, nie tak ważnych z punktu widzenia komunikacji, utrzymujących jednak pewien poziom „atmosfery grzecznościowej” (Ożóg 1990: 57). Omówione akty, nazwane przez K. Ożoga „okazjonalnymi zwrotami grzecznościowymi”, są wywoływane na zasadzie bodźca i reakcji przez okazjonalne sytuacje towarzyskie (Ożóg 1990: 57). Tematyka dyskusji na forum internetowym określiła szczegółowo te sytuacje, które wynikają bezpośrednio z kontekstu wypowiedzi, dyskusji.

Jak pisze E. Goffman (2006: 5): „Wszyscy żyjemy w świecie spotkań, podczas których wchodzimy w bezpośrednie bądź pośrednie relacje z innymi uczestnikami życia społecznego. W każdym z takich kontaktów ludzie dokładają starań, aby – mówiąc potocznie – trzymać się *rol*, czyli korzystać z określonego wzoru działań werbalnych i niewerbalnych, przez które wyrażają swój pogląd na sytuację, a zarazem ocenę jej uczestników, zwłaszcza samych siebie”. Podstawowym materiałem behawioralnym interakcji bezpośredniej, na którą składają się zdarzenia, do których dochodzi podczas współobecności i dzięki współobecności, są „spojrzenia, gesty, ułożenie ciała i wypowiedzi, jakie ludzie bez przerwy, celowo bądź nie, wnoszą do sytuacji” (Goffman 2006: 1). Rozmowa bezpośrednia jest więc najbardziej naturalną formą interakcji, podczas której znaczenie twarzy jest szczególnie oczywiste, zaś najmniejsze nawet drobiazgi, jak na przykład niekontrolowane spojrzenie, chwilowa zmiana tonu, zajęcie lub niezajęcie strategicznej pozycji itp., zawierają wzajemne oceny uczestników i mogą nadać rozmowie na wskroś wartościujący charakter (Goffman 2006: 34). W przypadku pośrednich dyskusji na forum internetowym brakuje czynników rytualnych charakterystycznych dla komunikacji bezpośredniej, co nie oznacza jednak – co trzeba podkreślić ze szczególnym naciskiem – że te dwa typy komunikacji można tak po prostu porównać, traktując dyskusję internetową jako uboższą wersję rozmowy w tradycyjnym

---

¹⁰⁷ Do pierwszorzędnych zalicza natomiast omawiane zwroty do adresata, powitania, pożegnania, podziękowania, przeproszenia.

rozumieniu. Gdyby tak było, niniejsze badania nad aktami etykiety językowej na forach nie miałyby większego sensu. Interakcja za pośrednictwem komputera uruchamia własny system technik, konwencji i procedur, który porządkuje przepływ informacji. Internauta, który pragnie uczestniczyć w dyskusji, zawiera niepisaną umowę, że przyjmuje warunki korzystania z forum, zaś stając się aktywnym uczestnikiem forum, zaczyna znajdować się w sytuacji, którą E. Goffman określa mianem „stanu rozmowy”. Regulamin forum określa warunki przystąpienia do rozmowy, które muszą być spełnione, aby strumień komunikacji został uruchomiony. Dyskutujący wspólnie dokładają starań, aby podtrzymać ciąg wypowiedzi. Co prawda każdy może przyłączyć się do dyskusji, istnieją jednak przypadki, gdy dyskutujący wykluczają z rozmowy innych, np. poprzez imienne zwracanie się do wybranych osób. W przypadku rozmów internetowych znika zarówno problem sposobu przekazania głosu innemu uczestnikowi rozmowy, jak i długości trwania jego wypowiedzi, ponadto przerwy i momenty milczenia nie naruszają przepływu informacji. Różnice tego typu wynikają z charakteru medium pośredniczącego w komunikacji, są więc natury czysto formalnej.

Tak jak pewne elementy wspomagające komunikację bezpośrednią, jak na przykład gesty i mowa ciała, ułatwiają odczytywanie intencji rozmówcy, tak inne będą utrudniały odbiór, czy wręcz go fałszowały. E. Goffman porusza kwestię defektów komunikacji bezpośredniej, które wpływają na samą rozmowę. Jak pisze: „Żeby oddać się rozmowie, jednostka musi skierować słuch, a zazwyczaj również i wzrok na źródło, czyli na mówiącego, w tym szczególnie na jego głos i twarz. (Ten wymóg fizyczny znajduje odzwierciedlenie w regułach towarzyskich, wedle których niezwracanie uwagi na mówiącego jest na ogół równoznaczne z obrażaniem go). Jeżeli sam aparat komunikacji mówiącego w trakcie całej wypowiedzi przekazuje dodatkową informację, to ten konkurencyjny bodziec może przyciągać uwagę słuchacza, kładąc mu bardziej niż treścią, interesować się samym mówiącym. Wszyscy dobrze wiemy, jakie to mogą być bodźce: mówiący może być bardzo brzydki albo wyjątkowo atrakcyjny, może mieć wadę wymowy, seplenić albo jąkać się, może słabo posługiwać się językiem, dialektem lub żargonem, jaki inni spodziewają się słyszeć, może mieć jakiś defekt urody, na przykład zajęczą wargę, zęza zbieżnego lub rozbieżnego, może mieć przejściowy problem, jak przykurcz mięśni karku, chrypkę itd. Im bliżej defekt jest związany z narzędziami komunikacji, na jakich musi skupiać uwagę słuchacz, tym mniejszy wystarczy, żeby wytrącić słuchacza z równowagi. (Należy dodać, że ponieważ

mówiący jest zobowiązany zwracać uwagę na słuchacza, nie interesując się nim, również wady urody słuchacza mogą niepokoić mówiącego). Te drobne defekty aparatu komunikacji lokują posiadającą je jednostkę poza strumieniem codziennych kontaktów, nadając w jej własnych oczach bądź w oczach innych piętno >>trefnego<< uczestnika interakcji” (Goffman 2006: 124-125). Dyskusje za pośrednictwem medium wykluczają pojawienie się wyżej opisanych czynników; tutaj ważniejsze stają się słowa, poglądy, zdolności, cechy charakteru dyskutujących itp. „Dzięki Internetowi nieatrakcyjny zewnętrznie użytkownik śmiało wyraża swoje poglądy, prezentuje zalety intelektu. Inni użytkownicy Sieci postrzegają go wyłącznie poprzez jego teksty (...). Nadawca jest tym, kim chce być w swoich tekstach” (Taras 2004: 47). Dyskusja wkracza na inny poziom komunikacji, lecz pewne rzeczy pozostają niezmiennie.

Warto w tym miejscu jeszcze raz podkreślić, że wypowiedzi na forum internetowym oscylują pomiędzy komunikacją ustną a pisemną, pomiędzy konwencją gatunkową rozmowy a listu. Co ciekawe, na zgromadzony materiał badawczy można spojrzeć z dwóch różnych punktów widzenia – badacza, doszukującego się w treści wypowiedzi cech gatunkowych rozmowy, analizującego wybrane akty mowy pod kątem ich występowania w codziennych rozmowach, dyskusjach albo badacza, traktującego owe wypowiedzi jako elektroniczną odmianę tradycyjnych listów, zaś wybrane akty mowy jako sumę aktów wypełniających strukturę tego gatunku wypowiedzi pisemnej. Niejednorodny charakter tych wypowiedzi sprawia, że możemy o nich mówić w kontekście dialogu potocznego, komentarza czy wreszcie listu.

Wiele lat minęło od badań przeprowadzonych przez K. Ożoga. Od tego czasu komunikacja za pośrednictwem Internetu stała się nieodłącznym elementem naszego życia codziennego. „Ludzie w wirtualnych społecznościach używają słów na ekranie, aby wymieniać przyjemności i klócić się, angażować dyskurs intelektualny, prowadzić interesy, wymienić wiedzę, dzielić wspólne emocje, robić plany, burzyć mózgi, upowszechniać plotki, toczyć spory, zakochiwać się, znajdować i tracić przyjaciół, grać w gry, flirtować, kreować małą wielką sztukę, uprawiać czcze rozmowy. Ludzie w wirtualnych społecznościach czynią niemal wszystko to samo, co w życiu realnym, tylko że poza rzeczywistością zostawiamy swoje ciała. Nie można nikogo pocałować ani uderzyć w nos, ale wiele może zdarzyć się poza tymi granicami” (Rheingold 1994: 3; cyt. za Doktorowicz 2004: 60). Wielu badaczy zjawiska społeczności wirtualnych

(m.in. Jan van Dijk, Steven Jones) wyraża głębokie przekonanie o zagrożeniu, jakie niesie za sobą ich rozwój. Głównym z nich jest dezintegracja tradycyjnych społeczności organicznych¹⁰⁸, takich jak rodzina, sąsiedztwo, grupy zawodowe, których członkowie wchodzi w nowe relacje społeczne; ich interakcje, płytsze i powierzchowne, zostają przefiltrowane przez narzędzia technologiczne, ograniczone przez nowe formy kontaktu (Doktorowicz 2004: 59). W kontekście tych zmian należało przeformułować samo pojęcie społeczności. Badacze kładą szczególny nacisk na znaczenie poczucia wspólnoty i jedności¹⁰⁹. Jak pokazują badania, społeczność wirtualna utworzona w ramach forum dyskusyjnego nie stanowi zagrożenia dla społeczności organicznej; sprzyja ekspresji i poczuciu wspólnoty. Jak w każdej tego typu społeczności więzi między jej członkami mogą być zarówno kruche, niestabilne (np. w przypadku dyskusji dotyczącej artykułu), jak i trwałe (np. w przypadku dyskusji tematycznych). Dyskusje w wirtualnym świecie otwierają przed internautami zupełnie nowe możliwości. Jak pisze Krystyna Doktorowicz (2004: 63): „Społeczności wirtualne niejednokrotnie kreowane są wokół spraw, które w żadnych innych wspólnotach nie mogłyby stanowić przedmiotu debaty czy też wspólnej aktywności. Społeczności wirtualne pozwalają na afirmacje tożsamości wspólnot, które nie mogłyby w innych formach organizacji społecznej nawet się ujawnić (...). Społeczności wirtualne z definicji pozostają poza wszelkimi ograniczeniami kulturowymi, politycznymi i narodowymi”.

Analiza etykiety językowej na forum internetowym pokazała, że grzecznościowe akty mowy służą przede wszystkim manifestowaniu więzi społecznych, realizując przy tym podstawowe zasady grzeczności – zasadę życzliwego traktowania partnera dialogu oraz zasadę współodczuwania. Samo forum internetowe, w ramach którego toczą się ekspresyjne i nieraz bardzo żywiołowe dyskusje, otwiera przed użytkownikami zupełnie nowe możliwości, sprawiając, że przyciąga ono coraz więcej dyskutujących, którzy, pozostając w wirtualnym świecie, nie zapominają o fundamentalnych zasadach dobrego wychowania.

---

¹⁰⁸ Czyli takich, których podstawą są bezpośrednie związki i bezpośrednia komunikacja, ściśle określona struktura działania, społeczna organizacja, język, sposób zachowania, własna kultura i tożsamość (Doktorowicz 2004: 59).

¹⁰⁹ Jak pisze K. Doktorowicz (2004: 62): „Pytań stawianych w kontekście badań nad społecznościami wirtualnymi jest coraz więcej, a wiele odpowiedzi pozostaje niepewnych, podobnie jak kierunki zastosowania i wykorzystania coraz to bardziej wyrafinowanych technologii informacyjno-komunikacyjnych”.

BIBLIOGRAFIA

1. Adamczyk M.J., 2009: *Język sieciowych dyskusji w opiniach samych dyskutantów*. W: Ulicka D., red., 2009, 171-184.
2. Adamowski J., 1991: *Ludowe sposoby składania życzeń (słowo w kontekście kultury)*. W: Anusiewicz J., Marcjanik M., red., 1991, s. 97-104.
3. Antas J., 2002: *Polskie zasady grzeczności*. W: Szpila G., red., 2002, s. 347-363.
4. Ankudewicz-Blukacz T., 1999: *O grzeczność językową w klasie*. „Polonistyka”, nr 6, s. 362-364.
5. Anusiewicz J., Marcjanik M., red., 1991: *Język a kultura*. T. 6: *Polska etykieta językowa*. Wrocław: Wiedza o Kulturze.
6. Austin, J.L., 1993: *Mówienie i poznawanie*. Przeł. Bohdan Chwedeńczuk. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
7. Awdiejew A., 1987: *Pragmatyczne podstawy interpretacji wypowiedzi*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
8. Bachtin M., 1986: *Estetyka twórczości słownej*. Przeł. Danuta Ulicka, oprac. przekł. i wstęp Eugeniusz Czaplewicz. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
9. Banach J., 1978: *Sytuacja komunikacyjna rozmowy. Aspekty metodologiczne*. W: *Studia nad składnią polszczyzny mówionej. Księga referatów konferencji poświęconej składni i metodologii badań języka mówionego (Lublin 6-9 X 1975)*. Red. T. Skubalanka. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
10. Bartnicka B., 1989: *Sposoby zwracania się do rozmówców w „Pamiętnikach Soplicy” Henryka Rzewuskiego (Szkic z gramatyki historycznej)*. „Poradnik Językowy”, z. 5, s. 276-284.
11. Blum-Kulka S., 2001: *Grzeczność: perspektywa pragmatyczna*. W: *Dyskurs jako struktura i proces*. Red. T. A. van Dijk, przeł. Grzegorz Grochowski. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 227-230.
12. Bogucka M., 1994: *Staropolskie obyczaje w XV-XVII wieku*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
13. Brajerski T., 1991/1992: *Tak zwane zwroty adresatywne w „Krakowiakach i góralach” W. Bogusławskiego*. „Roczniki Humanistyczne”, T. 39-40, z 6, s. 73-80.

14. Brajerski T., 1992: *Ichmość panowie Łosiewie małżonkowie*. „Język Polski”, R. 72, z. 4-5, s. 247-250.
15. Bralczyk J., Mosiołek-Kłosińska K., red., 2000: *Język w mediach masowych*. Warszawa: Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN-O”.
16. Bralczyk J., Mosiołek-Kłosińska K., red., 2001: *Zmiany w publicznych zwyczajach językowych*. Warszawa.
17. Breza E., 2001: *Rzeczowniki abstrakcyjne w dostojnej tytulaturze*. „Język Polski”, R. 81, z. 3, s. 161-167.
18. Brus B., 2001: *Etykieta językowa nauczycieli*. Lublin.
19. Brückner A., 1927: *Słownik etymologiczny języka polskiego*. Kraków.
20. Bugajski M., 1983: *Niektóre formy grzecznościowe w języku bułgarskim i ich polskie odpowiedniki*. „Język Polski”, R. 63, z. 1-2, s. 26-33.
21. Bula D., Nawacka J., red., 1983: *Próba klasyfikacji aktów mowy*. „Socjolingwistyka”, nr 5, s. 31-46.
22. Bula D., 1985: *O sposobach zwracania się do rozmówcy*. „Prace Językoznawcze UŚI.”, T. 10, s. 110-123.
23. Chudzik A., 2002: *Mowne zachowania magiczne w ujęciu pragmatyczno-kognitywnym*. Kraków: Universitas.
24. Cybulski M., 1994a: *Pan i sługa. Niektóre społeczne uwarunkowania zmian w polskich obyczajach językowych*. W: *Uwarunkowania i przyczyny zmian językowych. Zbiór studiów*. Red. E. Wrocławska. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy, s. 31-39.
25. Cybulski M., 1994b: *O staropolskich i średniopolskich zwyczajowych określeniach nadawcy wypowiedzi*. W: *Studia historycznojęzykowe*. T. 1. Red. M. Kucała, Z. Krążyńska. Kraków, s. 201-208.
26. Cybulski M., 1996a: *Polskie formuły powitalne od XVI do połowy XVIII wieku*. W: *Studia historycznojęzykowe*. Red. A. Kowalska, A. Grybosiowa. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 27-38.
27. Cybulski M., 1996b: *Polskie formuły toastu do XVIII wieku*. W: *Kultura ubóstwa – kultura przetrwania*. Red. D. Zalewska. Wrocław: Wydawnictwo International Institute of Poverty, s. 65-72.

28. Cybulski M., 2000a: *Staropolskie formy podziękowań*. W: *Od średniowiecza ku współczesności. Prace ofiarowane Jerzemu Starnawskiemu w pięćdziesięciolecie doktoratu*. Red. J. Okoń. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, s. 105-114.
29. Cybulski M., 2000b: *Polskie formy rozkazu i zakazu do połowy XVIII wieku*. W: *Regulacyjna funkcja tekstów*. Red. K. Michalewski. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, s. 11-24.
30. Cybulski M., 2003: *Obyczaje językowe dawnych Polaków. Formuły werbalne w dobie średniopolskiej*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
31. Cybulski M., 2005: *Obyczaje językowe w dobie średniopolskiej*. W: *Rozprawy o historii języka polskiego*. Red. S. Borawski. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, s. 149-211.
32. Czechowska A., 2002: *O grzeczności językowej uczących się polskiego jako obcego (na przykładzie zaproszeń, komplementów i życzeń)*. „Kształcenie Językowe”, T. 3, s. 103-115.
33. Data K., 1989: *Struktura tekstu listowego*. „Język polski”, R. 69, z. 3-5, s. 142-152.
34. Data K., 2005: *Jak się kłócimy?* W: Dąbrowska A., Nowakowska A., red., 2005, s. 163-169.
35. Dąbrowska A., 1983: *Formy zwracania się do innych w niektórych językach europejskich*. „Acta Universitatis Wratislaviensis, Studia Lingwistyczne”, nr 8, s. 3-19.
36. Dąbrowska A., 1991a: *Akty etykiety językowej wyrażające brak zgody z opinią rozmówcy*. W: Anusiewicz J., Marcjanik M., red., 1991, s. 115-120.
37. Dąbrowska A., 1991b: *Sposoby kończenia rozmowy w sytuacji oficjalnej*. W: Anusiewicz J., Marcjanik M., 1991, red., s. 121-126.
38. Dąbrowska A., Nowakowska A., red., 2005: *Język a kultura*. T. 17: *Życzliwość i agresja w języku i kulturze*. Wrocław: Wiedza o kulturze.
39. Dąbrowska M., 2000: *Język e-maila jako hybryda mowy i pisma*. W: *Język trzeciego tysiąclecia: zbiór referatów z konferencji, Kraków, 2-4 marca 2000*. T. 1. Red. G. Szpila. Kraków: Tertium, s. 95-111.
40. Dijk van J., 2010: *Społeczne aspekty nowych mediów: analiza społeczeństwa sieci*. Przeł. Jacek Konieczny. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
41. Długosz K., 1983: *Proszę pana, bo on się przezywa, czyli o przezwiskach uczniów szkół podstawowych*. „Poradnik Językowy”, z. 1, s. 25-37.

42. Długosz K., 1994: *O pragmatycznych aspektach języka mówionego na podstawie analizy tekstów powitań i pożegnań mieszkańców Szczecina*. „Prace Filologiczne”, T. 39, s. 191-203.
43. Dobek-Ostrowska, B., 1999: *Podstawy komunikowania społecznego*. Wrocław: Astrum.
44. Dobek-Ostrowska B., 2001: *Nauka o komunikowaniu: podstawowe orientacje teoretyczne*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
45. Doktorowicz K., 2004: *Spółeczności wirtualne – cyberprzestrzeń w poszukiwaniu utraconych więzi*. W: *Spółeczeństwo informacyjne. Wizja czy rzeczywistość?* Red. L. Haber. Kraków, s. 59-67
46. Drabik B., 2004: *Komplement i komplementowanie jako akt mowy i komunikacyjna strategia*. Kraków: Universitas.
47. Dura E., 2009: *Kwantytatywne oblicze bloga*. W: Ulicka D., red., 2009, s. 209-218.
48. Dykiel D., 1989: *Formy adresatywne w „Wydworkim polityku” Macieja Guthatera-Dobrackiego*. „Rozprawy Komisji Językowej WrTN”, T. 16, s. 147-161.
49. Filip G., 2004: *Zmiany wzorca gatunkowego życzeń*. W: *Gatunki mowy i ich ewolucja*. T. 2: *Tekst a gatunek*. Red. D. Ostaszewska. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 105-114.
50. Furgalska A., Warchala J., 1982: *O tekstach pozdrowień*. „Socjolingwistyka”, nr 4, s. 123-127.
51. Galasiński D., 1992: *Chwalenie się jako perswazyjny akt mowy*. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk.
52. Garczyński S., 1962: *Sztuka rozmowy*. Warszawa: Iskry.
53. Goban-Klas T., 1999: *Media i komunikowanie masowe. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
54. Goban-Klas T., 2001: *Zarys historii i rozwoju mediów. Od malowideł naskalnych do multimedii*. Kalendarium oprac. Zbigniew Bauer. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
55. Godzic W., 2000: *Język w Internecie. Czy piszemy to, co myślimy*. W: Bralczyk J., Mosiołek-Kłosińska K., red., 2000, s. 176-185.
56. Goffman E., 2006: *Rytuał inicjacyjny*. Przeł. A. Szulżycka. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

57. Golus B., 2003: *Fenomen rozmów internetowych i ich języka*. W: Kita M., Grzenia J., red., 2003, s. 33-41.
58. Grabias S., 1994: *Język w zachowaniach społecznych*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie – Skłodowskiej.
59. Green, J.O., 1999: *Nowa era komunikacji*. Przeł. Paweł Głowacki. Warszawa: Prószyński i S-ka.
60. Greń Z., 2009: *Zabawy językowe w dyskusjach internetowych*. W: Ulicka D., red., 2009, s. 91-100.
61. Griffin E., 2003: *Podstawy komunikacji społecznej*. Przeł. Olga i Wojciech Kubińscy oraz Magdalena Kacmajor. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne.
62. Grochola-Szczepanek H., 1996: *O niektórych formach grzecznościowych mieszkańców wsi Rzepiska na Spiszu*. „Język Polski”, R. 86, z. 1, s. 40-44.
63. Grodziński E., 1980: *Wypowiedzi performatywne. Z aktualnych zagadnień filozofii języka*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN.
64. Grodziński E., 1981: *O czasownikach perlokucyjnych*. „Poradnik Językowy”, z. 4, s. 181-187.
65. Gruszczyński W., 2001a: *Czaty w sieci, czyli o (polskich) zwyczajach językowych w Internecie*. „Dialog”, nr 2, s. 209-223.
66. Gruszczyński W., 2001b: *Czy normy językowe obowiązują w Internecie*. W: Bralczyk J., Mosiołek-Kłosińska K., red., 2001, s. 183-190.
67. Grybosiowa A., 1990: *Formy ty i pan(i) w kontaktach społecznych*. „Poradnik Językowy”, z. 2, s. 79-92.
68. Grybosiowa A., 1998: *Przyczyny zmian w polskim systemie adresatywnym*. W: *Język w mieście. Problemy kultury i poprawności*. „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Linguistica”, T. 37, s. 57-61.
69. Grybosiowa A., 2006: *Destrukcyjny, polski model grzeczności. Nowe formuły globalne*. W: *Przemiany języka na tle współczesnej kultury*. Red. K. Ożóg, E. Oronowicz-Kida. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, s. 31-37.
70. Grzegorzczkova R., 1991a: *Problem funkcji języka i tekstu w świetle teorii aktów mowy*. W: *Język a Kultura*. T. 4: *Funkcje języka i wypowiedzi*. Red. J. Bartmiński, R. Grzegorzczkova. Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 11-28.

71. Grzegorzczkova R., 1991b: *Obelga jako akt mowy*. „Poradnik Językowy”, z. 5-6, s. 193-200.
72. Grzenia J., 2004: *Strona WWW jako forma dialogowa*. W: Kita M., Grzenia J., red., 2004, s. 22-31.
73. Grzenia J., 2006: *Zasady komunikacji internetowej*. W: *Polszczyzna na co dzień*. Red. M. Bańko. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 311-345.
74. Grzenia J., 2007: *Komunikacja językowa w Internecie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
75. Gumkowska A., 2009: *Blogi wobec tradycji diachronicznej. Nowe gatunki w nowych mediach*. W: Ulicka D., red., 2009, s. 231-243.
76. Gumkowska A., Maryl M., 2009: *Blog to... blog. Blogi oczyma Glogerów. Raport z badania jakościowego zrealizowanego przez Instytut Badań Literackich PAN i Gazeta.pl*. W: Ulicka D., red., 2009, s. 285-310.
77. Habrajska G., 1993: *Struktura życzeń świątecznych*, „Poradnik Językowy”, z. 7, s. 384-396.
78. Habrajska G., 1994: *Wykorzystanie ironii do walki politycznej*. W: *Język a kultura*. T. 11: *Język polityki a współczesna kultura polityczna*. Red. J. Anusiewicz, B. Siciński. Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 57-68.
79. Habrajska G., red., 2001: *Język w komunikacji*. T. 1-3. Łódź: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej.
80. Hopfinger M., 2005: *Nowe media w komunikacji społecznej w XX wieku. Antologia*. Warszawa: Oficyna Naukowa.
81. Huszcza R., 1996: *Honoryfikatywność. Gramatyka, pragmatyka, typologia*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie "Dialog".
82. Jagodzińska J., 1998: *Strona WWW w procesie komunikacji (w specyficznej sytuacji komunikacyjnej w Internecie)*. W: *Tekst - wypowiedź - dyskurs w dydaktyce szkolnej: materiały z III Konferencji Z Badań nad Kompetencją i Świadomością Językową Dzieci i Młodzieży. Warszawa 12-13 czerwca 1997 roku*. Red. J. Porayski-Pomsta, J. Podracki. Warszawa: Elipsa..
83. Jagodzińska J., 2000: *Uśmiech i śmiech w dyskusjach internetowych*. „Poradnik Językowy”, z. 3, s. 38-49.

84. Jarząbek K., 1992: *Znakowe ruchy rąk jako istotny element porozumiewania się ludzi*. „Socjolingwistyka”, nr 12-13, s. 285-297
85. Jarząbek K., 1994: *Kinetyczne formy powitań i pożegnań*. „Etnolingwistyka”, T. 6, s. 65-81.
86. Jasińska M., 2001: *Językowy savoir-vivre w Internecie*. W: *Język w komunikacji*. T. 3. Red. G. Habrajska. Łódź: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej.
87. Jaworski A., 1982: *Formy zwracania się do drugich w wojsku. Analiza socjolingwistyczna*. „Język Polski”, R. 62, z. 4-5, s. 266-270.
88. Jędrzejko E., 2002: *Urok językowej kurtuazji – czyli o przyjemności komplementowania dawniej i dziś*. „Postscriptum”, nr 2-3, s. 70-81.
89. Jędrzejko E., Kita M., 2002a: *Słowa grzeczne i serdeczne czyli o języku życzliwym na co dzień i od święta*. Warszawa.
90. Jędrzejko E., Kita M., 2002b: *Z najlepszymi życzeniami czyli o dobrych życzeniach i języku życzliwym*. Warszawa.
91. Jędrzejko E., Kita M., 2003: *Wszystkiego najlepszego! Życzenia jako akty językowo-kulturowe: konwencje i kreacyjność*. W: *Śląskie studia lingwistyczne*. Red. K. Kleszczowa, J. Sobczykowa. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
92. Jędrzejko E., Kita M., 2009: *Wyznanie miłosne jako akt mowy. Tabu - konwencja - detabuizacja (?)*. W: *Język a Kultura*. T. 21: *Tabu w języku i kulturze*. Red. A. Dąbrowska. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 127-144.
93. Kaczyński Z., 1986: *Kilka uwag o niektórych czynnikach wpływających na wybór formuły pozdrowienia*. „Rozprawy Komisji Językowej Wron”, T. 14, s. 149-158.
94. Kalisz R., 1993: *Pragmatyka językowa*. Gdańsk: Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
95. Kaliszewski W., 2004: *O grzeczności w dedykacjach czasów stanisławowskich*. W: *Formy i normy stosowności*. Red. J. Maciejewski. Warszawa: Wydawnictwo DiG, s. 97-107.
96. Kałkowska A., 1978: *Wprowadzenie w problemy językowej spójności listu*. „Polonica”, T. 4, s. 51-71.

97. Kałkowska A., 1982: *Struktura składniowa listu*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
98. Kałkowska A., 1993: *Językowe wykładniki pragmatycznej funkcji listu*. W: „Stylistyka”, T. 2. Opole.
99. Karpiński M., 1996: *Dialog człowieka z komputerem – szczególne miejsce komunikacji za pomocą mowy*. W: *Przyczynki do metodologii lingwistyki*. Red. J. Pogonowski, T. Zgółka. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
100. Kita M., 1999: „...porozmawiajmy o rozmowie”. *Kryteria typologii rozmowy jako interakcji werbalnej*. W: „Stylistyka”, T. 8. Opole, s. 119-131.
101. Kita M., Grzenia J., red., 2003: *Porozmawiajmy o rozmowie: lingwistyczne aspekty dialogu*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
102. Kita M., Grzenia J., red., 2004: *Dialog a nowe media*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
103. Kita M., 2004a: *Tekstowy status rozmowy*. W: *Gatunki mowy i ich ewolucja*. T. 2: *Gatunek a tekst*. Red. D. Ostaszewska. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 405-413.
104. Kita M., 2004b: *Medialna moda na dialog*. W: Kita M., Grzenia J., red., 2004, s. 171-188.
105. Kita M., 2005: *Językowe rytuały grzecznościowe*. Katowice: Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych.
106. Kita M., 2006: *Dziękuję za rozmowę. „Archiwizacja” rozmów i typy tekstów powstałych na ich kanwie*. W: *Czas i konwersacja. Przeszłość i teraźniejszość*. Red. M. Kita, J. Grzenia. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 35-59.
107. Kita M., 2007: *Szeptem albo wcale. O wyznawaniu miłości*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
108. Kita M., 2010a: *Niegrzeczna dziewczynka. Zmiany modelu kobiecości w kulturze, zmiany w kobiecych zachowaniach językowokomunikacyjnych*. W: *Płeć języka – język płci*. Red. J. Arabski, J. Ziębka. Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych, s. 45-64.
109. Kita M., 2010b: *Język w mediach w kontekście kultury indywidualizmu*. W: *Styl – dyskurs – media*. Red. B. Bogolebska, M. Worsowicz. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, s. 93-104.

110. Kłobus A., 1991: *Jak król Jan III Sobieski zwracał się do żony i dzieci*. W: *Regionalizmy w języku familijnym*. Red. K. Handke. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 89-96.
111. Koj L., 1991: *Uwagi o funkcjach języka i mowy*. W: *Język a Kultura*. T. 4: *Funkcje języka i wypowiedzi*. Red. J. Bartmiński, R. Grzegorzczak. Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 35-52.
112. Kotikova V., 2002: *Formy adresatywne we współczesnym języku rosyjskim, polskimi w amerykańskim wariancie języka angielskiego. Charakterystyka socjolingwistyczna*. „Poradnik Językowy”, z. 1, s. 43-51.
113. Kowalski S., 2001: *O sejmowej antyetykiecie*. W: Bralczyk J., Mosiołek-Kłosińska K., red., 2001, s. 85-91.
114. Koziara S., Spólnik A., 1994: *Formy adresatywne w języku współczesnych tekstów homiletycznych*. W: *Współczesna polszczyzna mówiona w odmianie opracowanej (oficjalnej)*. Red. Z. Kurzowa, W. Śliwiński. Kraków: Universitas, s. 171-177.
115. Kreja B., 1997: *Szesnastowieczne pozdrowienia typu „pomaga Bóg, witaj” i podobne (z historii polskich form salutacyjnych)*. W: *Studia slavistica et humanistica in honorem Nullo Minissi*. Red. I. Opacki, A. Wilkoń, J. Żurawska. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 272-282.
116. Kubiszyn-Medrała Z., 2001: *Zwroty adresatywne w polskiej telewizji w latach siedemdziesiątych i dziewięćdziesiątych*. „Język Polski”, R. 91, z. 3, s. 168-175.
117. Lalewicz L., 1976: *Podstawy funkcjonalnej typologii wypowiedzi*. W: *Semantyka tekstu i języka*. Red. M. R. Mayenowa. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
118. Lisiecki M., 2001: *Komunikacja przez komputer*. W: *Język w komunikacji*. T. 3. Red. G. Habrajska. Łódź: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, s. 106-118.
119. Loewe I., 2003: *Głos w sprawie metarozmowy, czyli chcę powiedzieć, że...* W: Kita M., Grzenia J., red., 2003, s.121-125.
120. Loewe I., 2007: *Parateksty w Internecie*. W: *Gatunki paratekstowe w komunikacji medialnej*. Red. I. Loewe. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

121. Łaziński M., 2000: *Pan książd i inni panowie: wtórna funkcja lekceważąca jednostki „pan”, cz. 1.* „Poradnik Językowy”, z. 8, s. 29-38.
122. Łaziński M., 2000: *Pan książd i inni panowie: wtórna funkcja lekceważąca jednostki „pan”: dokończenie.* „Poradnik Językowy”, z. 9, s. 19-28.
123. Łaziński M., 2006: *O panach i paniach. Polskie rzeczowniki tytułarne i ich asymetria rodzajowo płciowa.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
124. Maliszewska A., 2002: *Wirtualna buźka. Modyfikująca rola znaków graficznych w komunikacji internetowej.* W: *Tekst w mediach.* Red. K. Michalewski. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
125. Małyńska A., 1998: *Formy adresatywne w wypowiedziach parlamentarzystów polskich.* „Poradnik Językowy”, z. 3, s. 22-31.
126. Marcjanik M., 1985: *Opisywanie etykiety językowej. Problemy metodologiczne.* „Polonica”, T. 17, s. 99 – 107.
127. Marcjanik M., 1991: *Typologia polskich wyrażeń językowych o funkcji grzecznościowej.* W: Anusiewicz J., Marcjanik M., red., 1991, s. 27-31.
128. Marcjanik M., 1993a: *Etykieta językowa.* W: *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku. T 2: Współczesny język polski.* Red. J. Bartmiński. Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 271-281.
129. Marcjanik M., 1993b: *Granice polskiej grzeczności językowej.* „Poradnik Językowy”, z. 7, s. 375-383.
130. Marcjanik M., 1994: *Struktura komunikacyjna podziękowania.* „Socjolingwistyka”, nr 14, s. 66-76.
131. Marcjanik M., 1997: *Polska grzeczność językowa.* Kielce: Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego.
132. Marcjanik M., 2001a: *W kręgu grzeczności. Wybór prac z zakresu etykiety językowej.* Kielce: Wydawnictwo Akademii Świętokrzyskiej.
133. Marcjanik M., 2001b: *Zmiany w etykiecie językowej ostatnich lat XX wieku.* W: Bralczyk J., Mosiołek-Kłosińska K., red., s. 79-84.
134. Marcjanik M., 2001c: *Elementy negatywnego mówienia o sobie i innych w polskich obyczajach językowych.* „Prace Filologiczne”, T. 46, s. 443-451.
135. Marcjanik M., 2002: *Proces przewartościowania polskiej grzeczności językowej.* W: Szpila G., red., s. 391-396.

136. Marcjanik M., 2005: *Grzeczność nasza i obca*. Warszawa: Wydawnictwo Trio.
137. Marcjanik M., 2006: *ABC grzeczności językowej*. W: *Polszczyzna na co dzień*. Red. M. Bańko, Warszawa: PWN.
138. Marcjanik M., 2007: *Grzeczność w komunikacji językowej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
139. Miodek J., 1980: *Jeszcze o sposobach zwracania się do drugich*. „Język Polski”, R. 60, z. 2-3, s. 177-179.
140. Nagórko A., 1993: *Jak ludzie zwracają się do siebie w różnych językach*. W: *Studia semantyczne*. Red. R. Grzegorzczkova, Z. Zaron. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, s. 173-180.
141. Nęcki Z., 1996: *Komunikacja międzyludzka*. Kraków: Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu.
142. Niedzielski H., 1991: *Sposób porozumiewania się bez słów czyli komunikacja pozawerbalna w Polsce*. „Socjolingwistyka”, nr 11, s. 109-113.
143. Ożóg K., 1980: *Powitania i pożegnania w języku mówionym mieszkańców Krakowa*. „Język Polski”, R. 60, z. 2-3, s. 129-138.
144. Ożóg K., 1982: *Podziękowania w polszczyźnie mówionej*. „Język Polski”, R. 62, z. 4-5, s. 259-266.
145. Ożóg K., 1990: *Zwroty grzecznościowe współczesnej polszczyzny mówionej (na materiale języka mówionego mieszkańców Krakowa)*. „Prace Językoznawcze”, z. 98. Kraków.
146. Ożóg K., 1991: *O niektórych aspektach semantyki zwrotów grzecznościowych*. W: Anusiewicz J., Marcjanik M., red., 1991, s. 51-56.
147. Ożóg K., 2001a: *Uwagi o współczesnej polskiej grzeczności językowej*. W: *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku. Wybrane zagadnienia*. Red. K. Ożóg. Rzeszów: Stowarzyszenie Literacko-Artystyczne "Fraza", s. 73-84.
148. Ożóg K., 2001b: *Język polski na tle przemian w kraju w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX Wieku*. W: *Wokół archeologii słów i ich funkcjonowania*. Red. S. Podobiński, M. Lesz-Duk, Częstochowa, s. 181
149. Ożóg K., 2002a: *Ostatnie zmiany w polszczyźnie na tle tendencji kulturowych Zachodu*. W: Szpila G., red., s. 75-82.

150. Ożóg K., 2002b: *Obietnice wyborcze jako akt mowy*. W: *Rozmaitości językowe: ofiarowane Prof. dr. hab. Januszowi Strutyńskiemu z okazji jego jubileuszu*. Red. M. Skarżyński, M. Szpiczakowska. Kraków: Księgarnia Akademicka, s. 221-229.
151. Ożóg K., 2004: *Badania języka mówionego mieszkańców Krakowa: ewolucja metodologii i celów badawczych*. W: *Polszczyzna mówiona mieszkańców miast: księga referatów z konferencji językoznawczej w Białymstoku*. Red. H. Sędziak. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, s. 33-40.
152. Peisert M., 2005: *Leksyka wartościująca w konfliktowych strategiach komunikacyjnych*. W: Dąbrowska A., Nowakowska A., red., 2005, s. 289-296.
153. Pisarek W., 2008: *Wstęp do nauki o komunikowaniu*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
154. Pisarkowa K., 1978: *Zdanie mówione a rola kontekstu*. W: *Studia nad składnią polszczyzny mówionej: księga referatów konferencji poświęconej składni i metodologii badań języka mówionego (Lublin 6-9 X 1975)*. Red. T. Skubalanka. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
155. Pisarkowa K., 1979: *Jak się tytułujemy i zwracamy do drugich*. „Język Polski”, R. 59, z. 1, s. 5-17.
156. Rachwałowa M., 1987: *Formy adresatywne w mowach staropolskich*. „Poradnik Językowy”, z. 7, s. 528-535.
157. Rachwałowa M., 1991a: *O przyczynach zmian systemu adresatywnego języka polskiego w XIX wieku*. W: Anusiewicz J., Marcjanik M., red., 1991, s. 41-49.
158. Rachwałowa M., 1991b: „*Panie Wokulski!*”, czyli o pewnym typie form adresatywnych w „*Lalce*” Bolesława Prusa. „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie”, z. 137, s. 227-236
159. Rachwałowa M., 1992: *Sposoby zwracania się do drugich wśród górali tatrzańskich (w opowiadaniach K. Przerwy-Tetmajera „Na skalnym Podhalu”)*. „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie”, z. 152, s. 283-291.
160. Rajchert R., 1991: *Sposoby zwracania się do osób drugich w języku familijnym mieszkańców wsi Dziepółc*. W: *Regionalizmy w języku familijnym*. Red. K. Handke. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 41-49.

161. Rheingold H. 1994: *The Virtual Community. Homesteading on the Electronic Frontier*. New York.
162. Roberts L. D., Smith L. M., Pollock C., 1997: *Internet Relay Chat: Virtual community or virtual wasteland?*
163. Rojek T., 1992: *Życie towarzyskie i domowe: nowy savoir – vivre*. Warszawa: Książka i Wiedza.
164. Sarnowski M., 1999: *Przestrzeń komunikacji negatywnej w języku polskim i rosyjskim. Kłótnia jako specyficzna sytuacja komunikacji werbalnej*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
165. Searle J.R., 1987: *Czynności mowy: rozważania z filozofii języka*. Przeł. B. Chwedeńczuk. Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax.
166. Sikora A., 2009: *E-mail – między listem a rozmową*. W: Ulicka D., red., 2009, s. 245-252.
167. Sikora K., 2002: *Zmiany w wiejskiej etykiecie – na przykładzie sposobów zwracania się do drugich*. W: Szpila G., red., s. 397-406.
168. Skudrzyk A., Urban K., red., 2000: *Mały słownik terminów z zakresu socjolingwistyki i pragmatyki językowej*. Warszawa: Spółka Wydawniczo-Księgarska.
169. Skudrzyk A., 2007: *Normy grzecznościowych zachowań językowych (etykieta językowa, savoir-vivre, bon ton, dobre wychowanie, grzeczność językowa)*. W: *Sztuka czy rzemiosło? Nauczyć Polski i polskiego*. Katowice: Wydawnictwo Gnome.
170. Smerka T., 2005: *Agresja i życzliwość w kontekście zachowań komunikacyjnych*. W: Dąbrowska A., Nowakowska A., red., 2005, s. 69-79.
171. Sobolewska K., 1993: *Formy zwracania się do rozmówcy w środowisku Uniwersytetu Warszawskiego*. „Poradnik Językowy”, z. 1-2, s. 27-36.
172. Sokół M., 2009: *Repertuar podgatunków mowy forum internetowego w perspektywie genologii lingwistycznej*. W: Ulicka D., red., 2009, s. 199-208.
173. Stone G., 1989: *Formy adresatywne języka polskiego w osiemnastym wieku*. „Język Polski”, R. 57, z. 3-5, s. 135-142.
174. Szczypka K., 1989: *Formy adresatywne w polskiej komedii rybałtowskiej*. „Rozprawy Komisji Językowej WrTN”, T. 16, s. 163-188.

175. Szpila G., red., 2002: *Język trzeciego tysiąclecia II. T. 1: Nowe oblicza komunikacji we współczesnej polszczyźnie*. Kraków: Krakowskie Towarzystwo Popularyzowania Wiedzy o Komunikacji Językowej "Tertium".
176. Szybińska M., 1991: *Formy adresatywne w języku polskim i serbskochorwackim (wybrane zagadnienia)*. „Język Polski”, R. 71, z. 1, s. 35-39.
177. Ścigała B., 2006: *Tendencje rozwojowe gatunku ogłoszenia reklamowego*. W: *Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii*. Red. K. Kleszczowa, A. Rejter, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 105-117.
178. Ścigała B., 2008: *Wypowiedzi żałobne w Internecie. Analiza językowo-stylistyczna*. „Język Polski”, z. 4-5, s. 318-328.
179. Ścigała-Stiller B., 2010: *Analiza stylistyczno-pragmatyczna zwrotów adresatywnych w dyskusjach na forach internetowych*. W: *Współczesna polszczyzna w badaniach językoznawczych. Od leksyki do języka poezji*. Red. P. Zbróg. Kraków: Wydawnictwo LIBRON, s. 83-93.
180. Tambor J., 1991: *O funkcji fatycznej niektórych elementów mówionych*. W: *Język a Kultura. T. 4: Funkcje języka i wypowiedzi*. Red. J. Bartmiński, R. Grzegorzczkova. Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 177-182.
181. Taras B., 2004: *Anonim w Internecie, czyli o komunikacji incognito*. W: Kita M., Grzenia J. red., 2004, s. 42-51.
182. Terciak J., 1988: *Formuły powitania i formy zwracania się do drugich w języku polskim w Ameryce*. „Język Polski”, R. 68, z. 2-3, s. 133-138.
183. Tomczak L., 1991: *Formy adresatywne we współczesnej rodzinie*. W: *Język a kultura. T. 2: Zagadnienia leksykalne i aksjologiczne*. Red. J. Puzynina, J. Bartmiński. Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 71-80.
184. Tomiczek E., 1983: *Polskie formy adresatywne*. „Acta Universitatis Wratislaviensis. Studia Lingwistyczne”, T. 8, s. 63-75.
185. Tomiczek E., 1991: *Z badań nad istotą grzeczności językowej*. W: Anusiewicz J., Marcjanik M., red., 1991, s. 15-25.
186. Ulicka D., red., 2009: *Tekst (w) sieci*. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
187. Waniakowa J., 1992: *Etykieta językowa w gwarach polskich na przykładzie trzech zbiorów tekstów gwarowych*. „Socjolingwistyka”, nr 12-13, s. 273-284.

188. Wierzbicka A., 1973: *Akty mowy*. W: *Semiotyka i struktura tekstu: studia poświęcone VII Międzynarodowemu Kongresowi Sławistów*. Red. M.R. Mayenowa. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
189. Wierzbicka A., 1983: *Genry mowy*. W: *Tekst i zdanie. Zbiór studiów*. Red. T. Dobrzyńska, E. Janus. Wrocław: Ossolineum.
190. Wierzbicka A., 1987: *English Speech Acts Verbs. A Semantic Dictionary*. Sydney.
191. Witorska A., 2005: *Co to jest agresja? Studium semantyczne*. W: Dąbrowska A., Nowakowska A., red., 2005, s. 145-153.
192. Witosz B., 2006: *Style konwersacyjne*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
193. Wojciszke B., Baryła W., 2001: *Kultura narzekania i jej psychologiczne konsekwencje*. W: Bralczyk J., Mosiołek-Kłosińska K., red., 2001, s. 45-63.
194. Wojtak M., 1989: *Grzeczność po staropolsku w świetle „Pamiętników” Jana Chryzostoma Paska*. „Poradnik Językowy”, z. 8, s. 528-533.
195. Wojtak M., 1991: *Wybrane elementy staropolskiej etykiety językowej*. W: Anusiewicz J., Marcjanik M., red., 1991, s. 33-40.
196. Wojtak M., 1996: *O „polityce w słowach”. Formy adresatywne w XVIII wieku*. „Język Polski”, R. 76, z. 2-3, s. 81-87.
197. Wojtak M., 1999: *Staropolska etykieta językowa jako obraz relacji międzyludzkich (Wybrane zagadnienia)*. W: *Przeszłość w językowym obrazie świata*. Red. A. Pajdzińska, P. Krzyżanowski. Lublin: Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 205-216.
198. Wyrwas K., 2003: *Kilka uwag o dyskusji na forum internetowym*. W: Kita M., Grzenia J., red., 2003, s. 52-71.
199. Zając J., Rakocy K., Nowak A., 2009: *Interaktywne, choć osobiste blogi i blogowanie a komunikacja z otoczeniem*. W: Ulicka D., red., 2009, s. 219-230.
200. Zaraziński G., 2006: *Komunikacja i media. Wprowadzenie*. Siedlce.
201. Zaręba A., 1981: *Formy zwracania się do osób drugich w języku polskim i francuskim*. „Język Polski”, R. 61, z. 1-2, s. 1-12.
202. Zgółkowa H., Zgółka T., 1992: *Językowy savoir-vivre. Praktyczny poradnik posługiwania się polszczyzną w sytuacjach oficjalnych i towarzyskich*. Poznań: Kantor Wydawniczy "SAWW".

203. Zgółka T., 2005: *Życzenie jako kategoria językowo-komunikacyjna*. W: Dąbrowska A., Nowakowska A., red., 2005, s. 17-22.
204. Zimnowoda J., 2005: *Wyzwisko – specyficzny rodzaj form adresatywnych (o uniwersalności negatywnych zdarzeń komunikacyjnych)*. W: Dąbrowska A., Nowakowska A., red., 2005, s. 273-282.
205. Zwiefka-Chwałek A., 2002: *Blog jako przejaw funkcjonowania inteligencji otwartej. Uwarunkowania i bariery*. W: *Media – Język – Literatura*. Red. A. Woźny. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski.
206. Żmigrodzki P., 2006: *Uwagi o języku internetowej grupy dyskusyjnej miłośników kolei*. „Język Polski”, z. 2., s. 103-115.
207. Żuk G., 2009: *Życzenia świąteczne a ideologia*. W: *Tradycja w tekstach kultury*. Red. J. Adamowski, J. Styk. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 119-128.
208. Żydek-Bednarczuk U., 1997: *Etykieta językowa w ujęciu semantycznym i pragmatycznym*. „Studia i Materiały Polonistyczne”, T. 3, s. 237-245.
209. Żydek-Bednarczuk U., 2004: *Tekst w Internecie i jego wyznaczniki*. W: Kita M., Grzenia J., red., 2004, s. 11-21.

Spis tabel

Tabela 1	Komunikacyjne właściwości wybranych mediów	19
Tabela 2	Cechy poszczególnych kanałów przekazu w obrębie jednego medium.....	21
Tabela 3	Wyznaczniki dyskusji w procesie komunikacji	26
Tabela 4	Podział aktów mowy	44
Tabela 5	Typy wyrażen w granicach etykiety językowej	47
Tabela 6	Zasady polskiego modelu grzeczności	48
Tabela 7	Normy społeczne regulujące językowe zachowania grzecznościowe.....	50
Tabela 8	Typy tekstów – informacje o czyjejś śmierci	151